

**НАЦІОНАЛЬНА ДОПОВІДЬ
ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАСАД АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
У 2016 РОЦІ**

ЗМІСТ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ ТА СКОРОЧЕННЯ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ I. АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА.....	7
1.1. Узагальнений аналіз ситуації з корупцією.....	7
1.1.1. Місце антикорупційної політики у системі національних пріоритетів.....	12
1.1.2. Основні заходи законодавчого характеру у сфері антикорупційної реформи.....	14
1.1.3. Основні характеристики кількісних та якісних показників корупції.....	17
1.1.4. Оцінки ситуації з корупцією міжнародними організаціями, приватним сектором та громадянським суспільством.....	
1.1.5 Стан виконання міжнародних зобов'язань України у сфері запобігання та протидії корупції.....	22
1.2. Стан реалізації антикорупційної стратегії та державної програми з її реалізації.....	26
1.3. Участь громадянського суспільства та бізнесу у виробленні та моніторингу реалізації антикорупційної політики.....	31
1.4. Формування атмосфери неприйняття корупції.....	33
Висновки та рекомендації.....	39
РОЗДІЛ II. ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ.....	40
2.1. Добросесність представницьких органів влади.....	42
2.2. Добросесність публічної служби.....	42
2.2.1. Практика застосування положень законодавства щодо конфлікту інтересів та правил етичної поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.....	53
2.2.2. Практика застосування законодавства щодо фінансового контролю, моніторингу способу життя суб'єктів декларування.....	60
2.2.3. Практика застосування законодавства щодо захисту осіб, які повідомляють про корупційні правопорушення.....	66
2.3. Впровадження стандартів належного врядування.....	71
2.3.1. Антикорупційна експертиза проектів актів.....	71
2.3.2. Адміністративні процедури.....	78
2.3.3. Фінансовий контроль та аудит.....	78
2.3.4. Державні закупівлі.....	80

2.3.6. Доступ до інформації.....	91
2.3.7. Запобігання корупції у приватному секторі.....	97
2.4 Добросовісність судової влади.....	104
Висновки та рекомендації.....	108
РОЗДІЛ III. ПОКАРАННЯ ЗА КОРУПЦІЮ.....	111
3.1 Статистична інформація щодо застосування кримінального законодавства про боротьбу з корупцією.....	115
Висновки та рекомендації.....	151
РОЗДІЛ IV. ЗВІТ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ ЗА 2016 РІК.....	153
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	208
ДОДАТКИ.....	216

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ ТА СКОРОЧЕННЯ

ВРУ	Верховна Рада України
ГПУ	Генеральна прокуратура України
ГРЕКО, GRECO	Група держав проти корупції, орган Ради Європи з антикорупційного моніторингу
ЄС	Європейський союз
ЗМІ	Засоби масової інформації
ЗУ	Закон України
КМУ	Кабінет Міністрів України
КК України	Кримінальний кодекс України
КУпАП	Кодекс України про адміністративні правопорушення
Міністерство юстиції, Мін'юст	Міністерство юстиції України
НАБУ, Бюро	Національне антикорупційне бюро України
НАЗК	Національне агентство з питань запобігання корупції
НАДС	Національне агентство України з питань державної служби
НПУ	Національна поліція України
ОБСЄ	Організація з безпеки і співробітництва в Європі
ОЕСР	Організація економічного співробітництва і розвитку
ПРООН	Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні
САП	Спеціалізована антикорупційна прокуратура
EUAM	Консультативна місія Європейського Союзу
SIGMA	Програма підтримки вдосконалення врядування та менеджменту, аналітичний центр Європейського Союзу
USAID	Агентством США з міжнародного розвитку

ВСТУП

Після прийняття Парламентом пакету прогресивних антикорупційних законів наприкінці 2014 року вдалось досягнути суттєвих змін – ефективних результатів з впровадження міжнародних стандартів у цій сфері.

Так, з метою визначення чіткого плану дій щодо подолання корупції в Україні схвалено Антикорупційну стратегію на 2015 – 2017 роки, яка визначила систему завдань і заходів щодо зменшення рівня корупції, спрямованих, зокрема на створення системи доброчесної та професійної публічної служби відповідно до міжнародних стандартів та кращого світового досвіду; усунення корупційних ризиків та впровадження прозорої системи проведення державних закупівель; подолання корупції у судовій системі тощо.

З метою реалізації передбачених Антикорупційною стратегією заходів Урядом затверджено Державну програму, розраховану на період до кінця 2017 року, що є планом дій щодо зниження рівня корупції в Україні, підвищення рівня довіри населення до влади та збільшення рівня іноземних інвестицій в економіку держави.

Ключовими інституційними елементами комплексного реформування вітчизняної системи запобігання корупції у відповідності до міжнародних стандартів та успішних практик іноземних держав стало створення спеціалізованих антикорупційних органів.

Окрім того, прийнято Закон України «Про запобігання корупції», спрямований на комплексне реформування системи запобігання корупції у відповідності до міжнародних стандартів та успішних практик іноземних держав, яким передбачено створення окремого незалежного превентивного антикорупційного органу – Національного агентства з питань запобігання корупції, а також Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України», яким визначено правові засади організації та діяльності спеціалізованого правоохоронного антикорупційного органу – Національного антикорупційного бюро України.

Разом з основними базовими законодавчими актами було прийнято ще низку пов'язаних із антикорупційною сферою законів.

Водночас формування та реалізація антикорупційної політики в державі має проходити періодичну оцінку, та ґрунтуватися на достовірних та актуальних даних, що передбачено в статті 5 Конвенції ООН проти корупції.

Стаття 5. Політика й практика запобігання та протидії корупції

...

3. Кожна Держава-учасниця прагне періодично проводити оцінку відповідних правових інструментів й адміністративних заходів з метою визначення їхньої адекватності з точки зору запобігання корупції та боротьби з нею.

З метою впровадження цього міжнародного стандарту в Україні, Законом України «Про запобігання корупції» передбачено комплекс заходів, спрямованих на збір, актуалізацію інформації про корупцію, її аналіз, вироблення на підставі цієї інформації пропозицій щодо формування та коригування антикорупційної політики.

Основним документом, який повинен узагальнювати усі дані щодо корупції в державі є Національна доповідь щодо реалізації засад антикорупційної політики (далі – доповідь).

Статтею 20 Закону України «Про запобігання корупції» передбачено, що проект такої доповіді готується спеціально уповноваженим органом, яким є Національне агентство з питань запобігання корупції.

З цією метою, НАЗК має повноваження отримувати необхідну інформацію від усіх державних органів та органів місцевого самоврядування та організовувати проведення досліджень з питань вивчення ситуації щодо корупції. Крім того, НАЗК накопичує обсяг інформації про корупцію у ході реалізації власних повноважень у сфері запобігання корупції.

Проект доповіді має бути схвалений Урядом та направлений до парламенту для розгляду під час проведення щорічних парламентських слухань з питань ситуації щодо корупції, які проводяться не пізніше 01 червня. За результатами парламентських слухань повинні бути підготовлені відповідні рекомендації щодо коригування антикорупційної політики. Таким чином, досягатиметься мета періодичної оцінки ефективності антикорупційної діяльності та вироблення заходів із її удосконалення.

ГЛАВА І. АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА

1.1. Узагальнений аналіз ситуації з корупцією.

Корупція є однією з найактуальніших соціальних проблем сучасності, вирішення якої на даний час є справою вже не окремих країн, а всієї міжнародної спільноти. Корупція вкрай негативно впливає на темпи розвитку економіки держави, владу та суспільство в цілому. Для багатьох народів корупція, в силу різних причин, історично стала навіть своєрідною рисою національної культури та стилю ведення бізнесу. Зважаючи на це, руйнівний вплив корупції є вкрай небезпечний і масштабний, і всі розвинуті держави Світу, а також міжнародні організації та установи наразі приділяють значну увагу постійному поглибленому аналізу шляхів нейтралізації її причин, а також розробці і втіленню різнопланових заходів щодо подолання проявів цього вкрай небезпечного явища.

Для України корупція є проблемою найвищого суспільного значення. За результатами соціологічного дослідження проведеного Центром Разумкова у листопаді 2015 року¹, серед усіх внутрішньодержавних загроз корупція для українського суспільства вийшла на перше місце з результатом 8,54 бали із 10 можливих.

За даними Всеукраїнського муніципального опитування (січень-лютий 2016 року)², презентованого за підтримки Уряду Канади, 63% громадян вважає корупцію суттєвою проблемою, а 28% – скоріше проблемою, ніж ні. І лише 3% вказали, що корупція є неважливою проблемою.

Згідно з досить масштабним опитуванням Київського міжнародного інституту соціології (КМІС) (листопад 2015 року)³, проблема корупції для українців у 2015 році за своєю значимістю поступається лише військовим діям у Донецькій та Луганській областях та високій вартості життя. Корупція в органах державної влади для наших громадян має дещо нижчу вагу, але все одно вона переважає проблеми інфляції національної валюти, вартості житлово-комунальних послуг, безробіття і злочинність.

Показово, що за даними цього ж дослідження, кількість громадян України, які вважають, що основна відповідальність за подолання корупції лежить на самих українцях, постійно зростає. У 2011 році таку тезу підтримували 15,8% опитаних, а в 2015 – 24% опитаних.

Це означає, що суспільство, по-перше, наразі готове активно допомагати державі у здійсненні антикорупційних заходів. Тим більше, що у нещирість намірів держав боротися з корупцією вірить лише 13% опитаних. Відтак перспектива потенціалу співпраці між активною частиною громадськості та антикорупційними структурами держави є досить позитивною.

¹Українці вважають корупцію найбільшою загрозою для національної безпеки; http://old.razumkov.org.ua/ukr/expert.php?news_id=5899.

²Всеукраїнського муніципального опитування; ftp://91.142.175.4/nazk_files/doslidzhennya/50.pdf.

³Стан корупції в Україні: Порівняльний аналіз загальнонаціональних досліджень 2007, 2009, 2011 та 2015 рр.; [file:///D:/Users/User/Downloads/CorruptionFULL_2015_Ukr_for-public%20\(1\).pdf](file:///D:/Users/User/Downloads/CorruptionFULL_2015_Ukr_for-public%20(1).pdf).

По-друге, суспільство цілком вірно вважає, що принаймні побутову корупцію та корупцію у бізнес-секторі великою мірою провокують самі учасники відповідних відносин. Так, однією із вагомих причин корупції респонденти називають звичку самого населення вирішувати свої проблеми за рахунок корупційних дій (11,8% опитаних). Тим часом населення основною причиною поширеності корупції цілком справедливо називає прагнення політиків і державних службовців використовувати посаду з метою особистого збагачення (19,7% опитаних).

При цьому у згаданому соціологічному опитуванні в якості найбільш корумпованих українці називають органи міліції (на час опитування міліція перебувала у стані трансформації у поліцію), суди, органи прокуратури, медичні заклади, податкові та митні органи.

В даному аспекті досить показовою є оцінка населенням рівня корупції не згідно поширюваної інформації від правоохоронців, засобів масової інформації, соціальних мереж чи інших осіб, а базуючись на власному досвіді. Так, в результаті соціологічного дослідження, яке було проведено TNS Ukraine у березні 2016 року⁴, 41% із опитуваних за останній рік мав особистий досвід зіткнення з проявами корупції. При цьому найбільш частіше це траплялося при зверненні до закладів медицини (61%), освіти (34%), органів правопорядку (24%) і дозвільних та контролюючих органів держави (19%).

Відтак є очевидним, що увага держави має бути зосереджена на запобіганні і протидії корупційним проявам передусім у вказаних сферах. Адже саме там вже навіть початкові результати дієвого спротиву корупції стануть відчутними для громадян і стануть вкрай важливим позитивним сигналом для суспільства щодо високої оцінки ефективності боротьби держави з корупцією.

В Україні корупція проявляється, передусім, у формі умисних зловживань посадовими особами органів державної влади, державних та комунальних підприємств і установ своїми повноваженнями. Відтак широке застосування практики відбору державних службовців і топ-менеджерів державних підприємств на відкритих конкурсах, а також запровадження декларування вказаними особами своїх доходів, майна та зобов'язань за наступним аналізом з боку НАЗК наданої в деклараціях інформації – мають у сукупності стати дієвим запобіжником щодо зайняття подібних посад особами із корупційними нахилами.

Додатковим істотним важелем впливу на зменшення корупції має бути гарантовано ефективне реагування НАБУ, САП та інших правоохоронних органів на виявлені факти корупції, добросовісне і оперативне розслідування таких фактів з метою (у разі наявності підстав) передачі справи до суду для притягнення винної особи до кримінальної відповідальності.

Корупційним діям сприяють наступні фактори, які слід нівелювати:

- 1) широкі дозвільно-розпорядчі повноваження посадових і службових осіб, непрозорість для суспільства інформації про результати їх реалізації;
- 2) невідомість суспільству рішень у сфері розпорядження бюджетними

⁴ Соціальне дослідження «12 кроків до миру»: Блок 4. Корупція, люстрація і реформа поліції;
<file:///D:/Users/User/Downloads/49.PDF>.

коштами, державним і комунальним майном; 3) низька ефективність і невідповідність діяльності правоохоронної системи рівню викликів щодо системної протидії різноманітним формам корупції, в тому числі у лавах самих органів правопорядку; 4) значна кількість дозвільних документів, які уповноважені видавати державні органи; 5) нечітке правове регулювання у сфері здійснення державою контрольних заходів, зокрема, у сфері перевірки сплати податків і зборів; 6) правовий нігілізм, відсутність цілісної ефективної просвітницької політики, спрямованої на поширення знань антикорупційного законодавства; 7) бюрократизм на державній службі. Зменшення впливу зазначених факторів є першочерговим завданням всіх суб'єктів, які задіяні в антикорупційній діяльності, а також громадськості.

Сьогодні основною метою державної політики у сфері боротьби з корупцією є створення дієвої системи запобігання і протидії корупції, виявлення та подолання її соціальних передумов і наслідків, викриття корупційних діянь, обов'язкової відповідальності винних у їх вчиненні. Корупція в Україні має множинне обличчя і прояви, а відтак потребує різноманітних засобів запобігання та протидії, адже є очевидним, що корупція в органах державної влади відрізняється від корупції в комунальних закладах охорони здоров'я, а корупція в судах – від корупції на державних підприємствах тощо.

При оцінці стану корупції в Україні завжди слід мати на увазі, що корупція є в своїй основі не скільки юридичною і правоохоронною проблемою, скільки проблемою суспільної свідомості. Так, станом на березень 2016 року поширені «традиції», згідно яких громадяне готові платити хабарі, а посадові особи – переважно готові отримати від них неправомірну винагороду.

Отже, з цього випливає важливий висновок: як би не була важлива невідворотність покарання для корупціонерів (59% опитаних у березні 2016 року вважає саме це основною причиною корупції), але тим не менш настільки ж важливою є значимість вжиття комплексних заходів із превенції корупційних проявів, пропагування серед широких верств населення ідеї нульової терпимості до проявів корупції, викорінення негативного ставлення до викривачів корупції, спрямованість на руйнацію усталених суспільних корупційних стереотипів поведінки, передусім на побутовому рівні.

І взагалі, хоча корупція серед державних службовців та керівників державних і комунальних підприємств та установ має, без сумніву, найбільш негативні суспільні наслідки, разом з тим корупцію не слід ототожнювати виключно із державним сектором, адже прояви цього явища присутні у всіх сферах суспільства, навіть там, де об'єктивність та неупередженість є сутністю самої професійної діяльності та зв'язана зі значною соціальною відповідальністю. Так, наприклад, відповідно до даних опитування Фонду Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва⁵, станом на березень 2016 року 25% співробітників засобів масової інформації зізналися, що в тому ЗМІ, де вони працюють, постійно або часто зустрічається корупція у вигляді розміщення матеріалів на замовлення. Ще 38% респондентів вказали, що таке в їх ЗМІ

⁵ Індекс сприйняття корупції в українських ЗМІ; [file:///D:/Users/User/Downloads/38%20\(1\).PDF](file:///D:/Users/User/Downloads/38%20(1).PDF).

відбувається зрідка або радше як виняток. Оскільки, на жаль, для України корупція є системним явищем, то і подолати її можна лише за допомогою комплексних заходів, в тому числі запроваджуючи у діяльність представників державного і комунального секторів високих стандартів верховенства права, а також шляхом проведення адміністративної і судової реформ, створення середовища вільної конкуренції, а також забезпечення ефективної роботи антикорупційних органів та активної участі у ній громадянського суспільства.

Вкрай важливими є забезпечення стійкості системи боротьби з корупцією, цілісності антикорупційного законодавства та підвищення довіри громадян до процесу подолання корупційних проявів.

Необхідно зазначити, що у 2014-2015 роках із прийняттям низки антикорупційних законів в Україні здійснено найбільш масштабне реформування антикорупційного законодавства відповідно до вимог міжнародних стандартів.

Ця реформа є системною, оскільки включає в себе, по-перше, ухвалення нової антикорупційної стратегії та на її основі законів, що повністю регулюють ключові сектори антикорупційної діяльності в державі: формування та моніторинг реалізації державної антикорупційної політики, превентивну антикорупційну діяльність, переслідування за корупційні дії.

По-друге, створення нових спеціальних антикорупційних органів відповідальних: 1) за антикорупційну політику та запобігання корупції – Національне агентство з питань запобігання корупції; 2) за розслідування корупційних злочинів високопосадовців та підтримання державного обвинувачення – Національне антикорупційне бюро України та Спеціалізована антикорупційна прокуратура; 3) за виявлення і управління корупційних активів – Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів; 4) у новому Законі України «Про судоустрій і статус суддів» передбачено створення Вищого антикорупційного суду як суду першої інстанції з розгляду окремих категорій справ, відбір суддів до якого здійснюється за особливою процедурою. Таким чином кримінальні провадження, які розслідувалися НАБУ, розглядатимуться окремим спеціально утвореним судом.

Крім того, з метою забезпечення належної координації діяльності у сфері запобігання і протидії корупції, наприкінці 2014 року, утворено консультативно-дорадчий орган при Президентові України – Національну раду з питань антикорупційної політики (*Указ Президента України № 808*), до завдань якої належать, зокрема, підготовка та надання Президентові України узгоджених пропозицій щодо поліпшення координації та взаємодії між суб'єктами, які здійснюють заходи у сфері запобігання і протидії корупції, а також оцінка стану та сприяння реалізації рекомендацій Групи держав проти корупції (GRECO), Організації економічної співпраці і розвитку (ОЕСР), інших міжнародних організацій щодо запобігання і протидії корупції, підвищення ефективності міжнародного співробітництва України у цій сфері.

Склад Національної ради сформовано на паритетних засадах між владою та неурядовими організаціями, зокрема до її складу (*затверджено Указом Президента України від 26 вересня 2015 року № 563*) поряд з представниками державних органів увійшли, представники громадських об'єднань та експерти, які мають досвід підготовки пропозицій щодо формування та реалізації антикорупційної політики, представники від всеукраїнських асоціацій місцевого самоврядування, а також два представники всеукраїнських об'єднань підприємців (бізнес-асоціацій). Окрім вище перерахованих суб'єктів у формуванні та реалізації державної політики беруть участь такі інституції:

Верховна Рада України – через схвалення та коригування антикорупційної стратегії, проведення щорічних парламентських слухань на тему антикорупційної політики, затвердження щорічної доповіді щодо стану справ з корупцією;

Кабінет Міністрів України – через схвалення державної програми з реалізації антикорупційної стратегії, коригування її за результатами парламентських слухань щодо стану справ з корупцією, затвердження проекту національної доповіді про стан справ з корупцією.

Таким чином, в Україні створено достатні законодавчі передумови для розбудови ефективного державного механізму запобігання та протидії корупції.

Водночас дуже важливо усвідомлювати, що ухвалення прогресивних законів є лише першим етапом запобігання і протидії корупції, адже головним чинником є політична воля найвищих посадових осіб, а також цілеспрямованість, добросовісність, матеріальна оснащеність та злагожденість роботи відповідних державних органів.

Незважаючи на значні зусилля з боку державних інституцій, слід констатувати і низку проблем у сфері практичної реалізації багатьох положень нових антикорупційних законів. Насамперед йдеться про відсутність проактивної позиції держави на етапі практичної реалізації заходів із запобігання і протидії корупції, яка вже призвела до зростання негативних настроїв у суспільстві.

Наприклад, згідно із соціологічним опитуванням TNS Ukraine, проведеному у березні 2016 року, 49% населення вважає, що порівняно з 2015 роком ситуація з корупцією не змінилася, а 22% вважає, що ситуація навіть стала гіршою. Ті ж самі негативні тенденції можна бачити і серед представників приватного сектора. Так, у 2014 році 73% опитаних Американською торгівельною палатою в Україні представників провідних бізнес спільнот погоджувалися з тезою про високі стандарти вітчизняного антикорупційного законодавства, які відповідають світовим стандартам⁶. Такий високий показник обумовлений тим, що як раз в цей період було ухвалено відповідні системні антикорупційні законодавчі акти. Натомість вже у жовтні 2016 році рівень схвалення дій влади у цій сфері знизився до 28%, що є наслідком розчарування з боку бізнесу тим, наскільки повільно владою втілюються прогресивні норми законів в реальні правовідносини.

⁶ Презентація результатів опитування Палати щодо рівня сприйняття корупції 2016;
<http://www.chamber.ua/uk/Events/Event/6744>.

При цьому у сфері правозастосування найбільший рівень ефективності було визнано за НАБУ (46%), на порядок нижчий за Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою (19%), і найменший за НАЗК (16%). Разом з тим, головним індикатором є те, що 40% представників бізнесу вважають, що жоден із державних антикорупційних органів не працює ефективно. Цей показник очевидно має стимулювати проактивну позицію держави у сфері протидії корупції, для того щоб 2017 рік став періодом перших справді вагомих і ефективних результатів у сфері протидії корупції, які б відчуло громадянське суспільство, оскільки рівень довіри до антикорупційних органів, оцінка їхньої ефективності з боку населення і є основним показником роботи у цій сфері.

Саме тому першочерговим завданням для держави повинно стати не просто декларування намірів в політичних промовах та ухвалюваних нормативно-правових актах, а системна і наполеглива праця у всіх напрямках превенції та боротьби з корупцією як у державному, так і у приватному секторах суспільних відносин.

1.1.1. Місце антикорупційної політики у системі національних пріоритетів (відповідно до програмних, політичних документів ПУ, ВРУ, КМУ та уявлень населення)

Наявність політичної волі у керівництва держави щодо боротьби з корупцією є ключовим чинником успішності антикорупційної реформи.

Тому надзвичайно важливо розуміти налаштованість ключових носіїв політичної волі на реалізацію реформи, відповідності їх заяв діям, причин та мотивів їх поведінки у проведенні / гальмуванні реформ. Такий аналіз надає можливість спрогнозувати реакцію суспільства, міжнародної спільноти, інших учасників процесів у антикорупційній політиці та напрацювати план дій, який включає запобіжники неефективності політиків у реалізації власних програмних документів.

На жаль, саме таких підходів не вистачало програмам діяльності Уряду, які ухвалювались протягом останніх років.

Так, 11 грудня 2014 року Парламентом була схвалена Програма діяльності Кабінету Міністрів України, яка містить окремий розділ – основну ціль № 3 «Нова антикорупційна політика», який включає три блоки:

- боротьба з корупцією;
- нова правоохоронна політика;
- нова система правосуддя.

Антикорупційні заходи включають:

реалізацію антикорупційного законодавства

створення Національного агентства з питань запобігання корупції як превентивного органу та Національного антикорупційного бюро як правоохоронного органу (перше півріччя 2015 року)

моніторинг способу життя державних службовців (постійно)

створення Єдиного електронного реєстру декларацій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру державних службовців (2015 рік)

проведення перевірки осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про очищення влади» (до кінця 2016 року)

відкриття інформації про кінцевих вигодонабувачів юридичних осіб та інформації про зареєстровані права на нерухоме майно (майнові реєстри) (2015 рік)

Інші розділи програми теж містять низку заходів антикорупційного спрямування. До таких, виходячи зі змісту Зasad державної антикорупційної політики (Антикорупційної стратегії) на 2014-2017 роки, слід віднести:

практично весь розділ 2 – «Нова політика державного управління» – заходи пов'язані із усуненням корупційних передумов в адміністративних процедурах, веденні бізнесу, реформуванням державної служби, запровадженням електронного врядування, наданням доступу до відкритих даних

завершення реформи державних закупівель, розроблення та сприяння прийняттю закону України про електронні державні закупівлі (2015 рік) та впровадження електронних державних закупівель (2016 рік)

впровадження корпоративного управління відповідно до стандартів ОЕСР

усунення корупційних схем під час проведення тендерних закупівель в системі охорони здоров'я, передача функції державних закупівель від Міністерства охорони здоров'я, зокрема до міжнародних організацій (2015-2016 роки)

Перше, що необхідно відзначити, – і правоохоронна, і судова реформи не є складовими антикорупційної політики, хоча і є пов'язаними із антикорупційними реформами. За такої логіки можна включити і інші розділи Програми до антикорупційної політики, оскільки вони містять заходи, що пов'язані зі створенням запобіжників для виникнення чи поширення корупції, наприклад, ухвалення закону про відкриті дані, запровадження принципів корпоративного управління ОЕСР на державних підприємствах тощо. Хибність такого підходу підтверджує і Коаліційна угода у Верховній Раді України VIII скликання, у тексті якої відповідні напрямки реформ виділені в окремі розділи.

В свою чергу у Програмі діяльності Кабінету Міністрів України, яка була затверджена постановою ВРУ від 14 квітня 2016 року, боротьбі з корупцією присвячено розділ IV, який містить наступні позиції:

- запровадження ефективної системи подання та оприлюднення декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, моніторингу їхніх доходів та витрат, запобігання конфлікту інтересів, забезпечення діяльності НАЗК та НАБУ;
- відповідно до статті 32 Конституції України та стандартів GRECO забезпечення прозорості державних реєстрів та баз даних, фінансування політичних партій та виборчих кампаній, розкриття інформації про кінцевих бенефіціарів;
- забезпечення ефективного контролю за дотриманням вимог законодавства про доступ до публічної інформації;
- подальше скорочення кількості адміністративних послуг, запровадження електронних технологій, сервісів відкритих даних для мінімізації необхідності звернення громадян до державних органів, вдосконалення та регламентація адміністративних процедур з належним захистом прав громадян;
- підвищення ефективності роботи антикорупційних підрозділів, створених в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, та вдосконалення механізму антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів;
- запровадження на парламентських виборах пропорційної виборчої системи з відкритими списками.

Варто відмітити, що серед пріоритетів урядової антикорупційної політики немає комплексних заходів імплементації державної антикорупційної програми, спрямованої на впровадження Зasad державної антикорупційної політики (Антикорупційної стратегії) на 2014-2017 роки. Така програма, згідно положень законодавства, є головним антикорупційним планом заходів Уряду, однак згадки про програму в документі немає. Це може призвести до колізій між пріоритетами та заходами, встановленими Урядом у своїй програмі діяльності, з Державною антикорупційною програмою, ухваленою постановою КМУ.

1.1.2. Основні заходи законодавчого характеру у сфері антикорупційної реформи.

Із прийняттям антикорупційних законів у жовтні 2014 в Україні здійснене найбільш масштабне та системне реформування антикорупційного законодавства. Зміни законодавчого поля, як вже зазначалося, стосувалися врегулювання ключових секторів антикорупційної діяльності в державі:

- 1) формування та моніторинг державної антикорупційної політики;
- 2) превентивна антикорупційна діяльність;
- 3) переслідування за корупційні дії.

Першим із пакету законів 2014 року слід безперечно згадати Антикорупційну стратегію, розраховану на період до кінця 2017 року, яка

визначила систему завдань і заходів щодо зменшення рівня корупції, спрямованих, зокрема на створення системи доброчесної та професійної публічної служби відповідно до міжнародних стандартів та кращого світового досвіду; усунення ризиків корупції та впровадження прозорої системи проведення державних закупівель; подолання корупції у судовій системі та органах кримінальної юстиції; усунення корупційних передумов ведення бізнесу, формування сприятливого для відмови від корупційних практик бізнес-клімату та нетолерантного ставлення бізнесу до корупції тощо.

З метою реалізації передбачених Антикорупційною стратегією заходів наприкінці квітня 2015 року Уряд своєю постановою затвердив Державну програму на 2015-2017 роки, яка є планом дій щодо зниження рівня корупції в Україні, підвищення рівня довіри населення до влади та збільшення рівня іноземних інвестицій в економіку держави.

14 жовтня 2014 року Законом України № 1701-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб та публічних діячів» внесено зміни зокрема до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму», якими зобов'язано юридичних осіб подавати державному реєстратору відомості про свого кінцевого вигодоодержувача у тому числі кінцевого вигодоодержувача їх засновника, якщо засновник – юридична особа.

Обов'язок поширюється як на новостворених юридичних осіб так і на тих, які зареєстровані до набуття чинності законом. Якщо перші розкриватимуть інформацію під час реєстрації створення юридичної особи то другі – протягом шести місяців з моменту набуття законом чинності (25 листопада 2014 року).

Крім цього, 26 квітня 2015 року вступив в дію ухвалений у 2014 році Закон України «Про запобігання корупції», спрямований на комплексне реформування системи запобігання корупції у відповідності до міжнародних стандартів та успішних практик іноземних держав, яким передбачено створення окремого незалежного превентивного антикорупційного органу – Національного агентства з питань запобігання корупції (центральный орган виконавчої влади із спеціальним статусом), на яке покладаються завдання із координації розробки та виконання державними органами відомчих антикорупційних програм, забезпечення дотримання публічними службовцями законодавства щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, правил етичної поведінки, здійснення щодо них заходів фінансового контролю тощо.

25 січня 2015 року набрав чинності Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України», яким визначено правові засади організації та діяльності спеціалізованого правоохоронного антикорупційного органу – Національного антикорупційного бюро України.

До основних функцій НАБУ Законом віднесено досудове розслідування корупційних та пов'язаних із корупцією злочинів, що вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або становлять особливу суспільну небезпеку.

При цьому компетенція НАБУ не поширюється на приватний сектор, відтак цей орган не втручається у ведення бізнесу.

Однією із важливих функцій НАБУ є виявлення та повернення до України активів, виведених корумпованими чиновниками. Закон України «Про прокуратуру» (набрав чинності 15 липня 2015 року) з урахуванням змін, внесених до нього Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції» передбачає функціонування у системі прокуратури України Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

Утворення САП, визначення її структури і штату здійснюються Генеральним прокурором України за погодженням з Директором НАБУ (частина третя статті 7 Закону України «Про прокуратуру»).

Прокурори САП призначаються на підставі результатів відкритого конкурсу відповідно до наказу керівника САП. Порядок проведення відкритого конкурсу визначається керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (частина перша статті 81 Закону України «Про прокуратуру»).

Крім того, Законом України від 12 лютого 2016 року № 198-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції» внесено зміни до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», зокрема в частині розширення кола національних публічних діячів, яке охоплює, серед іншого, державних службовців, посади яких віднесені до другої категорії посад, керівників обласних територіальних органів центральних органів виконавчої влади, органів прокуратури, голів та суддів апеляційних судів, а також керівників адміністративних, управлінських чи наглядових органів господарських товариств, державна частка у статутному капіталі яких перевищує 50%.

26 листопада 2015 року набрав чинності Закон України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів», згідно з положеннями якого вказаний орган уповноважений, зокрема на здійснення заходів з виявлення, розшуку, проведення оцінки активів за зверненням слідчого, детектива, прокурора, суду (слідчого судді); здійснення заходів, пов'язаних з проведенням оцінки, веденням обліку та управління активами; формування та ведення Єдиного державного реєстру активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні; співпрацю із аналогічними органами (офісами з розшуку та управління активами) іноземних держав, іншими компетентними органами, відповідними міжнародними організаціями; забезпечення представництва прав та інтересів України у справах, пов'язаних із поверненням активів, здобутих злочинним шляхом до України у закордонних юрисдикційних органах тощо.

26 листопада 2015 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання і протидії політичній

корупції», яким внесено зміни до низки законів щодо обмежень у фінансуванні політичних партій, передвиборної агітації, агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму, встановлено порядок формування та використання виборчих фондів під час виборів Президента України та народних депутатів України, визначено адміністративну та кримінальну відповідальність за порушення у сфері фінансового аспекту виборчих відносин.

У жовтні 2016 року набули чинності Закон «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 02 червня 2016 року та Закон «Про судоустрій і статус суддів» від 02 червня 2016 року, серед важливих положень яких є норми про те, що Вища рада правосуддя, а не Верховна Рада України, дає згоду на затримання або утримання під вартою чи арештом судді до винесення обвинувального вироку судом, за винятком затримання судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину. Тим самим спрощено процедуру притягнення суддів до відповідальності за корупційні злочини.

1.1.3. Основні характеристики кількісних та якісних показників корупції *(у т.ч. відповідно до затвердженої методики оцінки стану корупції, ступінь сприйняття, резистентності до корупції, поширеності корупції в залежності від різних сфер економіки та суспільного життя та в розрізі регіонів, виявлені системні корупційні ризики, а також здійснені органами державної влади заходи з метою реагування на ці загрози).*

В Україні за часи незалежності на замовлення органів державних влади фактично не проводилося жодного комплексного та всеохоплюючого соціологічного дослідження оцінки стану корупції. Це протягом років залишалося гальмуючим фактором системної оцінки стану боротьби з корупційними проявами. На необхідності періодичного проведення державою подібних досліджень для визначення ефективності антикорупційних заходів неодноразово вказували Європейська Комісія, ГРЕКО і ОЕСР. Адже аналіз результатів такого дослідження є шляхом до правильного вироблення дієвої антикорупційної політики держави.

Саме 2016 рік можна вважати переломним у цьому питанні, адже у грудні 2016 року у НАЗК презентувало результати першого пілотного дослідження на основі проекту Методики стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні. Дослідження проведено за підтримки Програми розвитку ООН та проекту міжнародної технічної допомоги ОБСЄ «Підтримка діагностики, моніторингу та переслідування корупції в Україні»..

В рамках заходу розкрито зміст дослідницької стратегії (концепцію та процедуру отримання даних про поширеність корупції), сфери оцінювання, поняття «корупційна практика», показники сприйняття корупції, конкретизовані показники за сферами оцінювання, стратегії польових досліджень та дизайн вибірки, інструментарій опитувань (опитувальники населення, підприємців та експертів) та методологічних рекомендацій щодо їх організації та проведення.

Дослідження вимірюватиме сприйняття корупції та корупційний досвід респондентів у сферах освіти, медицини, судової влади, надання адміністративних послуг, ведення бізнесу. Оцінці, яка охоплюватиме останні 12

місяців, підлягатимуть як ставлення респондентів до корупції, так і до окремих її проявів.

12 січня 2017 року НАЗК схвалило вказану Методику запровадивши уніфікований інструментарій систематичного моніторингу та оцінки рівня корупції, що дозволить відтепер фіксувати динаміку показників поширеності корупції та сприйняття населенням ефективності антикорупційної діяльності. Дослідження рівня корупції в Україні на основі Методики забезпечить коректне поєднання об'єктивних та суб'єктивних (оціночних) даних, тобто оцінки сприйняття стану та поширеності корупції з урахуванням даних про реальні корупційні практики. Інформація про стан корупції за своїми показниками та способами отримання буде максимально наближена до якісних стандартів інформації, яка використовується для потреб державного регулювання в інших сферах. Впровадження Методики дозволить також забезпечити прозорість та доступність для громадськості як інструментів, так і результатів визначення рівня корупції, що підвищить довіру до державної антикорупційної політики.

Передбачається, що в найближчі роки Україна може отримати реальний інструмент оцінювання рівня корупції на основі поєднання різних джерел інформації, що мають засвідчувати, зокрема наскільки поширеними є корупційні практики у ключових секторах суспільства. Отримана інформація не буде обмежуватись особливостями сприйняття корупції населенням («думки та враження» про її можливий масштаб, наслідки тощо), а буде показувати включеність населення у відповідні корупційні ситуації («корупційний досвід»).

В першому дослідженні, яке буде завершено у 2017 році проводитимуться тестування розробленої експертною групою методології стандартного опитування населення щодо рівня корупції в Україні. Дослідження передбачає проведення двох базових опитувань:

а) базового опитування – населення України за репрезентативною вибіркою;

б) опитування цільової групи, що представляє сектор підвищеного корупційного ризику – представників бізнес-середовища а також додаткового опитування експертів.

Особливості опитування населення:

а) обсяг вибіркової сукупності має становити орієнтовно 2500 домогосподарств для забезпечення репрезентативності результатів для України загалом, економікогеографічних районів та регіонів; обов'язковим буде проведення опитувань в Луганській та Донецькій областях (крім неконтрольованих територій зони АТО);

б) метод збору інформації – інтерв'ю «face-to-face» або інший спосіб, який обґрунтовано запропонує виконавець;

в) опитувальник включатиме до 60 запитань, що змістовно розділені на три блоки – загальна соціально-демографічна інформація; питання про досвід контактів у відповідних сферах та ознаки включеності в корупційні практики; питання про загальне сприйняття ситуації з корупцією в Україні; формулювання питань щодо корупційного досвіду не повинні містити термінів, що мають

негативний чи оціночний зміст (наприклад, хабар, корупція, неправомірна вигода, тощо);

г) інтерв'юери мають пройти спеціальні тренінги з метою ознайомлення з особливостями відображення корупційного досвіду респондентів «мовою правових кваліфікацій»;

д) перед початком опитувань має бути проведено тестування опитувальника на невеликій сукупності респондентів та запропоновані рекомендації щодо методики проведення опитування та змісту опитувальників.

Особливості опитування цільової групи:

а) вибіркова сукупність має становити орієнтовно 1000 респондентів, що будуть представляти основні економічні сектори, типи підприємств (малий, середній, великий бізнес), основні регіони; категорії респондентів – власники/співвласники; керівники/заступники керівників; головні спеціалісти або керівники структурних підрозділів;

б) метод збору інформації – інтерв'ю «face-to-face» або інший спосіб, який обґрунтовано запропонує виконавець;

в) опитувальник включатиме до 80 запитань, що змістовно розділені на п'ять блоків – загальна соціально-демографічна інформація; питання про досвід контактів у відповідних сферах (спільних з опитуванням населення) та ознаки включеності в корупційні практики; питання про загальне сприйняття ситуації з корупцією в Україні; специфічні питання про контакти з державними органами та наявність корупційних практик, окремим блоком будуть питання про корупцію у приватному секторі;

г) перед початком опитувань має бути проведено тестування опитувальника на невеликій сукупності респондентів та запропоновані рекомендації щодо методики проведення опитування та змісту опитувальників.

1.1.4. Оцінки ситуації з корупцією міжнародними організаціями, приватним сектором та громадянським суспільством.

З огляду на актуальність проблеми корупції традиційно проводиться багато досліджень, спрямованих на оцінювання стану корупції. В Україні такі дослідження проводилися як на рівні індивідуальних наукових досліджень, так і на рівні організацій, зокрема: соціологічною службою Українського центру економіко-політичних досліджень (УЦЕПД), Українським інститутом соціальних досліджень і центром «Соціальний моніторинг», Київським міжнародним інститутом соціології (КМІС), Харківським інститутом соціологічних досліджень, аналітичним центром «Академія», експертами проекту «Сприяння активній участі громадян у протидії корупції в Україні «Гідна Україна» та деякими іншими організаціями.

На міжнародному рівні оцінювання стану корупції в різних країнах

здійснюється на підставі багатьох узагальнених критеріїв – так званих «індексів», найбільш авторитетними з яких є проекти організації Transparency International Ukraine: Індекс сприйняття корупції, Барометр світової корупції, Індекс платників хабарів (Bribe Payers Index).

Крім того, при оцінці корупції в різних країнах використовуються: Міжнародний огляд жертв злочинності (International Crime Victim Survey, ICVS), дослідження інституту Gallup, дослідження прозорості у звітності з боротьби з корупцією TRAC (Transparency reporting on anti-corruption).

Сутність цих та інших оцінок корупції

описано в офіційних публікаціях цих організацій, їх недоліки та переваги неодноразово докладно досліджено у великій кількості наукових праць.

За даними дослідження Transparency International Ukraine у світовому Індексі сприйняття корупції (CPI) за 2016 рік Україна отримала 29 балів зі 100 можливих. Це на 2 бали більше, ніж минулого року, але недостатньо для країни, влада якої назвала боротьбу з корупцією головним пріоритетом. Покращенню позиції у світовому рейтингу сприяло просування антикорупційної реформи, проте відсутність дієвої судової системи та фактична безкарність корупціонерів не дає Україні зробити потужний ривок уперед і подолати 30-бальний бар'єр.

У всесвітньому рейтингу CPI Україна 2016 року посідає 131 місце зі 176 країн. Цю сходинку із показником 29 балів разом з нами розділили Казахстан, Росія, Непал та Іран.

Найбільше балів Україні виставлено у дослідженні World Justice Project Rule of Law Index, що враховується в побудові CPI. Показник нашої держави в ньому виріс на +10 балів порівняно з минулими роками. Це пов'язано зі зменшенням використання службового становища в органах виконавчої влади (показник покращився на 14%), у поліції та збройних силах (показник покращився на 6%), але в судовій гілці влади ситуація залишилася такою ж. Про цю саму проблему свідчить і дослідження World Competitiveness Yearbook, яке принесло цього року Україні +3 бали.

Велику роль громадянського суспільства у втіленні демократичних перетворень відзначає дослідження Freedom House Nations in Transit, цього року воно принесло Україні +4 бали. Підзвітність державних закупівель завдяки системі ProZorro, державне фінансування партій, перші розслідування НАБУ, участь громадськості в антикорупційних реформах – саме ці зміни експерти назвали найголовнішими. Найбільшими викликами дослідження визнало слабкість інституцій, які мають забезпечувати верховенство права, надмірну зарегульованість економіки та зосередження влади в руках олігархічних кланів.

Негативними оцінками Україну відзначено у дослідженні World Economic Forum Executive Opinion Survey (-1 бал) та Economist Intelligence Unit Country Risk Ratings (-2 бали). Бізнес побачив значну корупцію при розподілі державних коштів, а судову систему визнав нездатною зашкодити цьому. Дійсно, унаслідок роботи систем ProZorro та Dozorro випадки порушень у закупівлях стали більш очевидними для бізнесу та громадськості порівняно з паперовими тендерами. Активне викриття таких тендерів за допомогою Dozorro може значно зменшити корупцію при закупівлях. Для того ж, щоб вирішити проблему безкарності в судах, необхідно зробити набагато більше.

Загалом же, як вітчизняні, так і міжнародні соціологічні та експертні дослідження демонструють, що ситуація з корупцією в Україні продовжує бути загрозливою. Водночас всі погоджуються з тим, що з 2014 року відбувся прогрес у законодавчій регламентації антикорупційних заходів всіх видів, початок діяльності новоутворених антикорупційних органів та узгодження їх дій в рамках затвердженої Парламентом антикорупційної стратегії. Це в сукупності є позитивною тенденцією, що відмічається, зокрема, і у звітах міжнародних організацій. Втім, це лише попередні заходи із створення організаційних та інституційних передумов для масштабного наступу держави на корупцію. Тому наразі зарано казати про вагомі практичні результати протидії корупції, які були б відчутними для суспільства і для міжнародних партнерів.

1.1.5. Стан виконання міжнародних зобов'язань України у сфері запобігання та протидії корупції.

1. З 2003 року Україна є учасником Стамбульського плану дій по боротьбі з корупцією Антикорупційної мережі для Східної Європи та Центральної Азії Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР)⁷.

Зазначений План дій є міжнародною угодою, основними принципами якої є розвиток ефективної і прозорої системи державної служби, посилення боротьби з хабарництвом та забезпечення чесності в бізнесі, підтримка активної участі громадськості у реформах.

Останній із заходів в рамках цього моніторингового механізму відбувся з 12 по 14 вересня 2016 року у м. Париж (Французька Республіка) під час якого було представлено звіт про прогрес щодо виконання Україною рекомендацій, наданих в рамках Стамбульського плану дій, за результатами Третього раунду моніторингу відповідно до якого Україна виконала 13 з 18 наданих їй рекомендацій.

Діаграма 1.1.

Довідково:

Не виконаними залишаються надані ОЕСР рекомендації щодо:

- належного бюджетного фінансування імплементації Антикорупційної стратегії та Державної програми щодо її виконання;
- відсутності проведених досліджень щодо корупції, які мають слугувати аналітичною базою для моніторингу реалізації Антикорупційної Стратегії та її майбутніх оновлень;
- удосконалення кримінального законодавства щодо відповідальності юридичних осіб за корупційні злочини;
- розробки і прийняття Кодексу адміністративних процедур, залучення громадськості до антикорупційної експертизи законодавства та підвищення прозорості в сферах, що мають підвищений ризик, зокрема в податкових та митних секторах;
- реформування сфери публічного фінансового контролю та аудиту.

⁷ План дій по боротьбі з корупцією для Азербайджану, Вірменії, Грузії, Російської Федерації, Таджикистану та України;

http://crimecor.rada.gov.ua/komzloch/control/uk/publish/article;jsessionid=67DBB5688E73449D3C58796269A96301?art_id=47581&cat_id=46352

З 27 березня по 01 квітня 2017 року в рамках започаткування Четвертого раунду моніторингу Стамбульського плану дій відбувся моніторинговий візит групи експертів ОЕСР до України, під час якого експертами ОЕСР проведено оцінку виконання Україною рекомендацій, наданих за результатами Третього раунду моніторингу, а також щодо запобігання корупції в Україні на секторальному рівні.

2. 01 січня 2006 року Україна стала членом Групи держав Ради Європи проти корупції (ГРЕКО) у зв'язку з набуттям для України чинності Цивільної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією.

ГРЕКО покликана удосконалювати компетентність її членів в боротьбі з корупцією для вжиття заходів через динамічний процес спільного оцінювання методів проведення та однакового впливу згідно з їхніми зобов'язаннями в цій сфері.

Процедура оцінювання ГРЕКО включає в себе збирання інформації через запитальник, візити груп експертів ГРЕКО до країни оцінювання з метою збирання додаткової інформації через зустрічі з високопосадовцями, представниками організацій, установ, що відіграють ключову роль у країні оцінювання, та складання оціночного звіту.

ГРЕКО затвердила оціночний звіт за результатами спільних 1 і 2 раундів оцінювання України на своєму 32 пленарному засіданні. Цей звіт містив 25 рекомендацій для України. Окрім цього, в рамках спільного Першого і Другого раундів взаємного оцінювання ГРЕКО затвердила та опублікувала 5 додатків звітів.

Відповідно до 5 Додаткового звіту про виконання рекомендацій Україною 11 рекомендацій виконано задовільно, щодо виконання 9 рекомендацій Україною продемонстровано значний прогрес, 4 рекомендації виконано частково, 1 рекомендацію не виконано.

Довідково:

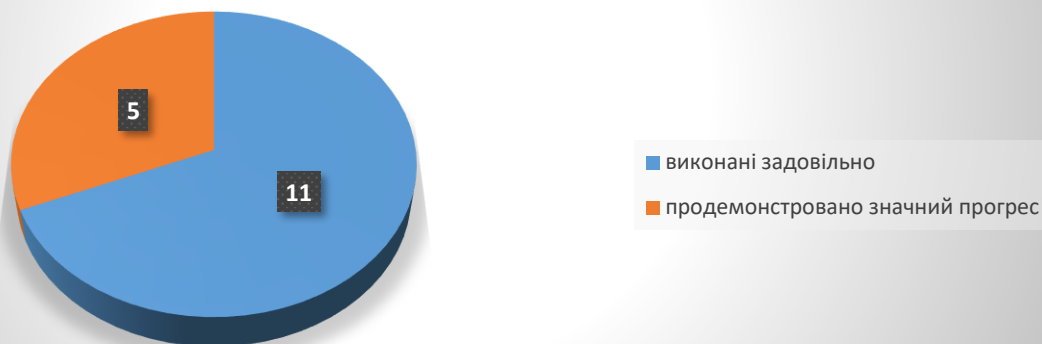
Не виконаною є рекомендація щодо розширення зовнішнього незалежного аудиту органів місцевої влади з метою його поширення на всі види діяльності цих органів, а також забезпечення при аудиті використання таких же принципів незалежності, прозорості і контролю, які застосовуються Рахунковою палатою.

Оціночний звіт в рамках Третього раунду взаємного оцінювання України ГРЕКО затвердила на своєму 52-му пленарному засіданні. Україні було надано 16 рекомендацій. Відповідно до Другого звіту про виконання рекомендацій Україною 8 рекомендацій виконано задовільно, щодо виконання 2 рекомендацій продемонстровано значний прогрес, 6 – виконано частково.

За результатами розгляду на 75-му пленарному засіданні ГРЕКО інформації, наданої Україною щодо виконання рекомендацій в рамках Третього раунду, **11 рекомендацій визнано виконаними задовільно**, а щодо **5 продемонстровано значний прогрес**.

Діаграма 1.2.

Результати виконання рекомендацій в рамках Третього раунду взаємного оцінювання України ГРЕКО

Таким чином, Україна завершила звітування в рамках Третього раунду взаємного оцінювання.

Зазначаємо, що з 28 листопада по 02 грудня 2016 року у м. Страсбург (Французька Республіка) делегація України приймала участь у 74-му пленарному засіданні ГРЕКО.

Завдяки активній роботі членів української делегації наша держава повернулася до групи країн, які здійснюють моніторинг виконання рекомендацій ГРЕКО.

В свою чергу з метою належного виконання міжнародних зобов'язань, взятих Україною в рамках членства в ГРЕКО, 12-16 грудня 2016 року організовано та проведено оціночний візит делегації експертів ГРЕКО до України.

Зазначений візит було здійснено в рамках започаткування для України Четвертого раунду взаємного оцінювання, який стосується запобігання корупції стосовно членів парламенту, суддів та прокурорів,

Протягом тижня експерти здійснили низку зустрічей із представниками Верховної Ради України, міжнародних організацій, громадськості, а також суддями, прокурорами та журналістами.

Варто зазначити, що за результатами цього візиту буде складено оціночний Звіт щодо України, котрий буде розглянуто на пленарному засіданні ГРЕКО у червні 2017 року.

1.2 Стан реалізації антикорупційної стратегії та державної програми, прийнятої для її реалізації та причина невиконання/не реалізації

У жовтні 2014 року Верховною Радою України затверджений основний програмний документ в антикорупційній сфері – Засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки.

В Антикорупційній стратегії визначено пріоритети державної

антикорупційної політики до 2018 року, реалізація мала б створити основу для подальших реформ у цій сфері, зокрема надала б змогу усунути одну з основних причин незадовільного стану справ у сфері антикорупційної політики в Україні, якою є та залишається фрагментарність і недосконалість інституційної антикорупційної інфраструктури.

На виконання Антикорупційної стратегії Кабінетом Міністрів України постановою від 29 квітня 2015 року № 265 затверджена Державна програма з її реалізації (далі – Програма).

Проведення моніторингу стану виконання Програми та координацію роботи державних органів з її виконання повинно забезпечувати НАЗК, яке є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, що забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику.

Очікувалося, що НАЗК розпочне своє повноцінне функціонування ще у серпні 2015 року, однак конкурсна комісія з відбору кандидатів на посади членів НАЗК лише всередині першого кварталу 2016 року надала Уряду дві кандидатури для призначення на вказані посади, що у сукупності із двома членами НАЗК, відібраними за результатами першого конкурсу, який відбувся у 2015 році, дозволило сформувати повноважний для ухвалення рішень склад органу. Водночас, конкурсна процедура на призначення п'ятого члена НАЗК досі триває.

Зважаючи на організаційні аспекти призначення членів НАЗК, процедуру добору працівників на посади в його апарат, матеріально-технічне забезпечення його діяльності, НАЗК офіційно розпочало свою діяльність лише 15 серпня 2016 року, тобто більш ніж через рік після введення в дію Програми з реалізації Антикорупційної стратегії.

До утворення та початку діяльності НАЗК обов'язок зі здійснення такого моніторингу, а також інформування Кабінету Міністрів України про стан виконання Програми покладался на Міністерство юстиції України.

На сьогодні більшість ключових завдань та заходів Програми виконана, однак деякі із них, у тому числі з огляду на невчасний початок діяльності НАЗК, продовжують залишатися у процесі виконання.

Так, Програмою, у розділі I «Формування та реалізація державної антикорупційної політики» передбачається низка заходів, спрямованих на створення системи запобігання корупційним проявам на основі нових засад формування та реалізації антикорупційної політики, періодичний перегляд та забезпечення відповідності актуальним корупційним викликам і загрозам, це насамперед:

- створення інституціонального механізму формування та моніторингу реалізації державної антикорупційної політики, зокрема започаткування роботи НАЗК, сприяння активній діяльності Національної ради з питань антикорупційної політики;

- створення інструментів отримання достовірної інформації щодо кількісних та якісних показників корупції;

- встановлення нових форм співпраці з громадськістю у формуванні та моніторингу реалізації державної антикорупційної політики.

Загальна кількість перерахованих заходів становить – 26, з яких виконано – 14, частково виконано – 11, не виконано – 1.

Діаграма 1.3.

** НАЗК не забезпечено проведення досліджень або замовлення (відповідно до результатів відкритого відбору) проведення досліджень з проблем, пов'язаних із корупційними проявами у сферах, найбільш вражених корупцією (щороку з урахуванням планів роботи НАЗК) зважаючи на фактичний початок діяльності НАЗК. Реалізація зазначеного заходу можлива лише у 2017 році.*

Загальний показник виконання заходів у I розділі Програми становить – 54 %

Розділ II «II. Запобігання корупції» Програми передбачає забезпечення доброчесності законодавчої, виконавчої та судової гілок влади шляхом впровадження ефективних антикорупційних стандартів (етичні стандарти, запобігання конфлікту інтересів, декларування майна, доходів, видатків та зобов'язань фінансового характеру, антикорупційні програми, викриття корупції, доступ до інформації тощо) та створення інституціонального забезпечення їх дотримання.

Основними індикаторами виконання зазначеної мети відповідно до Програми є:

- створення прозорих засад фінансування проведення виборів, діяльності політичних партій;
- усунення корупціогенних чинників у діяльності представницьких органів влади;
- створення ефективних механізмів запобігання виникненню, виявлення та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності народних депутатів України та депутатів місцевих рад;
- створення прозорих засад лобіювання;
- посилення громадського контролю за прийняттям рішень виборними посадовими особами, зокрема шляхом запровадження механізму попереднього

громадського обговорення суспільно важливих рішень з використанням позитивного вітчизняного досвіду на основі найкращої світової практики;

- підвищення рівня прозорості діяльності Верховної Ради України та місцевих рад;

- реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування;

- створення ефективної системи виявлення, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів;

- створення ефективної системи фінансового контролю;

- запровадження механізмів дотримання етичних стандартів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

- проведення перевірок на доброчесність осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

- створення механізму захисту осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції (викривач);

- забезпечення обізнаності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, із законодавством щодо доброчесності на публічній службі;

- впровадження системного підходу до запобігання корупції в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування на основі результатів аналізу корупційних ризиків;

- усунення передумов вчинення корупційних правопорушень під час здійснення адміністративних процедур;

- посилення спроможності протидіяти корупції на державних підприємствах, у господарських товариствах (у яких державна частка перевищує 50%;

- усунення корупційних чинників у процедурах державних закупівель;

- усунення корупції у судовій системі та органах кримінальної юстиції;

- імплементація стратегії подолання корупції у приватному секторі;

- зменшення можливостей для корупції шляхом підвищення прозорості прийняття рішень та надання доступу до інформації.

Загальна кількість визначених у Розділі II заходів – 111, з них виконано – 52, частково виконано – 30, не виконано – 10, не реалізовано – 10, інформація відсутня – 9.

Стан виконання заходів з запобігання корупції

**Основна причина не виконання заходів – це фактичний початок діяльності НАЗК. Тому реалізація не виконаних заходів можлива лише у 2017 році.*

Крім того, захід, передбачений підпунктом 2 пункту 10 Розділу II та запланований на грудень 2015 р., не виконаний, у зв'язку з необхідністю заміни відповідального виконавця на НАДС, яке є відповідальним за забезпечення формування і реалізація державної політики у сфері державної служби, у тому числі в частині підготовки методичних рекомендацій щодо розроблення галузевих кодексів чи стандартів професійної етики.

Щодо не реалізованих заходів.

1. Мін'юстом підготовлені висновки про відсутність у законах, що регулюють процедури проведення виборів факторів, що сприяють або можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень, а також про відсутність потреби у підготовці змін до виборчого законодавства (підпункт 1 пункту 2 розділу II Програми).

2. З огляду на проведений НАЗК аналіз практики застосування положень щодо конфлікту інтересів, що містяться в Законі України «Про запобігання корупції» та законах, які регулюють статус і порядок діяльності народних депутатів України та депутатів місцевих рад, засвідчує про його узгодженість із правовою природою механізму врегулювання конфлікту інтересів та основних положень законів щодо даної категорії суб'єктів, а також демонструє відсутність необхідності врегулювання даного питання на законодавчому рівні (підпункт 1 пункту 3 розділу II Програми).

3. З огляду на звернення Мін'юсту про перенесення строків підготовки законопроекту «Про публічні консультації» та прийняття його Верховною Радою України (підпункт 1 пункту 5 розділу II Програми).

4. З огляду на фактичний початок діяльності НАЗК лише у 2016 році реалізація заходів (підпункти 4-7 пункту 12 розділу II Програми) щодо: проведення постійного моніторингу виконання закону у сфері захисту викривачів, щорічного аналізу та перегляду державної політики у цій сфері (2016-2017 роки); організація проведення тренінгів для уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції щодо організації роботи з повідомленнями викривачів про корупцію (не рідше одного разу на рік); проведення інформаційних кампаній з метою розширення практики внесення викривачами повідомлень про корупцію (не рідше одного разу на рік); проведення дослідження щодо можливого заохочення внесення повідомлень про корупцію, посилення захисту викривачів та підготовка пропозиції (грудень 2016 року), буде здійснена у 2017 році.

5. З тих же причин реалізація заходу щодо подання пропозицій щодо запровадження електронної системи оцінювання рівня знання антикорупційного законодавства особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (грудень 2016 року) буде забезпечуватись у 2017 році (підпункт 3 пункту 13 розділу II Програми).

6. З огляду на перенесення Мін'юстом строків підготовки законопроектів щодо сприяння прийняттю та реалізації законів про адміністративну процедуру та про адміністративний збір (серпень – жовтень 2015 року) захід не реалізований (підпункт 1 пункту 15 розділу II Програми).

7. З огляду на незавершення аналізу практики застосування антикорупційного законодавства, що здійснюється НАЗК, залишається не реалізованим пункт щодо сприяння ухваленню закону Верховною Радою України щодо внесення змін до законодавства в частині поширення на посадових (службових) осіб на державних, комунальних підприємствах, у господарських товариствах (у яких державна частка перевищує 50%) вимог Закону України «Про запобігання корупції» щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, фінансового контролю (лютий 2016 року) (підпункт 3 пункту 16 розділу II Програми).

Показник виконання становить: 46 %

Розділом III «Покарання за корупцію» передбачено забезпечити ефективне виявлення та розслідування корупційних злочинів, конфіскація майна, яке було предметом злочинної діяльності або набуто внаслідок такої діяльності, забезпечення невідворотності покарання за вчинення корупційних злочинів шляхом:

- удосконалення законодавства щодо виявлення, розслідування корупційних злочинів та конфіскації злочинних активів;
- удосконалення обліку фізичних та юридичних осіб, притягнутих до відповідальності за корупційні правопорушення.

Загальна кількість визначених у Розділі III заходів – 18, з них виконано – 7, частково виконано – 6, не виконано – 2, не реалізовано – 1, інформація відсутня – 2.

Діаграма 1.5.

* НАЗК не проведений аналіз законодавства України та практики його застосування в частині відповідності Конвенції Організації економічної співпраці та розвитку про боротьбу з хабарництвом іноземних посадових осіб у міжнародних комерційних операціях та стандартам Робочої групи Організації економічної співпраці та розвитку з боротьби з хабарництвом в міжнародних комерційних операціях у червні 2016 року. Крім того, не проведено дослідження щодо корупційних чинників під час застосування Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України. Відтак підпункти 5,6,7 пункту 1 розділу III Програми залишаються нереалізованими.

Показник виконання становить: 39 %

Розділ IV «Формування негативного ставлення до корупції» Програми передбачає формування в суспільстві ідеї нетерпимості до корупції, перетворення громадян на ключового носія політичної волі у сфері подолання корупції та передбачає такі заходи шляхом заходів направлених на зміну суспільних уявлень про корупцію.

Загальна кількість визначених у Розділі IV заходів – 10, з них виконано – 6, частково виконано – 0, не виконано – 3, не реалізовано – 0, інформація відсутня – 1.

Діаграма 1.6.

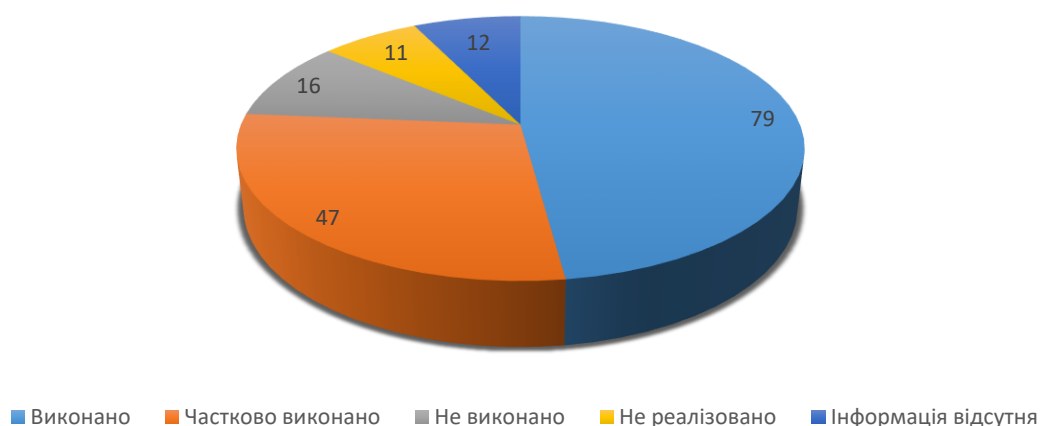
** Заходи щодо проведення у 2015, 2016 і 2017 роках опитування населення з метою виявлення динаміки у сприйнятті корупції (щороку в березні) та прийняття у співпраці з інститутами громадянського суспільства плану заходів щодо комплексного розв'язання проблеми толерантного ставлення населення до корупції, орієнтованого на різні соціальні та вікові групи (липень – грудень 2015 року.) не виконані. (підпункти 1, 2 пункту 1 розділу IV Програми). Реалізація заходів можлива лише у 2017 році.*

Показник виконання становить: 50 %

Загалом, Програма виконана на **65 %** (зі **165** заходів виконано **108**). Частково виконаними лишаються **38** заходів, не виконаними – **6**, а нереалізованими – лише **13** заходів.

Діаграма 1.7.

Стан виконання заходів з запобігання корупції

Причини не виконання/зволікання з виконанням заходів антикорупційної стратегії та Програми, пропозиції щодо їх коригування

Офіційний запуск діяльності НАЗК відбувся лише 15 серпня 2016 року, у зв'язку з чим деякі заходи із запланованих на 2015–2016 роки, відповідальним за виконання яких було визначено саме НАЗК, залишились нереалізованими.

Слід зазначити, що систематизацію отриманої від органів державної влади інформації про стан виконання Програми НАЗК проведено вдруге (вперше – у жовні 2016 року). Результати проведеного узагальнення свідчать, що більшість завдань і заходів, визначених нею, виконано, а деякі з них втратили актуальність.

У зв'язку з цим, існує необхідність скоригувати та актуалізувати завдання та заходи Програми, строки та індикатори їх виконання, а також перелік органів, відповідальних за їх виконання.

Для цього передбачається внести зміни до постанови Кабінету Міністрів України № 265 від 29 квітня 2015 року, виклавши в новій редакції Державну програму, яка охоплюватиме виключно 2017 рік та за своєю структурою відповідатиме схваленій у 2014 році Верховною Радою України Антикорупційній стратегії.

1.3 Участь громадянського суспільства та бізнесу у виробленні та моніторингу реалізації антикорупційної політики

Запобігання і боротьба з корупцією набуває більшої ефективності та змісту, коли органи держави тісно співпрацюють з інститутами громадянського суспільства. Адже, корупція в Україні перетворилась із явища локального характеру у системну суспільну хворобу, проникнувши у сферу політики, державного регулювання та бізнес відносини. Відтак, досягти помітних результатів у протидії цій проблемі можна лише злагодженими спільними зусиллями держави і громадянського.

Набір інструментів для такої співпраці визначив Закон України «Про запобігання корупції», наділивши громадськість правами:

1) повідомляти про виявлені факти вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, реальний, потенційний конфлікт інтересів

спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції, Національному агентству, керівництву чи іншим представникам органу, підприємства, установи чи організації, в яких були вчинені ці правопорушення або у працівників яких наявний конфлікт інтересів, а також громадськості;

2) запитувати та одержувати від державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування в порядку, передбаченому Законом України «Про доступ до публічної інформації», інформацію про діяльність щодо запобігання корупції;

3) проводити, замовляти проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів, подавати за результатами експертизи пропозиції до відповідних органів, отримувати від відповідних органів інформацію про врахування поданих пропозицій;

4) брати участь у парламентських слуханнях та інших заходах з питань запобігання корупції;

5) вносити пропозиції суб'єктам права законодавчої ініціативи щодо вдосконалення законодавчого регулювання відносин, що виникають у сфері запобігання корупції;

6) проводити, замовляти проведення досліджень, у тому числі наукових, соціологічних тощо, з питань запобігання корупції;

7) проводити заходи щодо інформування населення з питань запобігання корупції;

8) здійснювати громадський контроль за виконанням законів у сфері запобігання корупції з використанням при цьому таких форм контролю, які не суперечать законодавству;

9) здійснювати інші не заборонені законом заходи щодо запобігання корупції.

При цьому, громадському об'єднанню, фізичній, юридичній особі не може бути відмовлено в наданні доступу до інформації стосовно компетенції суб'єктів, які здійснюють заходи щодо запобігання корупції, а також стосовно основних напрямів їх діяльності. Така інформація надається в порядку, встановленому законом.

Законопроекти та проекти інших нормативно-правових актів, що передбачають надання пільг, переваг окремим суб'єктам господарювання, а також делегування повноважень державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим або органів місцевого самоврядування, з метою їх громадського обговорення розміщуються на офіційних веб-сайтах відповідних органів невідкладно, але не пізніше ніж за 20 робочих днів до дня їх розгляду з метою прийняття.

Державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування узагальнюють результати громадського обговорення законопроектів та проектів інших нормативно-правових актів, передбачених частиною третьою цієї статті, та оприлюднюють їх на своїх офіційних веб-сайтах.

Співпраця влади із інститутами громадянського суспільства та бізнесом у формуванні антикорупційної політики є досить активною та призводить до досягнення позитивних результатів.

Так, важливим кроком для започаткування співпраці між НАЗК та Радою бізнес-омбудсмена стало підписання у 2016 році Меморандуму про співробітництво, який спрямований на створення спільної ефективної платформи для комунікації та практичного впровадження заходів із взаємодії і співробітництва шляхом утворення відповідної Експертної групи, з метою забезпечення прозорості діяльності органів державної влади, зниження рівня корупції та запобігання недобросовісної поведінки чиновників стосовно бізнесу.

У свою чергу практичним прикладом співпраці з бізнесом став процес підготовки Типової антикорупційної програми юридичної особи.

Спочатку проект Програми було презентовано на Регіональному експертному семінарі «Доброчесність бізнесу в Східній Європі та Центральній Азії», організованому Радою бізнес-омбудсмена, Європейським банком реконструкції та розвитку, ПРООН в Україні та ОЕСР (захід відбувся 25 січня 2017). Наступним кроком стало проведення обговорення цього проекту з представниками Американської торговельної палати в Україні, Європейської Бізнес Асоціації та Ради бізнес-омбудсмена під час круглого столу «Доброчесність бізнесу в Україні», який стосувався аналізу доброчесності бізнесу в Україні і розробки національної угоди із вказаного напрямку (захід відбувся 27 січня 2017 року).

Нарешті остаточну редакцію проекту було обговорено на засіданні постійно діючого Комплаєнс-клубу Американської торговельної палати в Україні, присвяченому презентації дослідження Transparency International Україна «Корпоративна звітність в Україні», проведеному 16 лютого 2017 року за участі представників приватних та державних українських компаній.

Така тісна та інтенсивна співпраця дозволила Нвціональному агентству у короткі строки затвердити якісний документ із врахуванням більшості пропозицій, висловлених представниками бізнесу.

Процедуру узгодження із наданням відповідних коментарів, зокрема, Ради бізнес-омбудсмена та їх врахуванням проходив також Порядок надання згоди Національним агентством з питань запобігання корупції на звільнення особи, відповідальної за реалізацію антикорупційної програми (рішення від 07 жовтня 2016 року № 74, зареєстроване в Мін'юсті 28 листопада 2016 року за № 1542/29672).

Крім того, 01 грудня 2016 року НАЗК забезпечено обговорення із залученням Ради бізнес-омбудсмена та представників громадськості проекту Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади, підготовленого фахівцями НАЗК та відпрацьованого експертами Ради Європи.

Для забезпечення участі громадськості у формуванні, реалізації та моніторингу державної антикорупційної політики, а також здійснення громадського контролю за діяльністю спеціалізованих антикорупційних органів при них створено громадські ради. Так, громадські ради функціонують при

Національному антикорупційному бюро України та Національному агентстві з питань запобігання корупції.

1.4. Формування атмосфери неприйняття корупції

Забезпечення формування атмосфери неприйняття корупції – є одним із ключових завдань у сфері реалізації антикорупційної політики. В Україні до 14 жовтня 2014 року відповідні задачі виконував Урядовий уповноважений з питань антикорупційної політики, проте у дуже спрощеному вигляді, адже суть його діяльності зводилась до розміщення у засобах масової інформації матеріалів, що стосуються запобігання і протидії корупції. Очевидно, що у такій редакції, як сформульована ця функція, вона не могла значно вплинути на формування «нульової толерантності» до корупції у населення. Адже, інформаційні кампанії повинні також включати в себе організацію широких суспільних кампаній із залученням різних соціальних та професійних груп населення, проведенням публічних дискусій, залученням цих груп до різних антикорупційних заходів. Якщо ж проаналізувати практичну сторону діяльності Уповноваженого, то навіть ця обмежена функція не була реалізована: вся діяльність Урядового уповноваженого з питань антикорупційної політики у цій сфері обмежилася публікацією окремих блогів на веб-сторінці інтернет-видання, які містили звинувачення у корупції низки осіб, жодне з яких не знайшло свого підтвердження.

У цілому в Україні проводилися типові заходи, спрямовані в основному на інформування різних верств населення про те що таке корупція, висвітлювались заходи органів влади у цій сфері. Заходів, об'єднаних в інформаційні антикорупційні кампанії, тим більше на регулярній основі, в державі не реалізували.

Що ж стосується роботи НАЗК у цьому напрямку, то його діяльність повинна була реалізовуватись в межах повноважень, визначених пунктом 16 статті 11 Закону України «Про запобігання корупції», і спрямовуватись на формування у свідомості громадян негативного ставлення до корупції. Важливо відзначити і те, що Антикорупційна стратегія України на 2014-2017 роки та Програма містять окремі розділи, присвячені формуванню негативного ставлення до корупції.

Зокрема, стратегією відзначено необхідність ухвалення у співпраці з інститутами громадянського суспільства план заходів, орієнтований на різні соціальні та вікові групи і спрямований на комплексне розв'язання проблеми толерантного ставлення населення до корупції, передбачивши, зокрема:

регулярне проведення інформаційних кампаній, спрямованих на формування психологічної установки у населення щодо несприйняття корупції як способу розв'язання проблеми;

підвищення рівня правової свідомості населення, зокрема в частині обізнаності громадян щодо своїх прав та свобод, механізму їх реалізації та правових способів захисту;

роз'яснення найбільш важливих антикорупційних заходів, що здійснюються в державі, положень законодавства про запобігання та протидію корупції, зокрема в частині визначення видів та форм корупційної поведінки;

системне запровадження проведення освітніх заходів щодо моделей поведінки у тих чи інших ситуаціях з можливими корупційними ризиками;

запровадження культури повідомлення спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції про факти вчинення корупційних правопорушень;

подолання пасивності суспільства щодо протидії корупції, залучення широких верств населення до активної участі в антикорупційній діяльності.

Також стратегією передбачено проведення інформаційних кампаній:

орієнтованих на різні соціальні групи та спрямовані на усунення толерантного ставлення до корупції, підвищення рівня співпраці влади та громадян у протидії корупції;

спрямованих на формування психологічної установки у населення щодо несприйняття корупції як способу розв'язання проблеми;

щодо захисту осіб, які добросовісно повідомляють про корупційні правопорушення (викривачів);

Окрім того, передбачено проведення тренінгів та інформаційних кампаній для фахівців у сфері кримінальної юстиції щодо застосування положень антикорупційного законодавства.

Державною програмою щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки передбачено проведення ряду тренінгів та інформаційних кампаній у сфері запобігання та боротьби з корупцією для працівників апарату Національного агентства з питань запобігання корупції, уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції, державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування, працівників правоохоронних органів, суддів.

В рамках реалізації положень наведених актів законодавства НАЗК з метою ознайомлення з вимогами законодавства про конфлікт інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції, а також впровадження стандартів доброчесності працівниками провело у четвертому кварталі 2016 року спільну із ПРООН інформаційно-просвітницьку кампанію «Конфлікт інтересів: треба знати!». Кампанія складалась із **14** семінарів у різних регіонах країни. Слухачами вказаних семінарів були державні службовці органів виконавчої влади, обласних та районних державних адміністрацій, депутати та службовці органів місцевого самоврядування.

08 вересня 2016 року в Україні в рамках проекту «Запуск антикорупційної комунікаційної платформи» була створена комунікаційна платформа «Декорупція» та реалізована пілотна комунікаційна кампанія «Корупція має бути помічена», основним завданням якої було:

підтримка реалізації антикорупційної реформи та забезпечення кінцевої мети реформи, тобто досягнення такого стану з корупцією в Україні, коли вона

не представляє небезпеки для національної безпеки і не є перешкодою для сталого економічного розвитку;

забезпечення збалансованості антикорупційних комунікацій;

забезпечення рівного доступу та можливостей для різних залучених до реалізації антикорупційної реформи сторін. Особливо важливим та значущим є аспект розвитку громадянського суспільства, коли ресурси та доступ до стейкхолдерів та каналів комунікацій не зосереджений у невеликому колі організацій (асоціацій), а залучає широке коло інститутів громадянського суспільства, зокрема з інших регіонів України окрім столиці;

розробка та реалізація окремих комунікаційних кампаній, переважно соціального характеру, спрямованих на підвищення обізнаності громадян та бізнесу щодо явища корупції, її шкоди та відповідальності за вчинення корупційних дій, зміни поведінкових моделей, мотивації проактивного залучення до запобігання та протидії корупції.

Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) спільно з ПРООН в Україні для підвищення рівня обізнаності студентів про хід антикорупційної реформи в країні запустили Всеукраїнську кампанію «Студенти проти корупції», яка передбачає проведення серії семінарів для **13** українських вищих навчальних закладів⁸.

Також до формування антикорупційного світогляду, зокрема учнів, долучилося і Міністерство освіти і науки України, рекомендувавши загальноосвітнім навчальним закладам провести **2-х денні** тренінги для вчителів на тему: «Подоласмо корупцію разом»⁹, метою проведення яких є посилення спроможності педагогічних працівників, шкільної та студентської молоді в сфері протидії та запобігання корупції, а також сприяння формуванню громадянської позиції та правової культури.

Разом з вказаною рекомендацією, з метою надання учням основних знань щодо поняття, причин, форм, видів та проявів корупції у різних сферах суспільних відносин, у публічному та приватному секторах державного і суспільного життя, формування умінь й навичок запобігання корупції та корупційним правопорушенням, вироблення власного ставлення до ролі громадянського суспільства у сфері запобігання корупції, подолання негативного впливу корупції на стабільний розвиток суспільства і держави, Міністерством освіти і науки України надіслано програму курсу «Запобігання корупції очима школярів».

Зазначений курс має інформаційний і виховний зміст та структурований за такими загальними темами: «Корупція як суспільне явище», «Основи запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням», «Роль

⁸ Студенти проти корупції: ПРООН і НАБУ почали спільну Всеукраїнську антикорупційну кампанію; <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/presscenter/articles/2017/03/06/students-against-corruption2.html>.

⁹ Лист МОН від 12 жовтня 2016 року № 1/9-545 до місцевих органів управління освітою, інститутів післядипломної педагогічної освіти, навчальних закладів; <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-72F02FFB767A3/list-BD57D40B26>.

громадянського суспільства у сфері запобігання корупції. Підсумкове узагальнення».

Навчальна програма розрахована на **17** годин, може викладатись як курс за вибором учнів у **10-11** класах різних профілів загальноосвітніх навчальних закладів.

Крім цього, розроблено низку соціальних відеороликів, щодо роз'яснення антикорупційного законодавства, зокрема щодо декларування майнового стану, запобігання політичній корупції, захисту викривачів.

Активними були і окремі представники інститутів громадянського суспільства, якими проведено декілька інформаційних кампаній, зокрема:

- всеукраїнська соціальна рекламна кампанія «Корупція вбиває!» що в провокативній формі звернуло увагу українців на проблему корупції в країні, проведена Transparency International Ukraine.

- всеукраїнська просвітницька кампанія «Викривати корупцію не соромно!», спрямована на захист викривачів корупції, організована Transparency International Україна.

Вбачається доцільним використовувати даний досвід інститутів громадянського суспільства і у державній антикорупційній політиці.

Окремої уваги потребують також заходи, пов'язані з активізацією участі населення в інформуванні органів, уповноважених на боротьбу з корупцією, про відомі їм факти корупції. Частка такого населення є невеликою, зокрема з огляду на високий ступінь лояльності населення до корупції, засудження фактів повідомлень про корупцію як поведінки, яка суперечить етичним нормам, низький рівень довіри до діяльності правоохоронних органів, зневіру в ефективності антикорупційних заходів, страх бути покараним за повідомлення про підозру в корупції.

Разом з тим, антикорупційний потенціал заходів із залучення населення до виявлення та повідомлення про факти корупції є високим, про що свідчить досвід іноземних держав. Створення спеціальних умов, які сприятимуть зміні суспільного уявлення про повідомлення про факти корупції, є одним із пріоритетів антикорупційної політики держави.

Зі створенням Національного агентства з питань запобігання корупції, яке забезпечує формування та реалізацію державної антикорупційної політики, організація та координація проведення навчань в антикорупційній сфері стали пріоритетами у його діяльності.

Навчання проводились із залученням провідних міжнародних експертів ПРООН в Україні, Світового банку, Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Ради Європи в Україні, Transparency International Ukraine, Міжнародної фундації виборчих систем в Україні (IFES Україна).

Запрошеними тренерами також були фахівці державних органів, зокрема Національного антикорупційного бюро України, Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, Національного агентства України з питань державної служби, Генеральної прокуратури України, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Національної поліції України тощо.

Основна мета тренінгів – удосконалення професійної підготовки працівників апарату Національного агентства та підвищення компетентності працівників державних органів та посадових осіб місцевого самоврядування з питань, пов'язаних із запобіганням корупції.

Так, організовано та проведено тренінги та круглі столи, для працівників державних органів та посадових осіб місцевого самоврядування, зокрема:

17 листопада 2016 року, з метою реалізації повноважень НАЗК щодо надання роз'яснень, методичної та консультативної допомоги щодо застосування антикорупційного законодавства для працівників державних органів та посадових осіб місцевого самоврядування, фахівці НАЗК провели для працівників державної установи «Урядовий контактний центр» тренінг на тему: «Роль і місце Національного агентства з питань запобігання корупції у сфері протидії корупції в Україні», під час якого учасники ознайомились з функціональними повноваженнями НАЗК у сфері запобігання корупції та його взаємодії з іншими антикорупційними органами України.

30 листопада 2016 року з метою роз'яснення питань, пов'язаних з проведенням оцінки корупційних ризиків та підготовкою антикорупційних програм відбувся тренінг на тему: «Проведення оцінки корупційних ризиків та підготовка антикорупційних програм в органах влади, суб'єктах господарювання державної форми власності».

6 грудня 2016 року відбувся тренінг на тему: «Превентивні антикорупційні механізми та їх реалізація уповноваженими підрозділами (особами) з питань запобігання та виявлення корупції» для уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції. Захід відбувся у Клубі Кабінету Міністрів України за сприяння ПРООН.

Під час тренінгу було презентовано тренінговий навчальний курс для працівників державних органів та посадових осіб місцевого самоврядування «Правові засади та практичні аспекти запобігання корупції» разом з відповідними лекційними матеріалами. Також обговорювалися практичні проблемні питання виявлення, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів та особливості фінансового контролю майнового стану публічних службовців. Участь у тренінгу взяли понад 100 представників державних органів та органів місцевого самоврядування як центрального, так і місцевого рівнів.

З метою підвищення професійного рівня та правової свідомості, формування однакового підходу до розуміння та застосування норм антикорупційного законодавства працівниками державних органів та посадовими особами місцевого самоврядування рішенням Національного агентства від 15 грудня 2016 року №160 схвалено Програму тренінгового навчального курсу для працівників державних органів та посадових осіб місцевого самоврядування «Правові засади та практичні аспекти запобігання корупції» та відповідні навчальні матеріали.

Для забезпечення узагальнення і врахування потреб структурних підрозділів апарату Національного агентства та їх працівників у подальшій організації внутрішнього навчання проведено опитування з визначення ефективності проведеного навчання та здійснено аналіз і систематизацію питань,

які фахівці вважають актуальними та доцільними для висвітлення під час майбутніх тренінгів.

У зв'язку з тим, що окремі навчальні заходи у 2016 році не були проведені з об'єктивних причин, вони перенесені на I півріччя 2017 року. Передбачається провести, зокрема, такі тренінги: «Впровадження електронного урядування», «Питання проведення перевірок Національним агентством з питань запобігання корупції», «Питання ефективної перевірки електронних декларацій», «Питання удосконалення системи моніторингу способу життя», «Основи фінансової звітності юридичних осіб із залученням аудитора».

Рішенням Національного агентства від 15 грудня 2016 року №159 схвалено орієнтовний План-графік проведення тренінгів для працівників апарату Національного агентства на I півріччя 2017 року.

25 січня 2017 року представники Національного агентства відвідали Регіональний експертний семінар «Доброчесність бізнесу в Східній Європі та Центральній Азії», організований Радою бізнес-омбудсмена, Європейським банком реконструкції та розвитку, ПРООН в Україні та ОЕСР, який мав на меті, зокрема, поширення дослідження ОЕСР щодо доброчесності бізнесу, а також обговорення кількох рекомендацій для забезпечення обізнаності і потенціалу їх реалізації, в тому числі стосовно механізмів повідомлення про корупцію та просування комплаєнс-програм в юридичних особах.

Крім того, в кінці цього ж місяця було проведено круглий стіл «Доброчесність бізнесу в Україні», який стосувався аналізу доброчесності бізнесу в Україні і розробки національної угоди із вказаного напрямку. Важливою складовою цього заходу стало обговорення проекту типової антикорупційної програми з представниками Американської торговельної палати в Україні, Європейської Бізнес Асоціації, Мінекономрозвитку та Ради бізнес-омбудсмена.

ВИСНОВКИ

З 2014 року спостерігається максимальна активність держави у формуванні антикорупційної політики з часів набуття Україною незалежності.

Що ж до практичного виміру, то, як продемонстровано вище, рівень виконання заходів, передбачених Антикорупційною стратегією на 2014-2017

роки, наближується до 65%, що свідчить про недостатні зусилля, докладені різними суб'єктами антикорупційної політики до її втілення у життя. Невисокий показник виконання пов'язаний, в тому числі, і з тим, що значна частина передбачених заходів мала здійснюватися новоутвореними державними органами, які в силу різних причин розпочали свою роботу лише наприкінці 2015 року.

Тим не менш, можна констатувати, що перший етап антикорупційної реформи є виконаним. Він полягав передусім у створенні відповідної нормативно-правової бази. Внаслідок цього ухвалено низку важливих законодавчих актів, які кардинальним чином поміняли зміст антикорупційної політики в країні.

На цьому етапі забезпечено ухвалення законодавчих основ для інституціонального аспекту антикорупційної політики держави. Так, були створені нові антикорупційні органи, що займатимуться як превенцією, так і боротьбою з корупцією (НАЗК, НАБУ, САП, ДБР, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів).

Крім того НАЗК напрацював значну кількість підзаконних нормативно-правових актів та роз'яснень, які є необхідними для повноцінної роботи цього органу.

Слід також додати, що вперше зміст антикорупційної політики держави деталізовано і структуровано на рівні законодавчого акту Парламенту.

Наразі актуальним залишається повний перехід до другого, найважливішого етапу реформи, а саме – до практичного втілення норм ухвалених антикорупційних законів. Цей етап пов'язаний з: 1) завершенням процедури створення деяких спеціалізованих органів (ДБР, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів); 2) забезпеченням антикорупційних органів належними матеріальними і кадровими ресурсами; 3) забезпеченням ефективності, добросовісності і узгодженості здійснення антикорупційними органами своїх функцій та виконання завдань, передбачених Антикорупційною стратегією; 4) моніторингом і аналізом результативності антикорупційної політики, її оцінка суспільством та бізнес середовищем, міжнародними організаціями.

Глобальний характер наявного державного підходу підтверджується і тим, що антикорупційні засади стають визначальними пріоритетами для багатьох реформ, які нині відбуваються в Україні. Це стосується і судової реформи, і реформи поліції, і реформи державної служби. Так, у центральних законодавчих актах для будь-якої із зазначених реформ містяться механізми, які спрямовані спеціально на запобігання і подолання корупції.

Аналізуючи специфіку української корупції, можна виділити декілька її специфічних ознак, які формувалися останні 10-15 років. Вітчизняна корупція буквально пронизує суспільство: вона починається із побутового рівня, де значною частиною населення сприймається навіть в якості звичайного явища, та сягає найвищих щаблів державної влади, демонструючи при цьому тісні

взаємозв'язки із крупним бізнесом, окремими політиками і цілими політичними партіями. Крім того особливість полягає у високому ступені залученості до корупційних схем тих, хто передусім має з ними боротися – представників правоохоронних органів та суддів.

Відтак перед суспільством і державою стоїть вкрай непросте завдання, зважаючи на це, сучасна антикорупційна державна політика характеризується наступними ознаками, які роблять заходи, визначені Антикорупційною стратегією, ще більш придатними для досягнення відповідних цілей:

- системним характером, намаганням залучити до антикорупційної діяльності максимальну кількість центральних та місцевих органів державної влади, органів місцевого самоврядування;
- широким використанням відкритих конкурсних процедур для заміщення посад в антикорупційних органах;
- включенням до конкурсних комісій з відбору керівного та рядового складу антикорупційних органів представників громадськості, представників міжнародних організацій та закордонних партнерів України, суспільних авторитетів;
- намаганням розширити доступ громадськості до якомога більшого обсягу даних про діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних і комунальних підприємств та установ, а також відкрити максимально можливий доступ до даних державних реєстрів;
- акцентуванням на інструментах прозорості діяльності органів державної влади;
- виконання рекомендацій впливових міжнародних організацій, орієнтування на передовий закордонний досвід боротьби з корупцією,
- переймання практичного досвіду у іноземних колег шляхом проведення навчання, тренінгів тощо;
- надання міжнародними організаціями та урядами інших держав значної технічної та експертної допомоги у становленні нових антикорупційних інституцій;
- стимулювання державою підвищення рівня доброчесності серед бізнес сектора.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Для подальшої інтеграції України у міжнародну боротьбу з корупційними проявами та запровадження світових антикорупційних стандартів слід ратифікувати і імплементувати у національне законодавство: а) Конвенцію «Про доступ до офіційних документів», яка була ухвалена 27.11.2008 року Комітетом Міністрів Ради Європи; б) Конвенцію ОЕСР «Про боротьбу з

хабарництвом іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях» від 21.11. 1997 р.

2. Для активізації протидії корупції у найбільш уразливих секторах державного управління: 1) змінити основний фокус роботи фіскальних та митних органів з каральної функції на аналітичну та превентивну, зокрема, підготувати та схвалити закон про Службу фінансових розслідувань з урахуванням пропозицій міжнародних експертів та громадськості; 2) забезпечити активну та ефективну роботу підрозділів внутрішньої безпеки правоохоронних органів (прокуратура, поліція, Служба безпеки України, НАБУ) щодо попередження фактів корупції і виявлення у своїх лавах корупціонерів.

3. У повному обсязі розпочати втілення на практиці положень Закону України «Про державну службу» та Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів».

4. Завершити реформування прокуратури запровадивши повноцінне прокурорське самоврядування та позбавивши органи прокуратури функції досудового розслідування шляхом передачі її Державному бюро розслідувань.

5. Для зменшення корупціогенних чинників, мінімізації необґрунтованої дискреції та можливостей для зловживань з боку посадових осіб органів державної влади, необхідно розробити і ухвалити Кодекс адміністративних процедур, який би детально стандартизував всі процеси реалізації державними органами виконавчої влади регулятивних, контрольних, дозвільних та інших повноважень при взаємодії з фізичними та юридичними особами. При цьому особливу увагу приділити максимальному запровадженню електронного документообігу.

6. Для впорядкування відносин між органами державної влади, передусім Парламенту, і бізнес середовищем, з метою вилучення корупційної складової із цієї сфери спілкування влади з підприємцями та їх об'єднаннями, слід розробити і ухвалити закон щодо правових засад лобіювання.

7. Здійснювати підготовку наступної Антикорупційної стратегії після детального вивчення результатів всеохоплюючого соціологічного дослідження оцінки стану корупції, яке має бути проведено за методикою, ухваленою НАЗК.

8. Більш активно співпрацювати з громадськістю, залучати потенціал експертів та активістів громадянського суспільства, не обмежуючись діяльністю у форматі громадських рад при державних органах.

РОЗДІЛ II. ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

2.1. Доброчесність представницьких органів влади

Рівень та масштаби корупції в країні, ефективність протидії корупційним процесам значною мірою залежать від доброчесності виборних посадових осіб, демократичності політичної системи загалом і виборчого процесу зокрема. Останні виборчі кампанії в Україні, зокрема місцеві вибори 2010 року,

парламентські вибори 2012 року та вибори на деяких дільницях 2013 року, на яких фіксувалися грубі порушення демократичних принципів волевиявлення (втручання влади у виборчий процес, підкуп виборців, незаконні судові рішення) призвели до того, що здебільшого на виборні посади потрапляють особи, які не відповідають стандартам доброчесності.

У подальшому процес діяльності виборних посадових осіб також супроводжувався корупційною поведінкою, найбільш поширеними проявами якої були:

конфлікт інтересів у діяльності виборних осіб, насамперед суміщення депутатської роботи, політичної діяльності з підприємницькою діяльністю та роботою в органах виконавчої влади, що заборонено законом

підкуп виборних осіб, здійснення тиску на них або на бізнес, до якого мали відношення депутати, з метою ухвалення певних рішень або переходу до іншої депутатської фракції (групи)

незаконне лобіювання інтересів окремих осіб або бізнес-структур

Основними причинами такого стану справ є все ще слабкі інститути демократії в Україні, корупціогенне виборче законодавство, недосконале законодавство щодо фінансування виборчих кампаній та політичних партій, відсутність належного правового регулювання щодо запобігання конфлікту інтересів у діяльності виборних осіб та прозорих засад лобіювання. До цього часу українське законодавство не містить визначення понять лобістської діяльності, не визначає коло суб'єктів такої діяльності, їх прав та обов'язків, ведення реєстру лобістів та лобістських контактів тощо.

Очевидно, що розв'язати проблему політичної корупції можна тільки поступово, шляхом формування нового законодавства, посилення контролю за діяльністю виборних посадовців і представницьких органів влади з боку відповідних державних органів, інститутів громадянського суспільства, зокрема засобів масової інформації. Важливою складовою у цьому процесі є прогресивне формування політичної свідомості у громадян за свій вибір та політичної відповідальності народних обранців за свою діяльність. Разом з тим низка заходів законодавчого характеру повинна бути реалізована протягом найближчого часу.

Доброчесність як інструмент громадянського контролю етичних норм поведінки в діяльності народних депутатів України.

Існуючі механізми, що регламентують аспекти етичної поведінки членів парламенту закріплені у Конституції України, законах України «Про статус народного депутата України»¹⁰, «Про запобігання корупції», Регламенті Верховної Ради України, затвердженому Законом України від 10 лютого 2010 року № 1861-VI¹¹ (далі – Регламент).

¹⁰ЗУ «Про статус народного депутата України»; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>

¹¹ ЗУ «Про Регламент Верховної Ради України»; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>

Так, статтею 8 Закону України «Про статус народного депутата України» встановлено обов'язки народного депутата України (далі – народний депутат) у своїй діяльності:

- дотримуватися загальновизнаних норм моралі;
- завжди зберігати власну гідність, поважати честь і гідність інших народних депутатів, службових та посадових осіб і громадян;
- утримуватись від дій, заяв та вчинків, що компрометують його самого, виборців, Верховну Раду України, державу.

Неприпустимим є використання народним депутатом свого депутатського мандата всупереч загальновизнаним нормам моралі, правам і свободам людини і громадянина, законним інтересам суспільства і держави. Народний депутат не повинен використовувати депутатський мандат в особистих, зокрема корисливих, цілях.

Крім того, вимоги щодо дотримання народними депутатами дисципліни та норм етики на пленарних засіданнях Верховної Ради України передбачені главою 9 Регламенту.

Відповідно до пункту 19 частини першої статті 78 Регламенту за невиконання народними депутатами України вимог, встановлених Регламентом, законами України «Про статус народного депутата України», «Про комітети Верховної Ради України», про тимчасові слідчі комісії, спеціальну тимчасову слідчу комісію і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України Голова Верховної Ради України порушує перед відповідними органами, посадовими особами питання про їх відповідальність.

Разом з тим слід зазначити, що народні депутати України є суб'єктами, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції», і мають дотримуватися правил етичної поведінки, передбачених цим Законом.

Так, відповідно до розділу VI Закону України «Про запобігання корупції» народні депутати, як особи, уповноважені на виконання функцій держави, під час виконання своїх службових повноважень зобов'язані неухильно додержуватися вимог закону та загальновизнаних етичних норм поведінки, бути ввічливими у стосунках з громадянами, керівниками, колегами і підлеглими.

Народні депутати, представляючи державу, мають діяти виключно в її інтересах.

Крім того, народні депутати повинні діяти неупереджено, незважаючи на приватні інтереси, особисте ставлення до будь-яких осіб, на свої політичні погляди, ідеологічні, релігійні або інші особисті погляди чи переконання, а також сумлінно, компетентно, вчасно, результативно і відповідально виконувати службові повноваження та професійні обов'язки, не допускати зловживань та неефективного використання державної і комунальної власності.

Одним із правил етичної поведінки, в тому числі, яке розповсюджується на народного депутата, є нерозголошення і невикористання в інший спосіб конфіденційної та іншої інформації з обмеженим доступом, що стала їм відома у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків, крім випадків, встановлених законом.

Народні депутати мають утримуватися від виконання незаконних рішень чи доручень, самостійно оцінювати правомірність таких рішень чи доручень та можливу шкоду, що буде завдана у разі виконання таких рішень чи доручень.

Виходячи з положень статті 44 Закону України «Про запобігання корупції», у разі отримання для виконання рішень чи доручень, які народний депутат вважає незаконними або такими, що становлять загрозу охоронюваним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян, юридичних осіб, державним або суспільним інтересам, він повинен негайно в письмовій формі повідомити про це Національне агентство з питань запобігання корупції.

Слід зазначити, що Національне агентство з питань запобігання корупції відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» здійснює моніторинг та контроль за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та порівняних до них осіб, в тому числі народних депутатів.

Крім того, Національне агентство з питань запобігання корупції з метою виконання покладених на нього повноважень має право вносити приписи про порушення вимог законодавства щодо етичної поведінки та отримувати від осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, письмові пояснення з приводу обставин, що можуть свідчити про порушення правил етичної поведінки.

2.2. Добросовісність публічної служби.

Оцінка корупціогенних ризиків при прийомі, проходженні державної служби та звільненні з неї, а також заходи, вжиті з метою їх усунення.

Підвищення добробуту громадян неможливо без проведення структурних реформ у багатьох сферах. Запорукою успішного втілення будь-якої реформи є ефективне державне управління, що відповідає вимогам сучасності.

Одним з ключових елементів у створенні добросовісної системи публічної служби є реформування законодавства про державну службу та службу в органах місцевого самоврядування.

Верховною Радою України прийнято Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII «Про державну службу»¹² (далі – Закон № 889-VIII). Впровадження та реалізація цього Закону розпочалась з 01 травня 2016 року (дата набрання чинності), зокрема шляхом прийняття та набрання чинності одночасно знабранням чинності Законом № 889-VIII передбачених ним нормативно-правових актів, підготовлених Національним агентством України з питань державної служби.

Реформа законодавства про державну службу реалізована шляхом законодавчого закріплення нових принципів і засад державної служби, гармонізованих з європейськими, що дозволило: розмежувати політичні посади та посади державної служби; встановити конкурсний відбір на усі посади державної служби; забезпечити рівний доступ до державної служби на основі

¹² ЗУ «Про державну службу»; <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

знань та особистих якостей; закріпити та розкрити принцип політичної неупередженості (державним службовцям категорії «А» заборонено бути членом партії та обіймати посади в її керівних органах, суміщати державну службу з виконанням повноважень депутата місцевої ради або народного депутата України; державним службовцям категорії «Б» і «В» заборонено обіймати посади в керівних органах політичної партії).

Прийняття Закону № 889-VIII забезпечило: підвищення професійності інституту державної служби; чітке окреслення сфери його дії (встановлено перелік державних органів та посадових осіб, на яких поширюється дія Закону № 889-VIII); визначеність критеріїв віднесення посад до посад державної служби (виключає ручний механізм віднесення посад); достатню мотивацію державних службовців (побудова кар'єри, нова модель оплати праці). Прийнято усі необхідні підзаконні нормативно-правові акти, які вже стали частиною національного законодавства і були розроблені за участі міжнародного експертного середовища – експерти програми SIGMA/OECD, зокрема, Войцех Зелінські, Анке Фрайберт, Хайне Перес де ла Круз, Роберт Бартольд та експерти держав – членів ЄС – Байба Петерсоне (ЄС), Лайді Сурва (EUAM).

Законом № 889-VIII гарантується рівний доступ до державної служби, прозорий механізм відбору кандидатів, чіткі і зрозумілі вимоги до освітнього рівня, кваліфікації, стажу, умінь та знань; відкриті конкурсні відбори із залученням представників громадськості (громадський контроль); виключені надмірні повноваження суб'єктів призначення.

Таким чином, вступ на усі посади державної служби відтепер відбуватиметься лише за конкурсом на основі особистих якостей та досягнень кандидатів на посади, виключаються будь-які корупційні механізми під час вступу та проходження державної служби.

Триступеневий порядок відбору включатиме перевірку кваліфікаційних вимог, тестування та співбесіду. Важливо, що не менше третини складу конкурсних комісій мають становити представники громадськості (наприклад, галузевих об'єднань, асоціацій тощо), які зможуть фахово і неупереджено оцінити претендента на посаду.

Забезпечено поступову професіоналізацію державної служби завдяки: прозорому механізму та чітким вимогам до посади, що ґрунтуються на кращому світовому досвіді успішних країн, закладеній мотивації службовців до ефективного виконання поставлених завдань; зорієнтованості державного службовця у своїй діяльності на реалізацію норм Конституції та законів України, недопущення їх порушення, сприяння відновленню порушених прав громадян.

Закон № 889-VIII розмежовує чітко всі посади, які є в державних органах, на – власне: посади державної служби, та посади, які не належать до посад державної служби – тобто, політичні, патронатні, посади обслуговуючого персоналу. І це питання має абсолютно практичне значення, адже тепер, коли зрозуміло, на кого чітко поширюється закон – можна встановлювати жорсткі вимоги до посадовців, і врешті-решт забезпечити їх професійність і політичну нейтральність.

Важливе досягнення нового Закону № 889-VIII полягає також у тому, що він приділяє достатньо уваги вищому корпусу державної служби – таким посадам як керівники апаратів міністерств (по-новому Закону – це державні секретарі міністерств, які здійснюватимуть управління кадрами, управління міністерством), це голови місцевих державних адміністрацій, керівники державних служб, інспекцій і агентств.

Крім того, передбачене чітке визначення обов'язків службовців щодо додержання трудової дисципліни керівників щодо забезпечення службової дисципліни, також передбачений чіткий перелік дисциплінарних проступків та види дисциплінарних стягнень, які корелюються з видами проступків, встановлюються гарантії прав державних службовців під час застосування дисциплінарного стягнення. Позитивним є й передбачене зазначеним Законом врегулювання правил припинення державної служби, а також встановлення гарантії щодо відсутності підстав для припинення служби у зв'язку із зміною керівництва.

Запроваджено комісії з відбору на вакантні посади державної служби та дисциплінарні комісії.

Так, функціонує абсолютно нова інституція, якої в Україні досі не було – Комісія з питань вищого корпусу державної служби, що є спеціальним колегіальним органом, основною метою створення та діяльності якого є сприяння формуванню професійного й кваліфікованого вищого корпусу державної служби, відібраного на прозорому чесному та відкритому конкурсі – і за рахунок цього виключення корупційних ризиків у доборі кадрів і сприяння відновленню втраченої довіри до державної служби.

Комісія з питань вищого корпусу державної служби проводить конкурсні відбори на посади вищого корпусу державної служби (посади державної служби категорії «А»), гарантує і захищає права таких державних службовців.

Комісія з питань вищого корпусу державної служби запрацювала 13 липня 2016 року.

Інші комісії, утворені керівником державної служби в державному органі, відповідно до статей 27 і 69 Закону № 889-VIII, проводять конкурсні відбори на посади державної служби категорій «Б» та «В», а також здійснюють дисциплінарні провадження щодо них.

Законом № 889-VIII передбачений інноваційний підхід до формування моделі оплати праці державних службовців, зокрема шляхом закріплення на рівні Закону розмірів мінімального посадового окладу, їх обов'язкове співвідношення із розміром мінімальної заробітної плати, визначеної законом України про Державний бюджет на відповідний рік.

Новою системою оплати праці передбачено такі складові заробітної плати державного службовця:

посадовий оклад; надбавки за вислугу років; надбавки за ранг державного службовця; виплати за додаткове навантаження у зв'язку з виконанням обов'язків тимчасово відсутнього державного службовця у розмірі 50 відсотків посадового окладу тимчасово відсутнього державного службовця; виплати за додаткове навантаження у зв'язку з виконанням обов'язків за вакантною

посадою державної служби за рахунок економії фонду посадового окладу за відповідною посадою; премії (у разі встановлення).

Загальний розмір премій, передбачених пунктом 2 частини третьої статті 50 Закону, які може отримати державний службовець за рік, не може перевищувати 30 відсотків фонду його посадового окладу за рік.

З метою диференціації розмірів посадових окладів державних службовців передбачено поділ посаддержавної служби на 9 груп оплати праці (від спеціаліста до керівника державного органу) з урахуванням рівнів юрисдикції державних органів, а також закладена модель конкурентної заробітної плати.

Законом № 889-VIII встановлений перехідний період з метою реалізації нової моделі оплати праці державних службовців шляхом встановлення мінімального розміру посадового окладу групи 9 (спеціалісти) в державних органах, юрисдикція яких поширюється на територію одного або кількох районів, міст обласного значення:

з 01 січня 2017 року – 1,25 розміру мінімальної заробітної плати (близько 70 євро)

з 01 січня 2018 року – 1,5 розміру мінімальної заробітної плати (близько 80 євро)

з 01 липня 2018 року – 1,75 розміру мінімальної заробітної плати (близько 95 євро)

Фонд оплати праці державних службовців формується за рахунок коштів державного бюджету, а також коштів, які надходять до державного бюджету в рамках програм допомоги Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ. Порядок використання таких коштів, які надходять до державного бюджету, затверджується Кабінетом Міністрів України.

Законом встановлений чіткий і збалансований перелік прав та обов'язків єдиний для всіх державних службовців (статті 7 і 8 Закону № 889-VIII). Додатково передбачено, що для виконання державним службовцем обов'язків за відповідною посадою, державний службовець може наділятися іншими правами та обов'язками, які безпосередньо визначені у положеннях про структурні підрозділи державних органів та посадових інструкціях, затверджених керівниками державної служби в цих органах. Зазначене враховує специфіку діяльності державних службовців за відповідними напрямками (правовий, економічний, фінансовий, аналітичний супровід тощо).

Задля добору осіб, здатних професійно та добросовісно виконувати свої посадові обов'язки на посадах державної служби постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2016 року № 246 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби»¹³ визначено процедуру проведення конкурсу на зайняття вакантної посади державної служби відповідно до Закону. Новий механізм проведення конкурсного відбору на зайняття вакантної посади державної служби осіб відбувається на основі оцінювання його особистих досягнень у навчанні, роботі та виявленої здатності

¹³ Постанова КМУ «Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби» від 25 березня 2016 року № 246; <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/246-2016-%D0%BF>.

застосовувати знання, уміння і навички, моральні і ділові якості для належного виконання посадових обов'язків, навчання, професійного та особистого розвитку.

Крім того, Кабінет Міністрів України визначив типові вимоги до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорії «А». Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 22 липня 2016 року № 448 «Про затвердження Типових вимог до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорії «А»¹⁴ вимоги передбачають вільне володіння державною мовою та іноземною мовою, яка є однією з офіційних мов Ради Європи (з 01 травня 2018 року). Загальний стаж роботи - не менше 7 років. Претендент повинен мати лідерські навички, вміти приймати ефективні рішення здійснювати ефективну комунікацію та проводити публічні виступи. Також: добре знати законодавство, вміти працювати з великим обсягом інформації та мати здатність виконувати одночасно кілька завдань. Крім того, особа, яка хоче займати посаду державної служби категорії «А», повинна бути принциповою, рішучою, спрямованою на служіння суспільству та захист національних інтересів тощо.

Додатково наказом Національного агентства з питань державної служби від 06 квітня 2016 року № 72, зареєстрованим в Міністерстві юстиції 27 квітня 2016 року за № 647/28777, затверджений Порядок визначення спеціальних вимог до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорій «Б» і «В»¹⁵. Цей Порядок встановлює процедуру визначення, розробки та затвердження спеціальних вимог до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорій «Б» і «В» і передбачає, що спеціальні вимоги визначаються та затверджуються суб'єктом призначення на кожну посаду державної служби категорій «Б» і «В» в державному органі.

Отже, запроваджено компетентісну модель управління людськими ресурсами, оцінювання результатів роботи державних службовців, їх кар'єрну мотивацію, підвищилися кваліфікаційні вимоги.

Варто зазначити, що Закон № 889-VIII передбачає функціонування спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби. На сьогодні цим органом є Національне агентство з питань державної служби.

Законом № 889-VIII робота НАДС спрямована на забезпечення права громадян на доступ до державної служби, формування професійного державного апарату, забезпечення дотримання прав державних службовців.

Зокрема, цей Закон передбачає такі повноваження НАДС:

- розробка проектів, а також видання у випадках, встановлених законом, нормативно-правових актів з питань державної служби;

¹⁴ Постанова КМУ «Про затвердження Типових вимог до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорії «А» від 22 липня 2016 року № 448; <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/448-2016-%D0%BF>.

¹⁵ Наказ Національного агентства України з питань державної служби «Про затвердження Порядку визначення спеціальних вимог до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорій «Б» і «В» від 06 квітня 2016 року № 72, зареєстрований у Міністерстві юстиції 27 квітня 2016 року за № 647/28777; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0647-16>.

- здійснення контролю за додержанням визначених цим Законом умов реалізації громадянами права на державну службу;
- забезпечення визначення потреб у професійному навчанні державних службовців відповідно до вимог професійних стандартів;
- організація із залученням навчальних закладів навчань державних службовців з метою удосконалення рівня володіння ними державною мовою, регіональною мовою або мовою національних меншин, а також іноземною мовою, яка є офіційною мовою Ради Європи, у випадках, якщо володіння такою мовою є обов'язковим відповідно до цього Закону;
- формування пропозицій щодо обсягів державного замовлення на професійне навчання державних службовців для державних потреб на основі їхніх професійних компетенцій та розміщення затверджених обсягів згідно із законодавством, забезпечення своєчасного фінансування виконавців державного замовлення відповідно до укладених державних контрактів;
- сприяння розвитку системи навчальних закладів, що здійснюють професійне навчання державних службовців, делегування їм повноважень з визначення змісту навчання державних службовців відповідно до вимог професійних стандартів;
- в межах повноважень, визначених законом, проведення у державних органах перевірки стану дотримання вимог цього Закону;
- проведення в установленому порядку службових розслідувань з питань дотримання державними службовцями вимог цього Закону;
- вжиття заходів щодо створення рівних умов для прийняття та просування по службі державних службовців категорій «Б» і «В»;
- забезпечення ведення і оприлюднення єдиного переліку вакантних посад державної служби в державних органах та переможців конкурсів;
- направлення державним органам та їх посадовим особам вимог про скасування рішень таких органів з питань державної служби, які суперечать законодавству в частині реалізації громадянами права на державну службу;
- надання методичної допомоги службам управління персоналом у державних органах;
- проведення моніторингу вакантних посад державної служби категорії «А» та ініціювання перед суб'єктом призначення проведення конкурсу на такі посади;
- ведення обліку державних службовців категорії «А», строк повноважень яких закінчується, а також тих, які після звільнення не працевлаштовані в установленому порядку, але не довше ніж протягом одного року з дня закінчення строку призначення на посаду;
- розроблення за погодженням із Комісією з питань вищого корпусу державної служби типових вимог до професійної компетентності державних службовців категорії «А».

Положення про НАДС, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2014 року № 500, передбачає більш широкийта деталізований перелік повноважень агентства.

Водночас Закон № 889-VIII не є єдиним нормативно-правовим актом, яким врегульовано відносини у сфері публічної служби. Окремі сфери публічної служби регулюються спеціальними законодавчими актами.

Зокрема, правовий статус та повноваження, Президента України, народних депутатів України та членів Уряду визначені Конституцією України. При цьому особливості щодо здійснення народними депутатами України, депутатами місцевих рад своїх повноважень врегульовані відповідно Законами України «Про статус народного депутата України» та «Про статус депутатів місцевих рад»¹⁶. Особливості проходження служби керівниками центральних органів виконавчої влади та їх заступниками (крім міністерств) передбачені Законом України «Про центральні органи виконавчої влади».

Відносини проходження служби в органах прокуратури – Законом України «Про прокуратуру»¹⁷, служби в податкових та митних органах – Податковим¹⁸ та Митним кодексами України¹⁹, служби в органах охорони державного кордону – Законом України «Про Державну прикордонну службу України»²⁰, в органах та установах пенітенціарної системи – Законом України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України»²¹, в дипломатичних структурах – Законом України «Про дипломатичну службу»²², в органах та підрозділах цивільного захисту – Кодексом цивільного захисту України²³. Також діяльність низки державних структур або посадових осіб регулюються окремими законами, якими частково охоплюються й питання, пов'язані з проходженням служби в цих органах або цими особами – «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»²⁴, «Про Рахункову палату»²⁵, «Про Національний банк України»²⁶, «Про Конституційний Суд України»²⁷, «Про Вищу раду правосуддя»²⁸, «Про Центральну виборчу комісію»²⁹, «Про Національне антикорупційне бюро України»³⁰, «Про запобігання корупції» та низка інших.

Окремо слід відзначити порядок перебування на службі в органах місцевого самоврядування, який визначається Законом України «Про службу в органах місцевого самоврядування»³¹.

З метою встановлення нових правових та організаційних засад служби в органах місцевого самоврядування як професійної та політично неупередженої

¹⁶ ЗУ «Про статус депутатів місцевих рад»; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/93-15>.

¹⁷ ЗУ «Про прокуратуру»; <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.

¹⁸ Податковий кодекс України; <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

¹⁹ Митний кодекс України; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

²⁰ ЗУ «Про Державну прикордонну службу України»; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/661-15>.

²¹ ЗУ «Про Державну кримінально-виконавчу службу України»; <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2713-15>.

²² ЗУ «Про дипломатичну службу»; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2728-14>.

²³ Кодекс цивільного захисту України; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.

²⁴ ЗУ Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80>.

²⁵ ЗУ «Про рахункову палату»; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/576-19>.

²⁶ ЗУ «Про Національний банк України»; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

²⁷ ЗУ «Про Конституційний Суд України»; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/422/96-%D0%B2%D1%80>.

²⁸ ЗУ «Про Вищу раду правосуддя»; <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>.

²⁹ ЗУ «Про Центральну виборчу комісію»; <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1932-15>.

³⁰ ЗУ «Про Національне антикорупційне бюро України»; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.

³¹ ЗУ «Про службу в органах місцевого самоврядування»; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>.

діяльності на благо держави і громади, а також для гарантування реалізації громадянами України права рівного доступу до служби в органах місцевого самоврядування, 09 лютого 2017 року Верховна Рада України прийняла у другому читанні та в цілому похідний від Закону України «Про державну службу» проект Закону України № 2489 «Про службу в органах місцевого самоврядування»³². Варто зазначити, що в першому читанні законопроект було прийнято ще 23 квітня 2015 року.

Цим Законом передбачається створення правових передумов для підвищення престижності служби в органах місцевого самоврядування; врегулювання статусу службовця органу місцевого самоврядування; рівного доступу до служби в органах місцевого самоврядування виключно на основі заслуг; стимулювання кар'єрного зростання; деполітизації; нової моделі оплати праці, що мінімізує суб'єктивізм керівника (посадові оклади працівників органів місцевого самоврядування повинні встановлюватися на підставі рішення відповідної ради; законом визначаються лише мінімальні гарантії справедливої оплати праці (відносно мінімальної заробітної плати) та співвідношення між категоріями посад), а також підвищить рівень соціального та матеріального захисту службовців; впровадження ефективного механізму запобігання корупції.

Крім того, слід зазначити, що дія вказаного Закону поширюватиметься як на осіб, які призначаються за конкурсом, так і на осіб, які обираються на посади. Також зазначеним Законом врегульовуються всі основні питання і, на відміну від попереднього, він не містить відсилань на Закон України «Про державну службу».

Відповідно до цього Закону державні органи не можуть здійснювати вирішальний вплив на діяльність органів місцевого самоврядування, визначати законність дій чи бездіяльності органів місцевого самоврядування може лише суд.

Водночас до прийнятого Закону Президентом України були висловлені пропозиції в частині розмірів посадових окладів службовців місцевого самоврядування та порядку вступу на службу в органи місцевого самоврядування виборних осіб.

Враховуючи викладене можна зазначити про те, що у 2016 році реформа державного управління була визначена як один із ключових пріоритетів Уряду, завдяки чому вона отримала «квиток у життя». Саме в минулому році Урядом спільно з міжнародними партнерами – ЄС і програмою SIGMA – та громадянським суспільством було розроблено та ухвалено системне бачення змін, які потрібні для побудови ефективної моделі держуправління.

У червні було схвалено Стратегію реформування державного управління України на 2016-2020 роки³³ з чітким планом заходів її виконання. А в грудні під

³²http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54569,

http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=249729883&cat_id=244276429;

Прийнято Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування»;

<http://www.guds.gov.ua/news/prynyato-zakon-ukrayiny-pro-sluzhbu-v-organah-miscevogo-samovryaduvannya>.

³³ Розпорядження КМУ «Деякі питання реформування державного управління України» від 24 червня 2016 року № 474-р; <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80>.

час засідання Ради асоціації ЄС-Україна було підписано Фінансову угоду з ЄС на підтримку реформи³⁴.

Таким чином, стратегія, план заходів, новий закон про державну службу, фінансова підтримка від ЄС та правильна координація – разом усе це є базовими передумовами для подальшого системного впровадження цієї реформи.

2.2.1. Практика застосування положень законодавства щодо конфлікту інтересів та правил етичної поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Конфлікт інтересів, тобто суперечність між приватними та службовими інтересами як в державному, так і приватному секторах, непокоять громадськість в багатьох країнах світу. Ситуації, які спричиняють конфлікти інтересів, вже давно є окремим об'єктом антикорупційної політики в секторі державного управління. Приватний сектор протягом досить тривалого часу також висловлює стурбованість з приводу доброчесного здійснення ділових операцій, і зокрема – захисту інтересів акціонерів.

Між сектором державного управління, з одного боку, та приватним і некомерційним секторами, з іншого, виникли нові форми відносин. Внаслідок цієї тенденції з'являються нові форми конфлікту інтересів, тому занепокоєність суспільства, яка дедалі зростає, примушує уряди вживати заходів для збереження доброчесності офіційного механізму прийняття рішень.

Хоча конфлікт інтересів не слід ототожнювати з корупцією, зростає розуміння того, що неадекватне врегулювання конфліктів між приватними інтересами та державними обов'язками службових осіб стає джерелом корупції.

Поняття конфлікту інтересів з'явилося в українському законодавстві з прийняттям у 2009 році Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції»³⁵, але оскільки цей Закон так і не запрацював почало застосовуватися з набранням чинності Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції» 2011 року. Крім визначення конфлікту інтересів Закон встановлював загальні правила щодо обов'язку осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та окремих прирівняних до них осіб уживати заходів щодо недопущення будь-якої можливості виникнення конфлікту інтересів, а також інформувати керівника про наявний конфлікт інтересів. При цьому було встановлено правило про те, що спеціальні закони мають містити правила щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Змінами, внесеними до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» у 2013 році, конкретизовано, що повідомлення керівника має здійснюватися у письмовій формі, а також передбачено окремий обов'язок чиновників з метою запобігання конфлікту інтересів передавати в управління

³⁴Угода про асоціацію між Україною та ЄС; <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-eu-association>;

ЄС виділяє 104 мільйони євро на реформу держслужби в Україні; <http://www.prostir.ua/?news=es-vydilyaje-104-miliony-jevro-na-reformu-derzhsluzhby-v-ukrajini>.

³⁵ ЗУ «Про засади запобігання і протидії корупції»; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3206-17>.

належні їм підприємства та корпоративні права упродовж 10 днів після призначення на посаду.

У 2012 році в Законі України «Про правила етичної поведінки»³⁶ було встановлено додаткові правила щодо конфлікту інтересів:

- не допускати вчинення дій чи бездіяльності, що можуть спричинити виникнення конфлікту інтересів або створити враження його наявності;
- заборона спонукати у будь-який спосіб підлеглих до прийняття рішень, вчиняти дії або бездіяльність на користь своїх особистих інтересів та/або інтересів третіх осіб.

Законами України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції»³⁷ від 17 травня 2012 року та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації державної антикорупційної політики»³⁸ від 18 квітня 2013 року внесено загальні зміни щодо врегулювання конфлікту інтересів до спеціальних законів, які визначають статус та повноваження низки категорій публічних службовців, а також щодо інституційного забезпечення дотримання законодавства про конфлікт інтересів.

Проте, головною проблемою щодо конфлікту інтересів залишалась відсутність комплексного регулювання відповідних правовідносин. Зокрема, невирішеним залишалося питання щодо механізмів врегулювання конфлікту інтересів в залежності від специфіки сфери регулювання. Крім того, закріплені правила щодо інституційного забезпечення правил стосовно конфлікту інтересів не знайшли своєї практичної реалізації.

Усе це є факторами поширеності здійснення повноважень посадовцями усіх рівнів в умовах конфлікту інтересів. Продовжує існувати практика поєднання виконання публічних функцій із бізнесом, сприяння пов'язаним структурам у перемозі при здійсненні закупівель, непрозорого призначення на посади тощо.

Результативна політика запобігання конфліктам інтересів не може полягати виключно в забороні службовим особам мати будь-які приватні інтереси, адже очевидно, що цей підхід навряд чи можна реалізувати. Безпосереднє завдання полягає в підтриманні доброчесності та об'єктивності офіційних політичних і адміністративних рішень, і системи державного управління в цілому.

Тому сучасна система запобігання конфліктам інтересів або їх врегулювання спрямована на:

- пошук балансу через виявлення ризиків для добропорядності службових осіб;
- заборону неприйнятних форм конфліктів;
- управління конфліктними ситуаціями;

³⁶ ЗУ «Про правила етичної поведінки»; <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4722-17>.

³⁷ ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції»; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4711-17>.

³⁸ ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації державної антикорупційної політики»; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/224-18>.

- врегулювання конфліктних ситуацій¹.

В Україні з уведенням в дію у 2015 році нового Закону України «Про запобігання корупції» почала функціонувати саме така система, яка на відміну від попередніх спроб законодавчого регулювання конфлікту інтересів, має чітко виражений превентивний характер і орієнтована на створення ефективних механізмів запобігання корупції на публічній службі.

Основними нововведеннями Закону є:

- більш чітке визначення конфлікту інтересів з виокремленням потенційного та реального конфлікту інтересів;
- чітке встановлення правил про те, хто, як, коли і кого повинен інформувати про конфлікт інтересів;
- заборона вчиняти дії чи приймати рішення в умовах конфлікту інтересів;
- визначення механізмів самостійного чи зовнішнього врегулювання конфлікту інтересів, серед шляхів зовнішнього врегулювання такі:
 - усунення особи від виконання завдання, вчинення дій, прийняття рішення чи участів його прийнятті в умовах реального чи потенційного конфлікту інтересів;
 - застосування зовнішнього контролю за виконанням особою відповідного завдання, вчиненням нею певних дій чи прийняття рішень;
 - обмеження доступу особи до певної інформації;
 - перегляду обсягу службових повноважень особи;
 - переведення особи на іншу посаду;
 - звільнення особи;
 - визначення особливостей врегулювання конфлікту інтересів, що виник у діяльності окремих категорій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зокрема тих, які здійснюють відповідні повноваження у складі колегіальних органів, народних депутатів України та депутатів місцевих рад тощо;
 - визначення способів передачі в управління корпоративних прав;
 - інституційне забезпечення дотримання законодавства про запобігання та врегулювання конфлікту інтересів шляхом наділення Національного агентства з питань запобігання корупції повноваженнями із здійснення відповідного контролю та надання консультацій.

Встановлено адміністративну відповідальність за неповідомлення про конфлікт інтересів, а також за вчинення дій чи прийняття рішень в умовах конфлікту інтересів.

Рішення, прийняті в умовах конфлікту інтересів підлягають скасуванню або можуть бути визнані незаконними всудовому порядку, в тому числі за позовом Національного агентства з питань запобігання корупції, а укладені за таких обставин правочини є нікчемними. Законом України «Про запобігання корупції», передбачено обмеження для публічних посадових осіб щодо поєднання основної діяльності з іншими видами діяльності. Це обмеження полягає у забороні:

- 1) займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із

спорту) або підприємницькою діяльністю, якщо інше не передбачено Конституцією України або Законами України;

2) входити до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, коли особи здійснюють функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді, та представляють інтереси держави чи територіальної громади в раді (спостережній раді), ревізійній комісії господарської організації), якщо інше не передбачено Конституцією або законами України.

Для окремих посадових осіб Конституцією України та іншими законами встановлено більш жорсткі від загального обмеження в частині скороченого переліку дозволеної діяльності чи наданням можливості займатися такою діяльністю в позаробочий час. Зокрема, згідно із частиною першою статті 78 Конституції України народні депутати України не можуть мати іншого представницького мандата, бути на державній службі, обіймати інші оплачувані посади, займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю (крім викладацької, наукової та творчої діяльності), входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку. Відповідно до статті 120 Конституції України члени Кабінету Міністрів України, керівники центральних та місцевих органів виконавчої влади не мають права суміщати свою службову діяльність з іншою роботою (крім викладацької, наукової та творчої роботи у позаробочий час), входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

У свою чергу статтею 12 Закону України «Про місцеві державні адміністрації»³⁹ встановлено, що голови місцевих державних адміністрацій, їх заступники, керівники структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій не можуть бути народними депутатами України або суміщати свою службову діяльність з іншою, в тому числі на громадських засадах, крім викладацької, наукової та творчої діяльності у позаробочий час, входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства чи іншої організації, що має на меті одержання прибутку. За порушення зазначеного обмеження передбачено адміністративну відповідальність.

Отже, Закон України «Про запобігання корупції» дія якого поширюється на державних службовців усіх рівнів визначає основні правила етичної поведінки та встановлює вимоги до поведінки осіб.

Крім цього, Верховною Радою України прийнято Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII «Про державну службу»⁴⁰ (далі – Закон № 889-VIII). Впровадження та реалізація цього Закону розпочалась з 01 травня 2016 року (дата набрання чинності).

Пунктом 5 частини першої статті 4 Закону № 889-VIII передбачено, що державна служба здійснюється з дотриманням, зокрема принципу

³⁹ ЗУ «Про місцеві державні адміністрації»; <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.

⁴⁰ ЗУ «Про державну службу»; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.

добросовісності, а стаття 50 визначає, що держава, зокрема заохочує державних службовців до добросовісної роботи.

Пунктом 2 частини першої статті 8 Закону № 889-VIII передбачено, що державний службовець зобов'язаний дотримуватися принципів державної служби та правил етичної поведінки.

Так, наказом Національного агентства України з питань державної служби від 05 серпня 2016 року № 158, зареєстрованим в Міністерстві юстиції 13 серпня 2016 за № 1203/29333, затверджено Загальні правила етичної поведінки державних службовців⁴¹.

З огляду на низку нових правил щодо запобігання і врегулювання конфлікту інтересів основним завданням є впровадження зазначених механізмів на практиці, а також інтенсивного навчання осіб, на яких поширюються відповідні правила.

З метою формування єдиного підходу осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб до розуміння і дотримання правил запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, запроваджених Законом України «Про запобігання корупції» Національним агентством з питань запобігання корупції затверджено Методичні рекомендації з питань запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб⁴² (рішення від 14 липня 2016 року № 2).

У Рекомендаціях відображена позиція Національного агентства з питань запобігання корупції щодо норм законодавства, які регулюють питання запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Зокрема, у них узагальнено та використано позитивну практику попередніх років, напрацьовану державними органами, науковими установами, інститутами громадянського суспільства та запропоновано на основі чинного законодавства з урахуванням міжнародного досвіду базові практичні інструменти для підвищення ефективності виявлення, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, а саме:

- через практичні приклади розкрито поняття потенційного та реального конфлікту інтересів;
- запропоновано самостійний тест на наявність (відсутність) конфлікту інтересів;
- визначено алгоритми дій працівника та керівника у зв'язку із встановленням наявності конфлікту інтересів;

⁴¹Наказ Національного агентства України з питань державної служби «Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування» від 05 серпня 2016 року № 158, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 13 серпня 2016 року за № 1203/29333; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16>.

⁴²Рішення НАЗК «Про затвердження Методичних рекомендацій з питань запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб» від 14 липня 2016 року № 2; https://nazk.gov.ua/sites/default/files/metodychni_rekomendaciyi.pdf.

- розкрито питання відповідальності за вчинення дій, прийняття рішень в умовах конфлікту інтересів.

З метою забезпечення належної реалізації законодавчих приписів щодо запобіганні конфлікту інтересів у зв'язку із наявністю в особи підприємств чи корпоративних прав затверджено Методичні рекомендації щодо передачі в управління підприємств та/або корпоративних прав з метою запобігання конфлікту інтересів (рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 11 серпня 2016 року № 10)⁴³.

В Методичних рекомендаціях окреслено загальні вимоги до порядку передачі управління належних особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та посадовим особам юридичних осіб публічного права підприємств та/або корпоративних прав, визначено способи такої передачі та роз'яснено порядок обчислення строків передачі і повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про таку передачу.

Крім того, Методичні рекомендації містять рекомендовану форму повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про передачу в управління підприємств та/або корпоративних прав.

У 2017 році заплановано перегляд вказаних Методичних рекомендацій з урахуванням практики їх застосування.

В рамках спільної інформаційно-просвітницької кампанії Національного агентства з питань запобігання корупції та ПРООН «Конфлікт інтересів: треба знати!» працівниками Національного агентства з питань запобігання корупції, в якості спікерів, взято участь у 13 одноденних тренінгах для органів виконавчої влади, обласних та районних держадміністрацій, депутатів та службовців органів місцевого самоврядування, які проходили з 15 листопада по 23 грудня 2016 року у містах Вінниця, Івано-Франківськ, Луцьк, Київ, Одеса, Миколаїв, Краматорськ, Львів, Харків, Полтава, Черкаси, Дніпро, Запоріжжя.

Інформаційно-просвітницька кампанія «КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: треба знати!» охопила понад 1200 осіб. Кампанія проведена за фінансування ПРООН в Україні.

Варто також зазначити щодо інших встановлених обмежень, зокрема Законами України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 06 грудня 2016 року № 1774-VIII⁴⁴ та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції» від 12 лютого 2015 року № 198⁴⁵ внесено зміни до статті 23 Закону України «Про запобігання корупції», яка передбачає обмеження щодо одержання подарунків.

⁴³ Рішення НАЗК «Про затвердження методичних рекомендацій щодо передачі в управління підприємств та/або корпоративних прав з метою запобігання конфлікту інтересів» від 11 серпня 2016 року № 10; https://nazk.gov.ua/sites/default/files/metodychni_rekomendaciyi_korporatyvni_prava_0.pdf.

⁴⁴ ЗУ Законами України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України»; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1774-19>.

⁴⁵ ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції»; <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/198-19>.

Відповідно до статті 23 Закону України «Про запобігання корупції» особам, зазначеним у пунктах 1, 2 частини першої статті 3 цього Закону, забороняється безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб:

1) у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

2) якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи.

Особи, зазначені у пунктах 1, 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», можуть приймати подарунки, які відповідають загальноновизнаним уявленням про гостинність, крім випадків, передбачених частиною першою цієї статті, якщо вартість таких подарунків не перевищує один прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений на день прийняття подарунка, одноразово, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки.

Передбачене цією частиною обмеження щодо вартості подарунків не поширюється на подарунки, які:

1) даруються близькими особами;

2) одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси.

Подарунки, одержані особами, зазначеними у пунктах 1, 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», як подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним підприємствам, установам чи організаціям, є відповідно державною або комунальною власністю і передаються органу, підприємству, установі чи організації у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Рішення, прийняте особою, зазначеною у пунктах 1, 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», на користь особи, від якої вона чи її близькі особи отримали подарунок, вважаються такими, що прийняті в умовах конфлікту інтересів, і на ці рішення розповсюджуються положення статті 67 цього Закону.

Протягом 2016 року до НАЗК надійшло 456 повідомлень про правопорушення, пов'язані з корупцією, за якими було розпочато 234 перевірки.

На даний час завершено 55 перевірок щодо можливих порушень Закону України «Про запобігання корупції» у зв'язку з самотійним врегулюванням конфлікту інтересів або відсутністю складу адміністративного правопорушення.

Направлено 23 вимоги про усунення порушення вимог законодавства щодо етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших вимог та обмежень, передбачених Законом України «Про запобігання корупції», 12 з яких виконано.

Дані щодо кількості протоколів, складених за порушення вимог та обмежень, передбачених Законом України «Про запобігання корупції», та направлених до суду представлені в таблиці 2.1 та графічно в діаграмі 2.2.

Таблиця 2.1.

Назва статті	Номер статті	Кількість протоколів
порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності	172-4	122
порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертви)	172-5	32
порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів	172-7	

Діаграма 2.2.

2.2.2. Практика застосування законодавства щодо фінансового контролю (подання декларацій особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування), моніторингу способу життя суб'єктів декларування

Одним з ключових антикорупційних інструментів є декларування публічними посадовцями майна, доходів, витрат та зобов'язань фінансового характеру. В українських реаліях з огляду на поширену практику невідповідності рівня життя посадових осіб офіційним доходам цей механізм є особливо актуальним.

Передбачена Законом України «Про запобігання корупції» система декларування спрямована на запобігання та виявлення як фактів незаконного збагачення, так і конфлікту інтересів.

Законом передбачено чотири типи декларацій суб'єкта декларування:

1) щорічна декларація, яка подається у період з 00 годин 00 хвилин 01 січня до 00 годин 00 хвилин 01 квітня року, наступного за звітним роком. Така декларація охоплює звітний рік (період з 01 січня до 31 грудня включно), що передуює року, в якому подається декларація, та містить інформацію станом на 31 грудня звітного року;

2) декларація суб'єкта декларування, який припиняє діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, що подається не пізніше дня такого припинення. Якщо припинення зазначених функцій відбулося

з ініціативи роботодавця, декларація подається не пізніше двадцяти робочих днів з дня, коли суб'єкт декларування дізнався чи повинен був дізнатися про таке припинення.

Декларація суб'єкта декларування, який припиняє діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, охоплює період, який не був охоплений деклараціями, раніше поданими таким суб'єктом декларування, та містить інформацію станом на останній день такого періоду. Останнім днем такого періоду є день, що передує дню подання декларації. Під раніше поданими деклараціями розуміються як декларації, що були подані до Реєстру відповідно до Закону, так і декларації, що були подані відповідно до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції»;

3) декларація суб'єкта декларування, який припинив діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, що подається до 00 годин 00 хвилин 01 квітня року, наступного за звітним роком, у якому було припинено таку діяльність. Така декларація охоплює звітний рік (період з 01 січня до 31 грудня включно), що передує року, в якому подається декларація, та містить інформацію станом на 31 грудня звітного року;

4) декларація суб'єкта декларування, який є особою, що претендує на зайняття посад, зазначених у пункті 1, підпункті «а» пункту 2 частини першої статті 3 Закону, що подається до призначення або обрання особи на посаду. Така декларація охоплює звітний рік (період з 01 січня до 31 грудня включно), що передує року, в якому особа подала заяву на зайняття посади (участь у конкурсі), якщо інше не передбачено законодавством, та містить інформацію станом на 31 грудня звітного року.

Відповідно до пункту 5 частини першої статті 12, пункту 2 Розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону України «Про запобігання корупції» Національне агентство з питань запобігання корупції оголосило про початок роботи системи електронного декларування (рішенням від 10 червня 2016 року № 2 зі змінами, внесеними рішенням від 18 серпня 2016 року №1) та визначено два етапи початку роботи системи подання та оприлюднення декларацій⁴⁶.

З 00 год. 00 хв. 01 вересня 2016 року прийнято в постійну (промислову) експлуатацію ІТС «Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» та забезпечено його функціонування. Так, у 2016 році службові особи, які на день початку роботи зазначеної системи, тобто з 01 вересня 2016 року, займали згідно зі статтею 50 Закону України «Про запобігання корупції» відповідальне та особливо відповідальне становище, зобов'язані були подати щорічні декларації за минулий рік у порядку, встановленому цим Законом, протягом 60 календарних днів після початку роботи системи. *Уже з 2017 року* декларації осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування мають, подавати усі інші суб'єкти декларування. *30 жовтня 2016 року завершилась кампанія подання електронних декларацій за 2015 рік для*

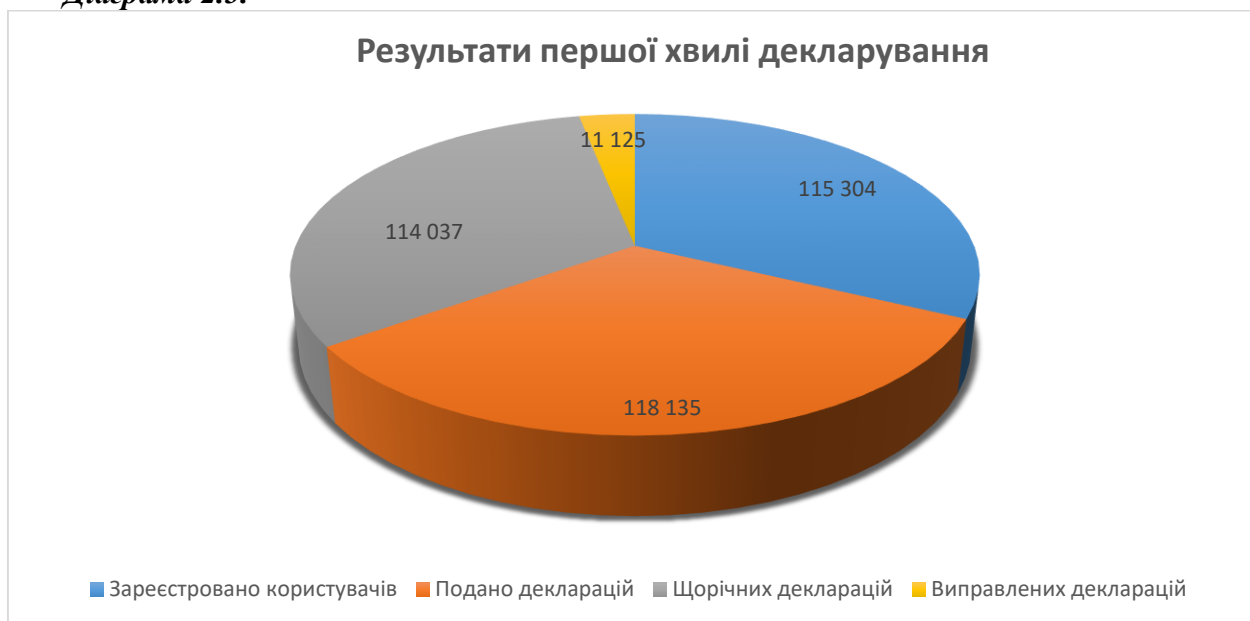
⁴⁶ Рішення НАЗК «Про початок роботи системи подання та оприлюднення декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» від 10 червня 2016 року № 2, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 15 липня 2016 року за № 958/29088; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0958-16>.

посадовців державної служби та органів місцевого самоврядування, які займають відповідальне або особливо відповідальне становище.

Щодо основних результатів першої хвилі електронного декларування (період 00 год. 00 хв. 01 вересня 2016 року – 24 год. 00 хв. 30 жовтня 2016 року):

- зареєстровано в Реєстрі – **115 304 користувача**;
- подано до Реєстру **118 135 електронних документів**, з них **щорічних декларацій за 2015 рік – 114 037** (у тому числі 11 125 – виправлених).

Діаграма 2.3.

Станом на 31 грудня 2016 року до Реєстру подано всього **135 949 електронних документів**, серед яких **щорічних декларацій за 2015 рік – 107 050** (у т.ч. виправлених 20 334).

Починаючи з 01 січня 2017 року усіма суб'єктами декларування подаються усі типи декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Станом на березень 2017 року до Реєстру подано **450 997 декларацій**, серед яких:

щорічних декларацій за 2016 рік – 268 402 (у т.ч. виправлених 29631);
 декларацій **перед звільненням** поданих у 2017 році – **5 289** (у т.ч. виправлених 721);

декларацій **після звільнення** за минулий 2016 рік – **290** (у т.ч. виправлених 41);

декларацій **кандидата на посаду**, за минулий 2016 рік – **27 335** (у т.ч. виправлених 4299);

повідомлень про суттєві зміни в майновому стані у 2017 році – **3 229**.

Відповідно до частини другої статті 49 Закону України «Про запобігання корупції», Порядку перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій, відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та Повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій, затверджених рішенням Національного агентства від 06 вересня 2016 року № 19,

zareєстрованим в Міністерстві юстиції 15 листопада 2016 року за № 1479/29609⁴⁷, до Національного агентства надійшла **інформація** від державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, а також юридичних осіб публічного права **про випадки неподання чи несвоєчасного подання** декларацій суб'єктами декларування, які в них працюють (працювали) стосовно близько **1 700 осіб**.

Станом на кінець 2016 року, на підставі зазначених повідомлень Національним агентством **направлено до суду 11 протоколів** про факти несвоєчасного подання декларацій. Притягнуто до відповідальності 4 особи згідно з частиною 1 статті 172⁶ Кодексу України про адміністративні правопорушення.

У 2017 році (станом на березень) до Національного агентства надіслано близько 1 000 повідомлень про факти неподання чи несвоєчасного подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

При цьому, Національним агентством у 2017 році, за фактом несвоєчасного подання декларацій, складено та направлено до суду 6 протоколів про адміністративні правопорушення.

Разом з тим, станом на кінець 2016 року, на підставі повідомлень про порушення фінансового контролю **спеціально уповноваженими суб'єктами направлено до суду 210 протоколів** про факти несвоєчасного подання декларацій.

Притягнуто до відповідальності **4 особи** згідно з частиною 1 статті 172⁶ КУпАП.

Протягом червня 2016 року – березня 2017 року створена першочергова відомча нормативно-правова база, що регулює заходи фінансового контролю Національного агентства. Набрали чинності наступні документи:

- Порядок проведення контролю та повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (рішення від 10 лютого 2017 року № 56, зареєстроване в Міністерстві юстиції 13 лютого 2017 року за № 201/30069)⁴⁸;

- Порядок надання Державною фіскальною службою України інформації з Державного реєстру фізичних осіб - платників податків про доходи фізичних осіб на запити Національного агентства з питань запобігання корупції (наказ Міністерства фінансів 28 жовтня 2016 № 911, рішення Національного агентства

⁴⁷ Рішення НАЗК «Про затвердження Порядку перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій відповідно до Закону України "Про запобігання корупції" та повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій» від 06 вересня 2016 року № 19, зареєстроване у Міністерстві юстиції 15 листопада 2016 року за № 1479/29609; <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1479-16>.

⁴⁸ Рішення НАЗК «Про затвердження Порядку проведення контролю та повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» від 10 лютого 2017 року № 56, зареєстроване в Міністерстві юстиції 13 лютого 2017 року за № 201/30069; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0201-17>.

від 28 жовтня 2016 року № 101, зареєстроване в Міністерстві юстиції 21 грудня 2016 року за № 1677/29807)⁴⁹;

- Порядок перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та Повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій (рішення від 06 вересня 2016 року №19, зареєстроване в Міністерстві юстиції 5 листопада 2016 року за № 1479/29609);

- Про затвердження Порядку інформування Національного агентства з питань запобігання корупції про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента та внесення зміни до Порядку формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (рішення від 06 вересня 2016 року № 20, зареєстроване в Міністерстві юстиції 18 жовтня 2016 року за № 1366/29469)⁵⁰;

- Порядок формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (зареєстрований в Міністерстві юстиції 15 липня 2016 року за № 959/29089 зі змінами внесеними рішенням від 06 вересня 2016 року № 19, зареєстрованими у Міністерстві юстиції 18 жовтня 2016 року за № 1366/29496)⁵¹;

- форма декларації осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (зареєстрована в Міністерстві юстиції 15 липня 2016 року за № 960/29090);

- форма повідомлення про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування (зареєстрована в Міністерстві юстиції 15 липня 2016 року за № 961/29091).

Крім того, розроблено Порядок здійснення моніторингу способу життя особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Зазначений проект Порядку станом на 13 лютого 2017 року доопрацьовується робочою групою, утвореною за ініціативи Кабінету Міністрів України, до складу якої увійшли експерти Секретаріату Кабінету Міністрів України, Міністерства юстиції та Національного агентства.

⁴⁹ Наказ Мінфіну, рішення НАЗК «Про затвердження Порядку надання Державною фіскальною службою України інформації з Державного реєстру фізичних осіб - платників податків про доходи фізичних осіб на запити Національного агентства з питань запобігання корупції» від 28 жовтня 2016 року № 911/101, зареєстроване в Міністерстві юстиції 21 грудня 2016 року за № 1677/29807; <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1297-16>.

⁵⁰ Рішення НАЗК «Про затвердження Порядку інформування Національного агентства з питань запобігання корупції про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента та внесення зміни до Порядку формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» від 06 вересня 2016 року № 20, зареєстроване в Міністерстві юстиції 18 жовтня 2016 року за № 1366/29469; <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1366-16>.

⁵¹ Рішення НАЗК «Про функціонування Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» від 10 червня 2016 року № 3, зареєстроване у Міністерстві юстиції 15 липня 2016 року за № 959/29089; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0959-16>.

Затверджено Роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю⁵² (рішення від 11 серпня 2016 року № 3 зі змінами, внесеними рішенням від 06 вересня 2016 року № 18). Зазначені роз'яснення розміщені на сайті Національного агентства.

Додатково Національним агентством створено та забезпечено функціонування гарячої лінії для надання консультацій та допомоги декларантам при заповненні електронних декларацій.

У період з серпня 2016 по березень 2017 року надано більше **2 500** таких **консультацій**.

Крім того, Національним агентством проведена регіональна просвітницька кампанія щодо нової системи фінансового контролю, роз'яснення законодавства з цих питань, практичної демонстрації заповнення декларацій. Наразі такі заходи відбулися в **10 обласних центрах** України, а також **більше 40 державних органах**.

Ведеться робота щодо укладення договорів про забезпечення доступу Національного агентства до інформаційних баз даних державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування.

Станом на 13 березня 2017 року підписано Меморандуми про співпрацю з Міністерством юстиції, Державною фінансовою інспекцією, Державною фіскальною службою та Держфінмоніторингом, Укртрансбезпекою, Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку, Пенсійним фондом України, Державною авіаційною службою та Державною службою інтелектуальної власності.

Проведено роботу із забезпечення доступу Національного агентства до реєстрів та інформаційних баз державних органів, зокрема на сьогодні у Національного агентства є доступ до:

- Національної автоматизованої інформаційної системи департаменту Державної автомобільної інспекції;
- Державного суднового реєстру України та інформації з Суднової книги;
- Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, реєстру прав власності на нерухоме майно;
- Державного реєстру іпотек;
- Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна;
- Державного реєстру цивільних повітряних суден України;
- Державного земельного кадастру;
- Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;
- Державного реєстру фізичних осіб-платників податків про суми доходу, нарахованих фізичним особам податковими агентами, та/або суми доходів,

⁵² Роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю, затверджені рішенням НАЗК від 11 серпня 2016 року № 3 зі змінами, внесеними рішенням від 06 вересня 2016 року № 18;
https://nazk.gov.ua/sites/default/files/rozyasnennya_15.08.16_15.30_14_0.pdf.

отриманих самозайнятими особами, а також розмір утриманого податку з доходів фізичних осіб;

- Державного реєстру патентів України на винаходи;
- Державного реєстру патентів України на корисні моделі; Державного реєстру патентів України на промислові зразки;
- Державного реєстру свідоцтв України на знаки для товарів і послуг.

Крім того, починаючи з 01 січня 2017 року Національним агентством розпочато проведення, в межах компетенції, спеціальних перевірок.

Станом на 13 березня 2017 року до Національного агентства надійшло близько 1 700 запитів про проведення спеціальної перевірки, з них:

- близько 1 350 запитів розглянуто по суті;
- близько 350 запитів повернуто органам відповідальним за організацію проведення спеціальної перевірки, без розгляду у зв'язку з недотриманням вимог, визначених Порядком проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 року № 171.

Також, з набранням чинності Порядком проведення контролю та повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, Національне агентство розпочало проведення здійснення повної перевірки декларацій, зокрема, відносно Президента України та членів Кабінету Міністрів України, а також низки інших посадових осіб держаних органів та органів місцевого самоврядування.

Перша хвиля подання е-декларацій високопосадовців у 2016 році продемонструвала високий запит суспільства на контроль способу життя чиновників. Із запуском е-декларування також сially можливим застосовувати на практиці статтю Кримінального кодексу України щодо відповідальності за внесення неправдивих даних до декларації (366¹ КК України).

На сьогодні за порушення вимог зазначеної статті спеціально уповноваженими суб'єктами **відкрито 25 кримінальних проваджень**.

2.2.3. Практика застосування законодавства щодо захисту осіб, які повідомляють про корупційні правопорушення

Законом України «Про запобігання корупції» визначено правовий статус осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції («викривачі»).

Так, до «викривачів» належать особи, які добросовісно (за відсутності корисливих мотивів, мотивів неприязних стосунків, помсти, інших особистих мотивів) повідомляють про порушення вимог цього Закону іншою особою (стаття 53 Закону).

Відповідно до положень вказаної статті Закону «викривачі» перебувають під захистом держави. За наявності загрози життю, житлу, здоров'ю та майну «викривачів», або їх близьких осіб, у зв'язку із здійсненим повідомленням про

порушення вимог цього Закону, правоохоронними органами до них можуть бути застосовані правові, організаційно-технічні та інші спрямовані на захист від протиправних посягань заходи, передбачені Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві»⁵³.

Поряд з цим «викривачі» не можуть бути звільнені чи примушені до звільнення, притягнуті до дисциплінарної відповідальності чи піддані з боку керівника або роботодавця іншим негативним заходам впливу (переведення, атестація, зміна умов праці тощо) у зв'язку з повідомленням ними про порушення вимог Закону іншою особою.

Також у Законі закріплено можливість інформувати працівникам відповідних органів про факти корупції анонімно, в тому числі через спеціальні лінії для повідомлень.

Крім того, обов'язок доказування у справах про застосування до «викривачів» репресивних заходів покладено на відповідача.

Інститут захисту викривачів, які повідомляють про факти корупції, посилено Законом, яким зокрема передбачено залучення НАЗК як третьої особи у цивільних справах щодо оскарження негативних наслідків, застосованих керівником або роботодавцем до викривача.

При цьому, на викривачів розповсюджується дія Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», яким встановлено достатній рівень законодавчого забезпечення в Україні гарантій захисту у кримінальному провадженні.

Крім того, відповідно до положень Закону НАЗК, а також інші державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування зобов'язані забезпечувати умови для повідомлень їх працівниками про порушення вимог цього Закону іншою особою, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні веб-сайти, засоби електронного зв'язку.

Так, на офіційному веб-сайті Національного агентства створено розділ «Повідом про корупцію» та функціонує спеціальна телефонна лінія (044) 200-06-91.

Разом з тим, на Національне агентство покладено функції щодо здійснення постійного моніторингу виконання закону у сфері захисту викривачів, а також проведення щорічного аналізу та перегляду державної політики у цій сфері.

За результатами проведеного моніторингу стану виконання положень статті 53 Закону в частині створення в органах умов для повідомлень про можливі корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, у тому числі спеціальні телефонні лінії, офіційні веб-сайти, засоби електронного зв'язку:

у міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, а також інших державних органах створені «гарячі» телефонні лінії, скриньки довіри, майже на всіх офіційних веб-сайтах є рубрики для повідомлень про корупцію;

у судах повідомити про можливі корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення можна шляхом подання відповідного звернення на поштову чи

⁵³ ЗУ «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві»; <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>.

електронну адресу суду, або на особистому прийомі громадян керівництвом суду, а також на телефонну лінію;

у більшості обласних рад повідомлення приймаються через телефонні лінії, електронні адреси, офіційний веб-сайт;

в обласних державних адміністраціях у громадських приймальнях, на офіційних веб-сайтах (сторінках) оприлюднено графіки прийому громадян посадовими особами адміністрацій, номери контактних телефонів і «телефонів довіри», «антикорупційних ліній прямого зв'язку», а також електронні адреси, на які надсилати повідомлення.

Аналіз наданої органами влади інформації щодо отриманих повідомлень про можливі корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення від працівників органів показав, що до більшості з них такі повідомлення не надходили.

В той же час у Державній фіскальній службі України упродовж 2016 року співробітниками ГУВБ від працівників органів доходів і зборів отримано 15 повідомлень про можливі корупційні правопорушення, за якими відкриті кримінальні провадження, з них:

14 – за статтею 369 КК України (пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі) стосовно осіб, які підбурювали посадових осіб Державної фіскальної служби до корупційних дій;

1 – за статтею 368 КК України (прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою) стосовно службової особи Державної фіскальної служби.

В Адміністрації Державної прикордонної служби України від військовослужбовців на телефон служби «Довіра» надійшло 17 інформаційних повідомлень про можливі корупційні правопорушення.

На електронну скриньку Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України у 2016 році надійшло 3 повідомлення від посадових осіб Держспецзв'язку про можливі порушення вимог (обмежень) Закону України «Про запобігання корупції» посадовими особами Держспецзв'язку та державних підприємств, що належать до сфери управління Адміністрації Держспецзв'язку.

Найбільша кількість повідомлень була отримана працівниками Національної поліції – 564 звернення громадян на неправомірні дії працівників поліції, що пов'язані з корупційними правопорушеннями.

Щодо результатів опрацювання повідомлень про можливі корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення від працівників органів

У Державній фіскальній службі України за минулий рік підрозділами внутрішньої безпеки органів Державної фіскальної служби перевірено 204 повідомлення про можливі неправомірні дії посадових осіб, що надійшли на антикорупційний сервіс «Пульс». За результатами перевірок вказаної інформації відкрито 4 кримінальні провадження.

Упродовж 2016 року підрозділами ГУВБ до спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції направлено 786 матеріалів, з них

- до органів прокуратури – 712;

- до підрозділів Національної поліції – 74.

За вказаний період за матеріалами підрозділів ГУВБ розпочато 506 кримінальних проваджень.

Діаграма 2.4.

Підрозділами ГУВБ виявлено 97 фактів одержання працівниками служби неправомірної вигоди та 210 – зловживання владою або службовим становищем з боку працівників органів Державної фіскальної служби.

У ході розслідування кримінальних проваджень, розпочатих за матеріалами ГУВБ, оголошено 189 повідомлень про підозру, у тому числі 84 – за одержання неправомірної вигоди.

До суду надіслано матеріали 116 кримінальних проваджень, 26 службових осіб судом вже визнано винними у скоєнні злочинів.

Діаграма 2.5.

Окрім цього, до кримінальної відповідальності за вчинення злочинів передбачених статтею 369 КК України притягнуто 6 осіб.

За матеріалами підрозділів внутрішньої безпеки за 12 місяців 2016 року складено та направлено до суду 41 протокол за скоєння правопорушень, пов'язаних з корупцією, за якими до адміністративної відповідальності судом притягнуто 21 особу.

Таким чином, сьогодні питання захисту викривачів регулюються положеннями, що містяться в Законі України «Про запобігання корупції».

Разом з тим, 20 липня 2016 року у Верховній Раді України народними депутатами було зареєстровано проект Закону України «Про захист викривачів і розкриття інформації про шкоду або загрозу суспільним інтересам» № 4038а⁵⁴, який визначає організаційні й правові умови та порядок розкриття інформації про загрозу або шкоду суспільним інтересам, права та гарантії захисту викривачів такої інформації. Метою законопроекту є забезпечення прозорості, відкритості та підзвітності суб'єктів владних повноважень, своєчасне виявлення та запобігання діям, які становлять загрозу або шкоду суспільним інтересам, в тому числі корупційним та іншим правопорушенням, забезпечення додержання прав та ефективного захисту викривачів.

Водночас за результатами опрацювання в комітетах ВРУ та проведення наукової експертизи, законопроект так і не було включено до порядку денного сесії ВРУ.

⁵⁴ Проект ЗУ «Про захист викривачів і розкриття інформації про шкоду або загрозу суспільним інтересам», реєстр. № 4038а від 20 липня 2016 року, внесений народними депутатами України Заліщук С.П., Лещенком С.А. та ін.; http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59836.

2.3. Впровадження стандартів належного врядування.

2.3.1. Антикорупційна експертиза проектів актів.

Одним із складових превентивної антикорупційної системи є проведення антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та їх проектів.

Відповідно до положень Закону України «Про запобігання корупції» антикорупційна експертиза проектів нормативно-правових актів проводиться з метою виявлення у них положень, які самостійно чи у поєднанні з іншими нормами можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією (корупціогенні фактори), та розроблення рекомендацій стосовно їх усунення.

У статті 55 вказаного Закону визначено види такої експертизи. За критерієм її обов'язковості вона може бути обов'язковою та ініціативною.

Українським законодавством передбачено кілька суб'єктів здійснення антикорупційної експертизи проектів актів.

Перш за все обов'язкова антикорупційна експертиза проводиться розробником нормативно-правового акта, результати якої відображаються у пояснювальній записці до проекту такого акта, зокрема зазначається про наявність або відсутність у проекті акта правил і процедур, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень. Наводиться інформація про проведення громадської антикорупційної експертизи.

Обов'язкову експертизу усіх проектів нормативно-правових актів, що вносяться на розгляд Кабінету Міністрів України, проводить Міністерство юстиції. Антикорупційна експертиза проводиться Міністерством юстиції як складова загальної правової експертизи відповідно до Методології проведення антикорупційної експертизи, затвердженої наказом Міністерства юстиції від 23 червня 2010 року № 1380/5188⁵⁵.

На виконання Закону України «Про запобігання корупції» Міністерством юстиції затверджено новий Порядок проведення антикорупційної експертизи. Проте він не містить суттєвих новел у порівнянні з попереднім Порядком, хоча й на відміну від нього не містить положень щодо обов'язкового залучення антикорупційного підрозділу Міністерства юстиції до проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів.

Так, механізм проведення Міністерством юстиції антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів визначено наказом Міністерства юстиції від 18 березня 2015 року № 383/5 «Деякі питання проведення антикорупційної експертизи»⁵⁶, відповідно до положень якого завданнями такої експертизи є проведення комплексного дослідження нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів з метою виявлення корупціогенних факторів, а також підготовка обґрунтованих висновків щодо наявності або відсутності у нормативно-правових актах та

⁵⁵ Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Методології проведення антикорупційної експертизи» від 23 червня 2010 року № 1380/5188; <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v1380323-10>.

⁵⁶ Наказ Міністерства юстиції України «Деякі питання проведення антикорупційної експертизи» від 18 березня 2015 року № 383/5, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 19 березня 2015 року за № 303/26748; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0303-15>.

проектах нормативно-правових актів корупціогенних норм, надання пропозицій та рекомендацій щодо їх усунення.

Міністерство юстиції також здійснює експертизу нормативно-правових актів державних органів, акти яких підлягають державній реєстрації. Така експертиза здійснюється під час такої реєстрації структурними підрозділами апарату та територіальних органів Міністерства юстиції, відповідальними за проведення державної реєстрації нормативно-правових актів.

Результати антикорупційної експертизи нормативно-правового акта зазначаються у висновку про державну реєстрацію, доопрацювання, відмову в державній реєстрації відповідного акта за формою, затвердженою наказом Міністерства юстиції від 12 квітня 2005 року № 34/5 «Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів у Міністерстві юстиції України та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів», зареєстрованим у Міністерстві юстиції 12 квітня 2005 року за № 381/10661 (у редакції наказу Міністерства юстиції від 15 травня 2013 року № 883/5)⁵⁷.

Третім видом антикорупційної експертизи є експертиза чинних нормативно-правових актів, яка проводиться Міністерством юстиції згідно із затвердженим ним щорічним планом. Вказана експертиза здійснюється щодо законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України у сферах:

- 1) прав та свобод людини і громадянина;
- 2) повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування, осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- 3) надання адміністративних послуг;
- 4) розподілу та витрачання коштів державного бюджету та місцевих бюджетів;
- 5) конкурсних (тендерних) процедур.

План проведення антикорупційної експертизи чинних нормативно-правових актів на відповідний рік складається структурним підрозділом, відповідальним за здійснення заходів, пов'язаних з формуванням та реалізацією державної антикорупційної політики, на підставі пропозицій, обґрунтованих необхідністю проведення антикорупційної експертизи, які подаються структурними підрозділами апарату Міністерства юстиції та формуються з урахуванням пропозицій, що надійшли від державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та громадян.

Так, наказом Міністерства юстиції від 31 грудня 2015 року № 398/7 затверджено План проведення антикорупційної експертизи чинних нормативно-

⁵⁷ Наказ Міністерства юстиції України «Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів у Міністерстві юстиції України та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів» від 12 квітня 2005 року № 34/5, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 15 травня 2013 року за № 381/10661 (у редакції наказу Міністерства юстиції від 15 травня 2013 року № 883/5); <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0381-05>.

правових актів на 2016 рік. До зазначеного Плану було включено 5 актів (Закони України «Про застосування амністії в Україні», «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань», а також виборче законодавство – Закони України «Про вибори Президента України», «Про вибори народних депутатів України», «Про місцеві вибори»). Однак антикорупційна експертиза щодо них не проводилася.

Під час проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів найчастіше виявлялися недоліки техніко-юридичного характеру, що можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень та які відповідно до згаданої Методології віднесено до корупціогенних факторів.

Окрім того, в низці проектів нормативно-правових актів виявляються положення, що мали ознаки такого корупціогенного фактору, як неналежне визначення функцій, прав, обов'язків органів державної влади та місцевого самоврядування (дискреція), наслідками якого можуть стати невинуватене встановлення чи надмірне розширення дискреційних повноважень, створення умов для виникнення конфлікту інтересів та можливостей для зловживання наданими повноваженнями.

У більшості випадків усунення зазначених недоліків здійснюється у ході доопрацювання проектів нормативно-правових актів у рамках застосування такого інструменту, як узгоджувальні процедури, що передбачені Регламентом Кабінету Міністрів України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 року № 950.

Також обов'язкову антикорупційну експертизу проводить комітет Верховної Ради України, до предмета відання якого належить питання боротьби з корупцією – Комітет Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції проводить антикорупційну експертизу законопроектів, внесених на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України.

Так, за період четвертої та п'ятої сесій Верховної Ради України восьмого скликання Комітетом отримано 1 824 доручень Голови Верховної Ради України щодо здійснення відповідно до вимог статті 55 Закону України «Про запобігання корупції» та статті 93 Регламенту Верховної Ради України антикорупційної експертизи законопроектів та їх вивчення на предмет відповідності антикорупційному законодавству.

За інформацією Комітету за 2016 рік ним підготовлено **1 898** експертних висновків щодо проектів нормативно-правових актів, із них **148** законопроектів визнані такими, що містять корупціогенні фактори та не відповідають вимогам антикорупційного законодавства⁵⁸.

Варто зазначити, що при Комітеті створено Громадську експертну раду як громадський консультативний орган з питань організаційно-інформаційного, консультативно-правового та методичного забезпечення роботи Комітету, персональний склад якої затверджено рішенням Комітету від 17 квітня

⁵⁸Звіт про підсумки роботи Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції у лютому 2016 року – липні 2016 року; <http://crimecor.rada.gov.ua/komzloch/doccatalog/document?id=57102>.

Звіт про підсумки роботи Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції у вересні 2016 року – січні 2017 року; <http://crimecor.rada.gov.ua/komzloch/doccatalog/document?id=57823>.

2013 року (протокол № 6), яка надає допомогу у підготовці експертних висновків проектів нормативно-правових актів на предмет їх відповідності вимогам антикорупційного законодавства.

Висновки Комітету за результатами антикорупційної експертизи та щодо відповідності вимогами антикорупційного законодавства оприлюднюються на сторінках відповідних проектів на офіційному веб-сайті Верховної Ради України.

Про важливість проведення антикорупційної експертизи свідчить те, що законопроекти, які визнані Комітетом як такі, що містять корупційні фактори та не відповідають вимогам антикорупційного законодавства, відхиляються Верховною Радою України або зазнають відповідних правок, які вилучають корупційні норми.

За власною ініціативою антикорупційна експертиза проектів нормативно-правових актів проводиться НАЗК відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та у встановленому ним порядку.

Порядок проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів НАЗК, затверджений рішенням НАЗК від 28 липня 2016 року № 1, зареєстрованим у Міністерстві юстиції 25 серпня 2016 року за № 1184/29314⁵⁹.

Відповідно до положень пункту 7 цього Порядку експертиза проводиться відповідно до затвердженої НАЗК методології.

Водночас до затвердження НАЗК методології проведення антикорупційної експертизи така експертиза проводиться ним за Методологією проведення антикорупційної експертизи, затвердженою наказом Мін'юсту від 23 червня 2010 року № 1380/5, про що зазначено у відповідному рішенні НАЗК.

Варто зауважити, що антикорупційна експертиза, яка здійснюється Національним агентством з питань запобігання корупції є окремим від здійснюваної Міністерством юстиції та комітетом Верховної Ради України, до предмета відання якого належить питання боротьби з корупцією, видом зазначеної експертизи.

Національне агентство проводить за власною ініціативою антикорупційну експертизу проектів нормативно-правових актів, що вносяться на розгляд Верховної Ради України або Кабінету Міністрів України.

Для проведення антикорупційної експертизи:

- Національне агентство здійснює постійний моніторинг законопроектів, що вносяться на розгляд Верховної Ради України;
- Кабінет Міністрів України надсилає йому проекти усіх відповідних нормативно-правових актів.

Національне агентство з питань запобігання корупції проводить антикорупційну експертизу, у тому числі у зв'язку із зверненням громадян чи громадських об'єднань, внесених на розгляд Верховної Ради України або

⁵⁹ Рішення НАЗК «Про реалізацію Національним агентством з питань запобігання корупції повноважень щодо проведення антикорупційної експертизи» від 28 липня 2016 року № 1, зареєстроване у Міністерстві юстиції України 25 серпня 2016 року за № 1184/29314; <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1184-16>.

надісланих Кабінетом Міністрів України до Національного агентства з питань запобігання корупції проектів нормативно-правових актів.

Організацію проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів забезпечує Департамент антикорупційної політики Національного агентства з питань запобігання корупції, яким, зокрема здійснює попередній аналіз проекту нормативно-правового акта.

Попередній аналіз заключається, насамперед у визначенні: чи належить нормативно-правовий акт до проектів з потенційно високим ступенем корупційних ризиків.

Вказана процедура необхідна, щоб відсіяти технічні проекти (заміна слів, цифр тощо).

До проектів нормативно-правових актів з потенційно високим ступенем корупційних ризиків відповідно до Порядку належать проекти, предметом регулювання яких є відносини, пов'язані з:

1) виконанням рішень, у тому числі індивідуального характеру, предметом яких є визначення прав, свобод, обов'язків людини і громадянина та способів їх реалізації;

2) управлінням об'єктами державної або комунальної власності, їх відчуження;

3) питаннями митної справи, податкової та фінансової політики;

4) установленням процедур аукціонів, тендерів стосовно відчуження чи закупівлі товарів, робіт і послуг;

5) використанням бюджетних коштів;

6) питаннями інвестиційної та інноваційної діяльності;

7) наданням пільг і переваг окремим суб'єктам господарювання;

8) установленням повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, зокрема щодо самостійного визначення порядку (механізму, процедури) вирішення проблемних питань;

9) делегуванням повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування підприємствам та організаціям незалежно від форми власності;

10) наданням адміністративних послуг органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами;

11) виконанням контрольно-наглядових функцій органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами.

За результатами такого попереднього аналізу:

- приймається рішення про необхідність проведення антикорупційної експертизи нормативно-правового акта;

- залишення проекту нормативно-правового акта до відома (тобто без проведення антикорупційної експертизи).

Строк проведення антикорупційної експертизи проекту нормативно-правового акта не повинен перевищувати 20 днів з дня його надходження до Національного агентства з питань запобігання корупції. Це є загальне правило.

Крім того, є спеціальне правило – не більше 10 днів. Це коли НАЗК інформує відповідний комітет Верховної Ради України або Кабінет Міністрів

України про проведення антикорупційної експертизи відповідного проекту нормативно-правового акта, що є підставою для зупинення процедури його розгляду або прийняття проекту нормативно-правового акта, але на строк не більше десяти днів з дня такого інформування.

Національне агентство також здійснює періодичний перегляд законодавства на наявність у ньому корупціогенних норм та надає Міністерству юстиції пропозиції щодо включення їх до плану проведення антикорупційної експертизи чинних актів. До проведення зазначеного моніторингу Національне агентство з питань запобігання корупції буде вправі залучати громадські об'єднання, наукові установи, в тому числі на умовах державного замовлення на підставі відкритого конкурсу. Такі зміни є досить позитивними, оскільки передбачають впровадження додаткового механізму усунення із законодавства корупціогенних норм у співпраці з громадськістю.

Разом з тим, за результатами здійснення моніторингу законопроектів, що вносилися на розгляд Верховної Ради України, Національним агентством було опрацьовано та надано висновки до **13 законопроектів**, зокрема проектів Законів України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення прав громадянського суспільства у боротьбі з корупцією» (реєстр. № 5398 від 15 листопада 2016 року)⁶⁰, «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо розширення сфери застосування спеціальних перевірок» (реєстр. № 5409 від 16 листопада 2016 року)⁶¹, «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо визначення посадової особи юридичної особи публічного права» (реєстр. № 5672 від 19 січня 2017 року)⁶², «Про антикорупційні суди» (реєстр. № 6011 від 01 лютого 2017 року)⁶³, «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення сфери фінансового контролю та врегулювання окремих питань застосування антикорупційних механізмів» (реєстр. № 5318 від 28 жовтня 2016 року)⁶⁴ та інших.

Із них 4 законопроекти визнані такими, що містять корупціогенні фактори.

⁶⁰ Проект ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення прав громадянського суспільства у боротьбі з корупцією», реєстр. № 5398 від 15 листопада 2016 року, внесений народними депутатами України Купрієм В.М., Дідичем В.В. та ін.; http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60501.

⁶¹ Проект ЗУ «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо розширення сфери застосування спеціальних перевірок», реєстр. № 5409 від 16 листопада 2016 року, внесений народними депутатами України Силантьєвим Д.О., Ляшком О.В. та ін.; http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60516

⁶² Проект ЗУ «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо визначення посадової особи юридичної особи публічного права», реєстр. № 5672 від 19 січня 2017 року, внесений народними депутатами України Матейченком К.В., Тимошенком Ю.В. та ін.; http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60955.

⁶³ Проект ЗУ «Про антикорупційні суди», реєстр. № 6011 від 01 лютого 2017 року, внесений народними депутатами України Соболевим Є.В., Сироїд О.І. та ін.; http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61038.

⁶⁴ Проект ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення сфери фінансового контролю та врегулювання окремих питань застосування антикорупційних механізмів», реєстр. № 5318 від 28 жовтня 2016 року, внесений народним депутатом України Дерев'янком Ю.Б.; http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60361.

Діаграма 2.6.

Ще одним видом не обов'язкової антикорупційної експертизи є *громадська антикорупційна експертиза* чинних нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів, яка здійснюється за ініціативою фізичних осіб, громадських об'єднань, юридичних осіб.

Проведення громадської антикорупційної експертизи чинних нормативно-правових актів, проектів нормативно-правових актів, а також оприлюднення її результатів здійснюються за рахунок відповідних фізичних осіб, громадських об'єднань, юридичних осіб або інших джерел, не заборонених законодавством.

Інститути громадянського суспільства демонструють самоорганізацію у застосуванні інструменту громадської антикорупційної експертизи із самостійним проведенням тренінгів та напрацюванням методологій. Так, через складність Методології проведення антикорупційної експертизи Міністерству юстиції низка неурядових організацій на чолі з Transparency International Україна та за підтримки ПРООН в Україні розробили Методичні рекомендації з проведення громадської антикорупційної експертизи⁶⁵. Центром політичних студій та аналітики напрацьовано Методологію проведення громадської антикорупційної експертизи⁶⁶ та налагоджено роботу з Комітетом Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією в рамках діяльності громадської експертної ради щодо проведення громадської антикорупційної експертизи. Методологія проведення громадської

⁶⁵ Методичні рекомендації з проведення громадської антикорупційної експертизи; <http://ti-ukraine.org/wp-content/uploads/2016/11/guidelines.pdf>.

⁶⁶ Методологія проведення громадської антикорупційної експертизи; <http://ti-ukraine.org/wp-content/uploads/2016/11/methodology.pdf>.

антикорупційної експертизи з врахуванням нового антикорупційного законодавства оприлюднена на сайті Центру політико-правових реформ⁶⁷.

Ще однією важливою ділянкою роботи є навчання осіб, відповідальних за підготовку проектів нормативно-правових актів, проведення антикорупційної експертизи.

Так, з метою удосконалення професійної підготовки працівників апарату Національного агентства з питань запобігання корупції та підвищення їх компетентності у питаннях здійснення антикорупційної експертизи у Національному агентстві з питань запобігання корупції у 2016 році було організовано та проведено два тренінги на теми: «Антикорупційна експертиза як складова моніторингу нормативно-правових актів» (30 серпня 2016 року) та «Практичні аспекти проведення антикорупційної експертизи» за участі експерта ПРООН та президента Інституту прикладних гуманітарних досліджень (26 жовтня 2016 року)⁶⁸.

2.3.3. Адміністративні процедури.

Насамперед, слід відмітити, що в роботі органів влади була відсутня стала система оцінки на предмет корупціогенності адміністративних процедур, які ними здійснюються. У цьому зв'язку, слід наголосити на важливості започаткування такого комплексного інструменту щодо запобігання та протидії корупції у відповідній сфері діяльності органів влади, як Антикорупційна програма органу влади. Заходи з її реалізації згідно зі статтею 19 Закону України «Про запобігання корупції» мають передбачати:

- оцінку корупційних ризиків у діяльності органу, установи, організації, причини, що їх породжують та умови, що їм сприяють;
- заходи щодо усунення виявлених корупційних ризиків, осіб, відповідальних за їх виконання, строки та необхідні ресурси;
- навчання та заходи з поширення інформації щодо програм антикорупційного спрямування;
- процедури щодо моніторингу, оцінки виконання та періодичного перегляду програм;
- інші спрямовані на запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням заходи.

Слід зазначити, що оцінка корупційних ризиків у сфері діяльності органу влади уповноваженого на здійснення адміністративних процедур, тепер має проводитися у рамках підготовки антикорупційної програми органу влади або під час її періодичного перегляду, як це передбачено у Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади, затверджена рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 02 грудня 2016 року № 126, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28 грудня 2016 року за

⁶⁷Методологія проведення громадської антикорупційної експертизи;http://pravo.org.ua/ua/news/combating_corruption/anti_corruption_expertise/.

⁶⁸Навчальні матеріали за результатами проведених заходів;<https://nazk.gov.ua/navchalni-materialy-za-rezultatami-provedenyh-zahodiv>.

№ 1718/2984815)⁶⁹ та, відповідно, відображатись у планах та заходах з реалізації антикорупційної програми.

Разом з тим, адміністративні рішення можуть оскаржуватися в судовому порядку. Крім того, щодо багатьох адміністративних рішень існує й адміністративний порядок оскарження. Така практика є поширеною в діяльності більшості державних структур. Наприклад, Податковий кодекс передбачає можливість оскарження рішень контролюючих органів як в судовому, так і в адміністративному порядку. Водночас, Закон України «Про адміністративні послуги»⁷⁰ передбачає судовий порядок оскарження дій або бездіяльності посадових осіб, уповноважених на надання адміністративних послуг.

Отже, з огляду на відсутність єдиного підходу до механізмів адміністративного оскарження (різні органи оскарження, строки, процедури тощо), а також відповідної уніфікованої статистики, є необхідність у розробці та прийнятті уніфікованого законодавчого механізму щодо врегулювання адміністративної процедури.

Як вже зазначалося раніше, Урядом було схвалено Стратегію реформування державного управління України на 2016–2020 роки та затверджено План заходів з реалізації Стратегії реформування державного управління України на 2016 – 2020 роки⁷¹.

Відповідно до вказаного Плану та в рамках виконання завдання щодо систематизації правил загальної адміністративної процедури з гарантіями відповідно до Принципів державного управління (SIGMA) передбачено, зокрема, розроблення і подання Кабінетові Міністрів України законопроекту про адміністративну процедуру, зі строком виконання – III квартал 2018 року.

Поряд з цим, Міністерству юстиції разом із заінтересованими органами встановлено завдання стосовно систематизації законодавства, що містить положення, які регулюють адміністративні процедури, зі строком виконання – II квартал 2017 року.

З метою належної розробки законопроекту про адміністративну процедуру у Міністерстві юстиції розпочата робота із залучення заінтересованих органів та отримання від них інформації для визначення законодавства, що містить положення, які регулюють адміністративні процедури, та його систематизації.

Нагальним видається якнайшвидше прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру», в якому буде передбачено загальний механізм адміністративного оскарження як адміністративних актів, так і окремих процедурних дій, які передують виданню адміністративних актів.

⁶⁹ Рішення НАЗК «Про затвердження Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади» від 02 грудня 2016 року № 126, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 28 грудня 2016 року за № 1718/2984815; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1718-16>.

⁷⁰ ЗУ «Про адміністративні послуги», <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.

⁷¹ Розпорядження КМУ «Деякі питання реформування державного управління України» від 24 червня 2016 року № 474-р; <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80>.

2.3.4. Фінансовий контроль та аудит.

Основою демократичного розвитку країни, гарантією її виходу з кризи і подальших соціально-економічних здобутків є співробітництво на основі довіри між суспільством і державою. Особливе місце у цьому процесі посідає інститут державного аудиту, який сприяє ефективному суспільному контролю за діяльністю влади.

У багатьох країнах з давніми традиціями демократії, лібералізму, громадянського суспільства державний аудит є обов'язковим елементом управління суспільними ресурсами.

Разом з тим послаблення системи державного контролю у сфері економіки і фінансів, нестабільність її правового регулювання становлять реальну загрозу економіці України та національним інтересам. Кризові явища останніх років та їх наслідки загострили прояви проблеми неефективності контрольної системи, яка мала стати запорукою результативності здійснюваних реформ і боротьби з правопорушеннями в економічній сфері та корупцією.

Відповідно до світових стандартів система контролю державних фінансів має бути дворівневою і складатися з зовнішнього (незалежного) аудиту, що проводиться вищим органом контролю державних фінансів, і внутрішнього аудиту, спрямованого на сприяння законності використання бюджетних коштів і ефективності діяльності державних органів. В Україні вищий орган незалежного зовнішнього контролю – Рахункову палату – було створено лише у 1996 році з прийняттям відповідного закону⁷².

Згідно із статтею 98 Конституції України Рахункова палата уповноважена здійснювати від імені Верховної Ради України контроль за надходженням та використанням коштів Державного бюджету України. Організація, повноваження і порядок діяльності Рахункової палати визначаються законом.

На жаль, незважаючи на значну роботу, що проводилася Рахунковою палатою, та загальну позитивну оцінку її функціонування, надану міжнародними організаціями, в українському суспільстві вона не отримала належної підтримки і довіри. Основною причиною цього – відсутність реальних механізмів реагування на виявлені Рахунковою палатою порушення та слабка поінформованість громадськості щодо її діяльності.

До останнього часу діяльність Рахункової палати України регулювалася нормами Закону України «Про Рахункову палату», який вперше було прийнято у 1996 році. З того часу цей закон 10 разів редагувався і двічі окремі його положення визнавалися неконституційними. У зв'язку з тим, що редакція Закону вже не відповідала сучасним вимогам і потребувала оновлення – реформування Рахункової палати України для перетворення її на вищий орган державного аудиту стало пріоритетом для експертів Реанімаційного пакету реформ і було включене до Дорожньої карти реформ для Верховної Ради України VIII скликання⁷³ та безпосередньо внесено до Коаліційної угоди у складі реформи

⁷² ЗУ «Про Рахункову палату»; <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/315/96-%D0%B2%D1%80>

⁷³ 2 жовтня експерти та активісти ініціативи Реанімаційний Пакет Реформ на реанімобілі доставили «Дорожню Карту Реформ для Верховної Ради VIII скликання», в офіси продемократичних проєвропейських партій, учасників передвиборчих перегонів. Дорожня Карта Реформ – документ напрацьований експертами РПР, що

публічних фінансів (розділ VII)⁷⁴. Необхідність такої реформи підтвердили також Світовий банк, EUROSAI, та іноземні вищі органи державного аудиту, серед яких Національний аудиторський офіс Великобританії, Федеральна рахункова палата ФРН та ін.

У результаті співпраці Уряду та експертів був розроблений оновлений законопроект «Про рахункову палату», що врахував кращі світові практики функціонування цього органу, який 02 липня 2015 року схвалений Верховною Радою України в другому читанні⁷⁵.

Новий Закон закріпив повноваження Рахункової палати стосовно здійснення фінансового аудиту та аудиту ефективності щодо надходжень до Державного бюджету України податків, зборів, обов'язкових платежів та іншого, видатків державного бюджету, управління об'єктами державної власності, які мають фінансові наслідки для держбюджету, надання кредитів з держбюджету.

Крім того, відповідно до прийнятого закону Рахункова палата проводить аудит використання кредитів, залучених державою до спеціального фонду держбюджету від іноземних кредиторів, здійснення державних закупівель за рахунок коштів держбюджету, виконання державних цільових програм, інвестиційних проектів та іншого.

Також Рахункова палата проводить експертизу внесеного до Верховної Ради проекту закону про держбюджет, аналізує виконання держбюджету, а також річний звіт про виконання закону про держбюджет, поданий Кабінетом Міністрів.

Окрім цього, Законом передбачено конкурсний відбір членів Рахункової палати, та обрання Голови та заступника з-поміж членів Рахункової палати, які пройшли конкурсний відбір. Це повинно забезпечувати передумови політично незалежного, професійного складу Рахункової палати.

Наявність зазначених положень у новому законі дозволить організувати проведення дієвого зовнішнього державного аудиту у формах фінансового аудиту, аудиту відповідності та аудиту ефективності розпорядників та одержувачів державних фінансових ресурсів, збереження та використання державної власності, державних підприємств, систем внутрішнього контролю і аудиту, фінансової (бюджетної) звітності головних розпорядників бюджетних коштів, цільового та ефективного використання коштів Державного і місцевих бюджетів України, інших операцій, що мають фінансово-економічні наслідки або важливе суспільне значення. Все це дозволить підвищити фінансову дисципліну в країні та суттєво мінімізувати рівень корупції.

містить полісі-пейпери у 20 найважливіших галузях, які потребують невідкладного реформування. Всі реформи вже є задокументовані і мають бути проголосовані протягом двох перших сесій майбутнього парламенту. Дорожню карту передали в штаби: партії «Блок Петра Порошенка», партії Всеукраїнське об'єднання «Свобода», партії «Самопоміч», партії Громадянська Позиція, партії «Всеукраїнське об'єднання "Батьківщина"», Радикальної партії Олега Ляшка, партії «Народний фронт»; <http://rpr.org.ua/news/dorozhnya-karta-reform-dlya-verhovnoji-rady-viii-sklykannya/>.

⁷⁴ Коаліційна угода Верховної Ради України VIII скликання. 21 листопада 2014 року між представниками «Народного фронту», «Блоку Петра Порошенка», Об'єднання «Самопоміч», ВО «Батьківщина», Радикальної партії Олега Ляшка було підписано коаліційну угоду; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0001001-15>.

⁷⁵ ЗУ «Про Рахункову палату»; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/576-19>.

Щодо діяльності Рахункової палати, то відповідно до статті 30 Закону України «Про Рахункову палату» Рахункова палата щороку готує та не пізніше 01 травня року, наступного за звітним, подає Верховній Раді України щорічний звіт про свою діяльність. Основними напрямками контрольно-аналітичної та експертної діяльності Рахункової палати у 2015 році, як і у попередньому році, були: фінансова та бюджетна політика; доходи державного бюджету; правове забезпечення; соціальна політика; наука та гуманітарна сфера; оборона та правоохоронна діяльність; промисловість, виробнича інфраструктура та державна власність; АПК, природоохоронна діяльність та надзвичайні ситуації; державний борг, міжнародна діяльність та фінансові установи; використання коштів державного бюджету в регіонах.

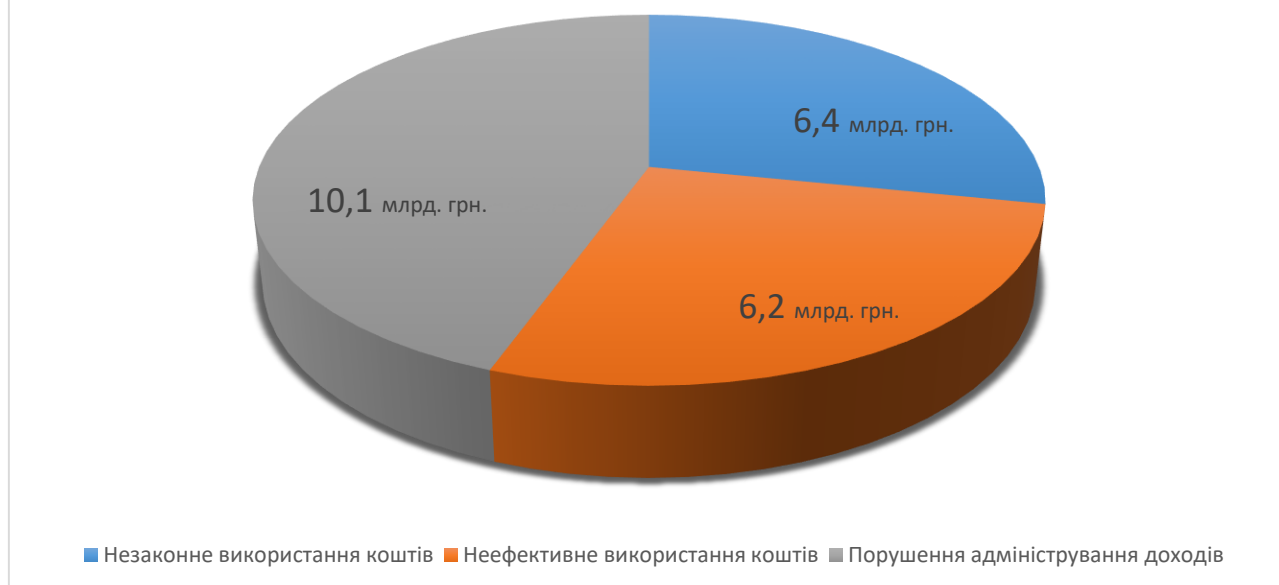
Так, в межах компетенції Рахунковою палатою у звітному періоді здійснено 702 контрольно-аналітичні та експертні заходи (складено актів і довідок), за результатами яких підготовлено 118 звітів (для порівняння: у 2013 і 2014 роках було здійснено відповідно 955 і 760 таких заходів). Загалом перевірено 627 об'єктів, обсяг перевірених Рахунковою палатою державних коштів становив понад 370 млрд. гривень.

Як зазначалося вже, Законом як окремий вид аудиту впроваджено фінансовий аудит (фінансовий аудит полягає у перевірці, аналізі та оцінці правильності ведення, повноти обліку і достовірності звітності щодо надходжень і витрат бюджету, встановлення фактичного стану справ щодо цільового використання бюджетних коштів, дотримання законодавства при здійсненні операцій з бюджетними коштами), за яким протягом звітного періоду Рахунковою палатою здійснено 3 контрольні заходи.

У ході проведення Рахунковою палатою контрольно-аналітичних та експертних заходів виявлено відповідно до статей 116 і 119 Бюджетного кодексу України порушень бюджетного законодавства (незаконного, у тому числі нецільового), неефективного використання коштів державного бюджету та державних цільових фондів, а також порушень і недоліків при адмініструванні доходів державного бюджету на загальну суму 22,7 млрд. грн (для порівняння у 2014 році – 22,5 млрд. грн), з яких незаконне використання коштів, у тому числі нецільове, становило 6,4 млрд. гривень (у 2014 році – 5,3 млрд. грн), неефективне – 6,2 млрд. грн (у 2014 році – 14,3 млрд. грн), порушення адміністрування доходів – 10,1 млрд. грн (у 2014 році – 2,9 млрд. грн).

Діаграма 2.7.

Контрольно-аналітичні заходи Рахункової палати

За наслідками проведення таких заходів підготовлено та направлено до вищих органів законодавчої і виконавчої влади, установ, організацій, підприємств 547 вихідних документів (звітів, рішень Рахункової палати, інформацій, актів та листів) для відповідного реагування, усунення виявлених порушень і недоліків, а також для відшкодування втрат і збитків, заподіяних державному бюджету.

У 2016 році відбулася реорганізація органів державного фінансового контролю шляхом перетворення Державної фінансової інспекції України в Державну аудиторську службу України відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 868 «Про утворення Державної аудиторської служби України»⁷⁶.

У квітні 2016 року введено в дію структуру та штатний розпис апарату Державної аудиторської служби України (далі – Держаудитслужба) та приведено граничну чисельність працівників апарату Держаудитслужби у відповідність до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 16 березня 2016 року № 169 «Про внесення зміни в додаток 1 до постанови Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2014 р. № 85»⁷⁷.

Держаудитслужба є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України та який забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю була створена на базі Державної фінансової інспекції

⁷⁶ Постанова КМУ «Про утворення Державної аудиторської служби України» від 28 жовтня 2015 року № 868; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/868-2015-%D0%BF>.

⁷⁷ Постанова КМУ «Про внесення зміни в додаток 1 до постанови Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2014 р. № 85» від 16 березня 2016 року № 169; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/169-2016-%D0%BF>.

України (постанова Кабінету Міністрів України від 03 лютого 2016 року № 43 «Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України»⁷⁸).

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 06 квітня 2016 року № 266 «Про утворення міжрегіональних територіальних органів Державної аудиторської служби»⁷⁹ протягом 2016 року відбулася реорганізація територіальних органів Держфінінспекції шляхом їх приєднання до відповідних міжрегіональних територіальних органів Держаудитслужби. Як наслідок, з 27 територіальних держфінінспекцій було утворено 5 офісів Держаудитслужби.

Що стосується результатів роботи Держаудитслужби, то відповідно до Публічного звіту про її діяльність за 2016 рік⁸⁰ за підсумками року ефективність роботи органів державного фінансового контролю демонструє позитивну динаміку, оскільки обсяг відшкодованих втрат бюджетних коштів порівняно з видатками на утримання становить понад 121 %.

Загалом протягом звітного року органами Держаудитслужби проведено майже 2,7 тис. контрольних заходів на понад 2,4 тис. підприємствах, в установах та організаціях. В розрахунку на 1 перевірений об'єкт обсяг охоплених контролем фінансових та матеріальних ресурсів у 2016 році склав 193,3 млн. грн.

За результатами ревізій та перевірок виявлено втрат фінансових і матеріальних ресурсів на понад 2,6 млрд. грн.

Зокрема, бюджетами усіх рівнів, бюджетними установами та організаціями, підприємствами втрачена можливість отримати належні їм доходи в сумі майже 1,3 млрд. грн., у тому числі бюджетами всіх рівнів – більше 440,2 млн. грн..

На понад 1,9 тис. підприємств, в установах і організаціях встановлено більше 1,3 млрд. грн. незаконних і не за цільовим призначенням проведених витрат та недостач матеріальних і фінансових ресурсів, у тому числі майже 780,4 млн. грн. – по операціях з бюджетними коштами.

Найбільш розповсюдженими фінансовими порушеннями, наслідком яких стали втрати ресурсів, є:

⁷⁸ Постанова КМУ «Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України» від 03 лютого 2016 року № 43; <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF>.

⁷⁹ Постанова КМУ «Проутворення міжрегіональних територіальних органів Державної аудиторської служби» від 06 квітня 2016 року № 266; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/266-2016-%D0%BF>.

⁸⁰ Публічний звіт про діяльність Державної аудиторської служби України за 2016 рік; <http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/doccatalog/document?id=136324>.

реалізація суб'єктами господарювання товарів, робіт чи послуг (крім користування, оренди) безоплатно або за заниженими цінами – майже 351,8 млн грн

незаконні витрати внаслідок оплати завищеної вартості виконаних робіт та/або наданих послуг, а також завищення кількості чи вартості придбаних товарів – 264,6 млн грн

ненарахування і неперерахування (неповне перерахування) надходжень до загального та спеціального (крім спецфонду бюджетних установ) фондів бюджету - майже 206,6 млн грн

ненарахування та неперерахування державними та комунальними підприємствами частини прибутку до бюджету – понад 156,9 млн грн

незаконні виплати фізичним особам (компенсацій, допомог, пільг та субсидій, пенсій, стипендій), в тому числі які не мали права на їх отримання або у завищених розмірах – понад 148,9 млн грн

нецільові витрати – майже 140,1 млн грн

списання коштів на видатки/витрати без отримання товарів, робіт чи послуг або в обсягах, вищих від їх фактичної вартості – понад 138,6 млн грн

проведення незаконних (зайвих) виплат по заробітній платі – понад 111,7 млн грн

недостачі коштів та матеріальних цінностей – 80,1 млн грн

ненарахування та/або нежиття заходів щодо стягнення сум штрафних санкцій, передбачених умовами договору – 71,3 млн грн

незаконне відчуження майна – 68,3 млн грн

втрата доходів через списання дебіторської заборгованості – майже 55,4 млн грн

зайве виділення (отримання) бюджетних коштів юридичним особам, одержувачам внаслідок завищення відповідних розрахунків або які не мали права на їх отримання – 51,4 млн грн

ліквідація (знищення, розбирання) майна, проведена всупереч законодавству – понад 51,3 млн грн

понаднормове списання по обліку матцінностей, що відсутні в наявності – 23,4 млн грн

недоотримання суб'єктами господарювання належних надходжень за майно, надане у користування, оренду – 22,7 млн грн

здійснення витрат на благодійну, спонсорську та іншу безповоротну допомогу понад визначені обсяги або з перевищенням граничного розміру – 22,6 млн грн

здійснення за рахунок бюджету одного рівня видатків, які відповідно до бюджетного законодавства мають здійснюватись з бюджету іншого рівня – 22,4 млн грн

В рамках здійснення системного контролю за усуненням виявлених під час проведення контрольних заходів недоліків і порушень, повнотою виконання вимог органів Держаудитслужби в частині відшкодування виявлених втрат та забезпечення персональної відповідальності посадових осіб за порушення фінансово-бюджетної дисципліни вжито наступні заходи:

- до правоохоронних органів передано понад 1,4 тис. ревізійних матеріалів; за результатами розгляду матеріалів правоохоронцями розпочато 669 досудових розслідувань, при цьому відсоток кількості розпочатих досудових розслідувань до кількості переданих до правоохоронних органів матеріалів ревізій становить 46,1 %;
- забезпечено відшкодування втрат фінансових і матеріальних ресурсів на загальну суму понад 611,5 млн. грн. (до бюджетів, бюджетних установ і організацій та підприємств надійшло майже 141,3 млн. грн., а також забезпечено відшкодування і поновлення незаконних, нецільових витрат та недостач ресурсів на загальну суму понад 470,2 млн. грн.);
- забезпечено наповнення державного та місцевих бюджетів за закріпленими відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2011 р. № 106 «Деякі питання ведення обліку податків, зборів, платежів та інших доходів бюджету» (зі змінами) кодами бюджетної класифікації загалом у сумі понад 87,5 млн. грн., а також за кодами бюджетної класифікації доходів бюджету, контроль за надходженнями по яких не закріплено за Держаудитслужбою, – понад 41,9 млн. грн.;
- за результатами аналізу державних закупівель (без виходу на об'єкт контролю шляхом запиту документів) попереджено порушень у сфері державних закупівель на загальну суму 4,7 млрд. грн., з них відмінено конкурсні торги на загальну суму 3,8 млрд. грн. та розірвано укладених договорів на суму 889,9 млн. грн.;
- в рамках проведення державного фінансового аудиту окремих господарських операцій (операційного аудиту) у суб'єктів господарювання державного сектору економіки в результаті належного реагування об'єктів контролю на застереження державних аудиторів упереджено незаконне та неефективне витрачання 275,9 млн. грн. державних ресурсів;
- за порушення фінансової дисципліни до адміністративної відповідальності (за статтями 164², 166⁶, 164¹² та 164¹⁴ Кодексу України про адміністративні правопорушення) загалом притягнуто понад 5,4 тис. посадових осіб, якими сплачено адміністративних штрафів на загальну суму понад 1,2 млн. грн., до дисциплінарної відповідальності – 1081 посадову особу, з яких 134 – звільнено із займаних посад, до матеріальної – 771 особу;
- подано майже 1,7 тис. висновків та пропозицій щодо застосування фінансових санкцій, з яких у 139 випадках призупинено бюджетні асигнування, у 1194 – зупинено операції з бюджетними коштами та 114 розпорядникам зменшено бюджетні призначення/асигнування на суму майже 30,3 млн. грн.;

- пред'явлено до суду в інтересах держави 143 позови на суму понад 62,2 млн грн та ініційовано 376 цивільних позовів перед органами прокуратури, об'єктом контролю або його органом управління, іншим державним органом;
- органам управління об'єктів контролю направлено понад 2,6 тис. інформацій про результати контрольних заходів, за результатами розгляду яких прийнято майже 2,2 тис. управлінських рішень;
- за результатами проведених аудитів надано понад 1,2 тис. пропозицій, з яких понад 1,1 тис. враховано (майже 93,3 відсотка) та прийнято 272 управлінських рішення;
- результати контрольних заходів оприлюднено більш ніж у 15,1 тис. статей, опублікованих у центральних та місцевих ЗМІ, виступах по телебаченню, у мережі радіомовлення та і Інтернет-виданнях.

Упродовж 2016 року Держаудитслужбою, її міжрегіональними територіальними органами та управліннями в областях проведено 154 перевірки державних закупівель. Також питання дотримання законодавства у сфері закупівель було досліджено під час проведення 778 ревізій.

За результатами контрольних заходів встановлено порушень по 1090 процедурах закупівель на загальну суму 13,2 млрд. грн. та складено 319 протоколів за статтею 164¹⁴ Кодексу України про адміністративні правопорушення.

За результатами зазначених контрольних заходів до правоохоронних органів передано 163 матеріали. Відповідно до інформації, яка надійшла від правоохоронних органів, за 42 матеріалами відкрито кримінальні провадження.

Крім того, Держаудитслужба реалізує покладені на неї завдання у сфері контролю закупівель в межах своїх повноважень без виходу на об'єкт контролю шляхом аналізу інформації, розміщеної на веб-порталі Уповноваженого органу або отримання від замовника відповідної інформації.

Так, упродовж 2016 року органами Держаудитслужби здійснено аналіз 1290 процедур закупівель на загальну суму 22,7 млрд. грн. та встановлено порушення при проведенні 1046 процедур закупівель (у понад 81 % аналізованого масиву) на суму 19,2 млрд. грн..

За результатами наданих замовникам рекомендацій щодо усунення порушень законодавства у сфері закупівель попереджено таких порушень на суму 4,7 млрд грн, а саме:

- відмінено 474 конкурсних торгів очікуваною вартістю 3,8 млрд. грн.;
- розірвано договорів на загальну суму 0,9 млрд. грн. за результатами проведених 89 торгів.

2.3.5. Державні закупівлі.

Міністерством економічного розвитку та торгівлі України, як уповноваженим органом у сфері публічних закупівель наразі здійснюються заходи щодо реформування системи публічних закупівель України, ключовими напрямками якого є побудова єдиної системи електронних закупівель та

поетапне приведення системи державних закупівель України у відповідність із стандартами Європейського Союзу.

Основана мета реформи – суттєве зниження корупції під час закупівель за публічні кошти, досягнення максимальної ефективності та економії. Успішна її реалізація має повернути довіру бізнесу до держави та стимулювати його до участі в державних тендерах.

У грудні 2015 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про публічні закупівлі»⁸¹, який почав діяти на заміну Закону України «Про здійснення державних закупівель»⁸². Оновлений Закон скоротив перелік підстав для застосування неконкурентної процедури; адаптував процедури закупівлі в одного учасника до практики застосування такої процедури в європейських країнах; скоротив перелік випадків (із 44 до 10), на які не поширюється дія Закону, що у свою чергу дозволить запобігти безконтрольному використанню державних коштів, прозорості й відкритості сфери державних закупівель.

Разом з тим, на сьогодні в Україні вже створено унікальну систему електронних закупівель «ProZorro»⁸³ яка забезпечила перехід від корупційних і прихованих паперових тендерів до прозорості електронної системи, яка відкрита для всіх. Наразі система складається із центральної бази даних, модуля аукціону та авторизованих електронних майданчиків.

Головний принцип системи ProZorro – «всі бачать все». Кожен громадянин України може побачити, як держава витрачає його податки за допомогою модуля аналітики bi.prozorro.org⁸⁴. Це інструмент, завдяки якому суспільство може контролювати систему публічних закупівель, впливати на її вдосконалення та запобігати проявам корупції.

Законом України «Про публічні закупівлі» передбачено, що закупівлі здійснюються замовниками шляхом використання електронної системи закупівель, яка є інформаційно-телекомунікаційною системою, що забезпечує проведення процедур закупівель, створення, розміщення, оприлюднення та обмін інформацією і документами в електронному вигляді, до складу якої входять веб-портал Уповноваженого органу, авторизовані електронні майданчики, між якими забезпечено автоматичний обмін інформацією та документами (ст. 1, 2 Закону).

Починаючи з 01 квітня 2016 року публічні закупівлі через електронну систему ProZorro проводять центральні органи виконавчої влади і підприємства, що діють в окремих сферах господарювання (так звані «природні монополії»), а з 01 серпня 2016 року використання електронної системи закупівель стало обов'язковим для усіх замовників.

⁸¹ ЗУ «Про публічні закупівлі»; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/922-19>.

⁸² ЗУ «Про здійснення державних закупівель»; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1197-18>.

⁸³ ProZorro – електронна система публічних закупівель, яка прийшла на зміну паперовим держтендерам; <https://prozorro.gov.ua/>.

⁸⁴ Показники; <http://bi.prozorro.org/sense/app/fba3f2f2-cf55-40a0-a79f-b74f5ce947c2/sheet/HbXjQep/state/analysis>.

У своєму Річному звіті за 2016 рік⁸⁵ Transparency International Україна відмітила, що завдяки повноцінній роботі ProZorro в 2016 році завершилося майже 300 тис. закупівель (з них 158 тис. – конкурентні) з очікуваною вартістю 130 млрд. грн. При цьому в торгах узяли участь понад 60 тис. представників бізнесу. Загальна економія для державного бюджету склала 7,3 млрд. грн..

Крім того варто зазначити, що 24 лютого 2016 року Кабінетом Міністрів України було прийнято розпорядження «Про Стратегію реформування системи публічних закупівель («дорожню карту»)⁸⁶, основною метою якого є забезпечення виконання міжнародних зобов'язань України у сфері публічних закупівель щодо адаптації законодавства до європейських та міжнародних стандартів та затвердження стратегії реформування системи публічних закупівель до 2022 року.

Розпорядженням схвалено Стратегію реформування публічних закупівель та затверджено план заходів щодо її реалізації, що включає усі аспекти реформування та загальні правові засади імплементації положень нових директив ЄС у національне законодавство у сфері публічних закупівель, розвиток інституційної системи, професіоналізацію сфери публічних закупівель та створення електронної системи публічних закупівель, строки щодо виконання та відповідальних виконавців.

Стратегією передбачено *п'ять основних напрямків* реформування системи публічних закупівель України:

гармонізації національного законодавства з правилами Європейського Союзу шляхом імплементації положень директив ЄС до національного законодавства

розвиток інституційної структури та вдосконалення й оптимізація функцій контролюючих органів

міжнародне співробітництво у сфері публічних закупівель

розвиток електронних закупівель

навчання та професіоналізація у сфері публічних закупівель

Таким чином, Стратегія має значення не лише як внутрішній план розвитку сфери, а і як глобальна Стратегія для виконання міжнародних зобов'язань України.

Крім цього, Законом передбачено цілу низку положень, спрямованих на виключення можливості участі у процедурах закупівель учасників, що вчинили корупційні правопорушення або змову у тендерах.

Так, згідно з положеннями Закону України «Про публічні закупівлі» замовник приймає рішення про відмову учаснику в участі у процедурі закупівлі та зобов'язаний відхилити тендерну пропозицію учасника в разі, якщо відомості про юридичну особу, яка є учасником, внесено до Єдиного державного реєстру

⁸⁵Річний звіт TransparencyInternational Україна/2016;<http://ti-ukraine.org/wp-content/uploads/2017/03/Richnyi-zvit-TI-2016.pdf>.

⁸⁶ Розпорядження КМУ «Про Стратегію реформування системи публічних закупівель («дорожню карту»)⁸⁶ від 24 лютого 2016 року № 175-р;<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/175-2016-%D1%80>.

осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та/або юридична особа, яка є учасником, не має антикорупційної програми чи уповноваженого з реалізації антикорупційної програми, якщо вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) або робіт дорівнює чи перевищує 20 млн. грн..

При цьому, відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» юридичні особи, які є учасниками попередньої кваліфікації, учасниками процедури державної закупівлі, якщо вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг), робіт дорівнює або перевищує 20 млн. грн. в обов'язковому порядку затверджують Антикорупційну програму, яка повинна бути комплексом правил, стандартів і процедур щодо виявлення, протидії та запобігання корупції у діяльності юридичної особи.

На сьогодні Національним агентством з питань запобігання корупції здійснюються заходи щодо впровадження реєстру який міститиме відомості щодо юридичних осіб, які були притягнуті до відповідальності за корупційні правопорушення.

Також, з метою підвищення рівня обізнаності Міністерством економічного розвитку і торгівлі спільно з Проектом технічної допомоги ЄС «Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС» створено та реалізується перший в Україні державний безкоштовний масовий онлайн-курс «Публічні закупівлі»⁸⁷, який стартував у травні 2016 року для спеціалістів-закупівельників, а також всіх, хто цікавиться, як правильно проводити закупівлі та ефективно витратити кошти платників податків.

Курс розділено на два рівні: 1) базовий, що присвячений вивченню основ публічних закупівель та 2) поглиблений, що спрямований на більш високий професійний рівень закупівельної діяльності. Слухачі курсу отримують сертифікати як базового, так і поглибленого рівнів.

Курс читають українські та міжнародні провідні експерти в закупівлях, юристи, фахівці Міністерства економічного розвитку і торгівлі, Проекту ЄС «Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС», TransparencyInternational в Україні та Центру протидії корупції.

Курс користується високим попитом у стейкхолдерів сфери та має позитивну динаміку навчання слухачів. Так, з моменту запуску курсу 6 162 особи прослухали базовий курс, 1 260 з яких вже отримали сертифікати про проходження курсів.

Крім того, на сьогодні запущено програму підготовки – тренінги для тренерів з питань закупівель, які здійснюватимуть навчання по регіонах.

Міністерством економічного розвитку і торгівлі України спільно з Державним агентством з питань електронного урядування, Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) і Урядом Великої Британії розпочато

⁸⁷Публічні закупівлі для бізнесу. Міністерство економічного розвитку і торгівлі та Проект ЄС «Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС» презентували безкоштовний масовий онлайн-курс «Публічні закупівлі для бізнесу». Курс розповідає про все, що необхідно знати бізнесу, щоб почати працювати на ринку публічних закупівель розміром в 300 мільярдів гривень.; https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:ProZorro+PP202+2017_T1/about.

п'ятирічний проект «Прозорість та підзвітність у державному адмініструванні та послугах»⁸⁸. Проект спрямований на протидію корупції через реформу електронного урядування.

Головне завдання проекту – прискорити процес реформ у таких ключових сферах, як електронні закупівлі, відкриті дані та електронні послуги. Серед іншого, мова йде про регулярну публікацію даних міністерствами і муніципалітетами. А також про інтеграцію ключових державних реєстрів, що дозволить значно підвищити ефективність і прозорість адміністративних послуг.

Окремий напрямок проекту – це підтримка моніторингу закупівель, навчання і професіоналізація закупівельників.

Проект виконується Фондом Євразія в партнерстві з Міністерством економічного розвитку та торгівлі та Державним агентством з питань електронного урядування. Фонд Євразія працюватиме з такими провідними українськими неурядовими організаціями, як Фонд Східна Європа, Агенція журналістики даних TEXTY, Social Boost і Transparency International в Україні, а також з Київською школою економіки та лондонським Open Data Institute.

2.3.6. Доступ до інформації.

Забезпечення конституційного права кожного на доступ до публічної інформації належить до найважливіших завдань діяльності органів влади. На сьогодні в Україні діє сучасне законодавство з питань доступу до публічної інформації: Закони України «Про доступ до публічної інформації»⁸⁹ та «Про інформацію»⁹⁰, які покликані забезпечити прозорість та відкритість суб'єктів владних повноважень, а також визначають необхідні правові механізми реалізації права на доступ до публічної інформації.

Не менш важливим кроком держави до забезпечення права кожного на доступ до інформації стало прийняття Парламентом 27 березня 2014 року Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про інформацію» та Закону України «Про доступ до публічної інформації»⁹¹, який уточнює обов'язки органів публічної влади щодо оприлюднення інформації про їхню діяльність та приводить законодавство, яке регламентує діяльність цих органів, у відповідність до вказаних Законів.

Завдяки цьому Закону громадяни отримали право на доступ до протоколів сесії ради, а також висновків і рекомендацій постійної комісії ради, протоколів їх засідань, які оприлюднюються і надаються на запит; до матеріалів генерального плану населеного пункту (що визначає питання розвитку, планування, забудови та іншого використання відповідної території); безоплатне

⁸⁸ Мінекономрозвитку і Держагентство з питань електронного урядування залучили \$19 млн на проект з протидії корупції; http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=249497029&cat_id=244276429.

⁸⁹ ЗУ «Про доступ до публічної інформації»; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.

⁹⁰ ЗУ «Про інформацію»; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

⁹¹ ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про інформацію» та Закону України «Про доступ до публічної інформації»; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1170-18>.

отримання статистичної інформації, навіть тієї, яка зібрана не за рахунок коштів Державного бюджету; доступ до засідань Верховної Ради.

Закон зобов'язав органи міліції, прокуратури, Службу безпеки України, Вищу раду юстиції, Антимонопольний комітет України, Центральну виборчу комісію тощо оприлюднювати, а також надавати за запитом інформацію про свою діяльність і прийняті рішення.

Цим Законом серед іншого було запроваджено штрафи для посадових осіб в додаток до вже існуючої відповідальності за неправомірну відмову в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності також і за:

неоприлюднення інформації, обов'язкове оприлюднення якої передбачено законами України «Про доступ до публічної інформації» та «Про засади запобігання і протидії корупції»;

необґрунтоване віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом (при відповіді на запит);

незаконну відмову в прийнятті та розгляді звернення, інші порушення законодавства про звернення громадян.

Крім того, Законом надавався один рік для перегляду органами влади документів з грифами «Для службового користування» з тим, щоб їх підтвердити або скасувати. В іншому випадку – вони підлягають розкриттю та надаються на запит.

З дня набрання чинності Закону України «Про доступ до публічної інформації» парламентський контроль за дотриманням права людини на доступ до інформації здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

Разом з тим, змінами до законодавства, внесеними Законом України «Про прокуратуру»⁹² від 14 жовтня 2014 року, повноваження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в частині контролю за дотриманням прав громадян на доступ до публічної інформації посилено.

Так, уповноваженим особам Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини були передані повноваження щодо складання протоколів про адміністративні правопорушення щодо порушення права на інформацію (стаття 212³ Кодексу України про адміністративні правопорушення).

Крім того, омбудсмен наділявся *правами*:

особисто або через свого представника в установленому законом порядку звертатися до суду про захист прав і свобод осіб, які через фізичний стан, недосягнення повноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність неспроможні самостійно захистити свої права і свободи;

брати участь у судовому розгляді справ, провадження в яких відкрито за його позовами (заявами, клопотаннями (поданнями));

вступати у справи, провадження в яких відкрито за позовами (заявами, клопотаннями (поданнями) інших осіб, на будь-якій стадії їх судового розгляду;

ініціювати незалежно від його участі у судовому провадженні перегляд судових рішень.

⁹² ЗУ «Про прокуратуру»; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.

09 квітня 2015 року прийнято Закон України від 09 квітня 2015 року «Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу до публічної інформації у формі відкритих даних»⁹³, який набрав чинності 01 травня того ж року. Цим Законом, зокрема, внесені зміни та доповнення до Закону України «Про доступ до публічної інформації», згідно з якими запроваджено нову форму інформації, а саме – публічної інформації у формі відкритих даних.

Так, відповідно до пункту 1 статті 10¹ цього Закону публічна інформація у формі відкритих даних – це публічна інформація у форматі, що дозволяє її автоматизоване оброблення електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання.

Також вказаним Законом забезпечується новий вид доступу до публічної інформації, зокрема, шляхом систематичного та оперативного оприлюднення такої інформації на єдиному державному веб-порталі відкритих даних (пункт 1 статті 5 цього Закону).

Публічна інформація у формі відкритих даних є дозволеною для її подальшого вільного використання та поширення. Будь-яка особа може вільно копіювати, публікувати, поширювати, використовувати, у тому числі в комерційних цілях, у поєднанні з іншою інформацією або шляхом включення до складу власного продукту, публічну інформацію у формі відкритих даних з обов'язковим посиланням на джерело отримання такої інформації (пункт 2 статті 10¹ Закону).

Крім того, цим Законом встановлено обов'язок розпорядників інформації надавати публічну інформацію у формі відкритих даних на запит, оприлюднювати і регулярно оновлювати її на єдиному державному веб-порталі відкритих даних та на своїх веб-сайтах.

Наступним кроком до відкритості та прозорості органів влади до європейських принципів поширення публічної інформації стало схвалення Урядом 21 жовтня 2015 року постанови № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних»⁹⁴, якою передбачається відкриття у формі відкритих даних 327 наборів державних даних, а також встановлюються вимоги до формату та структури таких наборів даних.

Відповідно до положень цієї постанови розпорядники інформації повинні оприлюднити та забезпечити подальше оновлення на єдиному державному веб-порталі відкритих даних та своїх офіційних веб-сайтах відповідних наборів даних, серед яких Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців; Єдиний реєстр підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство; Звіти про використання бюджетних коштів; Інформація про стан аварійності на автошляхах України; Державний реєстр лікарських засобів; Інформація про хід ліквідації ямковості на основних дорогах міжнародного, національного та регіонального значень; Реєстр платників

⁹³ ЗУ «Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу до публічної інформації у формі відкритих даних»; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/319-19>.

⁹⁴ Постанова КМУ «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» від 21 жовтня 2015 року № 835; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BE>.

податку на додану вартість та багато інших важливих для громадян державних даних.

Створення та забезпечення функціонування єдиного державного веб-порталу відкритих даних здійснюється Державним агентством з питань електронного урядування України. На сьогодні веб-портал у тестовому режимі доступний за адресою <http://data.gov.ua/>. Також, Державне агентство має забезпечувати проведення, із залученням інститутів громадянського суспільства та представників громадськості, періодичного моніторингу стану оприлюднення та оновлення наборів даних із наступною публікацією його результатів на єдиному державному веб-порталі.

Упорядкування роботи Єдиного державного порталу відкритих даних відбулося шляхом ухвалення Кабінетом Міністрів України постанови від 30 листопада 2016 року № 867 «Деякі питання оприлюднення публічної інформації у формі відкритих даних»⁹⁵, якою затверджено Порядок ведення Єдиного державного веб-порталу відкритих даних.

Цей Порядок визначає основні поняття та механізм ведення Єдиного державного веб-порталу відкритих даних з метою забезпечення доступу до публічної інформації у формі відкритих даних та взаємодії з користувачами щодо відкритих даних, що підвищить відкритість і прозорість діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Також Порядок закріплює нормативно-правове врегулювання питань функціональних можливостей, обов'язки держателя та адміністратора порталу, процедуру реєстрації розпорядника інформації, розміщення прикладної програми, тощо.

Разом з тим, Державним агентством з питань електронного урядування із залученням експертів ПРООН в Україні підготовлено Методичні рекомендації щодо оприлюднення наборів даних у формі відкритих даних⁹⁶, метою яких є ознайомлення відповідальних осіб розпорядників інформації з ключовими питаннями, що постають у процесі оприлюднення наборів даних у формі відкритих даних. Також, методичні рекомендації будуть корисні розробникам застосунків на базі відкритих даних, громадським організаціям, засобам масової інформації та громадянам, які мають намір працювати з відкритими даними.

На сьогодні на Єдиному державному порталі відкритих даних розміщено понад 12 тисяч наборів даних та зареєстровано більше 900 розпорядників інформації.

У свою чергу Закон України «Про запобігання корупції» передбачає відкритість інформації про майновий стан публічних посадових осіб, а також встановлює заборону відмовляти фізичним або юридичним особам в інформації, надання якої цим фізичним або юридичним особам передбачено законом;

⁹⁵ Постанова КМУ «Деякі питання оприлюднення публічної інформації у формі відкритих даних» від 30 листопада 2016 року № 867; <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249551462>.

⁹⁶ Методичні рекомендації щодо оприлюднення наборів даних у формі відкритих даних; <http://data.gov.ua/news>.

надавати несвоєчасно, недостовірну чи не в повному обсязі інформацію, яка підлягає наданню відповідно до закону.

Крім того, передбачено, що не може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом інформація про:

1) розміри, види благодійної та іншої допомоги, що надається фізичним та юридичним особам чи одержується від них публічними службовцями, або державними органами, органами місцевого самоврядування;

2) розміри, види оплати праці, матеріальної допомоги та будь-яких інших виплат з бюджету публічними службовцями, а також одержані цими особами за правочинами, які підлягають обов'язковій державній реєстрації, а також подарунки, які регулюються цим Законом;

3) передачу в управління належних особам підприємств та корпоративних прав, що здійснюється в порядку, передбаченому вказаним Законом;

4) конфлікт інтересів публічних службовців та заходи з його врегулювання.

Також слід звернути увагу на сферу будівництва, оскільки це одна з найменш прозорих та підзвітних сфер не лише в Україні, але й цілому світі. У 2015 році Міністерство інфраструктури України, Укравтодор, Transparency International Україна та CoST International підписали Меморандум щодо впровадження в Україні стандартів прозорості у сфері будівництва⁹⁷.

CoST в Україні впроваджувала стандарти на основі чотирьох пілотних проектів у сфері автодорожньої інфраструктури. У грудні 2016 року було презентовано перший верифікаційний звіт⁹⁸, у якому зазначалися проблеми галузі, а також чіткі рекомендації з її реформування для досягнення ефективного будівництва. Впровадження вказаної ініціативи було підтримано Урядом та Президентом України. Окрім того, до ініціативи долучилася компанія «Укренерго».

Крім того, з метою посилення прозорості видобувних галузей, впровадження міжнародних стандартів звітності, стандартів Ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях, удосконалення системи управління природними ресурсами, покращення інвестиційного клімату в Україні Міністерством енергетики та вугільної промисловості України розроблено та надано до Кабінету Міністрів України проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях», який ухвалила Верховна Рада України і підписав Президент України та який набрав чинності з 12 липня 2015 року⁹⁹.

Також, на виконання абзацу третього пункту 1 Плану заходів із впровадження Ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях на

⁹⁷ Меморандум про взаєморозуміння між Національним Секретаріатом CoST, Державним підприємством "Національна енергетична компанія Укренерго" та Transparency International Україна; <https://costukraine.org/wp-content/uploads/2016/10/Memorandum-UKRENERGO.pdf>.

⁹⁸ Ініціатива CoST – ефективний інструмент для контролю за якістю дорожніх робіт, – Міністр інфраструктури В. Омелян; <https://costukraine.org/iniatyva-cost-efektyvnyi-instrument-dlya-kontrolyu-za-yakistyu-dorozhnikh-robot-ministr-infrastruktury-volodymyr-omelian/>.

⁹⁹ ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях»; <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/521-19>.

2015 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08 вересня 2015 року № 910¹⁰⁰, підготовлено проект Закону України «Про розкриття інформації у видобувних галузях».

Водночас 17 червня 2016 року у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону України «Про розкриття інформації у видобувних галузях» (реєстр. № 4840¹⁰¹), внесений народними депутатами України Бельковою О.В., Єднаком О.В. та іншими.

Ураховуючи, що законопроект містив ряд недоліків, які унеможлилювали практичне застосування деяких його положень, за результатами розгляду у першому читанні проект було відхилено та знято з розгляду.

Ще одним кроком до прозорості та відкритості стало приєднання 5 лютого 2016 року України до Декларації відкритості парламенту, розробленої громадськими організаціями моніторингу парламентської діяльності (ОМП/PMOs) з усього світу (на сьогодні більше 160 організацій із 82 країн є її підписантами)¹⁰².

З метою створення сприятливих умов для її реалізації та підвищення якості українського парламентаризму шляхом здійснення заходів, спрямованих на забезпечення прозорості та передбачуваності у діяльності Верховної Ради України, її органів, народних депутатів України та Апарату Верховної Ради України розпорядженням Голови Верховної Ради України від 5 лютого 2016 року № 47 затверджено План дій з реалізації Декларації відкритості парламенту та склад Моніторингового комітету з питань Декларації відкритості парламенту¹⁰³.

План дій з реалізації Декларації було розроблено українськими організаціями моніторингу парламентської діяльності (ОПОРА, ЧЕСНО, Transparencyinternational Україна, Центр політичних студій та аналітики, Інститут Медіа Права), разом із Верховною Радою України за підтримки ПРООН в Україні. План дій включає 20 зобов'язань між Парламентом і громадянським суспільством за наступними напрямками: доступ інформації, залучення громадян до парламентських процесів; звітність та технології і інновації.

Сьогодні до ініціативи «Відкритий Парламент» в Україні входять народні депутати різних фракцій, представники Апарату ВРУ, міжнародні та українські громадські організації.

¹⁰⁰ Розпорядження КМУ «Про затвердження плану заходів із впровадження Ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях на 2015 рік» від 08 вересня 2015 року № 910-р; <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/910-2015-%D1%80>.

¹⁰¹ Проект ЗУ «Про розкриття інформації у видобувних галузях», реєстр. № 4840 від 17 червня 2016 року, внесений народними депутатами України Бельковою О.В., Єднаком О.В. та ін.; http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59455.

¹⁰² Верховна Рада України приєдналася до Декларації відкритості парламенту і стала учасницею ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд»»; <http://www.rada.gov.ua/print/124856.html>. Declaration on parliamentary openness; <https://openingparliament.org/declaration/>.

¹⁰³ Розпорядження Голови ВРУ «Про деякі заходи щодо забезпечення відкритості процесу роботи Верховної Ради України, її органів, народних депутатів України та Апарату Верховної Ради України» від 5 лютого 2016 року № 47; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/47/16-%D1%80%D0%B3>.

В цілому детальні заходи щодо зменшення можливостей для корупції шляхом підвищення прозорості прийняття рішень та надання доступу до інформації деталізовано в Державній програмі щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015 – 2017 роки, а стан їх реалізації – у щоквартальних звітах про стан виконання вказаної Державної програми, підготовлених Національним агентством з питань запобігання корупції.

2.3.7. Запобігання корупції у приватному секторі.

Про корупцію в державному секторі та її негативний вплив як на економіку країни, так і розвиток самих компаній вже добре відомо. У той час, корупція у приватному секторі та її вплив лише нещодавно почали досліджуватися та аналізуватися в Україні.

Корупція у бізнес-середовищі має два аспекти: корупція у стосунках з державними органами та установами та корупція у приватному секторі. У низці розвинених країн вже діють стандарти прозорості фінансової інформації у формі процедури «Know Your Client (Customer)» (KYC).

На сьогоднішній день все популярнішим стає запровадження в компаніях правил чесного та прозорого ведення бізнесу, шляхом прийняття відповідних кодексів етики та кодексів поведінки, антикорупційних програм, контролю відповідності нормам та призначення відповідальних осіб за відповідність нормам (комплаєнс). Так, в Україні більшість компаній приймають кодекси етики, антикорупційні програми, призначають спеціалістів з питань комплаєнсу, або відповідно до Закону України «Про запобігання корупції», осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційної програми.

Кодекс етики є важливою складовою в питаннях боротьби не лише з корупційними правопорушеннями, але й корпоративними правопорушеннями, та сприяє відкритості компанії як для її співробітників, так і контрагентів, регуляторів, допомагає співробітникам чітко зрозуміти, яка поведінка від них очікується та підтримується керівництвом та акціонерами компанії в ході реалізації зобов'язань та цілей компанії.

Обов'язок запровадження антикорупційних заходів на підприємствах, в установах, організаціях передбачено розділом X «Запобігання корупції у діяльності юридичних осіб» Закону України «Про запобігання корупції», зокрема, частиною першою статті 61 визначено, що юридичні особи забезпечують розробку та вжиття заходів, які є необхідними та обґрунтованими для запобігання і протидії корупції у діяльності юридичної особи.

Затвердження керівниками юридичних осіб антикорупційної програми, як одного із заходів запобігання корупції, в обов'язковому порядку передбачено у:

1) державних, комунальних підприємств, господарських товариств (у яких державна або комунальна частка перевищує 50 відсотків), де середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік перевищує п'ятдесят осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період перевищує 70 мільйонів гривень;

2) юридичних осіб, які є учасниками попередньої кваліфікації, учасниками процедури закупівлі відповідно до Закону України «Про здійснення державних закупівель», якщо вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг), робіт дорівнює або перевищує 20 мільйонів гривень (стаття 62 Закону).

З метою оцінки впровадження політики відповідності нормам у найбільших компаніях країни експертами Transparency International Україна проведено дослідження «Прозорість корпоративної звітності: оцінка найбільших приватних та державних компаній України»¹⁰⁴, під час якого вивчалися веб-сайти та юридичні документи 50 приватних українських компаній та холдингів, що були представлені у рейтингу «Найбільші бізнеси України» журналу Forbesy 2015 році, та 50 державних українських компаній зі списку «100 найбільших державних підприємств України за 6 місяців 2015 року», що оприлюднило Міністерство економічного розвитку і торгівлі на своєму сайті.

Як зазначалося, запровадження антикорупційної програми є обов'язковим лише для певного кола компаній. Серед елементів антикорупційної програми, які є лише рекомендаційними, Закон України «Про запобігання корупції» передбачає можливість прописати в такій програмі норми професійної етики працівників юридичної особи.

Водночас за результатами вказаного дослідження лише 14 з 50 приватних компаній прийняли відповідні кодекси етики. Відтак, з 36 приватних компаній, що не прийняли кодекси етики, лише в ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод» є антикорупційна програма. При цьому слід зазначити, що кодекс корпоративної етики ПАТ «Приват-банк» не містить антикорупційних положень.

Щодо державних підприємств, то ми можемо спостерігати таку ж тенденцію. Так, з 50 державних підприємств лише 4 прийняли відповідні кодекси етики. І лише в ДП «Антонов» при наявності кодексу етики не прийнято антикорупційної програми. Разом з тим, кодекс цієї компанії також не містить жодних антикорупційних положень.

Не набагато краща ситуація з прийняттям державними підприємствами і антикорупційних програм. Так, з 50 державних підприємств відповідні антикорупційні програми були прийняті лише 20 компаніями. При цьому більшість з цих 20 програм є декларативними та формальними, і жодна не містить положень, які б забороняли робити політичні внески чи пожертви від імені компанії, встановлювати внутрішні стандарти щодо політичного нейтралітету.

Компанії Pepsi CO Україна, Бад М, Philip Morris Україна, ДП «НАЕК «Енергоатом», ПАТ «Укртелеком», ПАТ «Хмельницькобленерго», ПАТ «Укргідроенерго», ДП «Укрспирт», ПАТ АБ «Укргазбанк», Сингента мають програми, наповнені більше, ніж на 70%.

Запровадження антикорупційного комплаєнсу приватними компаніями у більшості випадків продиктовано в першу чергу вимогами присутності на європейському ринку. Як приклад, реєстрація материнських компаній чи

¹⁰⁴ Прозорість корпоративної звітності: оцінка найбільших приватних та державних компаній України; http://ti-ukraine.org/wp-content/uploads/2017/02/ti_rating_ukr_final_web.pdf.

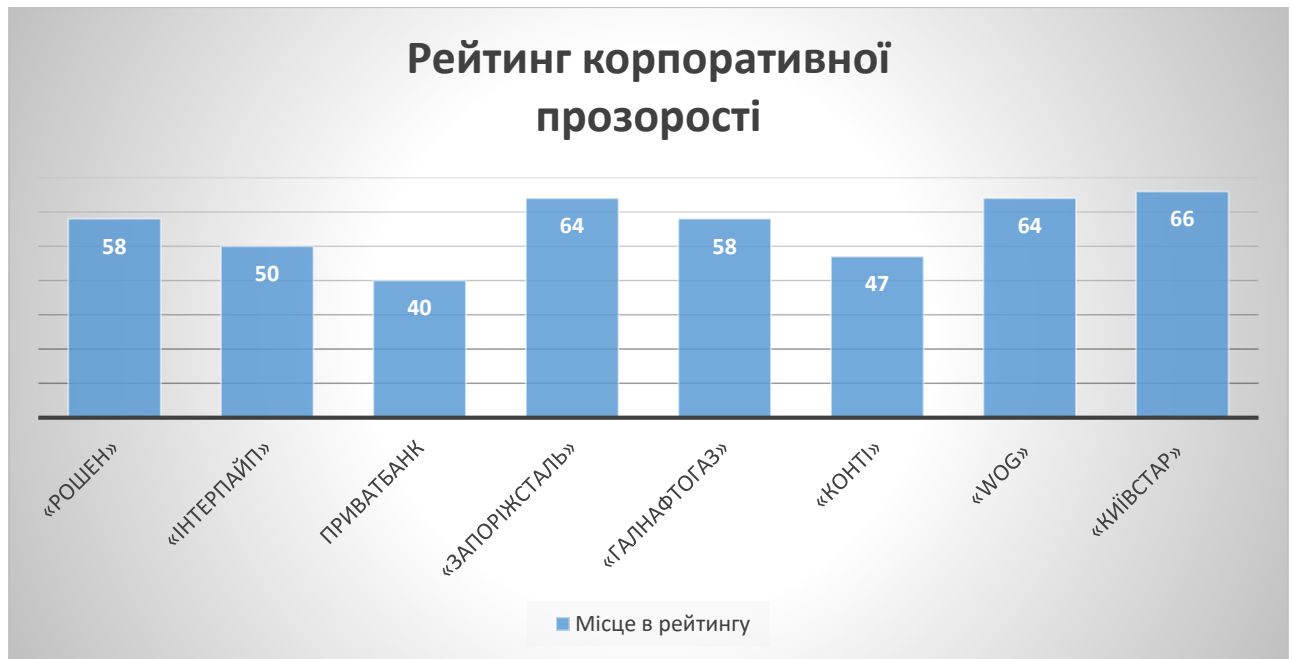
компаній спеціального призначення. Окрім того, одним із головних причин запровадження антикорупційної програми є участь у державних тендерах та тендерах державних та комунальних компаній. Проте, у даному випадку йдеться не про запровадження ефективного комплаєнс-контролю, а лише про формальне виконання кваліфікаційних вимог. Відповідно до статті 17 Закону України «Про здійснення державних закупівель» компанії має бути відмовлено в участі у процедурі заціпівлі, у випадку, якщо така компанія не має антикорупційної програми чи уповноваженого з антикорупційної програми юридичної особи у випадку, коли вони є обов'язковими відповідно до Закону України «Про запобігання корупції». Водночас слід наголосити на тому, що перевірка відбувається лише формальними ознаками, наданням копії антикорупційної програми та наказу про призначення уповноваженого з антикорупційної програми, без проведення будь-якого аналізу на повноту, ефективність та компетенцію чи досвід такого уповноваженого.

Найвищі показники прозорості мають ДП «НАЕК «Енергоатом», ПАТ «Укртелеком» – вони отримали майже по 9 балів з 10-ти. Також досить прозорими є компанії ПАТ «Арселор Міттал Кривий Ріг», ПАТ «Миколаївобленерго», PhilipMorris Україна, ПАТ «Укргідроенерго», ПАТ «Хмельницькобленерго», ДП «Укрспирт», Сингента, ВАТ «Тернопільобленерго», Ferrexpo, ПУМБ, Cargill Україна і НАК «Нафтогаз України». Їх оцінили на бали, вищі за 7. Утім, третина компаній, на жаль, не змогла отримати жодного балу за прозорість.

За результатами вищевказаного дослідження окремі крупні компанії зайняли в рейтингу корпоративної прозорості вкрай низькі місця:

- «Рошен» – 58-е місце (1,3 бала з 10);
- «Інтерпайп» – 50-е (2,9 бала з 10);
- «Київстар» – 66-е (0,4 бала з 10);
- «WOG» – 64-е (0,6 бала з 10);
- «Конті» – 47-е (3,3 бала з 10);
- «Концерн «Галнафтогаз» – 58-е (1,3 бала з 10);
- «Запоріжсталь» – 64-е (0,6 бала з 10);
- Приватбанк – 40-е (4,6 бала з 10).

Діаграма 2.8.

Враховуючи викладене, лише 38% приватних та державних українських компаній працюють на засадах прозорості та підзвітності, майже 62% – далекі від стандартів прозорості.

Отже, компанії все ще не розуміють необхідності та конкурентних переваг запровадження комплаєнс-систем як для компанії, так і для акціонерів. У більшості випадків, серед страхів із запровадження таких систем є втрата ринків та неспроможність подолання бюрократичних процедур. Слід також враховувати, що запровадження антикорупційних контролів передбачає персоніфікацію відповідальності топ-менеджменту за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення та руйнує захисту модель колективної безвідповідальності. При цьому менеджмент компанії сприймає функцію комплаєнс як щось нав'язане із зовні.

Існування серйозних корупційних чинників негативно впливає на економічне зростання, послаблює чесну конкуренцію та порушує баланс у системі розподілу ресурсів. Ознаками корупції у корпоративному секторі є закритість компаній, відсутність інформації про них у відкритому доступі, відмова від запровадження антикорупційних програм.

За результатами проведених у 2012 році досліджень встановлено, що типовими корупційними правопорушеннями в приватному секторі є: неправомірна вигода за працевлаштування (33%), купівля інсайдерської інформації (37%), змови щодо утримання цін на певному рівні (38%), купівля інформації щодо тендерних пропозицій (34%); неправомірна грошова винагорода (46 %).

Діаграма 2.9.

Типові корупційні правопорушення

Зазначені показники є узагальненою оцінкою за результатами опитування правоохоронців та суб'єктів підприємницької діяльності.

Аналіз наведеної у дослідженнях інформації у приватному секторі можна виокремити такі корупціогенні ризики:

низька культура підприємницької діяльності та загальна низька правова культура

сталість та поширеність корупційних практик вприватному секторі

безкарність за вчинення корупційних правопорушень у державному секторі призводить до високого рівня лояльності до корупції у приватному секторі

функціональне сприйняття корупції, використання неправомірної грошової винагороди у якості конкурентної переваги

низька свідомість та культура працівників приватної сфери

непрозорість процедур закупівель

відсутність зацікавленості у викритті неправомірної грошової винагороди та інших корупційних практик

Разом з тим, станом на 2016 рік ситуація щодо запобігання корупції у приватному секторі частково покращилась. Однак і досі залишається на доволі високому рівні у зв'язку з тим, що корупція є глибоко укоріненою у бізнесову практику українських підприємців, корупція в приватному секторі фактично є складовою бізнес-процесів.

02 березня 2017 року рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції № 75 затверджено Типову антикорупційну програму

юридичної особи¹⁰⁵ розроблену спільно з фахівцями проекту ПРООН в Україні «Прозорість та доброчесність публічного сектору» з урахуванням міжнародного стандарту ISO 37001 «Anti-bribery management systems», інших міжнародних актів та стандартів у сфері запобігання корупції у юридичних особах державного та приватного сектору економіки¹⁰⁶.

Вказана програма є комплексом правил, стандартів і процедур щодо виявлення, протидії та запобігання корупції та одним із необхідних та обґрунтованих антикорупційних заходів у діяльності юридичної особи.

Імплементація Типової антикорупційної програми дозволить удосконалити комплаєнс-політику юридичних осіб, спрямовану на запобігання та попередження вчинення їх працівниками корупційних чи пов'язаних з ними правопорушень, а також на забезпечення відповідності діяльності юридичної особи вимогам антикорупційного законодавства.

Крім того, запровадження антикорупційних програм юридичними особами на основі Типової дозволить впровадити систему комплаєнс-контролю за дотриманням їх працівниками нормативно-правових актів, внутрішніх процедур і правил у сфері антикорупційної діяльності.

Ефективне впровадження антикорупційних програм юридичних осіб забезпечить прозорість їх діяльності, справедливе і неупереджене виконання працівниками і керівництвом юридичних осіб своїх функціональних обов'язків, що не лише дозволить зекономити державні кошти та моніторити їх використання юридичною особою, а й стане поштовхом до розвитку економіки держави, оскільки позитивно вплине на рівень конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості бізнес-середовища України.

Крім того, НАЗК наразі здійснюється підготовка методичних рекомендацій щодо запобігання корупції для юридичних осіб, визначених у частині другій статті 62 Закону України «Про запобігання корупції» (державного та приватного сектору економіки).

Не менш важливим кроком України на шляху до покращення умов ведення бізнесу було започаткування у листопаді 2014 року Ради бізнес-омбудсмена.

Однією з ключових цілей Ради бізнес-омбудсмена є забезпечення ефективної системної комунікації бізнесу з владою, органами державної влади та місцевого самоврядування, а також підприємствами, які перебувають у державній власності або підпорядковані державним органам, щодо можливого вчинення корупційних діянь та/або інших порушень законних інтересів суб'єктів підприємництва внаслідок дій/рішень/бездіяльності таких органів чи будь-якої іншої недобросовісної поведінки з боку влади.

Так, у 2016 році Радою було розглянуто 868 скарг, переважно з податкових питань (49%), дій правоохоронних органів (10%), щодо регуляторних недоліків (8%), дій регуляторів (8%) та органів місцевого самоврядування (7%), а також з

¹⁰⁵ Рішення НАЗК «Про затвердження Типової антикорупційної програми юридичної особи» від 02 березня 2017 року, затверджене в Міністерстві юстиції України 09 березня 2017 року за № 326/30194; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0326-17>.

¹⁰⁶ Національне агентство затвердило Типову антикорупційну програму юридичної особи; <https://nazk.gov.ua/news/nacionalne-agentstvo-zatverdilo-typovu-antikorupciynnu-programu-yurydychnoyi-osoby>.

митних питань (5%). За рік Радою бізнес-омбудсмена завершено 570 розслідувань. Прямий фінансовий ефект у 2016 році склав майже 6 млрд грн, 94% скаржників задоволені роботою з Радою.

З огляду на зазначене, Рада систематично узагальнює основні корупційні ризики в діяльності приватного сектора в окремих сферах. Для прикладу, оскільки протягом останніх трьох місяців 2016 року на 41% зросла кількість скарг на дії органів місцевого самоврядування, Радою підготовлено звіт «Виклики для уряду та бізнесу при взаємодії з місцевими органами влади», а з огляду на динаміку законодавчих змін та реформування АМКУ - «Виклики та проблеми у сфері захисту та контролю за конкуренцією». Більш детально ознайомитися з цими та іншими системними звітами Ради можна за посиланням <https://boi.org.ua/publications/reports>.

За результатами проведених розслідувань, Рада видає рекомендації державним органам з метою усунення недобросовісної поведінки. Так, на кінець минулого року державні органи впровадили 87% з 516 наданих Радою рекомендацій, що є рекордом за всю історію діяльності Ради. До речі, органи, на які надходило найбільше скарг - зокрема, Державна фіскальна служба, Мін'юст, Служба безпеки України - виконали понад 90% рекомендацій Ради.

З метою підвищення обізнаності приватного сектора про діяльність Ради, Бізнес-омбудсмен та команда офісу періодично беруть участь у зустрічах з бізнесом в Києві та регіонах. На такі зустрічі запрошуються представники місцевого малого та середнього бізнесу, а також бізнес-асоціації.

Окрім зазначеного, Рада спільно з ПРООН, Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР), Організацією економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) у січні 2017 року зібрали понад 100 провідних практиків із 30 країн на 2-денному регіональному експертному семінарі «Доброчесність бізнесу в Східній Європі і Центральній Азії», після якого також відбувся 1-денний круглий стіл «Доброчесність бізнесу в Україні».

У ході заходу Антикорупційна мережа ОЕСР у країнах Східної Європи і Центральної Азії представила своє дослідження «Доброчесність бізнесу в Східній Європі і Центральній Азії» із рекомендаціями для регіону, що включають у себе механізми повідомлення про факти корупції з боку компанії і роль бізнес-омбудсменів, а також розробку антикорупційних програм державними підприємствами, багатонаціональними підприємствами, а також малими і середніми підприємствами, Рада поділилася своїми напрацюваннями та планами в зазначеній сфері.

Окрім регіонального семінару також відбувся і український круглий стіл з метою обговорення шляхів сприяння впровадженню рекомендацій щодо доброчесності бізнесу в країні. Українські учасники та їх міжнародні партнери підвели підсумки зусиль щодо доброчесності бізнесу в країні, фокусуючись саме на зусиллях самого бізнесу у протидії корупції. Так, Рада висловила готовність підтримати ініціативу щодо створення Всеукраїнської мережі доброчесності та комплаєнс в рамках задач та повноважень Ради.

Наразі за підтримки Ради була розроблена пропозиція щодо колективних дій для об'єднання бізнесу в мережу для запобігання корупції та формування

культури доброчесності. Ініціатива має заохотити добрі практики, процеси та методи і надати учасникам цілеспрямовану підтримку у підвищенні ефективності протидії недобросовісній поведінці державних органів.

2.4. Доброчесність судової влади.

Указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276 схвалено Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки¹⁰⁷, а також взято до відома схвалений Радою з питань судової реформи План дій щодо реалізації положень Стратегії.

Стратегія встановлює пріоритети реформування судової влади – системи судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів як на рівні конституційних змін, так і на рівні впровадження першочергових невідкладних заходів, які забезпечать необхідні позитивні зрушення у функціонуванні відповідних правових інститутів.

На виконання згаданого Указу Президента України Кабінет Міністрів України розпорядженням від 19 серпня 2015 року № 864-р¹⁰⁸ визначив механізм впровадження Плану дій щодо реалізації положень цієї Стратегії.

Слід зазначити, що Конституційною Комісією як спеціальним допоміжним органом при Президентові України були підготовлені пропозиції щодо внесення змін до Конституції України в частині правосуддя.

Проект відповідного Закону про внесення змін до Конституції України за реєстр. № 3524 був внесений 25 листопада 2015 року до Верховної Ради України Президентом України, як невідкладний для позачергового розгляду Парламентом, та 02 лютого 2016 року схвалений Верховною Радою України у першому читанні¹⁰⁹.

02 червня 2016 року Верховна Рада України конституційною більшістю ухвалила Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)».

Вказаним Законом, зокрема, скасовується інститут «призначення судді на посаду вперше»: тепер судді обійматимуть посади безстроково; *звужуються межі імунітету судді* від абсолютного до функціонального; закладено передумови для оновлення суддівського корпусу тощо. Зазначений Закон набрав чинності 30 вересня 2016 року, окрім положень щодо можливості визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду, які наберуть чинності через три роки з дня, наступного за днем опублікування цього Закону.

Згідно зі статтею 126 Конституції України, в редакції згаданого Закону, без згоди Вищої ради правосуддя суддю не може бути затримано або утримувано під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку суду, за винятком

¹⁰⁷ Указ Президента України «Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки» від 20 травня 2015 року № 276/2015;

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>.

¹⁰⁸ Розпорядження КМУ «Про визначення механізму впровадження Плану дій щодо реалізації положень Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки» від 19 серпня 2015 року № 864-р; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/864-2015-%D1%80/paran4#n4>.

¹⁰⁹ Проект ЗУ «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», реєстр. № 3524 від 25 листопада 2015 року, внесений Президентом України; http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57209.

затримання судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину. У той же час суддю не може бути притягнуто до відповідальності за ухвалене ним судове рішення, за винятком вчинення злочину або дисциплінарного проступку. Рішення про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності та рішення про звільнення судді з посади прийматиме Вища рада правосуддя у порядку, визначеному Законом України «Про Вищу раду правосуддя».

Поряд із зазначеними змінами до Конституції України, Верховною Радою України 02 червня 2016 року прийнято новий Закон України № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів»¹¹⁰ (далі – Закон № 1402-VIII), в якому містяться норми, що допоможуть боротися із корупційною складовою в суддівському корпусі.

Так, з метою уникнення корупційних ризиків та для забезпечення принципів відкритості і прозорості діяльності суддів законопроектом удосконалено положення щодо моніторингу способу життя судді, вперше закріплюється обов'язок судді подавати декларацію родинних зв'язків та декларацію доброчесності.

Також зазначеним Законом запроваджуються нові підстави для звільнення судді, які створюють можливість очищення системи від недоброчесних суддів. Зокрема, такою підставою є порушення суддею обов'язку підтвердити законність джерела походження майна.

Довіра з формуванням суспільної думки націлена на правомірні очікування з боку громадськості певної моделі поведінки від суддів, що втілюється у ефективному відправленні судочинства та виступає мірою реалізації завдань справедливого суду. Моральна складова суддівської етики (стосунки судді з учасниками судового процесу, з колегами, з відвідувачами суду та з будь-ким поза межами службової діяльності) вимагає від суддів дотримання правил поведінки, які включають в себе як загальновизнані норми моралі, що існують в суспільстві, так і стандарти, що регулюють службову діяльність, тобто вимоги, встановлені законодавством до професії, та стандарти, що стосуються позаслужбової поведінки й іншої дозволеної діяльності.

Так, вимоги до етичних норм поведінки осіб, до яких належать також і судді, встановлені розділом VI Закону України «Про запобігання корупції».

Крім того, норми статті 58 Закону № 1402-VIII вимагають питання етики суддів врегулювати Кодексом суддівської етики, що затверджується з'їздом суддів України за пропозицією Ради суддів України.

Так, положення Кодексу суддівської етики, затвердженого XI черговим з'їздом суддів України 22 лютого 2013 року¹¹¹, регулюють питання заборони позапроцесуального спілкування судді зі сторонами у справі, декларування фінансових інтересів судді та членів його сім'ї, відвід судді, стосунки із ЗМІ й поведінки судді в неробочий час.

¹¹⁰ ЗУ «Про судоустрій і статус суддів»; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.

¹¹¹ Кодекс суддівської етики, затверджений XI черговим з'їздом суддів України 22 лютого 2013 року; [http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki\(1\).pdf](http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki(1).pdf).

Вказаний Кодекс відповідає міжнародним стандартам суддівської поведінки, забезпечує підзвітність судді та є важливим кроком до підвищення довіри громадян до судової гілки влади в Україні.

Крім того, для всебічного та зручнішого тлумачення його норм Рада суддів України затвердила своїм рішенням від 4 лютого 2016 року № 4 Коментар до Кодексу суддівської етики¹¹², який містить роз'яснення основних прав, гарантій та принципів поведінки судді при здійсненні правосуддя та в конкретній ситуації.

Правила врегулювання конфлікту інтересів в діяльності суддів Конституційного Суду України та суддів судів загальної юрисдикції, визначаються законами, які регулюють статус відповідних осіб та засади організації відповідних органів.

Закон № 1402-VIII визначає вищим органом суддівського самоврядування у період між з'їздами суддів України – Раду суддів України, яка серед іншого, здійснює контроль за додержанням вимог законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів у діяльності суддів, Голови чи членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Голови Державної судової адміністрації України чи його заступників; приймає рішення про врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів у діяльності зазначених осіб (у разі якщо такий конфлікт не може бути врегульований у порядку, визначеному процесуальним законом).

Як приклад, рішенням Ради суддів України від 04 лютого 2016 року № 2 затверджено Порядок здійснення контролю за дотриманням законодавства щодо конфлікту інтересів в діяльності суддів та інших представників судової системи та його врегулювання¹¹³.

Метою зазначеного Порядку є відновлення та зміцнення довіри суспільства до судової системи; підвищення рівня дотримання етичних стандартів в поведінці суддів; запобігання та врегулювання конфлікту інтересів в діяльності суддів судів загальної юрисдикції, голови та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Голови Державної судової адміністрації України та його заступників; узгодження приватних та публічних інтересів зазначених осіб; забезпечення їх неупередженості та об'єктивності, надання переваги дотриманню публічних інтересів при прийнятті рішень; унеможливлення появи та розвитку корупції у судовій системі; а також визначення організаційних та правових засад реалізації повноважень Ради суддів України щодо здійснення контролю за додержанням вимог законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів та прийняття рішень про врегулювання конфлікту інтересів у діяльності суддів та інших представників судової системи.

Конституцією України встановлено заборони або обмеження на ведення суддями певних видів діяльності, а саме існує заборона щодо належності до

¹¹² Коментар до Кодексу суддівської етики, затверджений рішенням Ради суддів України від 04 лютого 2016 року № 1; <http://www.vru.gov.ua/content/file/Rish1.pdf>; <http://rsu.gov.ua/ua/events/komentar-do-kodeksu-suddivskoi-etiki>.

¹¹³ Рішення Ради суддів України № 2 від 04 лютого 2016 року «Щодо Порядку здійснення контролю за дотриманням законодавства щодо конфлікту інтересів в діяльності суддів»; http://www.vru.gov.ua/legislative_acts/21.

політичних партій, профспілок, участі у будь-якій політичній діяльності, володіння представницьким мандатом, обіймання будь-яких інших оплачуваних посад, виконання іншої оплачуваної роботи, крім наукової, викладацької чи творчої (статті 127).

Заборона суддям займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю, якщо інше не передбачено Конституцією або законами України, також встановлена статтею 25 Закону України «Про запобігання корупції».

Аналогічні обмеження та ті, що містяться в Конституції України, передбачені і в Законі № 1402-VIII, а також в Кодексі суддівської етики.

Відповідно до пункту 3 частини сьомої статті 56 Закону № 1402-VIII та положень статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» суддя зобов'язаний подавати щорічно до 1 квітня шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Національного агентства з питань запобігання корупції *декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування*.

Окрім того, судді також мали подати електронні декларації за 2015 рік до 30 жовтня 2016 року відповідно до рішення Національного агентства. Станом на кінець 2016 року до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, суддями було подано **7 019** декларацій.

Крім декларації особи уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування суддя зобов'язаний щорічно до 1 лютого подавати шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України декларацію родинних зв'язків (стаття 61 Закону № 1402-VIII та декларацію доброчесності за формою, що визначається Комісією (стаття 62 зазначеного Закону).

Усі три види декларацій є відкритими для загального доступу через оприлюднення на офіційних веб-сайтах Національного агентства та Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Відповідно до статті 89 Закону № 1402-VIII суддя зобов'язаний проходити підготовку для підтримання кваліфікації в Національній школі суддів України. Суддя проходить підготовку для підтримання кваліфікації не рідше одного разу на три роки. Час такої підготовки не може бути меншим 40 академічних годин упродовж кожних трьох років перебування на посаді судді.

Зокрема, судді Вищого господарського суду України проходили вказану підготовку у 2014 році, в якій зокрема, розкривалися питання суддівської етики та антикорупційного законодавства України.

Крім того, на початку 2016 року у Вищому господарському суді України проводилися семінари на теми: «Новації антикорупційного законодавства. Забезпечення реалізації норм Закону України «Про запобігання корупції» та «Оформлення декларацій про майновий стан суддів та державних службовців:

помилки», організовані Національною школою суддів України спільно з Вищим господарським судом України.

Національна школа суддів України проводить підготовку суддів для підтримання кваліфікації відповідно до необхідності вдосконалення їхніх знань, вмінь і навичок залежно від досвіду роботи суддів, рівня і спеціалізації суду, де вони працюють, а також з урахуванням їхніх індивідуальних потреб. З цією метою Національна школа суддів України організовує тренінги, що є обов'язковими в межах підготовки, а також тренінги, які суддя має право обрати залежно від своїх потреб.

ВИСНОВКИ

Запобігання корупції пов'язано передусім із підвищенням рівня доброчесності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Основну загрозу доброчесності становить потенційний і реальний конфлікт інтересів, а також порушення обмежень, які встановлює Закон України «Про запобігання корупції» щодо неправомірного використання службового становища та повноважень, щодо сумісництва і суміщення, щодо спільної роботи близьких осіб тощо. Особливе місце займає обмеження щодо отримання неправомірної вигоди або подарунку. Слід сказати, що і нині значна частина державних службовців за старою звичкою не вважає чимось негативним отримувати подарунки від підлеглих або у зв'язку із виконанням своїх службових обов'язків – навіть і від інших громадян. У цьому ракурсі завдання держави має полягати у поширенні інформації про ознаки і небезпечність конфлікту інтересів та про його роль у корупційних діях, а також про факти притягнення до юридичної відповідальності за отримання неправомірного подарунка.

На даний час для запобігання корупції пріоритетними є сфери виборчого процесу, фінансування виборчих кампаній та політичних партій, запобігання конфлікту інтересів. В Україні вперше з часів незалежності запроваджено системний механізм державного антикорупційного контролю та моніторингу за фінансуванням політичних процесів у такому всеохоплюючому масштабі. У даному аспекті з точки зору розробки і вжиття антикорупційних заходів головним уповноваженим превентивним органом є НАЗК, яке на даний час ухвалило всю необхідну підзаконну нормативно-правову базу і розпочало виконувати свої функції у вказаних напрямках.

Слід визнати, що незважаючи на зміни законодавства, наразі для більшості осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, є переважно незвичною проблематика ідентифікації наявності в своїх діях конфлікту інтересів. Потрібен час, щоб державні службовці повністю з'ясувати для себе критерії обрання шляху для розв'язання конфлікту інтересів у своїх діях. Так само поки що відсутні загальновизнані традиції реалізації правил етичної поведінки державного службовця, немає і усталеної практики

застосування дисциплінарних та адміністративних стягнень за порушення вказаних правил. Всі вказані тимчасові проблеми у правосвідомості державних службовців в цілому негативно впливають на ефект від зусиль держави з запобігання корупції. В цьому плані є надзвичайно важливою відповідна роз'яснювальна робота, яка ведеться НАЗК, громадськими організаціями та донорськими міжнародними організаціями, а також початок формування з боку НАЗК сталих стандартів своєї правозастосовної діяльності, внаслідок якої фіксуються факти конфлікту інтересів або порушень законодавчих обмежень і вживаються заходи, передбачені законодавством.

Значним кроком вперед у підвищенні стандартів доброчесності державних службовців є антикорупційні механізми, закладені до нового Закону України «Про державну службу», зокрема, прозорі, конкурсні умови доступу до державної служби, законодавчі гарантії від тиску з боку керівництва щодо виконання неправомірних наказів або доручень, а також дисциплінарна відповідальність за порушення правил етичної поведінки державних службовців. У зв'язку з останнім, є вкрай позитивним ухвалення Кабінетом Міністрів України підзаконних актів (мають на увазі, передусім, Правила етичної поведінки державних службовців), якими розкривається зміст основних принципів етики державної служби. Внаслідок цього абстрактні поняття стають ближчими до повсякденної роботи будь-якого державного службовця, і він має більші можливості для повноцінного втілення їх у свою поведінку.

Надзвичайно важливим інструментом запобігання корупції є декларування, і провідна роль НАЗК у даному процесі є визначальною. Наразі функціонує Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. НАЗК провело у 2016 році потужну інформаційну кампанію щодо роз'яснення порядку декларування, також були затверджені відповідні підзаконні акти, спрямовані на реалізацію норм Закону щодо змісту декларації. Нещодавно затверджено необхідні нормативні акти для проведення перевірки декларацій. Цей етап буде надзвичайно важливим, і суспільство пильно слідкуватиме за реакцією влади за результатами аналізу декларацій.

Слід відмітити і важливу роль затвердженої НАЗК системи оцінки на предмет корупціогенності адміністративних процедур, які здійснюються державними органами. Це дозволить суб'єктам влади здійснювати комплексний і методологічно обґрунтований підхід до запобігання корупції у своїй діяльності.

Поряд з наявністю здобутків, які демонструються у перелічених вище напрямках державної політики щодо запобігання корупції, слабким місцем залишається робота з особами, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції («викривачами»). У Законі України «Про запобігання корупції» є низка норм, які регулюють статус таких осіб та гарантії їх захисту і конфіденційності. Практика демонструє, що незважаючи на вжиті центральними органами державної влади (передусім НАЗК) та місцевими органами державної влади заходи щодо розвитку необхідної інфраструктури (спеціальні телефонні лінії, можливість повідомлення через веб-сайти тощо), активність населення продовжує бути вельми незначною. Крім того результати розгляду державними

органами отриманих повідомлень є невідомими суспільству і воно не бачить, чи є цей антикорупційний інструмент «робочим», і не має впевненості, що викривачі справді користуються захистом держави.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. НАЗК необхідно у найближчий час добросовісно і неупереджено здійснити процедури повної перевірки декларації осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, згідно затвердженого порядку, а також оперативно і у повному обсязі інформувати громадськість про результати такої перевірки.

2. Для подальшої інтеграції в українське суспільство інституту викривачів, необхідно розробити і ухвалити спеціальний законодавчий акт, спрямований на впровадження додаткових елементів правового захисту викривачів та на встановлення контролю за належною реакцією органів державної влади на повідомлення від викривачів про корупційні діяння.

3. НАЗК має забезпечити проведення масштабної інформаційної кампанії у двох напрямках: 1) щодо зміни негативного ставлення у суспільстві до викривачів та щодо пояснення цінності інституту викривачів для боротьби з корупцією; 2) щодо формування серед державних службовців сумлінного ставлення до всебічного виконання правил етичної поведінки, визначених законодавством.

4. Рахунковій палаті у своїй діяльності згідно нового закону доцільно звернути особливу увагу на здійснення фінансового аудиту та аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, наданих місцевим бюджетам та фондам загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування.

5. Кабінету Міністрів України рекомендувати вжити додаткових зусиль у напрямі стимулювання центральних та місцевих органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств і установ здійснювати подальші заходи щодо оприлюднення інформації та наборів даних у формі відкритих даних про свою діяльність, економічні та фінансові показники, відомості про закупівлі товарів, робіт та послуг.

РОЗДІЛ III. ПОКАРАННЯ ЗА КОРУПЦІЮ

Як відомо на сьогодні Україна є учасницею низки міжнародних договорів, зокрема, Конвенції ООН проти корупції, прийнятої на 58-й сесії Генеральної Асамблеї ООН 31 жовтня 2003 року та ратифікованої Україною 18 жовтня 2006 року.

Положеннями статті 36 «Спеціалізовані органи» зазначеної Конвенції передбачено, що кожна Держава-учасниця має забезпечити, відповідно до основоположних принципів своєї правової системи, наявність органу чи органів або осіб, які спеціалізуються на боротьбі з корупцією за допомогою

правоохоронних заходів. Такому органу чи органам має забезпечуватися необхідна самостійність, відповідно до основоположних принципів правової системи Держави-учасниці, щоб вони могли виконувати свої функції ефективно й без будь-якого неналежного впливу. Такі особи або працівники такого органу або органів повинні мати відповідну кваліфікацію та ресурси для виконання покладених на них завдань.

Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції» спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції були визначені органи прокуратури, спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України, по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України, якщо інше не передбачено законом, які безпосередньо здійснювали у межах своєї компетенції заходи щодо виявлення, припинення та розслідування корупційних правопорушень.

Координація діяльності правоохоронних органів з питань протидії корупції в межах визначених законами повноважень була покладена на Генеральну прокуратуру України та підпорядкованих їй прокурорів.

Водночас вказані державні органи та їх посадові і службові особи не були наділені необхідною самостійністю, належною кваліфікацією та фінансовим забезпеченням, а також іншими ресурсами, необхідними для виконання покладених на них завдань і функцій. Крім того, була відсутня належна мотивація та стимулювання їх трудової діяльності, що слугувало причиною для корупційної поведінки з боку вказаних інституцій.

Про зазначене свідчать, зокрема соціологічні дослідження, проведені у 2013 році Центром Разумкова¹¹⁴.

Так, соціологічною службою Центру з 30 вересня по 08 жовтня 2013 року проведено соціологічне дослідження на тему: «Якою мірою поширена корупція в кожній з наведених сфер?». Опитано 2 010 респондентів віком від 18 років у всіх областях України, місті Києві та Автономній Республіці Крим.

Результати дослідження представлені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

	Все охоплене корупцією	Корупція досить поширена	Трапляються окремі випадки корупції	Корупції практично немає	Важко відповісти
Збройні Сили України	19.6	27.2	22.8	8.1	22.4
Митна служба	37.3	34.6	11.2	1.9	14.9
Служба Безпеки України	30.4	27.6	14.3	3.2	24.4
Податкові органи	41.3	35.3	9	1.5	12.8

¹¹⁴ Соціологічне опитування: Якою мірою поширена корупція в кожній з наведених сфер? Проведене Центром Разумкова у 2013 році; http://old.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=903.

Органи прокуратури	41.5	35.2	8.7	1.8	12.7
Правоохоронні органи	45.4	38.6	8.5	1.5	6
Державна влада в цілому	44.9	37.4	8.4	1.1	8.2

На сьогодні Закон України «Про запобігання корупції» окреслив таке коло спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції – органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції.

При цьому протидією кримінальним корупційним правопорушенням, що вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або становлять особливу суспільну небезпеку, займається НАБУ.

Слід зазначити, що компетенція НАБУ не поширюється на приватний сектор, відтак цей орган не втручається у ведення бізнесу.

Законом України «Про Національне антикорупційне бюро України» визначаються правові засади організації та діяльності НАБУ як незалежного спеціалізованого правоохоронного антикорупційного органу.

Законом до підслідності Національного бюро віднесено досудове розслідування корупційних та пов'язаних із корупцією злочинів, за наявності хоча б однієї з таких умов:

вчинення злочину публічною посадовою особою високого рівня; або якщо розмір предмету злочину або завданої злочином шкоди перевищує визначену межу (п'ятсот і більше розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на відповідний рік); або

вчинення активної форми надання неправомірної вигоди щодо службової особи іноземної держави чи міжнародної організації або щодо посадової особи високого рівня, розслідування корупційних злочинів якої віднесено до підслідності Національного бюро.

Крім того, вказаним Законом передбачено, що незалежність Національного бюро у його діяльності гарантується:

спеціальним статусом Національного бюро;
визначеними законом підставами припинення повноважень Директора Національного бюро;

конкурсними засадами відбору працівників Національного бюро, їх особливим правовим та соціальним захистом;

визначеними законом засобами забезпечення особистої безпеки працівників Національного бюро, їх близьких родичів, майна.

У свою чергу Законом України «Про запобігання корупції» введено нове поняття – «правопорушення, пов'язане з корупцією», під яким необхідно розуміти діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені цим Законом вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною у частині

першій статті 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

Під корупційним правопорушенням за Законом слід розуміти діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, за яке законом передбачено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

У розвиток цих положень цим Законом внесено низку змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення. Після введення в дію положень Закону глава 13-А КУпАП містить вже не склади адміністративних корупційних правопорушень, а адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією. Йдеться, зокрема, про адміністративну відповідальність за порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172⁴ КУпАП); порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків (ст. 172⁵ КУпАП); порушення вимог фінансового контролю (ст. 172⁶ КУпАП); порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (ст. 172⁷ КУпАП); незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (ст. 172⁸ КУпАП); невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172⁹ КУпАП).

Крім того, главу 13-А КУпАП було доповнено статтею 172⁹⁻¹ «Порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням» згідно із Законом № 743-VIII від 03 листопада 2015 року, із змінами, внесеними згідно із Законом № 1791-VIII від 20 грудня 2016 року.

Законом введено новий вид адміністративного стягнення, яке може застосовуватися тільки як додаткове – позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Воно призначається судом на строк від шести місяців до одного року незалежно від того, чи передбачене в санкції статті Особливої частини КУпАП.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції», збільшено строки накладення стягнень за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією. Так, якщо адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення могло бути накладено протягом трьох місяців з дня виявлення, але не пізніше одного року з дня його вчинення, то адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, може бути накладено протягом трьох місяців з дня його виявлення, але не пізніше двох років з дня його вчинення.

Положеннями КУпАП визначено посадових осіб, уповноважених складати протоколи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, зокрема стаття 255 передбачає, що протоколи про вчинення цих правопорушень мають право складати посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції) та Національного агентства з питань запобігання корупції. Посадові особи Служби безпеки України та прокурор згідно з цим законом позбавлені такого права. Водночас положення статті 250 КУпАП, передбачають обов'язкову участь

прокурора при розгляді в суді справ під час провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією.

Крім того, з метою практичної реалізації положень нового антикорупційного законодавства, зокрема забезпечення діяльності НАЗК та НАБУ також окреслено коло корупційних злочинів шляхом внесення змін до примітки до статті 45 КК України. До числа таких злочинів належать злочини, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також статтями 210, 354, 364, 364¹, 365², 368 – 369² цього Кодексу.

3.1 Статистична інформація щодо застосування кримінального законодавства про боротьбу з корупцією

(аналіз статистичних даних про результати діяльності спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції (крім НАЗК, інформація щодо діяльності якого відображена у главі IV Національної доповіді))

кількість зареєстрованих кожним зі спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції повідомлень про кримінальні корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією

Кількість зареєстрованих заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, віднесені законом до підслідності НАБУ, складає **696**.

До органів прокуратури упродовж 2016 року надійшло **1 182** повідомлення про кримінальні корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією, відомості про які внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочато досудове розслідування.

НПУ відкрито Call-центр, який працює у цілодобовому режимі. За інформацією НПУ, протягом 2016 року до Call-центру НПУ загалом надійшло близько **96 тисяч** повідомлень, у тому числі щодо:

- злочинів скоєних поліцейськими – 485,
- зловживання владою або службовим становищем – 93;
- перевищення влади – 154;
- отримання неправомірної вигоди – 125;
- незаконне збагачення – 31;

до підрозділів внутрішньої безпеки надійшло **564** звернення громадян на неправомірні дії працівників поліції, що пов'язані з корупційними правопорушеннями.

Таблиця 3.2. Відомості про кримінальні корупційні правопорушення, виявлені у 2015 році працівниками уповноважених органів¹¹⁵

	Усього	Прокуратура	Військова прокуратура	Органи внутрішніх справ	Служба безпеки	Податкові органи

¹¹⁵ Зазначені відомості та ті, що вказані далі, взяті зі звітності про стан протидії корупції за 2015 рік (Форма № 1-КОР, затвердженої наказом Генеральної прокуратури, Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки, Міністерства доходів і зборів, Міністерства оборони, Державної судової адміністрації України 22 квітня 2013 року № 52/394/172/71/268/60); http://www.mvs.gov.ua/ua/pages/274_Statistika.htm.

Кількість кримінальних правопорушень, кримінальні провадження за якими закінчені розслідуванням		2493	246	112	1755	359	17
з них	направлено до суду з обвинувальним актом	2441	246	112	1710	352	17
	направлено до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності	47		15	40	7	
	закрито провадження, коли помер підозрюваний	4			4		
	що вчинені в складі ОГ і ЗО	89	29	2	48	10	
	тяжких та особливо тяжких	1303	120	73	855	242	9
	учинено у	фінансово-кредитній системі	11	2		6	3
		банківській системі	124	1		122	
		паливно-енергетичному комплексі	36	5		26	4 1
		агропромисловому комплексі	33	4		26	3
		освіти	196	13		173	10
		охорони здоров'я	143	4	1	122	16
		транспорту	58	3		42	13
		на підприємствах оборонно-промислового комплексу	10		1	8	1
		бюджетній системі	442	78	8	346	8 2
		сфері земельних відносин	113	9		82	22
		приватизації	17	1		11	5
		охорони довкілля	59	6	1	37	15
		вимагання (ч.ч.2-4 ст.189 КК України)	4	2		2	
		привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ч.ч.2-5 ст.191 КК України)	735	104	6	616	6 2
		викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем (ч.ч. 2, 3 ст. 262 КК України)	2			2	
		піддроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання	3				3

	піддроблених документів, печаток, штампів (ч. ч. 2,3 ст. 358 КК України)						
	зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України)	175	31	2	128	10	3
	зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364-1 КК України)	28	4	2	22		
	перевищення влади або службових повноважень (ст.365 КК України)	4	2	1		1	
	зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365-2 КК України)	4	1		3		
	службове підроблення (ч.2 ст.366 КК України)	16			16		
	одержання хабара (ст. 368 КК України)	942	65	65	536	263	11
	незаконне збагачення (ст. 368-2 КК України)	1			1		
	комерційний підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368-3 КК України)	66			62	4	
	підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4 КК України)	20	1		15	4	
	зловживання впливом (ст. 369-2 КК України)	184	20	4	126	33	1
	викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна , а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ч.ч.2,3 ст.410 КК України)	30		24	4	2	
	інші корупційні правопорушення	280	16	8	220	36	

Таблиця 3.3. Відомості про кримінальні корупційні правопорушення, виявлені у 2016 р. працівниками уповноважених органів¹¹⁶

		Усього	Прокуратура	Військова прокуратура	Органи внутрішніх справ	Служба безпеки	Податкові органи	
Кількість кримінальних правопорушень, кримінальні провадження за якими закінчені розслідуванням		2175	196	275	1115	503	46	
з них	направлено до суду з обвинувальним актом	2130	195	260	1090	500	45	
	направлено до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності	37		15	20	2		
	закрито провадження, коли помер підозрюваний	7	1		5	1		
	що вчинені в складі ОГ і ЗО	48		13	24	1		
	тяжких та особливо тяжких	1228	109	150	577	331	35	
	учинено у	фінансово-кредитній системі	9			6	2	
		банківській системі	98	1		14	83	
		паливно-енергетичному комплексі	50	3	2	42	2	
		агропромисловому комплексі	34	6		21	7	
		освіти	145	8	4	122	8	2
		охорони здоров'я	72	2	3	60	7	
		транспорту	31	2	1	23	5	
		на підприємствах оборонно-промислового комплексу	4		3		1	
		бюджетній системі	200	14	7	146	19	13
		сфері земельних відносин	97	12	3	60	21	
		приватизації	5	1		2	2	
		охорони довкілля	42	3	2	25	12	
		привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим	525	39	11	364	98	6

¹¹⁶ Зазначені відомості та ті, що вказані далі, взяті зі звітності про стан протидії корупції за 2016 рік (Форма № 1-КОР, затвердженої наказом Генеральної прокуратури, Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки, Міністерства доходів і зборів, Міністерства оборони, Державної судової адміністрації України 22 квітня 2013 року № 52/394/172/71/268/60); http://www.mvs.gov.ua/ua/pages/274_Statistika.htm.

	становищем (ч.ч.2-5 ст.191 КК України)						
	викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем (ч.ч. 2, 3 ст. 262 КК України)	2			2		
	підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ч. ч. 2,3 ст. 358 КК України)	1				1	
	зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України)	181	27	4	102	20	19
	зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364-1 КК України)	42	1		39		1
	зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365-2 КК України)	7		1	6		
	службове підроблення (ч.2 ст.366 КК України)	4	1		2	1	
	одержання хабара (ст. 368 КК України)	840	97	128	336	255	14
	незаконне збагачення (ст. 368-2 КК України)	6	1	4	1		
	комерційний підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368-3 КК України)	34			32	2	
	підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4 КК України)	12	2		5	5	
	зловживання впливом (ст. 369-2 КК України)	241	15	46	103	68	1
	викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна , а також заволодіння ними шляхом шахрайства або	31		31			

	зловживання службовим становищем (ч.ч.2,3 ст.410 КК України)						
	інші корупційні правопорушення	249	13	50	123	53	5

Таблиця 3.4. Відомості про кримінальні корупційні правопорушення, кримінальні провадження, досудове розслідування у яких в 2015 році здійснювалось слідчими органів відповідних органів

		Прокуратура	Військова прокуратура	Органи внутрішніх справ	Служба безпеки	Податкові органи
Кількість кримінальних правопорушень, кримінальні провадження за якими закінчені розслідуванням		609	153	1725	3	3
з них	направлено до суду з обвинувальним актом	600	153	1682	3	3
	направлено до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності	6		41		
	закрито провадження, коли помер підозрюваний	2		2		
	що вчинені в складі ОГ і ЗО	8	3	77		1
	тяжких та особливо тяжких	377	92	831	1	2
	учинено у	фінансово-кредитній системі	3	8		
		банківській системі	3	121		
		паливно-енергетичному комплексі	4	31		1
		агропромисловому комплексі	4	28		1
		освіти	15	181		
		охорони здоров'я	11	4	128	
		транспорту	15	43		
		на підприємствах оборонно-промислового комплексу		1	9	
		бюджетній системі	18	12	411	1
		сфері земельних відносин	19	94		
		приватизації	1	16		
		охорони довкілля	32	1	26	

	привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ч.ч.2-5 ст.191 КК України)	21	6	705		3
	підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ч. ч. 2,3 ст. 358 КК України)				3	
	зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України)	49	3	121	2	
	зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364-1 КК України)		2	2		
	перевищення влади або службових повноважень (ст.365 КК України)	3	1			
	зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365-2 КК України)	1		3		
	службове підроблення (ч.2 ст.366 КК України)	2		14		
	одержання хабара (ст. 368 КК України)	400	85	456	1	
	незаконне збагачення (ст. 368-2 КК України)			1		
	комерційний підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368-3 КК України)	5	2	59		
	підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4 КК України)	1		19		
	зловживання впливом (ст. 369-2 КК України)	62	13	109		
	викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна , а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ч.ч.2,3 ст.410 КК України)		30			
	інші корупційні правопорушення	60	11	209		

Таблиця 3.5. Відомості про кримінальні корупційні правопорушення, кримінальні провадження, досудове розслідування у яких в 2016 році здійснювалось слідчими органів відповідних органів

		Прокуратура	Військова прокуратура	Органи внутрішніх справ	Служба безпеки	Податкові органи
Кількість кримінальних правопорушень, кримінальні провадження за якими закінчені розслідуванням		611	366	1066	92	8
з них	направлено до суду з обвинувальним актом	607	348	1043	92	8
	направлено до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності	1	18	18		
	закрито провадження, коли помер підозрюваний	2		5		
	що вчинені в складі ОГ і ЗО	2	15	29	1	
	тяжких та особливо тяжких	369	193	546	86	6
	учинено у	фінансово-кредитній системі	1	7		
		банківській системі		16	82	
		паливно-енергетичному комплексі	4	2	43	
		агропромисловому комплексі	8	1	25	
		освіти	10	4	129	2
		охорони здоров'я	4	4	64	
		транспорту	2	1	27	
		на підприємствах оборонно-промислового комплексу	1	3		
		бюджетній системі	27	12	157	4
		сфері земельних відносин	21	3	72	
		приватизації	5			
		охорони довкілля	13	2	27	
		привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ч.ч.2-5 ст.191 КК України)	36	11	383	83
		піддроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених	1			5

	документів, печаток, штампів (ч. ч. 2,3 ст. 358 КК України)					
	зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України)	50	4	121		2
	зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364-1 КК України)		1	39		1
	зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365-2 КК України)			1	6	
	службове підроблення (ч.2 ст.366 КК України)			4		
	одержання хабара (ст. 368 КК України)	369	177	280	4	
	незаконне збагачення (ст. 368-2 КК України)	1	4	1		
	комерційний підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368-3 КК України)	1		33		
	підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4 КК України)	5		6	1	
	зловживання впливом (ст. 369-2 КК України)	85	78	66	3	
	викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна , а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ч.ч.2,3 ст.410 КК України)		31			
	інші корупційні правопорушення	61	59	127	1	

кількість оперативно-розшукових справ, заведених спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції, та їх результативність

Протягом 2016 року НАБУ заведено **26** оперативно-розшукових справ, з яких – **4** кримінальні провадження, **5** осіб у розшуку.

Підрозділами захисту економіки Національної поліції протягом цього ж періоду заведено **115** оперативно-розшукових справ за забарвленням «хабарництво», з яких реалізовано – **25**.

кількість осіб, щодо яких складено обвинувальні акти щодо вчинення ними кримінальних корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією

Таблиця 3.6. Рух кримінальних проваджень з ознаками корупції, досудове розслідування у яких здійснювалось слідчими відповідних органів, 2015 рік

			Усього	Прокура-тура	Військова прокура-тура	Органи внутрішніх справ	Служба безпеки	Податкові органи
Залишок незакінчених проваджень на початок звітного періоду			255	121	8	121	5	
Розпочато (продовжено) досудове розслідування у кримінальних проваджень у звітному періоді			2615	751	219	1634	8	3
з них	відновлено досудове розслідування у раніше зупинених чи закритих кримінальних провадженнях		23	7	2	13	1	
Відсторонено від посади осіб			642	333	69	236		4
Закінчено проваджень у звітному періоді (з повторними)			1764	505	146	1102	8	3
з них	закінчено в строки понад 2 місяців кримінальних проваджень		262	135	25	99		3
	у т.ч.	без продовження строку розслідування	5	1	1	3		
Направлено проваджень до суду з обвинувальним актом або клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру			1696	498	133	1054	8	3
у них	кримінальних правопорушень		2536	638	160	1726	9	3
	обвинувачених		1929	590	152	1169	11	7
	у т.ч.	осіб, які утримувалися під вартою	279	149	60	69	1	
Направлено проваджень до суду для вирішення питання про звільнення від кримінальної відповідальності			46	6		40		
у них	кримінальних правопорушень		48	6		42		
	підозрювальних		47	7		40		
	у т.ч.	осіб, які утримувалися під вартою						
Закрито проваджень			22	1	13	8		
Направлено проваджень за підслідністю			74	26	16	28	4	
Об'єднано матеріалів досудового розслідування в одному провадженні			606	109	2	494	1	
Зупинено досудове розслідування			36	20	4	12		
у них	якщо підозрюваний захворів на тяжку хворобу		9	4		5		
	якщо підозрюваний переховується від органів слідства		25	14	4	7		
	якщо наявна необхідність виконання процесуальних дій в межах міжнародного співробітництва		2	2				
Залишок незакінчених проваджень на кінець звітного періоду			390	212	59	119		
	підозрюваних		228	124	47	57		

у них	у т.ч.	осіб, які утримувалися під вартою	72	45	19	8		
Повернуто проваджень у порядку ст. 314 КПК України			41	11		30		
Звільнено затриманих за не підтвердженням підозри у вчиненні кримінального правопорушення								
Кількість виправданих і осіб, щодо яких провадження закрито за відсутністю події або складу кримінального правопорушення, а також за не доведенням винуватості особи			25	9		16		
з них	утримувалося під вартою		1	1				

Таблиця 3.7. Рух кримінальних проваджень з ознаками корупції, досудове розслідування у яких здійснювалось слідчими відповідних органів, 2016 рік

			Усього	Прокуратура	Військова прокуратура	Органи внутрішніх справ	Служба безпеки	Податкові органи
Залишок незакінчених проваджень на початок звітнього періоду			295	148	51	95	1	
Розпочато (продовжено) досудове розслідування у кримінальних проваджень у звітному періоді			2281	735	447	1064	31	4
з них	відновлено досудове розслідування у раніше зупинених чи закритих кримінальних провадженнях		73	28	22	21	2	
Відсторонено від посади осіб			595	301	122	167	5	
Закінчено проваджень у звітному періоді (з повторними)			1782	536	357	862	24	3
з них	закінчено в строки понад 2 місяців кримінальних проваджень		537	216	107	202	12	
	у т.ч.	без продовження строку розслідування	36	22	5	9		
Направлено проваджень до суду з обвинувальним актом або клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру			1739	534	339	839	24	3
у них	кримінальних правопорушень		2160	614	350	1071	119	6
	обвинувачених		2010	654	388	928	36	4
	у т.ч.	осіб, які утримувалися під вартою	303	124	103	68	8	
Направлено проваджень до суду для вирішення питання про звільнення від кримінальної відповідальності			36		18	18		
у них	кримінальних правопорушень		36		18	18		
	підозрювальних		36		18	18		
	у т.ч.	осіб, які утримувалися під вартою						
Закрито проваджень			7	2		5		
Направлено проваджень за підслідністю			130	70	48	8	3	1

Об'єднано матеріалів досудового розслідування в одному провадженні		298	91	16	190	1	
Зупинено досудове розслідування		87	29	29	29		
у них	якщо підозрюваний захворів на тяжку хворобу	34	12	12	10		
	якщо підозрюваний переховується від органів слідства	46	12	16	18		
	якщо наявна необхідність виконання процесуальних дій в межах міжнародного співробітництва	7	5	1	1		
Залишок незакінчених проваджень на кінець звітного періоду		279	157	48	70	4	
у	підозрюваних	271	153	69	47	2	
них	у т.ч. осіб, які утримувалися під вартою	51	20	22	7	2	
Повернуто проваджень у порядку ст. 314 КПК України		111	37	15	59		
Звільнено затриманих за не підтвердженням підозри у вчиненні кримінального правопорушення							
Кількість виправданих і осіб, щодо яких провадження закрито за відсутністю події або складу кримінального правопорушення, а також за не доведенням винуватості особи		64	21	3	40		
з	утримувалося під вартою	4	2		2		
них							

Відповідно до звіту форми № 1-КОР у 2016 році за результатами розслідування корупційних кримінальних правопорушень уповноваженими органами скеровано до суду **1 739** обвинувальних акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру про вчинення **2 098** кримінальних корупційних правопорушень.

Натомість у 2015 році така цифра становила – **1 696** обвинувальних акта/клопотання, та **2 425** кримінальних корупційних правопорушень.

З них безпосередньо органами прокуратури скеровано до суду **873** обвинувальні акти/клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру про вчинення **964** кримінальних корупційних правопорушень стосовно **1 042** осіб.

У свою чергу НАБУ складено обвинувальні акти стосовно **69** осіб щодо вчинення ними кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності.

Із **264** кримінальних проваджень, які наразі розслідують детективи НАБУ, практично у кожному сьомому фігурують судді.

Упродовж 2016 року щодо восьми суддів складені і скеровані до суду обвинувальні акти. Як відомо, до 30 вересня 2016 року затримання суддів було можливим лише з дозволу Верховної Ради України. Завдяки змінам до Конституції України в частині правосуддя, а також Закону України «Про судоустрій та статус суддів», які набули чинності 30 вересня 2016 року, у детективів НАБУ з'явилася можливість затримувати суддів безпосередньо на місці чи одразу після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, не витрачаючи час на отримання дозволів. Першим суддею, що був затриманий на

місці злочину під час отримання хабара, став суддя Жовтневого районного суду м. Дніпро. Згодом за новим порядком були затримані ще кілька суддів.

Перша хвиля подання е-декларацій високопосадовців у вересні-жовтні 2016 року продемонструвала високий запит суспільства на контроль способу життя чиновників. Із запуском е-декларування також набрала чинності стаття 366¹ КК України щодо відповідальності за внесення неправдивих даних до декларацій. Вже на початку жовтня до НАБУ почали надходити звернення та запити від народних депутатів та громадських активістів з вимогою перевіряти законність статків та способу життя високопосадовців. Наразі зареєстровано **25 проваджень** у справах за результатами аналізу відомостей, наведених у е-деклараціях. Йдеться про незаконне збагачення (ст. 368² КК України) та/або внесення недостовірних даних (ст. 366¹ КК України) до електронних декларацій суддями, депутатами, головами обласних рад тощо.

Станом на кінець січня 2017 року до суду направлено обвинувальні акти у **50 провадженнях** стосовно **69 осіб**.

Таблиця 3.8. Розподіл кримінальних проваджень, розслідуваних НАБУ за джерелами інформації

№	Вид діяльності	Кількість
1.	Кількість кримінальних проваджень, прийнятих від Генеральної прокуратури України та інших правоохоронних органів	81
2.	Кількість кримінальних проваджень, зареєстрованих за власними напрацюваннями детективів і аналітиків	81
3.	Кількість кримінальних проваджень, зареєстрованих за заявами фізичних та юридичних осіб, що надійшли на адресу НАБУ	51
4.	Кількість кримінальних проваджень, зареєстрованих за матеріалами інших правоохоронних органів	21
5.	Кількість кримінальних проваджень, зареєстрованих за ухвалою суду	25
6.	Кількість кримінальних проваджень, зареєстрованих детективами за заявами та повідомленнями народних депутатів України	5
	ВСЬОГО	264

**Всі провадження за виключенням закінчених, направлених за підслідністю, зупинених, приєднаних до інших кримінальних проваджень*

Разом з тим, протягом 2016 року у провадженні слідчих підрозділів Національної поліції перебувало **1 159 кримінальних проваджень** про корупційні та пов'язані з корупцією кримінальні правопорушення, з яких тяжких та особливо тяжких – **546**.

За вказаний період закінчено досудове розслідування в **862 кримінальних провадженнях** про вчинення **1 066 кримінальних правопорушень** з ознаками корупції.

В структурі розслідуваних Національною поліцією злочинів з ознаками корупції переважають виявлені злочини: в бюджетній системі – 157, сфері освіти – 129, сфері земельних відносин – 72, сфері охорони здоров'я – 64, паливно-енергетичному комплексі – 43, сфері транспорту – 27, сфері охорони довкілля – 27, агропромисловому комплексі – 25, банківській системі – 16, фінансово-кредитній системі – 7.

Діаграма 3.9.

За закінченими досудовими розслідуваннями до суду з обвинувальними актами надіслано **839 кримінальних проваджень** відносно **928 обвинувачених**.

З числа обвинувачених відносно **68 осіб** обрано міру запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Відсторонено від займаних посад в порядку статті 154 КПК України 7 осіб.

кількість осіб, щодо яких складено протоколи про вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією

Таблиця 3.10. Відомості про адміністративні корупційні правопорушення, зокрема про кількість осіб, щодо яких складено протоколи про вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, 2015 рік

			Усього	Прокуратура	Військова прокуратура	Органи внутрішніх справ	Служба безпеки	Військова служба правопорядку у ЗС
Залишок нерозглянутих у судах протоколів на початок року			227	55	3	83	86	
Кількість протоколів про корупційні правопорушення, направлених до суду у звітному періоді (без повторно направлених)			2147	1371	67	246	463	
Кількість протоколів, за якими судом прийнято рішення у звітному періоді			2066	1307	58	246	455	
у т.ч.	накладено штраф		1720	1170	56	178	316	
	закрито адміністративних справ		346	137	2	68	139	
	з них	у зв'язку із передачею матеріалів прокурору або органу досудового розслідування в порядку ст. 253 КУпАП	4	3			1	
		за відсутністю події і складу правопорушення	211	72		43	96	
		у зв'язку із передачею матеріалів на розгляд громадської організації або малозначністю порушення	56	29	1	11	15	
		у зв'язку із закінченням строків давності накладення стягнення	69	31	1	13	24	
Кількість протоколів про корупційні правопорушення, що повернуті судом у зв'язку з неналежним оформленням або за інших підстав			13	4		8	1	
з них	після доопрацювання направлені до суду		3	1		1	1	
Кількість протоколів про корупційні правопорушення, за якими розпочато досудове розслідування			1	1				
Залишок нерозглянутих у судах протоколів на кінець звітного періоду			298	116	12	76	94	
Усього осіб притягнуто судом до відповідальності (штраф)			1720	1170	56	178	316	
з них	до яких застосована конфіскація		60	35	6	7	12	
	державних службовців		129	51	1	32	45	
	з них	1-2 категорій (I групи)	1			1		
		3 категорії (II групи)	14	1		5	8	
		4 категорії (III групи)	9	3		2	4	
		5-7 категорій (IV, V групи)	105	47	1	24	33	
	народних депутатів України							
	депутатів Верховної Ради АР Крим							
	депутатів обласної ради							
депутатів сільських, селищних, міських, районних рад		649	495		65	89		

посадових осіб місцевого самоврядування		318	229	1	32	56	
з них	1-2 категорій	2				2	
	3 категорії	7	1		3	3	
	4 категорії	147	97	1	14	35	
	5-7 категорій	162	131		15	16	
посадових та службових осіб	райдержадміністрацій	61	24		10	27	
	облдержадміністрацій	6	3		1	2	
посадових та службових осіб інших органів державної влади		117	64	1	17	35	
професійних суддів							
інших службових осіб судової гілки влади		2				2	
посадових та службових осіб	органів прокуратури	1	1				
	органів внутрішніх справ	45	37			8	
	податкової міліції	3			1	2	
	державної податкової служби	30	16		6	8	
	державної кримінально-виконавчої служби	66	57			9	
	Служби безпеки України						
	Збройних Сил України	44	7	35		2	
	державної прикордонної служби	16		14		2	
	інших утворених відповідно до законів військових формувань						
	митної служби	14	4			10	
	органів та підрозділів цивільного захисту	15	12	1	1	1	
	осіб, що надають публічні послуги	15	7		2	6	
посадових осіб юридичних осіб публічного права		253	165	4	37	47	
осіб, які виконують організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські обов'язки в юридичних особах приватного права		27	20		3	4	
посадових осіб юридичних осіб, фізичних осіб - у разі одержання від них неправомірної вигоди		14	9		1	4	
осіб, які вчинили правопорушення у системі (сфері)	фінансово-кредитній системі	1				1	
	банківській системі						
	паливно-енергетичному комплексі	9	5			4	
	агропромислового комплексу	23	10		3	10	
	освіти	106	80		15	11	
	охорони здоров'я	78	53		11	14	
	транспорту	37	28		1	8	
	на підприємствах оборонно-промислового комплексу	2		1		1	
	бюджетній	165	113	1	21	30	
	земельних відносин	239	175		35	29	
	приватизації	2	2				
	охорони довкілля	23	18			5	
за ст.ст.	порушення обмежень щодо використання службового становища (ст. 172-2)	2	1	1			

КУПА П Україн и	пропозиція або надання неправомірної вигоди (ст. 172-3)						
	порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4)		117	54	24	8	31
	порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертви) (ст. 172-5)		66	49		4	13
	порушення вимог фінансового контролю (ст. 172-6)		774	552	25	88	109
	порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів (ст. 172-7)		727	494	2	70	161
	незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (ст. 172-8)		8	5	3		
	невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172-9)		26	15	1	8	2
Сума накладеного штрафу, грн.			1015526	572133	85540	109249	248604
Збитки, завдані корупційними правопорушеннями, грн.			161149	147036			14113
з них відш- ко- довано	у т.ч.	в інтересах держави чи територіальній громаді	149473	140551			8922
	усього, грн.		42704	28870			13834
	у т.ч.	в інтересах держави чи територіальній громаді	29704	20782			8922
	за позовами прокурора, грн.						
Порушення заборони на безоплатне одержання послуг і майна органами державної влади та місцевого самоврядування							
Унесено подань на незаконні судові рішення			157	157			
з них	задоволено		32	32			
Скасовано неправомірних нормативно-правових актів та рішень, прийнятих у наслідок корупційних правопорушень			4	4			
Унесено подань, інших документів реагування на усунення причин та умов, що сприяють корупційним проявам			612	522	84		6
За результатами їх розгляду притягнуто до відповідальності службових осіб			326	191	93		42
Усього звільнено осіб з посад			108	89		4	15
Усього осіб, звільнено з посад у зв'язку з притягненням до відповідальності за корупційне правопорушення			24	21			3
Не звільнено осіб, які перебувають на виборних посадах			83	56			27

Таблиця 3.11. Відомості про адміністративні корупційні правопорушення, зокрема про кількість осіб, щодо яких складено

**протоколи про вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з
корупцією, 2016 рік**

			Усього	Прокуратура	Військова прокуратура	Органи внутрішніх справ	Служба безпеки	Військова служба правопорядку у ЗС
Залишок нерозглянутих у судах протоколів на початок року			254	88	10	70	86	
Кількість протоколів про корупційні правопорушення, направлених до суду у звітному періоді (без повторно направлених)			2994	1106	94	1342	452	
Кількість протоколів, за якими судом прийнято рішення у звітному періоді			2665	1127	88	972	478	
у т.ч.	накладено штраф		1900	848	73	689	290	
	закрито адміністративних справ		765	279	15	283	188	
	з них	у зв'язку із передачею матеріалів прокурору або органу досудового розслідування в порядку ст. 253 КУпАП	4	1		3		
		за відсутністю події і складу правопорушення	393	142	5	124	122	
		у зв'язку із передачею матеріалів на розгляд громадської організації або малозначністю порушення	104	48	3	40	13	
		у зв'язку із закінченням строків давності накладення стягнення	253	84	6	113	50	
Кількість протоколів про корупційні правопорушення, що повернуті судом у зв'язку з неналежним оформленням або за інших підстав			26	6	1	6	13	
з них	після доопрацювання направлені до суду		10			1	9	
Кількість протоколів про корупційні правопорушення, за якими розпочато досудове розслідування								
Залишок нерозглянутих у судах протоколів на кінець звітного періоду			567	61	15	435	56	
Усього осіб притягнуто судом до відповідальності (штраф)			1900	848	73	689	290	
з них и х	до яких застосована конфіскація		68	40	9	10	9	
	державних службовців		85	29		37	19	
	з них	1-2 категорій (I групи)						
		3 категорії (II групи)	13	3		9	1	
		4 категорії (III групи)	10	1		6	3	
		5-7 категорій (IV, V групи)	62	25		22	15	
	народних депутатів України							
	депутатів Верховної Ради АР Крим							
	депутатів обласної ради							
	депутатів сільських, селищних, міських, районних рад		799	398		276	125	
	посадових осіб місцевого самоврядування		537	213	1	238	85	
		1-2 категорій	1			1		

з них	3 категорії	22	2	1	9	10	
	4 категорії	228	118		61	49	
	5-7 категорій	286	93		167	26	
посадових та службових осіб	райдержадміністрацій	43	17		13	13	
	облдержадміністрацій	3			2	1	
посадових та службових осіб інших органів державної влади		69	38		21	10	
професійних суддів		2				2	
інших службових осіб судової гілки влади							
посадових та службових осіб	органів прокуратури						
	органів внутрішніх справ	15	10	1	1	3	
	податкової міліції						
	державної податкової служби	26	22		3	1	
	державної кримінально-виконавчої служби	15	8		4	3	
	Служби безпеки України						
	Збройних Сил України	49		48	1		
	державної прикордонної служби	24	1	18		5	
	інших утворених відповідно до законів військових формувань	2		2			
	митної служби	6	1		1	4	
	органів та підрозділів цивільного захисту	6	1		4	1	
осіб, що надають публічні послуги		6	1			5	
посадових осіб юридичних осіб публічного права		239	111	2	98	28	
осіб, які виконують організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські обов'язки в юридичних особах приватного права		14	4		7	3	
посадових осіб юридичних осіб, фізичних осіб - у разі одержання від них неправомірної вигоди		6	2		4		
осіб, які вчинили правопорушення у системі (сфері)	фінансово-кредитній системі						
	банківській системі	2	1		1		
	паливно-енергетичному комплексі	3	2			1	
	агропромислового комплексу	26	13		9	4	
	освіти	88	53	1	28	6	
	охорони здоров'я	27	7		15	5	
	транспорту	42			40	2	
	на підприємствах оборонно-промислового комплексу						
	бюджетній	431	168	1	214	48	
	земельних відносин	469	234		203	32	
	приватизації	2			2		
	охорони довкілля	36	13		20	3	
за ст.ст. КУпА П	порушення обмежень щодо використання службового становища (ст. 172-2)						
	пропозиція або надання неправомірної вигоди (ст. 172-3)						

України	порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4)		122	50	38	16	18	
	порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертви) (ст. 172-5)		32	17	5	3	7	
	порушення вимог фінансового контролю (ст. 172-6)		199	72	6	56	65	
	порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів (ст. 172-7)		1521	700	14	607	200	
	незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (ст. 172-8)		16	3	10	3		
	невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172-9)		10	6		4		
Сума накладеного штрафу, грн.			3907356	1796775	258880	1241506	610195	
Збитки, завдані корупційними правопорушеннями, грн.			232215	44498	103621	59060	25036	
з них відшкодовано	у т.ч.	в інтересах держави чи територіальній громаді	179354	40403	100407	31540	7004	
	усього, грн.		42830	17114	2542	22436	738	
	у т.ч.	в інтересах держави чи територіальній громаді	13424	10598	828	1998		
	за позовами прокурора, грн.		39465	39465				
Порушення заборони на безоплатне одержання послуг і майна органами державної влади та місцевого самоврядування								
Унесено подань на незаконні судові рішення			286	286				
з них	задоволено		105	105				
Скасовано неправомірних нормативно-правових актів та рішень, прийнятих у наслідок корупційних правопорушень			40	40				
Унесено подань, інших документів реагування на усунення причин та умов, що сприяють корупційним проявам			4176	3649	340	183		4
За результатами їх розгляду притягнуто до відповідальності службових осіб			1843	890	919	32		2
Усього звільнено осіб з посад			113	61	14	30	8	
Усього осіб, звільнено з посад у зв'язку з притягненням до відповідальності за корупційне правопорушення			24	8	11	1	4	
Не звільнено осіб, які перебувають на виборних посадах			79	50	2	16	11	

За статистичними даними Міністерства внутрішніх справ, у 2015 році із **1 720** осіб, притягнутих до відповідальності у вигляді штрафу за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, усього звільнено з посад у зв'язку з притягненням до відповідальності за такі правопорушення **24** особи. Із числа не звільнених з посад **83** особи, які перебувають на виборних посадах.

У 2016 році із **1 900** осіб, притягнутих до відповідальності у вигляді штрафу за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, усього звільнено з посад у зв'язку з притягненням до відповідальності за такі

правопорушення **24** особи. Із числа не звільнених з посад **79** осіб, які перебувають на виборних посадах.

Зокрема, органами прокуратури (до 15 серпня 2015) року складено і направлено до суду **1 200** протоколів про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією.

Разом з тим, за інформацією Національної поліції загалом у 2016 році підрозділами Національної поліції, як спеціально уповноваженим суб'єктом у сфері протидії корупції, складено та надіслано до суду **1 456** про вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, з них судами вже розглянуто **1 119** протоколів.

За результатами розгляду до **804** осіб застосовано покарання у вигляді штрафу та до **19** у вигляді конфіскації.

кількість осіб, щодо яких набрав законної сили обвинувальний вирок суду щодо вчинення ними кримінальних корупційних правопорушень, а також на яких накладено адміністративне стягнення за правопорушення, пов'язане з корупцією

У 2016 році за результатами судового розгляду корупційних кримінальних правопорушень набрали законної сили судові рішення стосовно **597** осіб (відомості стосовно роботи органів прокуратури не виокремлюються). З цієї кількості **засуджено 492 особи**, у тому числі виявлених **органами прокуратури – 101**. За результатами судового розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, за протоколами органів прокуратури до відповідальності у вигляді штрафу притягнуто **921 особу**.

Судами винесено **12 обвинувальних вироків щодо 11 осіб**, які набули законної сили щодо вчинення кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності Національного бюро.

За результатами розгляду кримінальних проваджень в судах, досудове розслідування у яких здійснювалося органами Національної поліції, вирoki (ухвали) суду набрали законної сили відносно **279** осіб, з яких:

- державних службовців – 32,
- посадових осіб місцевого самоврядування – 22,
- посадових та службових осіб райдержадміністрацій – 12 ,
- службових осіб і працівників органів внутрішніх справ – 21,
- податкової служби – 7,
- КВІ – 2,
- Збройних Сил України – 7,
- Державної прикордонної служби – 2,
- митної служби – 3,
- посадових та службових осіб інших органів влади – 26,
- осіб, які надають публічні послуги – 14,
- посадових осіб юридичних осіб публічного права – 49,

- осіб, які виконують організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські обов'язки в юридичних особах приватного права – 43,
- посадових осіб юридичних осіб, фізичних осіб – 32.

За сферами діяльності зазначені вирокі набрали законної сили відносно осіб, що вчинили кримінальні правопорушення в бюджетній сфері – 49, у сфері освіти – 26, у сфері охорони здоров'я – 18, у сфері земельних відносин – 14, у сфері охорони довкілля – 8, в паливно-енергетичному комплексі – 7, в банківській системі – 6, в агропромисловому комплексі та сфері транспорту – по 4 особи, в фінансово-кредитній системі та сфері приватизації – по 1 особі.

кількість осіб, щодо яких набрав законної сили виправдувальний вирок суду щодо вчинення ними відповідних правопорушень, а також щодо яких закрито відповідне адміністративне провадження без накладення стягнення

Судами постановлено виправдувальні вирокі стосовно **24** осіб, у яких досудове розслідування здійснювалось слідчими органів прокуратури. Судами закрито **294** справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, за матеріалами органів прокуратури, з них **147** – за відсутністю події і складу правопорушення.

За результатами розгляду кримінальних проваджень, досудове розслідування у яких здійснювалося органами Національної поліції, судами винесено виправдувальні вирокі відносно **18** осіб.

За результатами розгляду кримінальних проваджень, досудове розслідування у яких здійснювалося НАБУ, виправдувальні вирокі не виносилися.

кількість осіб, звільнених з посади (роботи, служби) у зв'язку з притягненням до відповідальності за корупційні правопорушення або правопорушення, пов'язані з корупцією, а також осіб, стосовно яких застосоване як основне/додаткове покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю

Слід зазначити, що до засуджених осіб за корупційні правопорушення/правопорушення, пов'язані з корупцією, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як основний вид покарання не застосовувалося, в якості додаткового виду покарання – до **275** осіб (за провадженнями усіх правоохоронних органів).

відомості про розмір збитків і шкоди, завданих корупційними правопорушеннями та правопорушеннями, пов'язаними з корупцією, стан та обсяги їх відшкодування

Органи прокуратури

У провадженнях, розслідуваних органами прокуратури, корупційними злочинами завдано збитків на суму **3 млрд 331 млн грн**, з них інтересам держави чи територіальних громад – на суму **3 млрд 211 млн грн**, відшкодовано **119,3 млн грн** та **9,6 млн грн** відповідно, накладено арешт на майно на суму **192 млн грн** та вилучено майна, готівки, цінних паперів, іноземної валюти (НБУ) тощо (із арештованого) на суму **26 млн грн**, за закінченими розслідуванням кримінальними провадженнями пред’явлено позови на суму **171 млн грн**

Адміністративними правопорушеннями, пов’язаними з корупцією, завдано збитків на суму **148 тис. грн**, з них інтересам держави чи територіальних громад – **141 тис. грн**, відшкодовано **20 тис. грн**, з них інтересам держави чи територіальних громад – **11 тис. грн**, за позовами прокурора на суму **39 тис. грн**.

Разом з цим за ініціативою органів прокуратури скасовано **40** неправомірних нормативно-правових актів та рішень, прийнятих унаслідок адміністративних правопорушень, пов’язаних з корупцією.

НАБУ

Розмір збитків і шкоди, завданих кримінальними правопорушеннями, віднесеними законом до підслідності Національного бюро, у 2016 році становлять **82 905 324 917 грн**.

Для забезпечення можливості компенсації шкоди, завданої державі, детективами НАБУ було ініційовано накладення арешту на кошти, цінності та активи підозрюваних. Наразі заарештовано понад **601 млн грн**, понад **80 млн доларів США**, **7 млн євро**, а також велику кількість рухомого та нерухомого майна: цілісний майновий комплекс підприємств, 114 земельних ділянок, 54 нежитлових приміщення, 66 квартир, 27 будинків, 69 автівок та 2 літаки, а також 28 часток у підприємствах і цінні папери вартістю 75,5 млн дол. США. Це майно може бути конфіскованим на користь держави у разі набрання законної сили обвинувальних вироків щодо його власників. Водночас НАБУ і САП задіюють й інші механізми повернення коштів державі на стадії досудового розслідування, завдяки чому протягом 2016 року державі було повернуто понад **116 млн грн**. З них майже 70 млн грн повернуті ПАТ «Державна продовольча зернова корпорація України», 39,6 млн грн – надійшли на рахунки ВАТ «Запоріжжяобленерго», ще 5 млн грн та 6 млн грн перераховані на користь ВАТ «Запоріжжяобленерго» та ПАТ «Укргазвидобування» відповідно – у вигляді компенсації збитків. За минулий рік зусиллями детективів та аналітиків Бюро вдалося викрити та запобігти розкраданню понад півмільярда гривень коштів держави. Зокрема, втручання детективів НАБУ унеможливило розкрадання 480 млн грн, отриманих Україною за Кіотським протоколом для фінансування проектів із енергоефективності та енергозбереження. У листопаді минулого року детективи Національного бюро спільно із працівниками Служби безпеки України в Запорізькій області викрили організовану групу, учасники якої намагалися заволодіти коштами ДП «Державний проектний інститут «Запоріжжівільпроект» у сумі понад 18 млн грн. Крім того, після усунення корупційних чинників на «Укрзалізниці» під час наступних закупівель метизної продукції державне підприємство досягло економії у понад 50 млн грн (50% від рівня цін закупівель), які є предметом досудового розслідування.

Таблиця 3.12. Відомості про арешт майна, конфіскацію предметів та доходів від кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності НАБУ, та розпорядження ними

№	Вид майна	Кількість
1.	Грошові кошти у	
	<i>гривні</i>	601,94 мільйон
	<i>доларах США</i>	80,16 мільйонів
	<i>євро</i>	7,41 мільйонів
	<i>фунтах стерлінгів</i>	3 170
	<i>білоруських рублях</i>	147 500
	<i>російських рублях</i>	10 500
2.	Золото та ювелірні вироби	56 шт. ювелірних виробів та зливків
		793 011 грн на рахунках у дорогоцінних металах (золото)
3.	Корпоративні права	75,5 млн дол. США (цінні папери)
		частки у 28 компаніях на загальну суму 5,066 млн грн
3.	Транспортні засоби	69 автівок + 2 літаки
5.	С/г техніка та комплектуючі	228 одиниць
6.	Цілісні майнові комплекси	1
7.	Земельні ділянки	114
8.	Нерухомість	
	<i>квартири</i>	66 та 2 частки в квартирах
	<i>будинки</i>	27
	нежитлові приміщення та споруди	54
	<i>гаражі та паркомісця</i>	7

НПУ

Сума встановлених матеріальних збитків за закінченими кримінальним провадженнями, досудове розслідування у яких здійснювалося органами Національної поліції, становить **432 млн 999 тис. 784 грн**, з яких відшкодовано **32 млн 068 тис. 478 грн**.

Накладено арешт на майно обвинувачених (підозрюваних) на суму **375 млн 383 тис. 410 грн** та вилучено майна з числа арештованого на суму **953 тис. 836 грн**.

кількість направлених подань про усунення причин і умов, що сприяли вчиненню корупційного правопорушення та правопорушення, пов'язаного з корупцією, або невиконанню вимог антикорупційного законодавства

Відповідно до звіту за формою № 1-КОР у 2016 році прокурорами внесено **3 989** документів реагування на усунення причин та умов, що сприяли корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушенням, невиконанню вимог Закону України «Про запобігання корупції».

співпраця з відповідними органами інших держав, міжнародними організаціями і зарубіжними недержавними організаціями та укладені з ними угоди про співробітництво

Органи прокуратури

Протягом 2016 року представники органів прокуратури України взяли участь у **25** міжнародних заходах за кордоном, спрямованих на підвищення ефективності запобігання та боротьби з корупцією.

Так, у 2016 році співробітники Генеральної прокуратури України **6** разів відряджалися до міста Будапешта (Угорщина) з метою участі у курсах підвищення кваліфікації з питань протидії корупції, що відбувались у Міжнародній правоохоронній академії.

Працівники Генеральної прокуратури України брали участь у заходах, організованих Commercial Law Development Program (CDLP), Anti-Corruption Resource Centre (U4) та іншими, на яких обговорені питання запобігання та протидії корупції в Україні з урахуванням міжнародного досвіду в цій сфері.

Окрім того, минулого року у Генеральній прокуратурі України проведено понад **200** зустрічей, під час яких обговорювалися питання протидії корупції як у державі в цілому, так і у відомстві.

У рамках укладеної в 2014 році Угоди про співробітництво з Міжнародним центром з повернення активів Базельського інституту управління співробітниками Генеральної прокуратури України минулого року проведено **170** робочих зустрічей з питань розслідування кримінальних проваджень стосовно колишніх високопосадовців, а також виявлення та повернення незаконного набутих ними активів.

Важливим здобутком Генеральної прокуратури України у сфері міжнародного співробітництва у боротьбі із злочинністю у 2016 році стало укладення Угоди про співробітництво між Україною та Європейською організацією з питань юстиції (Євроюстом).

Вказаний договір створює правову основу для використання Україною можливостей Євроюсту та матиме наслідком реальне підвищення ефективності роботи компетентних органів України та ЄС у розслідуванні тяжких злочинів міжнародного характеру, зокрема корупції та відмивання коштів.

Також Генеральною прокуратурою України та Міністерством юстиції Держави Ізраїль 16 серпня 2016 року укладено Меморандум про правове

співробітництво. Зазначеним документом, у тому числі, передбачено здійснення співпраці у сфері боротьби з корупцією.

НАБУ

З огляду на вимоги статті 26 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» Національне бюро організовує співпрацю з компетентними органами іноземних держав, міжнародними та іноземними організаціями. Протягом 2016 року співробітники Національного бюро опрацьовано та направлено до компетентних органів 42 іноземних держав 118 запитів про міжнародну правову допомогу у розслідуванні 29 корупційних кримінальних проваджень,⁴⁵ з яких виконано. Найбільше запитів було направлено до компетентних органів таких держав, як Латвія (29), Австрія (8), Кіпр (8), Швейцарія (7), Великобританія (7). Крім того, протягом звітнього періоду НАБУ 6 разів зверталось до інших держав із запитом про видачу особи (екстрадицію). У свою чергу від компетентних органів іноземних держав до Національного бюро, починаючи з грудня 2015 року, надійшло 10 запитів про міжнародну правову допомогу, з яких 2 – зі Швейцарії, 3 – від Австрії, по одному – з Чехії, Іспанії, Великобританії, Латвії, Ліхтенштейну, з них виконано 6 запитів.

Крім того, за звітній період до НАБУ надійшло 5 запитів від іноземних держав, три з яких виконано.

З метою встановлення професійних контактів з антикорупційними органами іноземних держав, міжнародними організаціями чи їх представництвами в Україні та співпраці з широкого кола питань опрацьовано 10 проектів меморандумів (угод) з державними органами інших країн та міжнародними організаціями. З них підписано 4 угоди про надання Національному бюро міжнародної технічної допомоги, направленої на розбудову новоствореного антикорупційного органу, проведення тренінгів тощо, 6 меморандумів про взаємодопомогу і співпрацю у здійсненні слідчих, оперативних та аналітичних заходів, обмін інформацією та досвідом у галузі запобігання та виявлення корупції, проведенні розслідувань і розкритті корупційних злочинів.

Таблиця 3.14. Результати міжнародного співробітництва НАБУ: міжнародна правова допомога

надіслано запитів				отримано запитів			
Всього	в т.ч. за звітний період	з них виконано		всього	в т.ч. за звітний період	з них виконано	
		всього	в т.ч. за звітний період			всього	в т.ч. за звітний період
118	58	45	39	10	5	6	3

У звітному періоді відбулося близько 130 зустрічей із міжнародними партнерами та здійснено 19 міжнародних візитів. Керівництво Бюро налагоджувало контакти та домовилося про співробітництво з органами й організаціями таких держав, як Польща, Казахстан, Литва, Латвія, Румунія, Угорщина, Словенія, Чехія, Сінгапур, Чорногорія, Грузія, Австрія, Німеччина, Франція, Італія, Швеція, Нідерланди, Бельгія, Велика Британія, Сполучені Штати Америки, Японія.

Зокрема, НАБУ розвинуло співпрацю з Офісом Ради Європи в Україні, Консультативною місією Європейського Союзу з питань цивільної безпеки в Україні, Німецьким товариством з міжнародного співробітництва (GIZ), Міжнародною організацією розвитку права, Європейською службою зовнішньої дії, Європейським управлінням з питань запобігання зловживанням та шахрайству (OLAF), Офісом IBM в Україні, Світовим банком, Міжнародним валютним фондом, Незалежним Антикорупційним Комітетом з питань Оборони (НАКО) та багатьма іншими.

Так, НАБУ підписано ряд меморандумів про взаєморозуміння з Консультативною місією Європейського Союзу з реформування сектору цивільної безпеки України (КМЄС), Федеральним бюро розслідування США (у рамках цього документу НАБУ має можливість отримувати оперативну інформацію щодо поширення коштів у доларах, отриманих внаслідок корупційних схем, реалізованих на території України), Центральним антикорупційним бюро Республіки Польща, у якому сторони домовилися про тісну співпрацю, обмін інформацією та досвідом у галузі виявлення та запобігання корупції, проведення розслідувань і розкриття корупційних злочинів, з Бюро із запобігання і боротьби з корупцією Латвійської Республіки, крім того підписано Угоду про співробітництво зі Службою спеціальних розслідувань Литовської Республіки.

Міжнародна допомога

Потужним чинником, який сприяє становленню НАБУ як принципово нового органу у правоохоронній системі України, є міжнародна технічна допомога, яка здійснюється за двома ключовими напрямками: перший – це укріплення матеріально-технічної бази; другий – підвищення професійного рівня співробітників НАБУ та обмін досвідом з іноземними колегами у сфері боротьби з корупцією.

Протягом останнього року міжнародні партнери надали значну підтримку у задоволенні матеріально-технічних потреб НАБУ. Так, у березні 2016 року Федеральне бюро розслідувань США (FBI) за сприяння Посольства США в Україні передало НАБУ програмно-апаратні комплекси для сканування та розпізнання документів (BIDMAS).

Крім того, Посольство Сполучених Штатів Америки в Україні надало НАБУ 50 комплектів техніки для детективів, а також оргтехніку та меблі – для інших підрозділів.

Британські партнери допомагають НАБУ в облаштуванні криміналістичної ІТ-лабораторії сучасним обладнанням, яке б дозволяло

досліджувати електронні гаджети, працювати із зашифрованими або відновлювати втрачені чи пошкоджені дані.

За сприяння Консультативної місії ЄС з реформування сектору цивільної безпеки України було здійснено ремонт та облаштування кімнат для допитів. НАБУ також отримало неабияку підтримку з боку міжнародних організацій в напрямку обміну досвідом та підвищення професійного рівня працівників.

Зокрема в рамках співробітництва з Німецьким товариством міжнародного співробітництва (GIZ) та в межах Плану спільних дій з Посольством США в Україні для детективів НАБУ було організовано програму професійного обміну «Досвід США в боротьбі з відмиванням грошей та фінансовими злочинами» (Вашингтон, США). За підтримки німецьких партнерів 7-8 квітня відбувся міжнародний семінар «Взаємодія детектива Національного антикорупційного бюро України та прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури у кримінальному провадженні». Також у квітні детективи НАБУ ознайомилися з діяльністю офісу Генерального прокурора Сінгапуру, пройшли тренінгові навчання з виявлення вразливих до корупції місць у процедурах державних закупівель; співробітники Управління спеціальних операцій НАБУ прослухали семінар щодо захисту свідків у кримінальних провадженнях, лекторами якого були федеральні маршали США. У липня 2016 року 15 співробітників Управління спецоперацій НАБУ пройшли 10-денний базовий навчально-тренувальний курс «Використання спецзброї і тактики в операціях з високим ризиком», який провели інструктори Федерального бюро розслідувань Держдепартаменту США за підтримки Посольства США в Україні. У рамках Меморандуму про співпрацю між НАБУ та Консультативною місією ЄС до кінця року заплановане проведення низки тренінгів для працівників НАБУ за участі співробітників Національного антикорупційного директорату Румунії (DNA).

Крім того, з серпня 2016 року за підтримки Консультативної місії Європейського Союзу в Україні (КМЄС) в Бюро функціонують 6 оснащених відеокамерами кімнат для допитів учасників кримінальних проваджень.

Під час робочих візитів до антикорупційних інституцій інших держав встановлюються важливі контакти з колегами. За звітний період фахівці НАБУ здійснили 17 закордонних навчальних поїздок. Зокрема, 1-12 серпня 2016 року вони стали учасниками Літньої школи для молодих спеціалістів у місті Нюрнберг (Німеччина). У вересні співробітники НАБУ взяли участь у проекті «Інтерактивна тренувальна програма протидії корупції для представників прикордонних, митних та антикорупційних органів Молдови та України» (Австрія). У Японії детективи НАБУ пройшли тематичний навчальний курс Японського агентства міжнародного співробітництва (JICA) «Посилення спроможності організацій під час здійснення антикорупційної діяльності».

Під час навчального проекту «Організація проведення фінансових розслідувань», що відбувався в Італії, співробітники Національного бюро ознайомилися з методами запобігання відмиванню коштів, особливостями проведення фінансових розслідувань на міждержавному рівні. За підтримки Міжнародного Вишеградського Фонду (Словенія) представники НАБУ пройшли тижневе стажування в рамках проекту «Civil Servants Mobility Program» за темою

«Реформування сектору безпеки та запобігання корупції». Під час навчання у Великій Британії детективи поділилися інформацією щодо реформування правоохоронних органів в Україні, стану боротьби з корупцією та діяльності НАБУ. У рамках візиту до Румунії працівники Бюро ознайомилися зі структурою та менеджментом Національної антикорупційної дирекції Румунії. У жовтні 2016 року у Хорватії детективи прослухали тренінг з цифрової криміналістики, профінансований Програмою Європейського Союзу HERCULE III (2014-2020), що впроваджується Управлінням з питань запобігання зловживанням та шахрайству Європейської Комісії (OLAF). Також представники НАБУ за сприяння Програми НАТО відвідали Німеччину, де навчалися управлінській діяльності щодо попередження та протидії корупції у секторі безпеки і оборони. У листопаді делегація Бюро ознайомила з діяльністю служби спеціальних розслідувань у Литві, прослухала антикорупційний тренінг у Польщі. У результаті цих навчальних візитів представники НАБУ разом із правоохоронцями інших держав – Литви, Латвії, Естонії, Молдови – домовилися про створення європейської антикорупційної платформи. Того ж місяця фахівці Бюро переймали досвід колег із Чехії, Бельгії та США. У грудні 2016 року відбулися навчальні візити до Німеччини, Угорщини, Словаччини. Ключовою є роль міжнародних партнерів у відстоюванні інтересів Національного бюро у законотворчій площині. Так, у вересні 2016 року європейські політики – Комісар із питань європейської політики сусідства та перемовин із розширення ЙоганнесГан та Міністр закордонних справ Данії Крістіан Єнсен – виступили з заявами про підтримку законодавчих ініціатив, необхідних для більш ефективної роботи НАБУ. Зокрема, йшлося про надання Бюро права на автономне зняття інформації з каналів зв'язку (прослуховування) та створення Спеціалізованого антикорупційного суду. Крім того, передбачено, що НАБУ отримає консультативну підтримку з розробки стратегії та нарощення матеріально-технічного потенціалу в рамках програми «Підтримка боротьби проти корупції в Україні у 2017–2019», яка реалізовується Данською агенцією із міжнародного розвитку (DANIDA) за підтримки Консультативної місії ЄС в Україні (КМЄС). 27-28 вересня 2016 року в рамках візиту української делегації до м. Гаага (Королівство Нідерландів) Директор НАБУ мав перемовини з керівництвом Європейської організації з питань юстиції (Євроюст) та Європейського поліцейського офісу (Європол) щодо налагодження співробітництва. Завдяки цьому може пришвидшитись розгляд запитів Бюро про міжнародно-правову допомогу.

співпраця з недержавними організаціями і засобами масової інформації

НАБУ

Співпрацю НАБУ з суспільством забезпечує Рада громадського контролю (далі – РГК), склад якої обирається на засадах відкритого конкурсного відбору шляхом інтернет-голосування. Взяти участь в обранні членів громадських організацій, які здійснюють суспільний контроль за діяльністю НАБУ, можуть усі охочі громадяни України.

У серпні 2016 року відбулися довибори п'яти членів РГК замість тих, чий повноваження були достроково припинені. Ці процеси засвідчили, що Рада, маючи своїм завданням контроль за діяльністю НАБУ, дбає про репутацію, авторитетність та відсутність корупційних ризиків у осіб, що входять до її складу.

Дев'ять із 15-ти членів РГК входять до складу конкурсних комісій НАБУ та забезпечують незаангажований відбір співробітників. Наразі РГК вдосконалює процеси обробки великих масивів інформації про кандидатів на посади в НАБУ, кількість яких зростає.

Представники Ради громадського контролю входять до складу дисциплінарної комісії НАБУ.

Це також є свідченням глибокої інтеграції суспільства у діяльність правоохоронного органу.

Серед ініціатив РГК створення робочої групи, яка має поліпшити процедуру обробки звернень, що надходять до Бюро від громадян та громадських організацій.

У січні 2017 року Національне бюро почало передавати перші висновки Громадській раді доброчесності, представники якої забезпечують суспільний контроль відкритого конкурсного відбору суддів.

У звітному періоді керівництво НАБУ оперативно реагувало на виклики медійного середовища та задовольняло інтерес суспільства до резонансних розслідувань, які здійснюють детективи Бюро, діяльності правоохоронного органу загалом. За участю Директора НАБУ та його заступників на запити засобів масової інформації відбулося 8 прес-заходів (брифінгів і прес-конференцій), надано 10 телевізійних інтерв'ю, 5 інтерв'ю для друкованих ЗМІ, 23 інтерв'ю для інтернет-видань. Директор Львівського територіального управління на запрошення регіональних ЗМІ надав близько 10 інтерв'ю та коментарів. Управління зовнішніх комунікацій Бюро підготувало та надало відповіді на 56 запитів від засобів масової інформації, 422 рази на запити ЗМІ коментувало окремі теми.

Співробітники НАБУ використовують як орієнтир поведінки у робочий та позаробочий час Кодекс професійної етики працівників Національного антикорупційного бюро України.

Кодекс доступний на офіційному сайті НАБУ. На основі положень документа кожен може визначити, чи порушує співробітник у тій чи іншій ситуації встановлені принципи. Про випадки неетичної поведінки працівників НАБУ можна повідомляти в електронній формі у розділі «Контакти - форми звернень» на сайті.

Органи прокуратури

Органи прокуратури упродовж 2016 року плідно співпрацювали у сфері запобігання та протидії корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушенням із громадськими організаціями.

Завдяки взаємодії органів прокуратури України із Всеукраїнським рухом проти політичної корупції «Під контролем» вдалось досягти реальних

результатів роботи, підвищити авторитет органів прокуратури. За наслідком такої роботи із **243** інформацій учасників руху «Під контролем» підтверджено **125** фактів вчинення корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень.

За результатами вивчення таких інформацій внесено **43** подання до органів влади щодо встановлення причин і умов вчинення порушень; складено **32** протоколи про вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією; подано **10** позовів про відшкодування шкоди, повернення майна в державну власність та розірвання договорів; у **21** випадку порушення усувались органами влади самостійно.

Ще **75** інформацій перевірялися в межах кримінальних проваджень, у яких **18** особам повідомлено про підозру, **14** проваджень передано до суду, судом винесено **3** вироки.

Діяльність органів прокуратури висвітлювалась у засобах масової інформації, зокрема згідно зі звітом «Про роботу прокурора» форми № «П» за 2016 рік прокурорами здійснено **57 903** виступи у засобах масової інформації, створено **45** програм, з яких **25** – на центральних телеканалах. Підготовлено та завантажено на You Tube **228** відеозаписів.

У минулому році розглянуто **1 256** журналістських запитів.

НПУ

На офіційному веб-сайті НПУ було розміщено 547 матеріалів про викриття фактів хабарництва та запобігання корупції, також на офіційному каналі You Tube розміщуються коментарі представників НПУ щодо викриття таких злочинів.

Забезпечено щоденний моніторинг 15 телевізійних каналів українського телебачення та понад 65 веб-сайтів у мережі Інтернет, щотижня готується довідка щодо оцінки діяльності органів поліції у ЗМІ, яка містить аналіз матеріалів в Інтернет мережі, визначається співвідношення матеріалів позитивного, негативного та нейтрального характеру,

Протягом 2016 року було опрацьовано понад 14,6 тис. матеріалів в Інтернет виданнях.

штат спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції, кваліфікацію та досвід їх працівників, підвищення їх кваліфікації

Органи прокуратури

Станом на 31 грудня 2016 року загальна штатна чисельність працівників органів прокуратури (прокурорів, слідчих, державних службовців та робітників) становила **14 990**, з них **2 031** – у Генеральній прокуратурі України, **12 959** – у регіональних, місцевих та прирівняних до них прокуратурах.

Загальна штатна чисельність прокурорів і слідчих на той же період року складала **11 313**, з них **1 293** – у Генеральній прокуратурі України та **10 020** – у регіональних, місцевих та прирівняних до них прокуратурах. Фактично в органах прокуратури працювало **10 876** прокурорів і слідчих.

Серед працюючих прокурорів і слідчих мають стаж роботи в органах прокуратури до 3 років – **1 061** (9,8%); від 3 до 5 років – **2 586** (23,8%); від 5 до 10 років – **2 600** (23,9%); понад 10 років – **4 629** (42,6%).

За віком працюючі прокурори і слідчі розподіляються таким чином: до 25 років – **607** (5,6%); від 25 до 30 років – **3 529** (32,4%); від 30 до 40 років – **4 828** (44,4%); від 40 до 50 років – **1 575** (14,5%); понад 50 років – **337** (3,1%).

Упродовж 2016 року в Національній академії прокуратури України підвищили кваліфікацію **2 617** прокурорів і слідчих, **1 548** з яких з відривом від виробництва, **1 069** – за дистанційною формою навчання.

За цей період проведено **410** конференцій та семінарів, у тому числі **20** зі слідчими, пройшли стажування **2 024** прокурори і слідчі.

НАБУ

Законом України «Про Національне антикорупційне бюро України» передбачено граничну чисельність штату у кількості 700 працівників.

Станом на кінець січня 2017 року у команді НАБУ – 541 співробітник, колектив сформовано майже на 77%. Серед працівників **363** є державними службовцями, **178** – особами начальницького складу.

Повністю укомплектоване Львівське територіальне управління, у ньому працюють директор, заступник директора та 6 головних спеціалістів. Усі співробітники НАБУ, крім Першого заступника та заступників Директора, обрані шляхом відкритого конкурсного відбору. Кожен має вищу освіту та відповідний професійний досвід.

У гендерному розрізі в колективі Бюро переважають чоловіки (**394**), жінок – майже вдвічі менше (**147**). Більшість співробітників молодого віку – від 26 до 35-ти років.

Ключовою посадою в НАБУ є посада детектива, в якій поєднуються функції оперативного працівника та слідчого. До кандидатів на посаду детектива високі вимоги: досконале знання законодавчої бази, логічне мислення, психологічна готовність працювати в стресових умовах тощо. Також обов'язковими є вища юридична освіта і стаж роботи за фахом не менше 2 років. У структурі Головного підрозділу детективів – 4 підрозділи, в яких працюють **145** детективів, з них – **13** жінок.

Наразі триває тестування на знання законодавчої бази кандидатів-учасників третьої хвилі відкритого конкурсу на посади детективів (40 посад). Для участі у конкурсі свої документи подали **2502** особи, з яких до етапу тестування допущені **2167** кандидатів. Детективи, які не мають попереднього досвіду роботи в державних органах на посадах, пов'язаних з оперативно-розшуковою діяльністю, проведенням досудового розслідування, після проходження конкурсу на зайняття посади в НАБУ проходять обов'язкове стажування строком до одного року. Одним із основних завдань стажування є формування й удосконалення практичних знань, умінь та навичок для проведення ефективного, оперативного та неупередженого розслідування, поглиблення професійної спеціалізації стажиста, накопичення практичного досвіду для подальшого якісного виконання службових обов'язків. На весь

термін стажування визначається один або декілька керівників стажування із числа досвідчених працівників, які здійснюють безпосереднє керівництво процесом стажування, надають методологічну допомогу в освоєнні практичних навичок оперативно-розшукової діяльності, особливостей здійснення досудового розслідування у кримінальних провадженнях, підслідних НАБУ, контролюють проходження програми стажування. Так, під час другої хвилі конкурсу на посади детективів переможцями стали **65** осіб. 18 із них не мали попереднього досвіду роботи на посадах, пов'язаних з оперативно-розшуковою діяльністю та проведенням розслідувань. Здебільшого – це фахівці у галузі права, які раніше працювали юристами, юрисконсультами, інспекторами, викладачами. З-поміж детективів другого набору **9** успішно завершили стажування та ще 9 продовжують його проходження.

Почало функціонувати Львівське територіальне управління НАБУ, юрисдикція якого охоплює Львівську, Волинську, Закарпатську, Чернівецьку, Тернопільську, Івано-Франківську, Рівненську та Хмельницьку області.

Із серпня 2016 року у Львові працює громадська приймальня НАБУ. Пріоритетними завданнями НАБУ на найближче майбутнє є завершення формування команди, у тому числі на регіональному рівні – в Одеському (юрисдикція якого охоплює Одеську, Херсонську, Миколаївську, Кіровоградську області) та Харківському (Харківську, Сумську, Дніпропетровську, Запорізьку області та територію проведення антитерористичної операції – Луганську та Донецьку області) територіальних управліннях.

Таблиця 3.15. Процес добору персоналу до НАБУ

№	Вид	Кількість	Державні службовці	Особи начальницького складу
1.	Кількість переможців відкритого конкурсу	551	368*	183
2.	Кількість призначених до НАБУ	541	363	178
	в т.ч. у територіальних управліннях	8	8	0
3.	Вакантні посади	149	132	17
	в т.ч. у територіальних управліннях	13	13	0
4.	Гранична чисельність осіб відповідно до Закону	700	500	не більше 200 осіб

**Призначення на посади Першого заступника Директора та заступників Директора здійснюється без проведення конкурсу*

НПУ

Станом на кінець 2017 року штатна чисельність Національної поліції України складає близько 150 тис. одн., з яких: Департамент внутрішньої безпеки (міжрегіональний територіальний орган) – 788 одн., Департамент захисту економіки (міжрегіональний територіальний орган) – 3272 одн., Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації – 9 одн.

У 2016 році відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» взято участь в анкетуванні щодо аналізу ефективності діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції, ініційованого НАЗК, а також у тренінгах та семінарах, які проводилися Офісом зв'язку НАТО в Україні щодо Самооцінки, НАЗК щодо електронного декларування, МЗС щодо захисту осіб, які добросовісно інформують про випадки корупції, Консультативної місії ЄС щодо внутрішніх розслідувань та тестів на доброчесність,

У листопаді в м. Франкфурт-на-Майні ФРН участь у семінарі на тему: «Управління правоохоронними органами»,

У грудні 2016 року працівниками НПУ взято участь у семінарі на тему: «Корупція: її виникнення, запобігання, виявлення та покарання» за участю фахівців із Французької Республіки.

Крім того, проведено 9 семінарів-нарад за участю понад 1500 працівників поліції.

У липні 2016 року на базі НАВС (інститут післядипломної освіти), згідно з навчально-тематичним планом проведено підвищення кваліфікації працівників Департаменту внутрішньої безпеки НПУ з питань запобігання корупції із залученням працівників Генеральної прокуратури України.

У 2017 році заплановано підвищення кваліфікації 120 поліцейських підрозділів внутрішньої безпеки та 230 поліцейських підрозділів захисту економіки.

За інформацією НПУ в рамках реформи правоохоронної системи та відповідно до статті 57 Закону України «Про Національну поліцію України» з метою оцінки ділових, професійних, особистих якостей, освітнього та кваліфікаційного рівнів, фізичної підготовки поліцейських проводиться їх атестування на підставі глибокого і всебічного вивчення, визначення відповідності посадам, а також перспектив їхньої службової кар'єри.

діяльність підрозділів внутрішньої безпеки спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції; кількість повідомлень про вчинення правопорушень їх працівниками, результати розгляду таких повідомлень, притягнення працівників підрозділів внутрішньої безпеки до відповідальності

Органи прокуратури

У провадженні слідчих Генеральної інспекції внутрішніх розслідувань та безпеки Генеральної прокуратури України (далі – Генеральна інспекція) упродовж 2016 року перебувало **40** кримінальних проваджень, у **8** з них

повідомлено про підозру **10** особам, до суду передано **5** обвинувальних актів стосовно **6** осіб.

За результатами проведених службових розслідувань **7** працівників прокуратури притягнуто до дисциплінарної відповідальності, з них **3** звільнено.

У 2016 році повідомлення про вчинення працівниками підрозділів внутрішньої безпеки правопорушень не надходили, до відповідальності працівники підрозділів внутрішньої безпеки не притягувалися.

НАБУ

У структурі НАБУ функціонує Управління внутрішнього контролю.

Так, за минулий рік до Управління надійшло **430** звернень та скарг на дії працівників НАБУ, з яких **173** розглянуто, **23** перебувають на розгляді.

Проведено службових розслідувань – **23**. За результатами службових розслідувань до Дисциплінарної комісії НАБУ скеровані матеріали для вирішення питання про притягнення до дисциплінарної відповідальності **12** працівників (**1** працівника звільнено за порушення присяги державного службовця, **5** працівникам оголошено догани, **2** працівникам зауваження, у діях **4** працівників не встановлено ознак дисциплінарних проступків).

Проведено **4** перевірки на доброчесність. Негативних результатів немає.

Розпочато **22** кримінальні провадження, досудове розслідування яких здійснюється детективами Управління, з них: закрито – **7**; скеровано за підслідністю – **7**; спрямовано до суду – **1**; проводиться розслідування – **7**.

Заведено **5** оперативно-розшукові справи.

НПУ

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 04 вересня 2013 року № 706, наказом НПУ від 03 червня 2016 року № 469 «Про організацію заходів із запобігання та виявлення корупції в Національній поліції України» Департамент внутрішньої безпеки визначено уповноваженим підрозділом з питань запобігання та виявлення корупції в Національній поліції України (втратив чинність).

Згодом наказом НПУ від 02 грудня 2016 року № 1258 «Про організаційно-штатні зміни в структурі Національної поліції України» створено Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації.

обсяги фінансування спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції

Органи прокуратури

Фінансове забезпечення органів прокуратури у 2016 році здійснювалося за двома бюджетними програмами: 0901010 «Здійснення прокурорсько-слідчої діяльності, підготовка та підвищення кваліфікації кадрів прокуратури», 0901030 «Забезпечення функцій Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою».

Слід звернути увагу, що на сьогоднішній день зберігається тенденція невідповідності законодавчо встановленого та реального розміру заробітної плати прокурорів.

Указане стало наслідком визначення у Бюджетному кодексі України обмеження щодо застосування норм статті 81 Закону України «Про прокуратуру», яка передбачає складові заробітної плати та розміри посадових окладів прокурорів у порядках та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України. Розмір заробітної плати, який встановлено постановою Уряду, є значно нижчим порівняно із законодавчо регламентованим.

Регулювання рівня заробітної плати прокурорів урядовою постановою не забезпечує виконання вимог закону, унаслідок чого не гарантується незалежність прокурорів як одна із засад діяльності прокуратури. Для запобігання корупційним проявам прокурори повинні мати достатній рівень грошового забезпечення та гарантовану його виплату.

Також наявна неспівмірність у питанні матеріального забезпечення прокурорів порівняно з працівниками інших правоохоронних та судових органів. Зокрема, посадовий оклад з урахуванням окладу за спеціальне звання старшого слідчого районного відділу Національної поліції України вдвічі перевищує посадовий оклад з урахуванням надбавки за класний чин прокурора місцевої прокуратури.

Такий дискримінаційний підхід у визначенні розміру грошового забезпечення призводить до відтоку високопрофесійних кадрів із системи органів прокуратури та неможливості добору нових з огляду на відсутність матеріальної мотивації.

НПУ

Відповідно до Закону України «Про державний бюджет України на 2016 рік» для Національної поліції було передбачено видатки в сумі 15 975 442, 4 тис. грн., в тому числі за КПКВК 1007010 «Керівництво та управління діяльністю Національної поліції України» – 458 127,2 тис. грн., КПКВК 1007020 «Забезпечення охорони прав і свобод людини, суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, участь у міжнародних миротворчих операціях» – 15 425 432,5 тис. грн.

Видатки на утримання Департаменту захисту економіки Національної поліції (міжрегіональний територіальний орган) склали 390 850,3 тис. грн., Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції (міжрегіональний територіальний орган) – 145 262,5 тис. грн.

НАБУ

Національне антикорупційне бюро України є бюджетною установою, діяльність якої фінансується коштом Державного бюджету України в межах бюджетної програми за КПКВК 6321010 «Забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України». Паспорт бюджетної програми на 2016 рік був затверджений спільним наказом Національного антикорупційного бюро України та Міністерства фінансів України від 17 лютого 2016 року № 40/105.

Обсяг видатків із загального фонду бюджету на 2016 рік, відповідно до затвердженого Директором Національного бюро кошторису складав 488 565,8 тис. грн.

За підсумками 2016 року здійснені касові видатки склали 432 194,1 тис. грн, що становить 88% від загальної суми бюджету НАБУ.

Понад 56 млн грн не використані Національним бюро у 2016 році повернуті до державного бюджету України.

Крім цього, протягом бюджетного періоду до кошторису Національного бюро за спеціальним фондом були внесені зміни на загальну суму 44 529,37 тис. грн, у тому числі

- надходження від реалізації в установленому порядку майна на суму 67,73 тис. грн;

- безоплатне отримання військового майна, спорядження, спецтранспорту, боєприпасів від Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції України на суму 25 753,93 тис. грн;

- в рамках проектів міжнародної технічної допомоги отримання комп'ютерної, офісної та оргтехніки, меблів, речового майна, ліцензій на використання програмного забезпечення, послуг з облаштування приміщень під навчальні класи для проведення тренінгів - на суму 18 707,71 тис. грн.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Протягом 2015 – 2016 років в Україні створено та функціонують нові спеціалізовані антикорупційні інституції, які виконують функції спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

Водночас під час здійснення повноважень спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції виникає низка проблем практичної реалізації норм антикорупційного законодавства, що потребує вирішення.

Зокрема, Законами України «Про запобігання корупції» і «Про прокуратуру» не передбачено порядку реалізації повноважень прокурора як спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції, що ускладнює забезпечення ефективної протидії корупційним проявам позакримінальними заходами. Повноваження прокурора в цій сфері мають чітку регламентацію лише під час здійснення досудового розслідування та процесуального керівництва у кримінальному провадженні;

З метою законодавчого закріплення повноважень прокурора у вказаній сфері та порядку їх реалізації ГПУ розроблено пропозиції змін до низки нормативно-правових актів, які враховані суб'єктами законодавчої ініціативи.

Потребує закріплення у статті 294 КУпАП право прокурора на апеляційне оскарження постанов у справах про правопорушення, пов'язані з корупцією, оскільки цей правовий недолік призводить до неоднакового застосування апеляційними судами положень Кодексу України про адміністративні правопорушення. Окремі суди відмовляють прокурорам у прийнятті апеляційних скарг на рішення у справах цієї категорії.

Потребують змін норми КУпАП щодо зупинення перебігу строку притягнення до адміністративної відповідальності за такі порушення у випадках умисного затягування розгляду справ цієї категорії.

Не відповідає вимогам сьогодення статистична звітність у сфер запобігання та протидії корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушенням.

Так, на сьогодні дані про стан роботи правоохоронних органів у сфері запобігання та протидії кримінальним корупційним правопорушенням й адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, узагальнюються у звітності «Про стан протидії корупції» за формою № 1-КОР, затвердженій спільним наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Міністерства доходів і зборів України, Міністерства оборони України, Державної судової адміністрації України від 22 квітня 2013 року № 52/394/172/71/268/60, яка формується органами Національної поліції України.

Водночас у зв'язку з низкою змін у антикорупційному законодавстві, а також з метою відстеження результатів роботи підрозділів правоохоронних органів щодо виявлення, припинення та розслідування корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень та притягнення до кримінальної або адміністративної відповідальності осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, а також належного аналізу ефективності реалізації цих напрямів діяльності, потребують перегляду та внесення відповідних змін Інструкції про порядок обліку кримінальних та адміністративних корупційних правопорушень, форма звітності № 1-КОР «Звіт про стан протидії корупції» та Інструкція про порядок її складання, що затверджені вищезазначеним наказом.

Окремо необхідно зазначити, що Нова рекомендація 2.5 Звіту Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) «Антикорупційні реформи в Україні» за результатами 3-го раунду моніторингу в рамках Стамбульського плану дій по боротьбі з корупцією від 24 березня 2015 року передбачає: *«необхідність зібрання та аналізу статистичних даних про застосування спеціальної конфіскації (у відповідності до Кримінального кодексу та Кримінального процесуального кодексу)»*.

З метою реалізації вказаної рекомендації також є необхідним внесення відповідних змін до зазначених нормативно-правових актів.

РОЗДІЛ IV. ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ ЗА 2016 РІК

I. Загальна інформація про Національне агентство з питань запобігання корупції

1. Місія

Відповідно до положень Закону України «Про запобігання корупції» Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – Національне агентство) є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику.

Національне агентство у межах, визначених цим та іншими законами, є відповідальним перед Верховною Радою України і підконтрольним їй та підзвітним Кабінету Міністрів України.

Національне агентство утворюється Кабінетом Міністрів України відповідно до Конституції України, Закону України «Про запобігання корупції» та інших законів України.

Питання діяльності Національного агентства у Кабінеті Міністрів України представляє Голова Національного агентства.

Правову основу діяльності Національного агентства становлять Конституція України, міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, Закону України «Про запобігання корупції» та інші закони України, а також прийняті відповідно до них інші нормативно-правові акти.

Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» та інші нормативно-правові акти, що регулюють діяльність органів виконавчої влади, а також Закон України «Про державну службу» застосовуються до Національного агентства, його членів, службовців та працівників його апарату, а також до його повноважень стосовно уповноважених підрозділів в частині, що не суперечить цьому Закону.

Національне агентство є правомочним з моменту призначення більше половини його загального кількісного складу.

Національне агентство як центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України, було утворене постановою Кабінету Міністрів України від 18 березня 2015 року № 118.

Разом із тим для початку функціонування превентивної антикорупційної інституції знадобилося більше року.

14 серпня 2016 року Національним агентством було заявлено про початок своєї повноцінної роботи як органу державної влади за всіма напрямками антикорупційної

діяльності, а також визначено датою початку його діяльності 15 серпня 2016 року.

З огляду на правову природу та обсяг компетенції, в системі державних органів України Національному агентству відведено роль превентивної антикорупційної інституції, відповідальної за формування та моніторинг реалізації антикорупційної політики в державі, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, здійснення фінансового контролю за майновим станом публічних службовців та моніторингу їх способу життя, державне фінансування політичних партій та реалізацію інших, визначених Законом України «Про запобігання корупції» та міжнародними зобов'язаннями України, превентивних антикорупційних механізмів, у тому числі забезпечення ведення Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

2. Основні завдання

Обсяг та межі компетенції Національного агентства визначені Законом України «Про запобігання корупції».

Так, до повноважень Національного агентства належать:

аналіз стану запобігання та протидії корупції в Україні, діяльності державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання та протидії корупції;

аналіз статистичних даних, результатів досліджень та іншої інформації стосовно ситуації щодо корупції;

розроблення проектів Антикорупційної стратегії та державної програми з її виконання, здійснення моніторингу, координації та оцінки ефективності виконання Антикорупційної стратегії;

підготовка та подання в установленому законом порядку до Кабінету Міністрів України проекту національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики;

формування та реалізація антикорупційної політики, розроблення проектів нормативно-правових актів з цих питань;

організація проведення досліджень з питань вивчення ситуації щодо корупції;

здійснення моніторингу та контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та порівняння до них осіб;

координація та надання методичної допомоги щодо виявлення державними органами, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування корупційних ризиків у своїй діяльності та реалізації ними заходів щодо їх усунення, у тому числі підготовки та виконання антикорупційних програм;

здійснення в порядку, визначеному цим Законом, контролю та перевірки декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зберігання та оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

здійснення у порядку та в межах, визначених законом, державного контролю за дотриманням встановлених законом обмежень щодо фінансування політичних партій, законним та цільовим використанням політичними партіями коштів, виділених з державного бюджету на фінансування їхньої статутної діяльності, своєчасністю подання звітів партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, звітів про надходження і використання коштів виборчих фондів на загальнодержавних та місцевих виборах, повнотою таких звітів, звіту зовнішнього незалежного фінансового аудиту діяльності партій, відповідністю їх оформлення встановленим вимогам, достовірністю включених до них відомостей;

затвердження розподілу коштів, виділених з державного бюджету на фінансування статутної діяльності політичних партій, відповідно до закону;

забезпечення ведення Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення;

координація в межах компетенції, методичне забезпечення та здійснення аналізу ефективності діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції;

погодження антикорупційних програм державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, розробка типової антикорупційної програми юридичної особи;

здійснення співпраці з особами, які добросовісно повідомляють про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону (викривачами), вжиття заходів щодо їх правового та іншого захисту, притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні їх прав, у зв'язку з таким інформуванням;

організація підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації з питань, пов'язаних із запобіганням корупції, працівників державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, посадових осіб місцевого самоврядування (крім підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування);

надання роз'яснень, методичної та консультаційної допомоги з питань застосування актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб;

інформування громадськості про здійснювані Національним агентством заходи щодо запобігання корупції, а також реалізація заходів, спрямованих на формування у свідомості громадян негативного ставлення до корупції;

залучення громадськості до формування, реалізації та моніторингу антикорупційної політики;

координація виконання міжнародних зобов'язань у сфері формування та реалізації антикорупційної політики, співпраця з державними органами, неурядовими організаціями іноземних держав та міжнародними організаціями в межах своєї компетенції;

обмін інформацією з компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями;

інші повноваження, визначені законом.

3. Обличчя органу: керівництво

Національне агентство є колегіальним органом, який утворюється і діє у складі п'яти членів Національного агентства, з числа яких обираються Голова Національного агентства та його заступник. Принцип колегіальності у роботі Національного агентства полягає у спільному (колективному) обговоренні на засіданнях Національного агентства і прийнятті рішень членами Національного агентства з питань, віднесених до його компетенції законодавством.

Наталія Корчак, Голова Національного агентства з питань запобігання корупції

Наталія Корчак як Голова Національного агентства організовує роботу Національного агентства, у тому числі координує роботу членів Національного агентства, контролює роботу працівників його апарату, скликає та проводить засідання Національного агентства, підписує протоколи засідань та рішення Національного агентства, у порядку, передбаченому законодавством, вирішує кадрові питання, приймає в установленому порядку рішення про розподіл бюджетних коштів,

розпорядником яких є Національне агентство, затверджує штатний розпис та кошторис Національного агентства, здійснює представницькі функції щодо діяльності Національного агентства. Також відповідає за питання запобігання політичній корупції.

Юридичну освіту здобула у 1992 році у Київському університеті ім. Тараса Шевченка. Доктор юридичних наук. З 1992 по 1995 роки навчалася в аспірантурі юридичного факультету Київського університету ім. Тараса Шевченка. У період з 1994 по 1995 роки перебувала на посаді провідного спеціаліста відділу з питань недобросовісної конкуренції Антимонопольного комітету України. Після закінчення аспірантури в період з 1995 по 2003 роки працювала асистентом, а згодом доцентом, на кафедрі цивільного права і процесу Чернівецького університету ім. Ю. Федьковича.

У 1996 році захистила кандидатську дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук на тему: «Правові питання антимонопольного регулювання підприємницької діяльності в Україні». З 2004 по 2013 роки працювала в Юридичному інституті Національного авіаційного університету на посадах доцента, завідувача та професора кафедри господарського права та процесу. У період з 2013 по 2015 роки була доцентом кафедри адміністративного

та фінансового права Національної академії прокуратури України, а з 2015 – доцентом кафедри адміністративно-правових дисциплін.

У 2015 році захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук на тему: «Державне регулювання відносин конкуренції в Україні (господарсько-правовий аспект)».

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 грудня 2015 року № 1284-р призначена членом Національного агентства з питань запобігання корупції.

28 березня 2016 року на засіданні Національного агентства одноголосно обрана Головою Національного агентства.

Руслан Радецький, заступник Голови Національного агентства з питань запобігання корупції

У Національному агентстві Руслан Радецький відповідає за фінансовий контроль, тобто перевірку фактів подання/вчасності подання е-декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, перевірку їх достовірності, організацію здійснення моніторингу способу життя суб'єктів декларування,

формування та ведення реєстру е-декларацій, вжиття заходів щодо виявлення порушень та притягнення до відповідальності.

Крім того, пан Радецький є відповідальною особою Національного агентства за організаційне та інформаційне забезпечення представництва України в Європейському суді з прав людини та виконання його рішень.

З 1994 по 1999 роки навчався у відділенні військової підготовки «Львівська політехніка», отримав кваліфікацію спеціаліста міжнародної інформації. З 2002 по 2003 рік навчався у Житомирському державному технологічному університеті, здобув кваліфікацію економіста. У 2008 році закінчив Київський національний університет ім. Т. Шевченка, здобув кваліфікацію юриста.

Має досвід роботи на посаді помічника Голови правління Пенсійного фонду України. З 2003 року працював у відділі аналізу економічної, соціальної та екологічної безпеки Апарату РНБО. Згодом продовжив трудову діяльність на посадах начальника відділу експертно-нормативної роботи правового управління Національної телекомпанії України, а з 2009 року – юрисконсульта ВАТ «Українська автомобільна корпорація». Займався індивідуальною адвокатською практикою. З 2014 року займав посаду Першого заступника прокурора прокуратури Деснянського району м. Києва. Експерт громадської експертної ради при Комітеті ВРУ з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 березня 2016 року № 159-р призначений членом Національного агентства з питань запобігання корупції.

Руслан Рябошапка, член Національного агентства з питань запобігання корупції

До сфери відповідальності Руслана Рябошапки належать питання формування і моніторингу реалізації антикорупційної політики, антикорупційне навчання, міжнародна співпраця, організація проведення досліджень стану корупції, проведення інформаційних кампаній для посилення негативного сприйняття корупції

суспільством, контроль за дотриманням вимог законодавства щодо етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших вимог та обмежень, передбачених Законом України «Про запобігання корупції».

Здобув вищу юридичну освіту в Міжнародному Соломоновому університеті у 1998 році. З 1998 по 2010 роки працював на посадах від спеціаліста до директора департаменту Міністерства юстиції України. Очолював делегацію України в Комітеті експертів з протидії відмиванню злочинних доходів Ради Європи (Moneyval) та в Групі держав проти корупції (GRECO). Протягом 2010-2011 років очолював фактично перший орган з антикорупційної політики в державі – Бюро з питань антикорупційної політики Секретаріату Кабінету Міністрів України, після його ліквідації у 2011 році – продовжував опікуватись питаннями антикорупційної політики на посаді заступника керівника Департаменту юридичного забезпечення апарату Уряду. З жовтня 2013 року по березень 2014 року працював у команді Transparency International Україна. У 2014 році повернувся до Міністерства юстиції на посаду заступника Міністра юстиції, де опікувався питаннями антикорупційної реформи. Є одним із авторів законів антикорупційного пакета, ухваленого у 2010 році, законів щодо спеціальної конфіскації, криміналізації корупції, відповідальності юридичних осіб, а також законів, що становили антикорупційну реформу у жовтні 2014 року – «Про запобігання корупції», «Про Національне антикорупційне бюро України», змін щодо розкриття інформації в державних реєстрах та щодо бенефіціарних власників юридичних осіб, щодо процедури «заочного провадження». Автор антикорупційних стратегій 2006 та 2014 років, плану заходів із реалізації антикорупційної стратегії 2006 року та Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики (антикорупційної стратегії) на 2014-2017 роки.

У березні 2016 року обраний членом Національного агентства (розпорядження Кабінету Міністрів України № 160-р).

Олександр Скопич, член Національного агентства з питань запобігання корупції

До компетенції Олександра Скопича належить аналіз корупційних ризиків у діяльності державних органів, погодження антикорупційних програм органів влади, розробка типової антикорупційної програми для юридичних осіб, а також моніторинг їх виконання, організація взаємодії з/між уповноваженими підрозділами

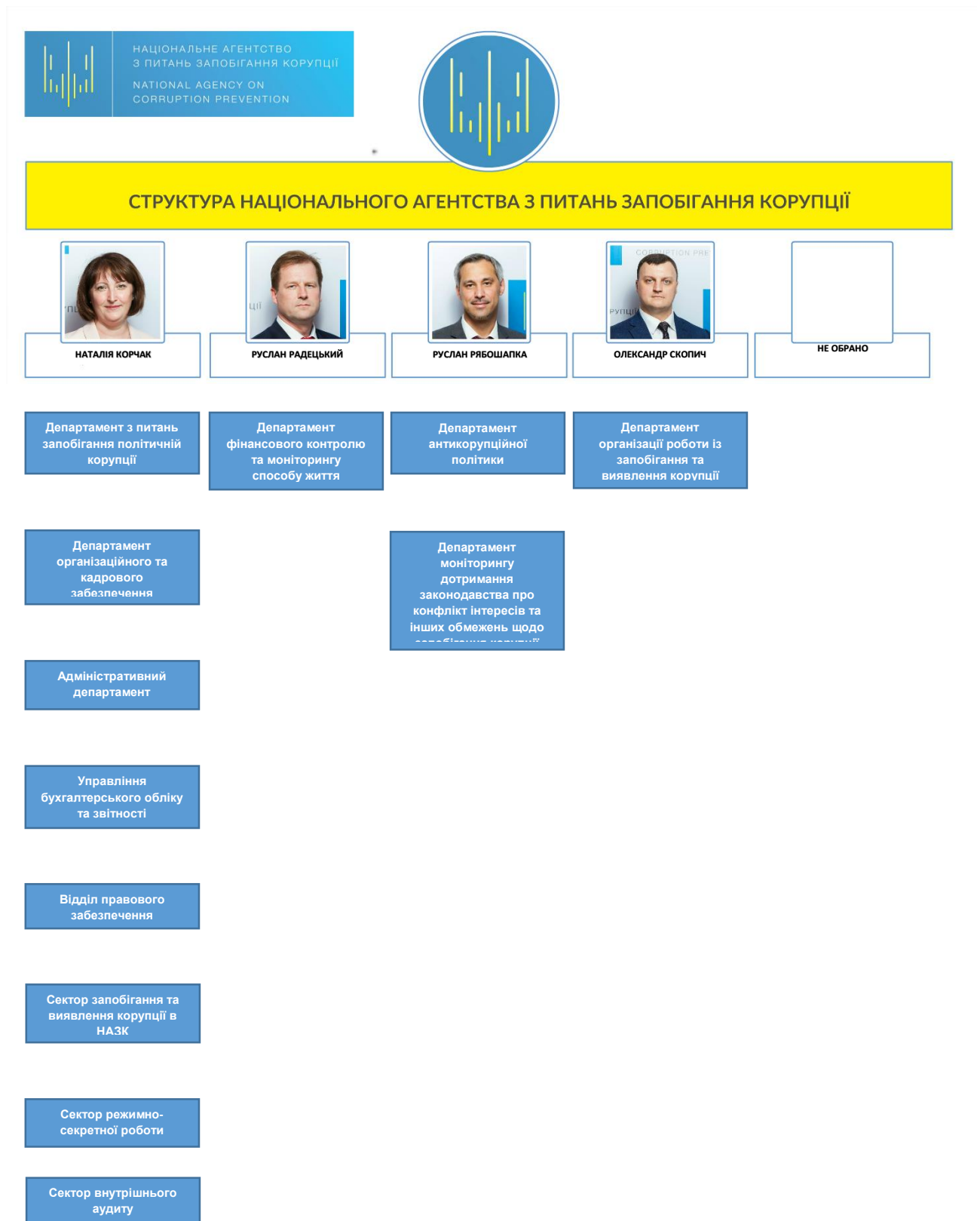
(особами) з питань запобігання та виявлення корупції, співпраця з викривачами корупції та їх захист, перевірка органів державної влади з питань запобігання корупції.

З відзнакою закінчив Львівську комерційну академію за спеціальністю «Правознавство». Навчався в Національній академії державного управління при Президентові України, отримав диплом з відзнакою магістра державного управління. Закінчив аспірантуру та здобув наукове звання кандидата наук з державного управління.

Має понад 12 років стажу державної служби в центральних та місцевих органах влади. З травня 2014 року по грудень 2015 року обіймав посаду заступника Голови Національного агентства України з питань державної служби.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 грудня 2015 року № 1283-р призначений членом Національного агентства з питань запобігання корупції.

4. Організаційна структура Національного агентства

II. Заходи, реалізовані за функціональними напрямками Національного агентства

1. Антикорупційна політика

Національним агентством ведеться робота з організації заходів, пов'язаних із удосконаленням антикорупційної політики, зокрема підготовлено зміни до Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки.

Підготовлено проект розпорядження Кабінету Міністрів України щодо визначення представника від Національного агентства національним координатором з питань реалізації Стамбульського плану дій по боротьбі з корупцією Антикорупційної мережі для Східної Європи та Центральної Азії Організації економічного співробітництва, який

погоджено з усіма заінтересованими органами та направлено до Міністерства юстиції для проведення правової експертизи (*рішення від 22 грудня 2016 року № 170*).

З метою належного виконання міжнародних зобов'язань України в антикорупційній сфері Національним агентством розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України про доповнення переліку органів, відповідальних за співпрацю із Групою держав Ради Європи проти корупції та ПРООН, Національним агентством та визначення його відповідальним за співпрацю з Конференцією Держав-учасниць Конвенції ООН проти корупції (*рішення від 28 жовтня 2016 року № 97*).

З метою забезпечення належної реалізації повноважень Національного агентства щодо проведення антикорупційної експертизи затверджено Порядок проведення Національним агентством антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів (*рішення від 28 липня 2016 року №1, зареєстроване в Мін'юсті 25 серпня 2016 року за № 1184/29314*).

Затверджено перелік основних статистичних показників діяльності Національного агентства (*рішення від 11 серпня 2016 року № 7*).

Крім того, затверджено Методику стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні (*розроблену спільно з Координатором проектів ОБСЄ в Україні в рамках проекту міжнародної технічної допомоги «Підтримка діагностики, моніторингу та переслідування корупції в Україні»*).

29 листопада 2016 року відбулася її презентація за участі Координатора проектів ОБСЄ в Україні, представників Аналітичного Центру Інституту прикладних гуманітарних досліджень (ІПГД), влади (Адміністрації Президента,

Уряду, Мін'юсту, Нацполіції, НАБУ, ГПУ, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури), експертної спільноти (РПР) та міжнародних організацій (EUAM, ПРООН, ЄС), представників громадськості та ЗМІ.

22 грудня 2016 року у Національному агентстві презентували результати пілотного дослідження рівня корупції в Україні. Дослідження проведено за підтримки ПРООН в рамках міжнародної технічної допомоги ОБСЄ на основі Методики стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні.

В рамках заходу розкрито зміст дослідницької стратегії (концепцію та процедуру отримання даних про поширеність корупції), сфери оцінювання, поняття «корупційна практика», показники сприйняття корупції, конкретизовані показники за сферами оцінювання, стратегії польових досліджень та дизайн вибірки, інструментарій опитувань (опитувальники населення, підприємців та експертів) та методологічних рекомендацій щодо їх організації та проведення. Дослідження вимірюватиме сприйняття корупції та корупційний досвід респондентів у сферах освіти, медицини, судової влади, надання адміністративних послуг, ведення бізнесу. Оцінці, яка охоплюватиме останні 12 місяців, підлягатимуть як ставлення респондентів до корупції, так і до окремих її проявів.

Таким чином, Україна є першою державою у світі, у якій створено спеціальний соціологічний інструментарій як базовий елемент системи оцінювання рівня корупції. Це дозволить фіксувати динаміку показників поширеності корупції та сприйняття населенням ефективності антикорупційної діяльності.

Триває розробка системи критеріїв оцінки ефективності роботи Національного агентства та її впливу на ситуацію з корупцією в Україні.

На постійній основі проводяться заходи з підготовки та підвищення кваліфікації співробітників Національного агентства, інформація про які більш детально наведена у розділі «Навчання і розвиток персоналу».

Підготовлено та затверджено Програму тренінгового навчального курсу для працівників державних органів та посадових осіб місцевого самоврядування «Правові засади та практичні аспекти запобігання корупції» (рішення від 15 грудня 2016 року № 160), який у грудні 2016 року було презентовано під час тренінгу для уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції «Превентивні антикорупційні механізми та їх реалізація уповноваженими підрозділами з питань запобігання та виявлення корупції».

(особами)

Завершується підготовка комунікаційної стратегії Національного агентства, яка буде затверджена рішенням Національного агентства.

Крім того, в рамках проекту Антикорупційна ініціатива ЄС для України спільно з експертами Данської агенції з міжнародного розвитку (DANIDA) та Міністерства закордонних справ Данії відбулося обговорення підготовленого проекту Стратегічного плану для Національного агентства на 2017 - 2020 роки.

В обговоренні взяли участь запрошені представники ПРООН, ЄС, КМЕС, РЄ, НАТО, ОБСЄ, ОЕСР, IFES в Україні, проекту USAID «Справедливе правосуддя», проекту EDGE «Експертна підтримка врядування та економічного розвитку», громадськості, зокрема ініціативи РПР, які висловили пропозиції та зауваження до проекту Стратегічного плану Національного агентства. Наразі продовжується робота над фіналізацією документа з урахуванням висловлених громадськістю та представниками міжнародної спільноти зауважень та пропозицій.

Також на постійній основі висвітлюється діяльність Національного агентства на його офіційному веб-сайті та на сторінках у соціальних мережах (*публікація анонсів, прес-релізів, інформаційних повідомлень та роз'яснень, розроблених проектів нормативно-правових актів, рішень, прийнятих на засіданнях Національного агентства та їх проектів тощо*).

Крім цього, проводяться прес-конференції, брифінги, інтерв'ю та заходи за участю ЗМІ, ведеться співпраця з журналістами. З вересня 2016 року проведено 64 заходи за участі ЗМІ, а на офіційному веб-сайті Національного агентства з поширенням в соціальних мережах опубліковано 291 інформаційний матеріал.

Здійснюється забезпечення міжнародної співпраці у сфері антикорупційної політики, інформація про що розкрита у розділі «Міжнародне співробітництво та міжнародна технічна допомога».

2. Організація заходів із запобігання та виявлення корупції

З метою виконання вимог статей 50 та 56 Закону України «Про запобігання корупції» затверджено Перелік посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків (*рішення від 17 червня 2016 року № 2, зареєстроване в Мін'юсті 19 липня 2016 року за № 987/29117*).

Прийняттям зазначеного Переліку забезпечено реалізацію таких антикорупційних механізмів як повна перевірка декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої статтею 50 Закону України «Про запобігання корупції», та спеціальна перевірка, проведення якої визначено статтею 56 Закону України «Про запобігання корупції».

З урахуванням того, що відповідний Перелік не є сталим та підлягає періодичному перегляду створено робочу групу, якою напрацьовано проект змін до нього (*наказ Голови Національного агентства від 06 вересня 2016 року № 50*).

Зважаючи на те, що відповідно до вимог Закону України «Про запобігання корупції» відповідальним за формування та ведення Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, є Національне агентство, при цьому повноваження в частині ведення Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення, у 2016 році продовжувало здійснювати Міністерство юстиції України, на підставі рішення від 11 серпня 2016 року № 1 Національним агентством утворено міжвідомчу робочу групу щодо початку ведення Національним агентством та припинення здійснення Міністерством юстиції України повноважень щодо забезпечення ведення Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення, та забезпечення надання інформації з нього, до якої включено представників Національного агентства, Міністерства юстиції України, Державної судової адміністрації України, ДП «Національні інформаційні системи», ДП «Інформаційні судові системи».

За результатами проведених засідань міжвідомчої робочої групи та робочих зустрічей спільно з представниками Міністерства юстиції підготовлено проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Плану першочергових заходів (дорожньої карти) щодо початку ведення Національним агентством з питань запобігання корупції Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення», згідно з яким визначено конкретні кроки щодо запуску згаданого Реєстру, терміни та індикатори їх виконання.

Наразі Головою Національного агентства затверджено розроблене Корпорацією «Науковий парк «Київська політехніка» Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут імені І.Сікорського» Техніко-економічне обґрунтування на створення інформаційно-телекомунікаційної системи «Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення». На підставі зазначеного техніко-економічного

обґрунтування Національним агентством на 2017 рік заплановані видатки з державного бюджету на створення інформаційно-комунікаційної системи.

Окрім цього, з метою реалізації положень статті 59 Закону України «Про запобігання корупції» та підвищення рівня професійної компетентності і набуття практичного досвіду роботи щодо формування та ведення Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, відповідно до частини восьмої статті 48 Закону України «Про державну службу» на підставі спільного наказу Національного агентства та Міністерства юстиції протягом серпня 2016 року працівники Департаменту організації роботи із запобігання та виявлення корупції пройшли стажування у Департаменті з питань правосуддя та національної безпеки Міністерства юстиції України. За час проходження стажування працівниками Національного агентства опрацьовано 5921 рішень судів, з яких 1987 рішень – зареєстровано у Єдиному державному реєстрі осіб, які вчинили корупційні правопорушення.

Для реалізації Національним агентством своїх повноважень щодо проведення перевірок додержання вимог Законів України «Про запобігання корупції» та «Про політичні партії в Україні» затверджено Порядок проведення перевірок Національним агентством з питань запобігання корупції (*рішення від 11 серпня 2016 року № 2, зареєстроване в Мін'юсті 08 вересня 2016 року за № 1230/29360*).

Вказаний Порядок визначає механізм здійснення Національним агентством перевірок додержання вимог Законів України «Про запобігання корупції» та «Про політичні партії в Україні» державними органами, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, юридичними особами, їх посадовими та службовими особами, політичними партіями, а також порядок оформлення і розгляду результатів перевірок.

З метою реалізації повноважень Національного агентства, визначених пунктами 6 та 7 частини першої статті 12 Закону України «Про запобігання корупції», щодо встановлення можливих фактів порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції», визначення стану організації роботи із запобігання та виявлення корупції в державних органах, органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування, зокрема щодо підготовки та виконання антикорупційних програм, а також для своєчасного попередження, виявлення та вжиття заходів щодо усунення виявлених порушень антикорупційного законодавства, Національним агентством підготовлено та затверджено План проведення перевірок Національним агентством з питань запобігання корупції на 2016 рік (*рішення від 20 жовтня 2016 року № 88*).

Відповідно до ухваленого документу Національним агентством було проведено **6 планових перевірок** щодо дотримання вимог Закону України «Про запобігання корупції» у таких центральних органах виконавчої влади як Міністерство оборони України, Міністерство енергетики та вугільної промисловості України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство екології та природних ресурсів України, Міністерство аграрної політики і продовольства України, Міністерство освіти і науки України.

За результатами проведених перевірок, складено відповідні акти з

пропозиціями керівникам державних органів щодо посилення організації роботи із запобігання та виявлення корупції, внесено рішення (приписи) про порушення вимог законодавства щодо етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших порушень закону, а також складено та направлено до суду протоколи про адміністративні правопорушення.

На виконання вимог пункту 2 розділу II Порядку проведення перевірок рішенням Національного агентства від 02 грудня 2016 року № 125 затверджено План проведення перевірок Національним агентством з питань запобігання корупції на 2017 рік.

Станом на кінець I кварталу 2017 року Національним агентством проведено **планову перевірку в Міністерстві культури України**, а також тривають планові перевірки в **Національній поліції України та Державній авіаційній службі України**.

У 2016 році Національним агентством ініційовано та проведено **5 позапланових перевірок** дотримання антикорупційного законодавства, а у 2017 році **2 позапланові перевірки**.

Станом на 31 грудня 2016 року за результатами проведення планових та позапланових перевірок керівникам органів державної влади та органів місцевого самоврядування внесено **6 приписів** про усунення порушень Закону України «Про запобігання корупції».

З початку цього року внесено **2 приписи** про усунення порушень антикорупційного законодавства, проведення службового розслідування з метою виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню правопорушень, пов'язаних з корупцією, притягнення винних осіб до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

Національному агентству належить важлива роль у здійсненні координації, методичного забезпечення та аналізу ефективності діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, обласних та Київської міської державних адміністрацій (пункт 11 частини першої статті 11 Закону України «Про запобігання корупції»).

У зв'язку з цим та з метою виконання встановлених Законом України «Про запобігання корупції» повноважень, Національним агентством ініційовано внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 04 вересня 2013 року № 706 «Питання запобігання та виявлення корупції», якою затверджено Типове положення про відповідні підрозділи.

Крім того, з цією ж метою, а також відповідно до пункту 3 постанови Кабінету Міністрів України від 04 вересня 2013 року № 706 «Питання запобігання та виявлення корупції» Національним агентством зібрано інформацію щодо діяльності таких підрозділів (осіб) на основі розробленого опитувальника, у якому містяться питання про фактичну та штатну чисельність, структуру, організаційну і функціональну незалежність та підпорядкування, організацію роботи із запобігання та виявлення корупції та проблемні питання, що виникають при виконанні уповноваженими підрозділами (особами) своїх повноважень.

За результатами проведеної роботи Національним агентством підготовлено аналіз діяльності уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції станом на 01 жовтня 2016 року, який оприлюднено на офіційному веб-сайті Національного агентства.

Крім того, з метою забезпечення єдиного підходу в органах влади до організації роботи з оцінки корупційних ризиків, що виникають при реалізації ними своїх повноважень, Національним агентством затверджено Методологію оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади (*рішення від 02 грудня 2016 року № 126, зареєстроване в Мін'юсті 28 грудня 2016 року за № 1718/29848*).

Ця Методологія визначає комплекс правил і процедур щодо оцінки корупційних ризиків у діяльності органів влади, у яких згідно з частиною першою статті 19 Закону України «Про запобігання корупції» приймаються антикорупційні програми. Оцінка корупційних ризиків проводиться у рамках підготовки антикорупційної програми органу влади або під час її періодичного перегляду.

Також, на виконання Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015 – 2017 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 265, Національним агентством було затверджено Методичні рекомендації щодо підготовки антикорупційних програм органів влади (*рішення від 19 січня 2017 року № 31*).

Вказані методичні рекомендації розраховані для використання у роботі суб'єктами затвердження антикорупційних програм, які визначені в частині першій статті 19 Закону, уповноваженими підрозділами (особами) з питань запобігання та виявлення корупції.

Відповідно до частини другої статті 19 Закону антикорупційні програми органів влади, вказаних у частині першій цієї статті Закону, підлягають погодженню Національним агентством.

При цьому станом на кінець березня 2017 року на погодження до Національного агентства надійшло 69 антикорупційних програм (15 – міністерств, 30 – центральних органів виконавчої влади, 21 – обласних державних адміністрацій та 3 – інших органів влади (СБУ, ДСА та Нацгвардії), з них 23 повернуто у зв'язку з їх невідповідністю встановленим Законом вимогам (надіслано проект, не включено усіх обов'язкових складових). Стосовно інших антикорупційних програм – проводиться їх аналіз та готуються пропозиції щодо погодження Національним агентством (станом на кінець березня погоджено (із пропозиціями) 5 антикорупційних програм: Міністерства аграрної політики та продовольства, Державної авіаційної служби України, Харківської обласної

державної адміністрації, Міністерства юстиції України та Державної служби фінансового моніторингу).

При цьому у зв'язку з тим, що однією з гарантій незалежності Національного агентства є прозорість його діяльності та з метою залучення громадськості та експертів до опрацювання антикорупційних програм, зокрема надання можливості щодо висловлення зауважень і пропозицій до їх змісту, на веб-сайті Національного агентства створено підрубрику, у якій по мірі надходження розміщуються відповідні антикорупційні програми органів влади (розділ «Запобігання та виявлення корупції» рубрики «Антикорупційні програми» підрубрики «Антикорупційні програми, які надійшли на погодження, та результати їх розгляду»).

У свою чергу в частині нормативно-правового супроводження діяльності юридичних осіб, у яких відповідно до вимог Закону пийнаються антикорупційні програми, Національним агентством зроблено таке.

Згідно із пунктом 5 частини першої статті 12, пункту 2 частини п'ятої статті 64 Закону України «Про запобігання корупції», з метою визначення процедури надання згоди Національним агентством на розірвання трудового договору з особою, відповідальною за реалізацію антикорупційної програми, яка працює на відповідній посаді у юридичній особі, зазначеній у частині другій статті 62 Закону України «Про запобігання корупції», прийнято Порядок надання згоди Національним агентством з питань запобігання корупції на звільнення особи, відповідальної за реалізацію антикорупційної програми (рішення від 07 жовтня 2016 року № 74, зареєстроване в Мін'юсті 28 листопада 2016 року за № 1542/29672). Вказаний Порядок було погоджено з Радою Бізнес-омбудсмена та соціальними партнерами (роботодавцями та профспілками) і є обов'язковим для застосування керівниками (засновниками/учасниками) юридичних осіб, визначених у частині другій статті 62 Закону, під час розірвання трудового договору з їх ініціативи.

Національним агентством затверджено Типову антикорупційну програму юридичної особи (рішення від 02 березня 2017 року № 75), яка була розроблена спільно з фахівцями проекту ПРООН в Україні «Прозорість та доброчесність публічного сектору» з урахуванням міжнародного стандарту ISO 37001 «Anti-bribery management systems», інших міжнародних актів та стандартів у сфері запобігання корупції у юридичних особах державного та приватного сектору економіки. Проект Типової антикорупційної програми також опрацьовувався фахівцями Американської торгівельної палати в Україні, Європейської Бізнес Асоціації та Ради бізнес-омбудсмена.

Розробка та ефективне впровадження антикорупційних програм юридичних осіб, на основі Типової програми, забезпечить прозорість їх діяльності, справедливе і неупереджене виконання працівниками і керівництвом юридичних осіб своїх функціональних обов'язків, що не лише дозволить заощадити державні кошти та моніторити їх використання юридичною особою, а й стане поштовхом до розвитку економіки держави, оскільки позитивно вплине на рівень конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості бізнес-середовища України.

З урахуванням цього також заплановано розробку спільно з Програмою розвитку ООН в Україні та затвердження Національним агентством у квітні цього року методичних рекомендацій щодо запобігання корупції у юридичних особах, у яких відповідно до Закону в обов'язковому порядку приймаються антикорупційні програми.

Крім того, Національним агентством підготовлено такі проекти:

Порядок роботи з повідомленнями про корупцію та Методичні рекомендації щодо організації роботи із повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами, які включено до Спільного плану дій Agriteam Canada Consulting Ltd. та Національного агентства, схваленого рішенням Національного агентства від 22 грудня 2016 року № 168 відповідно до Угоди про партнерство між Agriteam Canada Consulting Ltd. та Національним агентством в рамках реалізації проекту «Експертної підтримки врядування та економічного розвитку» від 01 грудня 2016 року;

Методичні рекомендації щодо діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції.

Для реалізації положень статті 53 Закону України «Про запобігання корупції» Національним агентством створено та забезпечується функціонування системи доступних і безпечних каналів зв'язку для отримання інформації від викривачів (спеціальна телефонна лінія, електронна форма повідомлення про корупційні правопорушення, розміщена на офіційному веб-сайті).

У 2016 році зазначеними каналами отримано та опрацьовано **398 повідомлень** про корупцію, з яких **184** повідомлення були **анонімними**.

Станом на кінець I кварталу 2017 року було опрацьовано **238 повідомлень** про корупцію, з яких **82** повідомлення були **анонімними**.

Працівниками Національного агентства у 2016 році надано **96 консультацій**, роз'яснень уповноваженим підрозділам (особам) органів влади із запобігання та виявлення корупції з питань застосування норм антикорупційного законодавства, в тому числі щодо розробки та затвердження антикорупційних програм, застосування Переліку посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків, щодо проведення спеціальної перевірки осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, а також посад з підвищеним корупційним ризиком.

З початку 2017 року було надано **135 консультацій**, роз'яснень представникам уповноважених підрозділів (особам) із запобігання та виявлення корупції органів влади, органів місцевого самоврядування, судової влади, які здебільшого стосувались підготовки антикорупційних програм, організації проведення оцінки корупційних ризиків в їх діяльності (**115 консультацій** та роз'яснень).

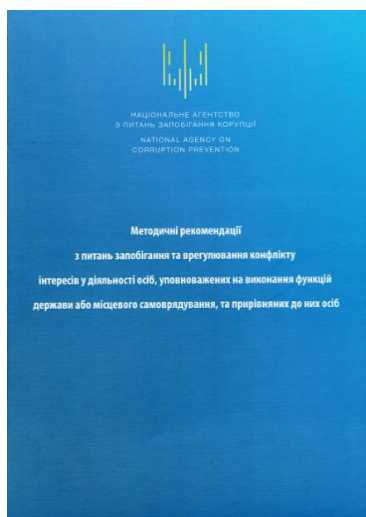
3. Моніторинг дотримання законодавства про конфлікт інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції

З метою формування єдиного підходу осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб до розуміння і дотримання правил запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, запроваджених Законом України «Про запобігання корупції» Національним агентством затверджено Методичні рекомендації з питань запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб (рішенням від 14 липня 2016 року № 2).

У Рекомендаціях відображена позиція Національного агентства щодо норм законодавства, які регулюють питання запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Зокрема у них узагальнено та використано позитивну практику попередніх років, напрацьовану державними органами, науковими установами, інститутами громадянського суспільства та запропоновано на основі чинного законодавства з урахуванням міжнародного досвіду базові практичні інструменти для підвищення ефективності виявлення, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, а саме:

- через практичні приклади розкрито поняття потенційного та реального конфлікту інтересів;
- запропоновано самостійний тест на наявність (відсутність) конфлікту інтересів;

- визначено алгоритми дій працівника та керівника у зв'язку із встановленням наявності конфлікту інтересів;
- розкрито питання відповідальності за вчинення дій, прийняття рішень в умовах конфлікту інтересів.

Рекомендації по суті мають стати «настільною книгою» для кожної особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб, яка буде використовуватися задля запобігання випадкам виникнення конфлікту інтересів у службовій діяльності та як посібник для його врегулювання.

З метою забезпечення належної реалізації законодавчих приписів щодо запобігання конфлікту інтересів у зв'язку із наявністю в особи підприємств чи корпоративних прав затверджено Методичні рекомендації щодо передачі в управління підприємств та/або корпоративних прав з метою запобігання конфлікту інтересів (рішення від 11 серпня 2016 року № 10).

Крім того, Методичні рекомендації містять рекомендовану форму повідомлення Національного агентства про передачу в управління підприємств та/або корпоративних прав.

Також Національним агентством розроблено та рішенням затверджено Порядок оформлення протоколів про адміністративні правопорушення та внесення приписів Національного агентства (*рішення від 09 червня 2016 року № 5 зі змінами, внесеними рішенням від 25 серпня 2016 року № 10*).

Зазначений порядок регламентує правозастосовну діяльність Національного агентства щодо оформлення уповноваженими особами Національного агентства протоколів про адміністративні правопорушення та приписів про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» щодо етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб або іншого порушення цього Закону та Закону України «Про політичні партії в Україні».

Протягом звітного періоду до Національного агентства **надійшло 741 повідомлення про правопорушення, пов'язані з корупцією**, в частині порушення вимог законодавства про конфлікт інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції, за якими було розпочато **253 перевірки інформації, наведеної у таких повідомленнях**.

Окрім того, Національним агентством надано **797 роз'яснень** про наявність/відсутність конфлікту інтересів, порядку дій щодо його врегулювання.

На даний час **завершено 55 перевірок** щодо можливих порушень Закону України «Про запобігання корупції» у зв'язку з самостійним врегулюванням конфлікту інтересів або відсутністю складу адміністративного правопорушення.

Направлено **23 вимоги** про усунення порушення вимог законодавства щодо етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших вимог та обмежень, передбачених Законом України «Про запобігання корупції», **12 з яких врегульовано**.

За результатами перевірок складено **4 приписи** про порушення вимог законодавства, з яких **3 вже виконані**, також до суду направлено **8 протоколів** про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією **щодо 5 посадових осіб**. За результатами розгляду **2 протоколів** судом прийнято рішення про **притягнення** винної особи до відповідальності.

Інформація про осіб, притягнутих до відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, окремо за категоріями осіб, зазначених у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції»

Суб'єкти відповідальності	Кількість осіб
народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати місцевих рад, сільські, селищні, міські голови <i>Примітка. З них 1 народний депутат України, 2 депутати місцевої ради</i>	3
Державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування <i>Примітка.</i>	1

З них 1 посадова особа місцевого самоврядування посадові та службові особи органів прокуратури, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, дипломатичної служби, державної лісової охорони, державної охорони природно-заповідного фонду, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної податкової політики та державної політики у сфері державної митної справи <i>Примітка.</i> З них 1 начальник митниці	1
---	----------

Назва статті Кодексу України про адміністративні правопорушення	Номер статті	Кількість протоколів
Неповідомлення особою у встановлених законом випадках та порядку про наявність у неї реального конфлікту інтересів	ч. 1 ст.172 ⁷	4
Вчинення дій чи прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів	ч. 2 ст.172 ⁷	4

В рамках Спільної інформаційно-просвітницької кампанії Національного агентства та ПРООН «Конфлікт інтересів: треба знати!» працівниками

Національного агентства, в якості спікерів, взято участь у **13 одноденних тренінгах** для органів виконавчої влади, обласних та районних держадміністрацій, депутатів та службовців органів місцевого самоврядування, які проходили з 15 листопада по 23 грудня 2016 року у містах Вінниця, Івано-Франківськ, Луцьк, Київ, Харків, Полтава, Черкаси, Дніпро, Запоріжжя.

Одеса, Миколаїв, Краматорськ, Львів,

4. Контроль та перевірка декларацій, моніторинг способу життя осіб уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування

У сфері фінансового контролю та перевірки декларацій визначено такі завдання Національного агентства:

забезпечення контролю за поданням та перевіркою декларацій суб'єктів декларування;

проведення моніторингу способу життя суб'єктів декларування;

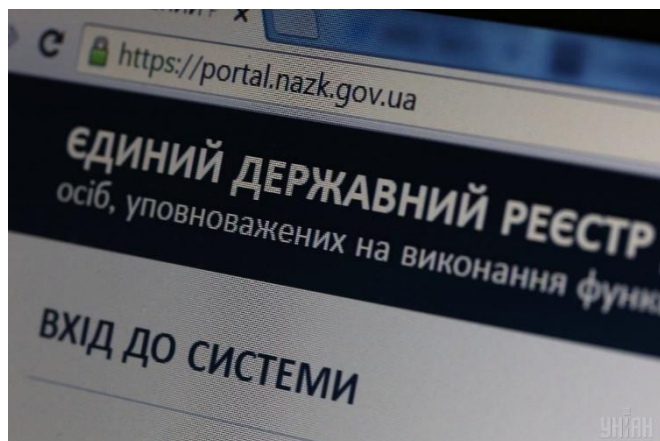
надання методичної та консультативної допомоги стосовно подання та перевірки декларацій суб'єктів декларування;

виявлення порушень та вжиття заходів щодо притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень;

підготовка матеріалів щодо звернення до суду за позовами (заявами) з питань визнання незаконними нормативно-правових актів, індивідуальних рішень, виданих (прийнятих) внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення.

Відповідно до пункту 5 частини першої статті 12, пункту 2 Розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону України «Про запобігання корупції» Національне агентство оголосило про початок роботи системи електронного декларування (рішенням від 10 червня 2016 року № 2 зі змінами, внесеними рішенням від 18 серпня 2016 року №1) та визначено два етапи початку роботи системи подання та оприлюднення декларацій.

З 00 год. 00 хв. 01 вересня 2016 року прийнято в постійну (промислову) експлуатацію ІТС «Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» та забезпечено його функціонування.

Так, у 2016 році службові особи, які на день початку роботи зазначеної системи, тобто з 01 вересня 2016 року, займали згідно зі статтею 50 Закону України «Про запобігання корупції» відповідальне та особливо відповідальне становище, зобов'язані були подати щорічні декларації за минулий рік у порядку, встановленому цим Законом, протягом 60 календарних днів після

початку роботи системи.

Уже з 2017 року декларації осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування мають, подавати усі інші суб'єкти декларування.

30 жовтня 2016 року завершилась кампанія подання електронних декларацій за 2015 рік для посадовців державної служби та органів місцевого самоврядування, які займають відповідальне або особливо відповідальне становище.

Щодо основних результатів першої хвилі електронного декларування (період 00-00 хв. 01 вересня 2016 року – 24-00 хв. 30 жовтня 2016 року):

- зареєстровано в Реєстрі – **115 304** користувачів;
- подано до Реєстру 118 135 електронних документів, з них щорічних декларацій за 2015 рік – **114 037** (у тому числі 11 125 – виправлених).

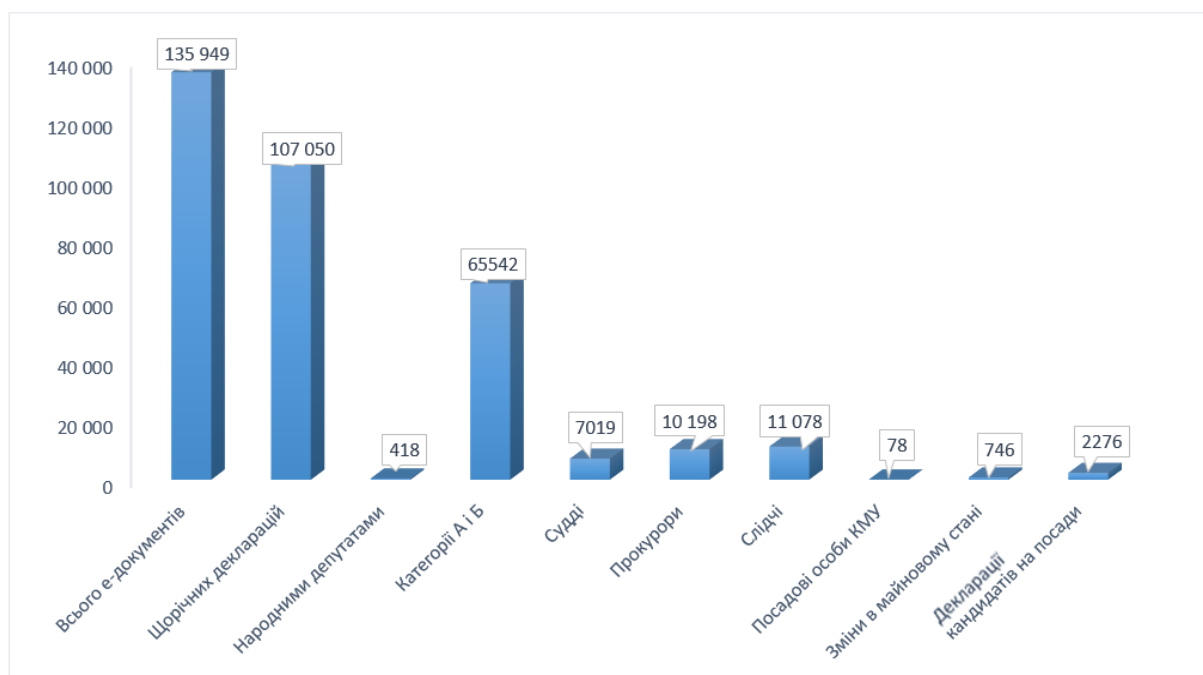
Діаграма 1. Результати першої хвилі електронного декларування

Станом на 31 грудня 2016 року до Реєстру подано всього **135 949** електронних документів:

- щорічних декларацій за 2015 рік – **107 050** (у т.ч. виправлених **20 334**);
- народними депутатами – **418**;
- посадовими особами державної служби категорій «А» та «Б» – **65 542**;
- посадовими особами місцевого самоврядування – **1 053**;
- суддями – **7 019**;
- прокурорами – **10 198**;
- слідчими – **11 078**;
- посадовими особами КМУ – **78**;
- повідомлень про зміни в майновому стані – **746**;
- декларацій кандидатів на посаду – **2 276**.

Діаграма 2. Подано декларацій до Реєстру станом на кінець 2016 року

Починаючи з 2017 року усіма суб'єктами декларування подаються усі типи декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Станом на березень місяць 2017 року до Реєстру подано 450 997 декларацій, серед яких:

- щорічних декларацій за 2016 рік – 268 402 (у т.ч. виправлених 29 631);
- декларацій перед звільненням поданих у 2017 році – 5 289 (у т.ч. виправлених 721);
- декларацій після звільнення за минулий 2016 рік – 290 (у т.ч. виправлених 41);
- декларацій кандидата на посаду за минулий 2016 рік – 27 335 (у т.ч. виправлених 4299);
- повідомлень про суттєві зміни в майновому стані у 2017 році – 3 229.

Відповідно до частини другої статті 49 Закону України «Про запобігання корупції», Порядку перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій, відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та Повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій, затверджених рішенням Національного агентства від 06 вересня 2016 року № 19, зареєстрованим в Мін'юсті 15 листопада 2016 року за № 1479/29609, до Національного агентства надійшла інформація від державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, а також юридичних осіб публічного права про випадки неподання чи несвоєчасного подання декларацій суб'єктами декларування, які в них працюють (працювали) стосовно **близько 1700 осіб**.

Станом на кінець 2016 року, на підставі зазначених повідомлень Національним агентством направлено до суду **11 протоколів** про факти несвоєчасного подання декларацій. Притягнуто до відповідальності 4 особи згідно з частиною 1 статті 172⁶ Кодексу України про адміністративні правопорушення.

У 2017 році до Національного агентства надійшло близько **1 000 повідомлень** про факти неподання чи несвоєчасного подання декларацій, за результатами розгляду яких складено та направлено до суду **6 протоколів** про адміністративні правопорушення.

Протягом червня 2016 року – березня 2017 року створена першочергова відомча нормативно-правова база, що регулює заходи фінансового контролю Національного агентства. Набрали чинності наступні документи:

Порядок перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та Повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій (*рішення від 06 вересня 2016 року №19, зареєстроване в Мін'юсті 5 листопада 2016 року за № 1479/29609*);

Порядок інформування Національного агентства з питань запобігання корупції про відкриття валютного рахунку в установі банку-нерезидента (*рішення від 06 вересня 2016 року № 20, зареєстроване в Мін'юсті 18 жовтня 2016 року за № 1366/29469*);

Порядок формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (*зареєстрований в Мін'юсті 15 липня 2016 року за № 959/29089 зі змінами внесеними рішенням від 06 вересня 2016 року № 19, зареєстрованими у Мін'юсті 18 жовтня 2016 року за № 1366/29496*);

форма декларації осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (*зареєстрована в Мін'юсті 15 липня 2016 року за № 960/29090*);

форма повідомлення про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування (*зареєстрована в Мін'юсті 15 липня 2016 року за № 961/29091*);

Порядок надання Державною фіскальною службою України інформації з Державного реєстру фізичних осіб – платників податків про доходи фізичних осіб на запити Національного агентства з питань запобігання корупції (*рішення від 28 жовтня 2016 року № 101, зареєстроване в Мін'юсті 21 грудня 2016 року за № 1677/29807*);

Порядок проведення контролю та повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування

(рішення від 10 лютого 2017 року № 56, зареєстроване в Мін'юсті 13 лютого 2017 року за № 201/30069).

Крім того, розроблено Порядок здійснення моніторингу способу життя особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Зазначений порядок доопрацьовується робочою групою, утвореною за ініціативи Уряду, до складу якої увійшли експерти Секретаріату Кабінету Міністрів України, Мін'юсту та Національного агентства.

Затверджено Роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю (рішення від 11 серпня 2016 року № 3 зі змінами, внесеними рішенням від 06 вересня 2016 року № 18). Зазначені роз'яснення розміщені на сайті Національного агентства.

Додатково Національним агентством створено гарячу лінію для надання консультацій та допомоги декларантам при заповненні електронних декларацій.

У період з серпня по березень 2017 року було надано понад **2 500 таких консультацій**.

Крім того, Національним агентством проводиться регіональна просвітницька кампанія щодо нової системи фінансового контролю, роз'яснення законодавства з цих питань, практичної демонстрації заповнення декларацій. Наразі такі заходи відбулися **в 10 обласних центрах** України, а також більше **40 державних органах**.

Національне агентство разом з ПРООН запустили онлайн-курс з метою надання практичної допомоги із заповнення декларації. Курс, який знаходиться у відкритому доступі на онлайн платформі «Прометеус», орієнтований на державних службовців, депутатів місцевого самоврядування та всіх, на кого розповсюджується дія Закону України «Про запобігання корупції»¹¹⁷.

Ведеться робота щодо укладення договорів про забезпечення доступу Національного агентства до інформаційних баз даних державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування.

Станом на кінець I кварталу 2017 року підписано Меморандуми про співпрацю з Мін'юстом України, Державною фінансовою інспекцією, Державною фіскальною службою та Держфінмоніторингом, Укртрансбезпекою, Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку, Пенсійним фондом України, Державною авіаційною службою та Державною службою інтелектуальної власності.

Проведено роботу із забезпечення доступу Національного агентства до реєстрів та інформаційних баз державних органів, зокрема на сьогодні є доступ до:

Національної автоматизованої інформаційної системи департаменту Державної автомобільної інспекції;

Державного судового реєстру України та інформації зі Судової книги;

¹¹⁷ Як подати е-декларацію; https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:NAZK+ED101+2017_T1/about.

Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, реєстру прав власності на нерухоме майно;

Державного реєстру іпотек;

Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна;

Державного реєстру цивільних повітряних суден України;

Державного земельного кадастру;

Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;

Державного реєстру фізичних осіб-платників податків про суми доходу, нарахованих фізичним особам податковими агентами, та/або суми доходів, отриманих самозайнятими особами, а також розмір утриманого податку з доходів фізичних осіб;

Державного реєстру патентів України на винаходи;

Державного реєстру патентів України на корисні моделі;

Державного реєстру патентів України на промислові зразки;

Державного реєстру свідоцтв України на знаки для товарів і послуг.

Крім того, починаючи з 01 січня 2017 року Національним агентством розпочато проведення, в межах компетенції, спеціальних перевірок.

Станом на початок березня 2017 року до Національного агентства надійшло близько 1700 запитів про проведення спеціальної перевірки, з них:

- близько 1 350 запитів розглянуто по суті;
- близько 350 запитів повернуто органам, відповідальним за організацію проведення спеціальної перевірки, без розгляду у зв'язку з недотриманням вимог, визначених Порядком проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 року № 171.

Також, з моменту набрання чинності Порядком проведення контролю та повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, Національне агентство розпочало проведення повної перевірки декларацій.

Також Національним агентством прийнято рішення про початок повної перевірки декларацій **11 осіб**, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, серед яких **7 народних депутатів України**.

Підставою для проведення повної перевірки декларацій стала інформація про можливе відображення у деклараціях недостовірних відомостей, отримана від фізичних осіб, громадських організацій та правоохоронних органів. Зокрема, уповноважені особи Національного агентства перевіряють декларації 7 народних депутатів України, прокурора Київської прокуратури, військового прокурора сил АТО, колишнього судді та співробітника Державної служби з надзвичайних ситуацій.

Крім того, Національним агентством надіслано 20 відмов у проведенні повної перевірки декларацій за зверненнями фізичних, юридичних осіб, засобів

масової інформації та інших джерел про можливе відображення у деклараціях недостовірних відомостей.

Підставами для такої відмови відповідно до Порядку проведення контролю та повної перевірки декларації була неможливість встановлення особи суб'єкта декларування або ідентифікації конкретної декларації, відсутність фактичних даних, що могли бути перевірені; наявність тверджень про недостовірність відомостей без будь-яких пояснень невідповідності таких відомостей дійсності.

5. Діяльність у сфері запобігання політичній корупції

З метою створення та забезпечення функціонування системи контролю за встановленням обмежень і забезпечення прозорості та підзвітності фінансування політичних партій і виборчих кампаній, запровадження прямого державного фінансування діяльності політичних партій затверджено всі нормативно-правові акти передбачені Законом України «Про політичні партії в Україні»:

затверджено форми заяв до банку чи відділення зв'язку до платіжного документа на здійснення грошового внеску на підтримку політичної партії *(рішення від 02 березня 2016 року № 7)*;

затверджено форму звіту політичної партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру *(рішення від 09 червня 2016 року № 3)*;

погоджено проект постанови ЦВК про форми фінансових звітів про надходження і використання коштів виборчих фондів політичних партій, порядок їх складання, надсилання та проведення аналізу *(рішення від 02 червня 2016 року № 6)*;

погоджено проект постанови Національного банку України про встановлення порядку подання повідомлень про відкриття/закриття рахунків політичних партій у банках України до Рахункової палати та Національного агентства *(рішення від 14 липня 2016 року № 5)*;

затверджено Положення про порядок подання Звіту політичної партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру до НАЗК *(рішення від 28 липня 2016 року № 2)*;

затверджено Положення про аналіз Звіту політичної партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру *(рішення від 08 вересня 2016 року № 26)*;

встановлено визначення термінів, що вживаються у Законі України «Про політичні партії в Україні» та законодавстві України про вибори *(рішення від 11 серпня 2016 року № 11)*;

затверджено розподіл коштів, виділених з державного бюджету на фінансування статутної діяльності політичних партій у 2016 році, між політичними партіями на підтримку виборчих списків яких під час останніх позачергових виборів народних депутатів України

2014 року у єдиному загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі було подано не менше п'яти відсотків дійсних голосів виборців (рішення від 31 серпня 2016 № 13).

У 2016 році реалізовано вимоги Закону України «Про політичні партії в Україні» щодо надання державного фінансування статутної діяльності політичних партій на суму **167 647,625 тис. грн** (фінансування отримали 5 політичних партій):

«Народний фронт» – 50,272 млн грн;

партія «ПАРТІЯ «БПП «СОЛІДАРНІСТЬ» – 49,543 млн грн;

Об'єднання «Самопоміч» – 44,475 млн грн;

«Радикальна Партія Олега Ляшка» – 16,907 млн грн;

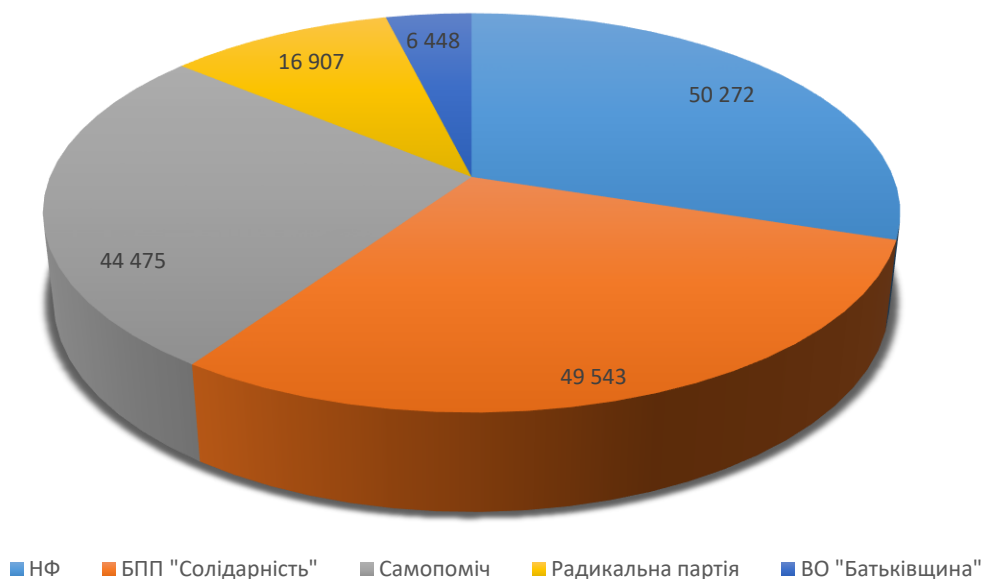
ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ «БАТЬКІВЩИНА» – 6,448 млн грн.

В рамках проведення інформаційно-роз'яснювальної кампанії щодо положень Закону України № 731–VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання і протидії політичній корупції» Радою Європи за підтримки НАЗК та Центральної виборчої комісії розроблено **5 анімаційних роликів**.

У січні 2017 року реалізовано вимоги Закону України «Про політичні партії в Україні» щодо надання державного фінансування статутної діяльності політичних партій на суму 98 482,925 тис. грн (фінансування отримали 5 політичних партій: «НАРОДНИЙ ФРОНТ» - 28 438,375 тис. грн, ПАРТІЯ «БЛОК ПЕТРА ПОРОШЕНКА «СОЛІДАРНІСТЬ» - 28 025,9 тис. грн, «ОБ'ЄДНАННЯ «САМОПОМІЧ» - 25 158,625 тис. грн, «РАДИКАЛЬНА ПАРТІЯ ОЛЕГА ЛЯШКА» – 95 64,475 тис. грн., ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ «БАТЬКІВЩИНА»- 7 295,55 тис. грн.).

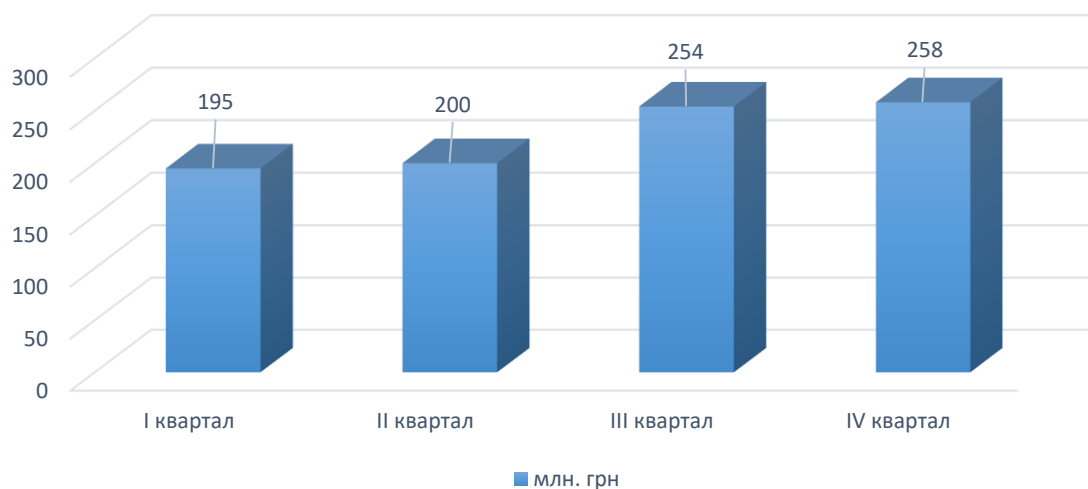
Фінансування політичних партій у 2016 році (млн грн)

У 2016 році були прийняті перші звіти політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру. Так, прийнято від політичних партій **195 Звітів за I квартал 2016 року, 200 Звітів за II квартал 2016 року та 254 Звіти за III квартал 2016 року**, а також здійснено їх аналіз та оприлюднено на офіційному веб-сайті Національного агентства.

За IV квартал від політичних партій прийнято **258 Звітів**, які наразі аналізуються та розміщені на офіційному сайті.

Звітність політичних партій у 2016 році

Разом з цим, оприлюднено висновки за результатами аналізу звітів на офіційному веб-сайті Національного агентства за I, II та III квартали 2016 року.

За результатами аналізу звітів політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру поданих за III квартал 2016 року виявлено наступні порушення:

передбачені статтею 212¹⁵ КУпАП (виявлено у 3 політичних партій);
 передбачені статтею 212²¹ КУпАП;
 порушення порядку подання Звіту (виявлено у 83 політичних партій);
 ознаки кримінального правопорушення за статтею 159¹ ККУ (виявлено у Звітах 12 політичних партій).

Крім цього, за 2016 рік та I квартал 2017 року складено **105 протоколів** про адміністративне правопорушення, з них:

- за 2016 рік 17 протоколів;
- за 2017 рік 88 протоколів.

Направлено до суду 100 протоколів.

За адміністративне правопорушення передбачене статтею 212²¹ КУпАП складено **85 протоколів**;

за адміністративне правопорушення передбачене статтею 212¹⁵ КУпАП складено **19 протоколів**;

за адміністративне правопорушення передбачене статтею 188⁴⁶ КУпАП складено **1 протокол**.

Згідно із постановами судів **50 осіб** визнано винними у вчиненні адміністративного правопорушення передбаченого статтями 212¹⁵ та 212²¹ КУпАП, та притягнуто до адміністративної відповідальності з накладенням стягнення у вигляді штрафу.

На сьогодні ведеться робота із запровадження електронної форми звітності політичних партій (програмне забезпечення, обладнання електронна форма звіту).

У межах реалізації проекту міжнародної технічної допомоги «Програма ефективної та відповідальної політики (U-RAP) (Компонент III)», зареєстрованого у Міністерстві економічного розвитку і торгівлі 02 липня 2016 року за № 3423, здійснені наступні заходи:

розроблений курс та навчальні матеріали для представників політичних партій з питань заповнення звіту про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру;

розроблений інформаційний плакат щодо розподілу державного фінансування станом на вересень 2016 року для всеукраїнської просвітницької кампанії з виборчих питань та питань політичного фінансування в вересні-листопаді 2016 року;

розроблений інформаційний буклет «Реформа політичних фінансів – чому це важливо» для всеукраїнської просвітницької кампанії з виборчих питань та питань політичного фінансування в вересні-листопаді 2016 року.

Національне агентство спільно з Міжнародною фундацією виборчих систем (IFES) 08 липня 2016 року організували навчальний семінар з питань політичного фінансування для журналістів в рамках IV семінару для експертів з питань політичних партій.

Національне агентство спільно з IFES 22 липня 2016 року організували навчальний семінар для 97 представників політичних партій з питань заповнення звіту про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру.

Співробітники Департаменту з питань запобігання політичній корупції Національного агентства 27 липня 2016 року взяли участь у навчальному семінарі з міжнародного досвіду щодо нагляду за політичним фінансуванням, організованому IFES.

У Центрі управління навчанням учасників виборчих процесів при ЦВК 16-18 серпня 2016 року відбувся навчальний семінар-нарада для 10 тренерів, які згодом провели всеукраїнську просвітницьку кампанію з виборчих питань та питань політичного фінансування, яка включала в себе тренінги для журналістів, виборчі школи для громадських активістів та семінари для студентів в п'яти регіонах України.

Національне агентство спільно з IFES організували 28-29 вересня 2016 року тренінг з нагляду за політичним фінансуванням для співробітників Національного агентства.

Національне агентство спільно з IFES провели 22 вересня – 5 жовтня 2016 року онлайн опитування представників політичних партій щодо покращення форми звіту про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру.

III. Діалог та партнерство

1. Співпраця з державними органами

З метою забезпечення ефективної реалізації визначених Законом України «Про запобігання корупції» превентивних антикорупційних функцій та повноважень Національного агентства здійснюються заходи щодо започаткування співпраці з іншими державними органами України (підписано Меморандуми про співпрацю з Мін'юстом, ДФІ, ДФС, Держфінмоніторингом, Укртрансбезпеки, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку), Радою бізнес-омбудсмена, профільними міжнародними установами й організаціями у сфері запобігання корупції та їх проектами (підписано Меморандуми про Консультативною Європейського Міжнародною

співпрацю з місією Союзу (EUAM), фундацією виборчих систем (IFES), Проектом «Експертна підтримка врядування та економічного розвитку» (EDGE), Центром зі зниження ризиків корупції в оборонному секторі (CIDS).

2. Взаємодія з громадськістю, діяльність Громадської ради при Національному агентстві

Національне агентство взаємодіє з інститутами й організаціями громадянського суспільства, зокрема шляхом:

залучення до заходів із розробки, реалізації та моніторингу виконання антикорупційної стратегії та державної програми з її реалізації;

стимулювання повідомлень про виявлені факти вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, реальний, потенційний конфлікт інтересів, інформування про вжиті Національним агентством заходи за результатами розгляду повідомлень;

залучення до проведення громадської антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, моніторингу законодавства на предмет наявності в ньому корупціогенних норм;

замовлення проведення досліджень, у тому числі наукових, соціологічних тощо, з питань запобігання корупції;

інформування з питань запобігання корупції, роз'яснення положень антикорупційного законодавства; забезпечення здійснення громадського контролю за виконанням законів у сфері запобігання корупції відповідно до законодавства.

З метою здійснення громадського контролю за діяльністю Національного агентства та впливу на його рішення Законом України «Про запобігання корупції» передбачено утворення при

Національному агентстві Громадської ради.

Порядок організації та проведення конкурсу з формування Громадської ради при Національному агентстві затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 року № 140.

Громадська рада при Національному агентстві заслуховує інформацію про діяльність, виконання планів і завдань Національного агентства, затверджує щорічні звіти про діяльність Національного агентства, надає висновки за результатами експертизи проектів актів Національного агентства, делегує для участі в засіданнях Національного агентства свого представника з правом дорадчого голосу.

На сьогодні розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 липня 2016 року № 555-р «Деякі питання проведення конкурсу з формування Громадської ради при Національному агентстві з питань запобігання корупції» визначено уповноважену посадову особу, відповідальну за проведення конкурсу з формування Громадської ради при Національному агентстві з питань

запобігання корупції (далі – Уповноважена особа) – керівника апарату Національного агентства Ткаченка Ігоря Валентиновича.

На виконання пункту 2 розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 липня 2016 року № 555-р Уповноваженою особою було підготовлено та внесено на розгляд членам Національного агентства проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Питання Громадської ради при Національному агентстві з питань запобігання корупції» (рішення від 08 вересня 2016 року № 25), який передбачає низку необхідних організаційно-правових заходів щодо підготовки та проведення конкурсу.

Зазначений план заходів щодо проведення конкурсу з формування Громадської ради при Національному агентстві було затверджено Кабінетом Міністрів України.

Формування Громадської ради при Національному агентстві відповідно до положень Закону та затвердженого Урядом Порядку здійснювалося на підставі результатів конкурсного відбору кандидатів до її складу на ініціативних зборах представниками громадських об'єднань, який проводився шляхом рейтингового голосування.

Так, із 44 запропонованих громадськими об'єднаннями кандидатів було обрано 15 і з 24 лютого 2017 року Громадська рада при Національному агентстві розпочала свою діяльність.

В організації конкурсу з формування Ради брали участь Transparency International Ukraine, Реанімаційний Пакет Реформ, Антикорупційний штаб та інші громадські організації.

3. Міжнародне співробітництво та міжнародна технічна допомога

Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» Національне агентство з питань запобігання корупції уповноважене на здійснення координації виконання міжнародних зобов'язань у сфері формування та реалізації антикорупційної політики та співпрацю з міжнародними організаціями.

Від початку започаткування діяльності Національне агентство плідно співпрацює із профільними органами інших країн, міжнародними установами, організаціями та їх проектами.

Так, у червні 2016 року відбувся офіційний візит делегації Національного агентства на чолі із Головою Наталією Корчак до Грузії в рамках якого було підписано Меморандум про розуміння та співпрацю між Національним агентством та Офісом державного аудиту Грузії.

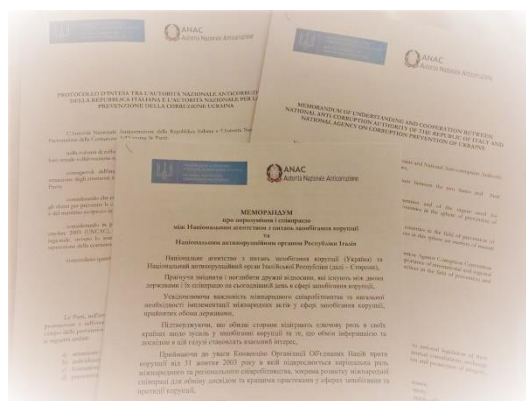

07 червня 2016 року підписано Протокол про розуміння та співпрацю між Національним агентством та Міжнародною фундацією виборчих систем (IFES).

18 жовтня 2016 року підписано Протокол про наміри між Національним агентством та Центром зі зниження ризиків корупції в оборонному секторі (CIDS).

01 грудня 2016 року Національне агентство та Agriteam Canada Consulting Ltd. підписали Угоду про партнерство, відповідно до якої рішенням Національного агентства від 22 грудня 2016 року № 168 схвалено Спільний план Agriteam Canada Consulting Ltd. та Національного агентства.

15 лютого 2017 року Голова Національного Наталія Корчак та Президент Національного антикорупційного органу Італії (ANAC) Раффаеле Кантоне підписали Меморандум про взаєморозуміння між двома агентствами. Угода спрямована на розвиток і зміцнення співробітництва шляхом обміну інформацією та досвідом у галузі запобігання корупції. Документ також передбачає проведення періодичних консультацій, роботу над спільними проектами та забезпечує правову основу для більш тісних відносин між двома антикорупційними агентствами.

За підтримки Консультативної місії ЄС в Україні (EUAM) 05 серпня 2016 року у м. Києві відбулась зустріч керівництва Національного агентства з делегацією Центрального антикорупційного бюро Польщі, під час якої обговорювалось питання співпраці.

14-18 листопада 2016 року делегація Національного агентства на чолі із членом Національного агентства Олександром Скопичем відвідала із ознайомчим візитом антикорупційні органи Польщі, зокрема Центральне антикорупційне бюро Польщі, Агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних злочинів.

Також в рамках візиту керівництво Національного агентства та Вищого офісу аудиту Республіки Польща обговорили питання міжвідомчої співпраці та можливості обміну інформацією для удосконалення заходів, які здійснюються Національним агентством для запобігання корупції в Україні.

Загалом з моменту створення Національного агентства було проведено понад 100 зустрічей керівництва Національного агентства з представниками міжнародних установ, організацій та їх проектів, під час яких обговорювалися актуальні питання та проблеми у сфері запобігання та боротьби з корупцією.

З метою налагодження співпраці з антикорупційними органами інших країн Національним агентством напрацьовано проекти Меморандумів про порозуміння та співпрацю з профільними органами Польщі, Румунії, Латвії, Словенії, Франції, Хорватії.

Зазначені проекти Меморандумів надіслано на опрацювання до антикорупційних органів відповідних країн. Після узгодження редакцій та погодження із Міністерством закордонних справ буде розпочато процедуру їх підписання.

На сьогодні Національним агентством здійснюються заходи щодо забезпечення належної координації виконання всіх міжнародних зобов'язань, взятих на себе Україною.

Делегація Національного агентства брала участь у пленарному засіданні Антикорупційної мережі для країн Східної та Центральної Азії Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD), яке відбулось 12-14 вересня 2016 року у м. Париж (Французька Республіка), під час якого було представлено звіт щодо прогресу виконання Україною рекомендацій, наданих в рамках Стамбульського плану дій, за результатами Третього раунду моніторингу, відповідно до якого Україна виконала 13 з 18 наданих їй рекомендацій.

22 березня 2017 року Уряд визначив Національного координатора з питань реалізації Стамбульського плану дій по боротьбі з корупцією Антикорупційної мережі для Східної Європи та Центральної Азії Організації економічного співробітництва, який представлятиме Україну.

Розпорядженням Кабінету Міністрів № 189-р Національним координатором призначено керівника Департаменту антикорупційної політики апарату Національного агентства з питань запобігання корупції Шапку Богдана Володимировича.

Прийняття вказаного розпорядження забезпечить подальше співробітництво України з ОЕСР.

Наразі Національним агентством здійснюються заходи щодо організації проведення моніторингового візиту групи експертів ОЕСР до України, який відбудеться в рамках започаткування Четвертого раунду моніторингу Стамбульського плану дій.

Під час згаданого візиту експерти ОЕСР здійзнять оцінку виконання Україною рекомендацій, наданих за результатами Третього раунду моніторингу, а також щодо запобігання корупції в Україні на секторальному рівні.

26-27 вересня 2016 року у м. Брюссель (Королівство Бельгія) член Національного агентства Руслан Рябошапка взяв участь у заходах, присвячених імплементації ключових реформ у рамках Плану дій щодо лібералізації ЄС візового режиму для України, зокрема у зустрічі з послами Комітету постійних представників держав-членів ЄС (COREPER), під час яких було презентовано результати виконання Україною міжнародних зобов'язань, в тому числі заходів щодо створення Національного агентства та запуску системи електронного декларування як основних вимог для лібералізації ЄС візового режиму для України.

Національне агентство докладає максимальних зусиль для створення позитивного іміджу України на світовій арені.

Так, участь заступника Голови Національного агентства Руслана Радецького у заході «День українських реформ в Раді Європи», що відбувався 03 жовтня 2016 року у м. Страсбург (Французька Республіка), дозволила поширити серед країн-членів Ради Європи докладну інформацію про антикорупційну реформу в Україні.

Указом Президента України від 17 жовтня 2016 року № 468 до складу делегації України для участі у роботі Групи держав Ради Європи проти корупції (GRECO) включено представника від Національного агентства.

Group of States against Corruption
Groupe d'États contre la corruption

З 28 листопада по 02 грудня 2016 року у м. Страсбург делегація України взяла участь у 74-му пленарному засіданні GRECO. Завдяки активній роботі членів української делегації наша держава повернулася до групи країн, які здійснюють моніторинг виконання рекомендацій GRECO.

Більше того, Голову делегації України Буроменського М.В. обрано до «short list» Бюро GRECO, що надалі дає можливість автоматичного призначення членом Бюро GRECO в разі виходу з нього членів чи змін національних делегацій.

З метою належного виконання міжнародних зобов'язань, взятих Україною в рамках членства в Раді Європи, Національним агентством 12-16 грудня 2016 року організовано та проведено оціночний візит делегації GRECO до України.

Зазначений візит було здійснено в рамках започаткування для України четвертого раунду взаємного оцінювання, який стосується запобігання корупції стосовно членів парламенту, суддів та прокурорів.

Протягом тижня експерти здійснили низку зустрічей із представниками Верховної Ради України, міжнародних організацій, громадськості, а також суддями, прокурорами та журналістами, за результатами яких буде складено оціночний Звіт щодо України, котрий розглядатиметься на пленарному засіданні GRECO у червні 2017 року.

З метою налагодження міжнародної співпраці у сфері просування культури доброчесності Національне агентство взяло активну участь у створенні Мережі доброчесності (далі – Мережа) та виступило одним з її співзасновників.

Мережа покликана стати міжнародною платформою для визначення основних напрямів та механізмів міжнародного співробітництва світової антикорупційної спільноти, що в подальшому сприятиме об'єднанню міжнародних зусиль у боротьбі з корупцією.

Наразі розглядається можливість приєднання України до Мережі.

У 2017 році Національним агентством вивчатиметься можливість приєднання до організації «Європейські партнери проти корупції» (EPAC), метою якої є запобігання та протидія корупції. EPAC є незалежним форумом, котрий на сьогодні об'єднав понад 60 антикорупційних органів країн-членів Ради Європи.

Крім цього, здійснено заходи щодо визначення Національного агентства бенефіціаром чи реципієнтом проектів міжнародної технічної допомоги:

ПРООН «Прозорість і доброчесність публічного сектору в Україні»;

Міжнародної фундації виборчих систем (IFES) «Поліпшення сприятливих умов для політичної конкуренції», «Програма ефективної і відповідальної політики», «Посилення спроможності учасників виборчих процесів»;

Рамкової програми співробітництва між Європейським Союзом та Радою Європи для країн Східного партнерства Спільного проекту «Боротьба з корупцією»;

Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) «Підтримка діагностики, моніторингу та переслідування корупції в Україні»;

Консультативної місії Європейського Союзу з реформування сектору цивільної безпеки в Україні «Операційна підтримка у наданні стратегічних комунікацій щодо реформування сектору цивільної безпеки України (2015-2016 роки)»;

Європейського Союзу «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні».

Сьогодні здійснюються заходи щодо приєднання до Проекту «Експертна підтримка врядування та економічного розвитку» (EDGE).

IV. Кадрове забезпечення

1. Структура та персонал

Однією з умов роботи Національного агентства є утворення його апарату, який згідно з частиною другою статті 8 Закону України «Про запобігання корупції» здійснює організаційне, інформаційно-довідкове та інше забезпечення його діяльності.

У зв'язку з цим та з метою визначення структурної організації органу рішенням Національного агентства від 05 квітня 2016 року № 1 було затверджено структуру апарату Національного агентства, яка передбачає функціонування 13 структурних підрозділів, з яких 5 підрозділів забезпечують виконання Національним агентством повноважень, передбачених Законами України «Про запобігання корупції» та «Про політичні партії в Україні», а 8 – виконують допоміжні функції.

Керівництво апаратом здійснюють керівник апарату та два заступники, які спрямовують роботу відповідно до визначених Регламентом Національного агентства та Положенням про апарат Національного агентства напрямків.

Забезпечення функціональної підтримки роботи членів Національного агентства відповідно до затвердженої структури здійснюють:

Департамент антикорупційної політики,

Департамент організації роботи із запобігання та виявлення корупції,

Департамент моніторингу дотримання законодавства про конфлікт інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції,

Департамент фінансового контролю та моніторингу способу життя,

Департамент з питань запобігання політичній корупції.

Як допоміжні служби в апараті Національного агентства створені:

Департамент організаційного та кадрового забезпечення (забезпечення роботи членів Національного агентства, організації його засідань, ведення кадрової роботи, здійснення заходів міжнародного протоколу, забезпечення доступу до публічної інформації);

Управління бухгалтерського обліку та звітності (планування фінансово-господарської діяльності, ведення бухгалтерського обліку та складення звітності);

Адміністративний департамент (первинна обробка, облік кореспонденції, ведення електронного діловодства, захист інформаційно-телекомунікаційних мереж Національного агентства, забезпечення роботи державних реєстрів та веб-ресурсів Національного агентства, забезпечення належних умов роботи Національного агентства);

Відділ правового забезпечення (підготовка внутрішніх документів Національного агентства, юридичне супроводження процесів діяльності Національного агентства);

Сектор запобігання та виявлення корупції в Національному агентстві з питань запобігання корупції (запобігання корупційним проявам серед працівників апарату Національного агентства);

Сектор внутрішнього аудиту (аналіз ефективності діяльності апарату Національного агентства, використання ресурсів, що є у його розпорядженні);

Сектор режимно-секретної роботи (забезпечення роботи з документами з обмеженим доступом в частині, що стосується державної таємниці).

Окрім того, роботу членів Національного агентства підтримують радники, які входять до групи радників на правах самостійного відділу.

Структурні підрозділи апарату Національного агентства мають у своєму складі управління, відділи, сектори, утворені за функціональною ознакою.

Лише у двох департаментах: Департаменті моніторингу дотримання законодавства про конфлікт інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції, а також у Департаменті фінансового контролю та моніторингу способу життя поділ здійснено не за функціональною ознакою, а територіальною.

Це пов'язано із тим, що функції, покладені на департаменти, дуже близькі за своєю суттю, питання, які досліджуються фахівцями, тісно пов'язані та їх часто неможливо розглядати окремо.

Аналіз трудових показників у сфері праці – це особливий вид економічних досліджень ефективності використання трудових ресурсів і управлінських рішень, спрямованих на її підвищення, що виконується з метою розкриття їх взаємозв'язків, сили взаємовпливу, визначення ступеня необхідності кожного з них.

Персонал Національного агентства є головним фактором його ефективного функціонування та характеризується кількістю, структурою, професійною придатністю, компетентністю та іншими характеристиками. Структурна характеристика персоналу визначається якісним складом (наявність конкретних знань і професійних навичок, досвід роботи) і кількісним співвідношенням окремих категорій і груп працівників Національного агентства.

Робота з кадрами в Національному агентстві є складовою частиною організації його діяльності щодо формування, підготовки, розстановки та раціонального використання кадрів з метою забезпечення ефективної діяльності кожного працівника, підрозділу та агентства в цілому згідно з покладеними на них завданнями та функціями.

У 2016 році постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 року № 244 затверджено граничну чисельність працівників апарату Національного агентства у кількості **311 штатних одиниць**.

Наповнення штату Національного агентства розпочалось 28 квітня 2016 року.

Рішеннями Національного агентства від 28 квітня 2016 року №№1, 2 було призначено керівника апарату Національного агентства та його заступника.

На сьогодні в Національному агентстві працює **216 осіб**, що становить **69,45 %** від загальної кількості працівників.

Аналіз складу працівників апарату Національного агентства свідчить, що **52,7% (114 осіб)** становлять жінки, відповідно **47,22% (102 особи)** – чоловіки.

При цьому переважну більшість керівних посад в апараті обіймали чоловіки: **56,6% (35 особи)** від облікової чисельності керівних працівників.

Таблиця 1. Кількісний склад працівників Національного агентства з питань запобігання корупції, розподіл за ступенем професійно-кваліфікаційної придатності працівників та статтю

№ з/п	Показники	Штатні одиниці
1	Штатна чисельність	311
2	Фактична чисельність	216
2.1	з них: чоловіки	102
2.2	жінки	114
3	Кількість осіб, які обіймають посади керівників	59
3.1	з них: чоловіки	33
3.2	жінки	26
4	спеціалістів	157
4.1	з них: чоловіки	69
4.2	жінки	88

Якісний склад персоналу характеризується віковою структурою та стажем роботи. Колектив Національного агентства сформовано з досвідчених компетентних працівників.

Ступінь вищої освіти та стаж роботи працівників Національного агентства відповідає визначенням Законом України «Про державну службу» загальним та спеціальним вимогам до професійної компетентності посад державної служби.

При прийнятті на роботу до Національного агентства здійснюється ретельний конкурсний відбір. Серед працівників апарату мають базову вищу освіту 4 особи. Присвоєно ступінь вищої освіти спеціаліст (магістр) – **211** осіб, з яких **85** мають дві вищі освіти.

Науковий ступінь присвоєно **17** працівникам, серед них **4** доктори наук, мають вчені звання **10** осіб.

За напрямками освіти працівники апарату Національного агентства поділяються на: які мають економічну освіту – **61** особа, юридичну – **115**, технічну – **20**, державне управління – **23**, гуманітарну – **31** та іншу – **10**.

У Національному агентстві працює **24** випускники Національної академії державного управління при Президентові України, а також наразі навчається в НАДУ **1** працівник Національного агентства.

Діаграма 3. Розподіл працівників апарату Національного агентства з питань запобігання корупції за напрямками освіти

За віковою структурою переважна кількість працівників Національного агентства становлять особи віком від 30 до 40 років. Найменше працівників у віковій категорії старше 50 років.

Діаграма 4. Розподіл працівників апарату Національного агентства з питань запобігання корупції за віковим складом

У 2016 році призначено керівників усіх департаментів Національного агентства.

Профільні департаменти на кінець 2016 року укомплектовані працівниками:

Департамент антикорупційної політики – **78 %**;

Департамент організації роботи із запобігання та виявлення корупції – **65 %**;

Департамент моніторингу дотримання законодавства про конфлікт інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції – **62,5 %**;

Департамент фінансового контролю та моніторингу способу життя – **66 %**;

Департамент з питань запобігання політичній корупції – **56 %**.

Решта департаментів та самостійних підрозділів укомплектовані працівниками на **71 %**.

Стабільність, наступність та збереження персоналу, його інституційної пам'яті є важливою складовою для Національного агентства. Одним із найпоказовіших критеріїв у цій роботі є показник рівня плинності кадрів.

Так, протягом 2016 року в Національному агентстві звільнилося **6** працівників, з них за переведенням – **1** працівник; за власним бажанням – **5**.

З метою належного аналізу кількісного та якісного складу призовників і військовозобов'язаних, їх бронювання на період мобілізації та на воєнний час, а також здійснення контролю за виконанням посадовими особами, призовниками і військовозобов'язаними встановлених правил військового обліку громадян України у Національному агентстві здійснюється ведення військового обліку відповідно до Порядку організації та ведення військового обліку призовників і

військовозобов'язаних, який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 07 грудня 2016 року № 921.

За військово-обліковими даними у Національному агентстві на кінець 2016 року працює всього військовозобов'язаних – **98** працівників, серед них: чоловіків – **96** та **2** жінок. З них: рядового складу – **40** осіб, командного складу – **43** особи, призовників – **6** осіб; знятих з військового обліку – **9** осіб.

Протягом року підготовлено 31 лист до РВК з метою перевірки обліку. Міжвідомчою комісією з питань бронювання військовозобов'язаних визначено перелік посад працівників апарату Національного агентства, які підлягають бронюванню. Триває процедура затвердження в Кабінеті Міністрів України.

Діаграма 5. Інформація про військовозобов'язаних, які перебувають на посадах у Національному агентстві з питань запобігання корупції

Наприкінці звітного року на засіданні Національного агентства, яке відбулося 02 грудня 2016 року, прийнято рішення щодо збільшення граничної чисельності працівників апарату Національного

агентства на 200 штатних одиниць для створення територіальних підрозділів Національного агентства (4 підрозділи по 50 працівників, без надання статусу юридичної особи).

Розпочато процедуру отримання Національним агентством спеціального дозволу на провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею. З цією метою, на етапі створення режимно – секретного органу Національного агентства, відповідними розпорядженнями Центрального управління Служби безпеки України надано допуск до державної таємниці Голові та співробітникам Сектору режимно – секретної роботи Національного агентства.

2. Заміщення вакантних посад в Національному агентстві

Формування складу державних службовців в Національному агентстві здійснювалось шляхом конкурсного відбору або переведення на рівнозначну або нижчу вакантну посаду з інших державних органів згідно з вимогами Закону України «Про державну службу».

Проведення конкурсу здійснювалось з урахуванням рівня професійної компетентності, особистих якостей і досягнень кандидатів на зайняття вакантних посад.

Для проведення конкурсного відбору наказом Голови Національного агентства з питань запобігання корупції була утворена конкурсна комісія, яка розглядала питання заміщення вакантних посад державної служби в Національному агентстві.

29 квітня 2016 року було оголошено конкурс на заміщення вакантних посад державної служби Національного агентства.

Протягом травня місяця відбувався прийом документів від кандидатів для участі в конкурсі.

Загалом на конкурс подала документи **541** особа. До іспиту (тестування) було допущено **521** кандидата. Конкурс тривав протягом червня-липня 2016 року та проходив у два етапи: тестування та співбесіди.

До іспиту (тестування) на перевірку знань законодавства було допущено **361** кандидата, до іспиту (тестування) на перевірку логічних здібностей – **160**.

За результатами тестування до співбесіди було допущено **358** кандидатів.

Співбесіди тривали з 30 червня по 11 липня 2016 року.

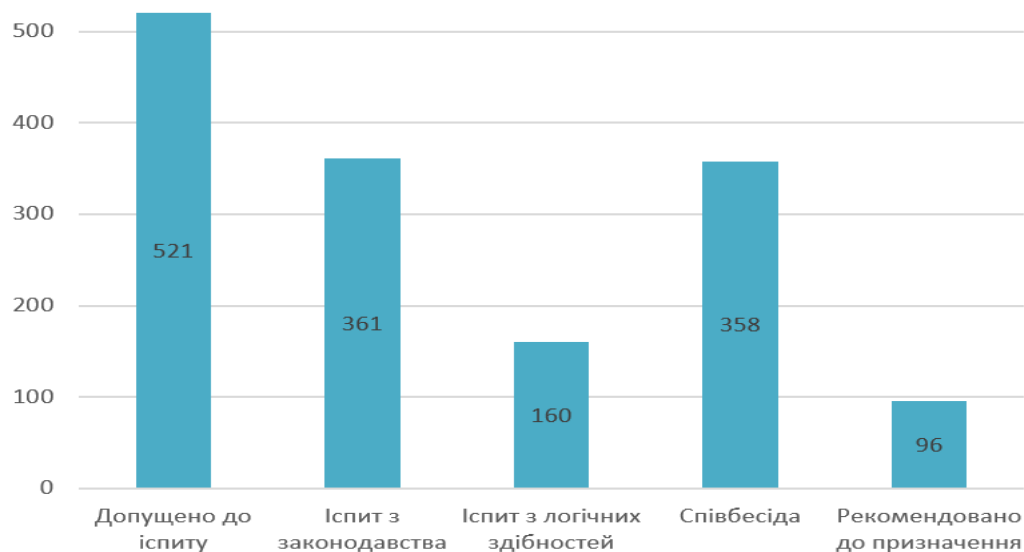
За результатами співбесід рекомендовано для призначення **96** осіб.

Протягом 2016 року в Національному агентстві з питань запобігання корупції відбулося **13** засідань конкурсної комісії, про що складені відповідні протоколи та екзаменаційні відомості. За результатами конкурсу на заміщення вакантних посад Національного агентства з питань запобігання корупції призначено **92** державних службовців. За переведенням згідно з пунктом 2 частини першої статті 41 Закону України «Про державну службу» призначено **120** державних службовців.

Уся інформація про конкурс щодо заміщення вакантних посад державних службовців Національного агентства оприлюднювалася на сторінці у соціальній мережі Facebook (<https://www.facebook.com/NAZKgov>) та на офіційному веб-сайті Національного агентства України з питань державної служби.

Діаграма 6. Дані конкурсу на заміщення вакантних посад в апараті Національного агентства у 2016 році

Дані конкурсу на заміщення вакантних посад в апараті НАЗК

Крім того, у лютому 2017 року було оголошено конкурс на зайняття вакантних посад державної служби категорій «Б» та «В» Департаменту моніторингу дотримання законодавства про конфлікт інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції, Департаменту організаційного та кадрового забезпечення, Відділу правового забезпечення та Сектору запобігання та виявлення корупції в Національному агентстві апарату Національного агентства (**24** вакантні посади). Кандидатами для участі у конкурсі було подано **261** заяву. Конкурсною комісією за результатами проведеного конкурсу визначено переможцями **22** особи, серед яких **6** працівників Національного агентства.

Разом з тим, планується оголосити конкурс на зайняття вакантних посад державної служби Департаменту фінансового контролю та моніторингу способу життя, Департаменту з питань запобігання політичній корупції, Департаменту антикорупційної політики, Департаменту організації роботи із запобігання та виявлення корупції, а також Адміністративного департаменту.

3. Навчання і розвиток персоналу

Істотним внеском у професійний розвиток працівників апарату Національного агентства стала участь у навчальних семінарах та тренінгах із залученням міжнародної технічної допомоги.

Навчання проводились із залученням провідних міжнародних експертів ПРООН в Україні, Світового банку, Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Ради Європи в Україні, Transparency International Україна, Міжнародної фундації виборчих систем в Україні (IFES Україна).

Запрошеними тренерами також були фахівці державних органів, зокрема Національного антикорупційного бюро України, Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, Національного агентства України з питань державної служби, Генеральної прокуратури України, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Національної поліції України тощо.

Основна мета тренінгів – удосконалення професійної підготовки працівників апарату Національного агентства та підвищення компетентності працівників державних органів та посадових осіб місцевого самоврядування з питань, пов'язаних із запобіганням корупції.

Так, за вказаний період організовано та проведено круглий стіл та 22 тренінги, з яких:

Для працівників апарату Національного агентства:

- вступний тренінг для новопризначених працівників апарату Національного агентства (02 липня 2016 року);

- питання застосування оновленого законодавства про державну службу (14 липня 2016 року);

- організація роботи з повідомленнями викривачів корупції, створення автоматизованої електронної системи прийняття, обліку та організації перевірки таких повідомлень, а також впровадження ефективних механізмів захисту викривачів (15 липня 2016 року);

- організація роботи уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції, а також налагодження ефективної взаємодії між ними та Національним агентством, вивчення міжнародного досвіду з цих питань (25 липня 2016 року);

- питання запобігання та протидії політичній корупції (27 липня 2016 року);

- практичні аспекти притягнення до відповідальності за порушення вимог Закону щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів та інших обмежень (28 липня 2016 року);

- виїзний тренінг працівників апарату Національного агентства до Національного антикорупційного бюро України на тему: «Питання особливостей користування електронними базами даних» (29 липня 2016 року);

- забезпечення доступу до публічної інформації в центральних органах виконавчої влади, за участі представника Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини *(03 серпня 2016 року)*;

- робоча зустріч-дискусія з питань розробки Комунікаційної стратегії, під час якої презентували проєкт комунікаційної стратегії Національного агентства *(09 серпня 2016 року)*;

- опрацювання типових кейсів стосовно конфлікту інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції, під час якого працівники Департаменту моніторингу дотримання законодавства про конфлікт інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції набули практичних навичок під час розгляду типових кейсів стосовно конфлікту інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції *(12 серпня 2016 року)*;

- дводенний тренінг, присвячений перевірці майнових декларацій та ефективній комунікації з декларантами, проведений експертами фінансового сектору Світового банку для працівників апарату Національного агентства *(16-17 серпня 2016 року)*;

- проблемні питання захисту персональних даних, за участі представника Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини *(26 серпня 2016 року)*;

- антикорупційна експертиза як складова моніторингу нормативно-правових актів *(30 серпня 2016 року)*;

- звернення до суду з позовами про визнання незаконними дій та рішень, прийнятих в умовах конфлікту інтересів *(16 вересня 2016 року)*;

- з питань заповнення електронних декларацій для працівників Національного агентства, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище *(05 жовтня 2016 року)*;

- порядок складання протоколів про порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів *(13 жовтня 2016 року)*, у якому взяли участь представники Генеральної прокуратури України та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, які поділилися досвідом щодо складання протоколів про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією;

- практичні аспекти проведення антикорупційної експертизи за участі експерта ПРООН та президента Інституту прикладних гуманітарних досліджень *(26 жовтня 2016 року)*;

- особливості проведення публічних закупівель *(28 жовтня 2016 року)* для членів тендерного комітету та представників профільних структурних підрозділів апарату Національного агентства;

- практичне застосування статті 172⁹ «Невжиття заходів щодо протидії корупції», перспективи адміністративної практики за статтею 188⁴⁶ «Невиконання законних вимог (приписів) Національного агентства з питань запобігання корупції» Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також окремі аспекти складання приписів Національним агентством в контексті практики складання актів прокурорського реагування (у 2014-2015 роках) *(24 листопада 2016 року)*. Захід проведено за участі фахівця Генеральної прокуратури України та судді Шевченківського районного суду міста Києва.

Для працівників апарату Національного агентства та працівників державних органів та посадових осіб місцевого самоврядування проведено:

- круглий стіл «Як забезпечити впровадження стандартів доброчесної поведінки?» (21 липня 2016 року);

- тренінг на тему: «Проведення оцінки корупційних ризиків та підготовка антикорупційних програм в органах влади, суб'єктах господарювання державної форми власності» (30 листопада 2016 року).

Участь у тренінгу, під час якого розглядалися питання, пов'язані з проведенням оцінки корупційних ризиків та підготовкою антикорупційних програм, взяли близько 140 осіб.

Для працівників державних органів та посадових осіб місцевого самоврядування

- роль і місце Національного агентства з питань запобігання корупції у сфері протидії корупції в Україні (17 листопада 2016 року);

- превентивні антикорупційні механізми та їх реалізація уповноваженими підрозділами (особами) з питань запобігання та виявлення корупції (6 грудня 2016 року) для уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції.

Окрім того, вже схвалено орієнтовний План-графік проведення тренінгів для працівників апарату Національного агентства на I півріччя 2017 року (рішення від 15 грудня 2016 року № 159).

На сьогодні проведено **20 заходів** щодо підвищення кваліфікації працівників апарату Національного агентства.

Протягом 2016 року **21 працівник** Національного агентства був направлений у закордонне відрядження з метою вивчення практичного досвіду у сфері запобігання корупції, державної служби та сфері контролю за фінансуванням політичних партій для України.

З метою отримання нових знань та практичних умінь взяли участь у тренінгах 15 державних службовців; 11 державних службовців стажувалися в інших органах державної влади; 7 державних службовців підвищили кваліфікацію за програмами тематичних семінарів.

Результати організації проведення навчальних заходів за I квартал 2017 року

Для працівників апарату Національного агентства організовано та проведено **7 тренінгів**, під час яких розглянуті питання аудиту діяльності політичних партій, заповнення електронних декларацій, практики розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, у сфері фінансування політичних партій та невиконання законних вимог (приписів) Національного агентства з питань запобігання корупції, дотримання вимог нормопроєктувальної техніки при підготовці проектів актів антикорупційного

законодавства, складання структури специфікацій на товари та послуги, міжнародної практики застосування правил етичної поведінки державних службовців та їх імплементації у національне законодавство, особливостей дисциплінарної відповідальності державних службовців.

У березні цього ж року за участі представників Національної поліції України та Міністерства юстиції України відбулась **робоча зустріч-дискусія** з обговорення питань щодо вжиття можливих заходів для встановлення місцезнаходження керівників політичних партій, які не знаходяться за місцем реєстрації, та способів отримання їх персональних даних.

Тренінги проводилися за участю суддів, представників Аудиторської палати України, Національного агентства України з питань державної служби та Центру адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, Центру інноваційних методик правничої освіти НаУКМА.

Для працівників державних органів та посадових осіб місцевого самоврядування і представників інститутів громадянського суспільства представниками Національного агентства проведено: навчальний курс з виховання доброчесності та зниження ризиків корупції, що відбувся у Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського; семінар-навчання для членів Комісії з оцінки корупційних ризиків Міністерства молоді та спорту України.

У березні 2017 року Національним агентством спільно з Програмою розвитку ООН в Україні для представників уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції проведено «тренінги для тренерів» з питань електронного декларування. Участь у заході взяли понад 160 представників державних органів та органів місцевого самоврядування як центрального, так і місцевого рівнів.

Також з навчальними матеріалами для тренерів з питань електронного декларування можна ознайомитися на офіційному веб-сайті Національного агентства у підрубриці «Навчання» рубрики «Антикорупційна політика»: <https://nazk.gov.ua/navchalni-materialy-dlya-treneriv-z-pytan-elektronного-deklaruvannya>.

Цього ж місяця відбулися робочі зустрічі фахівців апарату Національного агентства з представниками служб управління персоналом державних органів щодо обговорення проблемних ситуацій, що можуть виникати при вирішенні питань про необхідність проведення та організації спеціальної перевірки в частині достовірності відомостей зазначених у декларації, а також з представниками громадських організацій з питань реалізації Національним агентством повноважень щодо проведення повної перевірки декларацій на підставі фактичних даних або тверджень, що містяться у запитах громадських організацій (викривачів).

V. Фінансово-господарська діяльність та матеріальне забезпечення

1. Фінансування діяльності

Законом України «Про запобігання корупції» Національне агентство як центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом визначено головним розпорядником бюджетних коштів з виконання бюджетних програм за:

- КПКВК 6331010 «Керівництво та управління у сфері запобігання корупції»;
- КПКВК 6331020 «Фінансування статутної діяльності політичних партій».

Видатки на забезпечення діяльності Національного агентства Законом України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» передбачені в межах бюджетної програми ***КПКВК 6331010 «Керівництво та управління у сфері запобігання корупції» та становлять 95 420,3 тис. гривень.***

Основними завданнями Національного агентства, які спрямовані на досягнення мети цієї бюджетної програми у 2016 році, передбачено:

- проведення антикорупційної політики, організація роботи із запобігання та виявлення корупції в державних органах та органах місцевого самоврядування;
- забезпечення контролю та перевірки декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- розроблення проектів нормативно-правових актів з питань антикорупційної політики;
- методичне та консультативне забезпечення дотримання законодавства про конфлікт інтересів та з питань етичної поведінки.

Водночас у зв'язку з відсутністю капітальних видатків для створення необхідної матеріально-технічної бази та з метою забезпечення можливості офіційного початку роботи у 2016 році Національним агентством, в межах наявних коштів, було здійснено перерозподіл видатків загального фонду державного бюджету шляхом зменшення видатків на оплату праці в сумі 4 900,0 тис. гривень та інших поточних видатків на суму 3 400,0 тис. гривень та встановленням видатків розвитку в сумі 8 300,0 тис. гривень для закупівлі працівникам апарату комп'ютерної техніки, серверного обладнання і устаткування (*розпорядження Кабінету Міністрів України від 06 липня 2016 року № 466-р*).

Всього за бюджетною програмою КПКВК 6331010 у 2016 році Національним агентством для забезпечення виконання своїх функцій і завдань використано 66 361,4 тис. гривень, що становить 69,5% річного обсягу видатків, які наведені у таблиці 2.

Таблиця 2. Розподіл видатків за бюджетною програмою КПКВК 6331010, використаних у 2016 році

				тис.грн.
КЕКВ	Найменування	Затверджено на 2016 рік	Використано у 2016 році	Повернуто до бюджету
2110	Заробітна плата	58 836,4	43 531,7	15 304,7
2120	Нарахування на оплату праці	13 022,0	7 145,5	5 876,5
2210	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	7 521,9	5 509,3	2 012,6
2240	Оплата послуг (крім комунальних)	6 880,0	1 610,9	5 269,1
2250	Видатки на відрядження	160,0	12,9	147,1
2270	Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	650,0	435,3	214,7
2800	Інші поточні видатки	50,0		50,0
3110	Придбання обладнання і предметів довгострокового користування	8 300,0	8 115,8	184,2
<i>РАЗОМ</i>		95 420,3	66 361,4	29 058,9

За бюджетною програмою КПКВК 6331010 до державного бюджету повернуто 29 058,9 тис. гривень, що зумовлено рядом причин, зокрема, початком роботи Національного агентства з 01 травня 2016 року, тривалим періодом проведення конкурсного відбору, встановленням строку випробування призначеним працівникам; економією, що виникла у зв'язку із закупівлею товарів, робіт та послуг через систему електронних закупівель, відміною окремих торгів з причин відсутності необхідної кількості пропозицій учасників.

Законом України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» на фінансування статутної діяльності політичних партій Національному агентству, за бюджетною програмою **КПКВК 6331020 «Фінансування статутної діяльності політичних партій»** передбачені видатки в сумі 391 032,3 тис. гривень, проте Закон України «Про політичні партії в Україні» передбачив право на таке фінансування лише з 01 липня 2016 року у зв'язку із чим, 195 516,2 тис. гривень (50% річного обсягу видатків) за даною програмою не використано.

Крім того, політична партія «ОПОЗИЦІЙНИЙ БЛОК» відмовилась від коштів на державне фінансування своєї статутної діяльності у 2016 році в сумі – 21 420,0 тис. гривень, а політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина» отримала право на таке фінансування лише у IV кварталі 2016 року на суму – 6 448,5 тис. гривень.

Політичними партіями, які отримали у 2016 році фінансування своєї статутної діяльності всього використано коштів в сумі 161 858,0 тис. гривень, що склало 41,4% річного обсягу видатків. До державного бюджету за КПКВК 6331020 повернуто 229 174,3 тис. гривень.

Загальний обсяг видатків, передбачений Національному агентству на 2016 рік за бюджетними програмами КПКВК 6331010 та КПКВК 6331020 становить 486 452,6 тис. гривень, з них використано 228 219,4 тис. гривень, що склало 46,9 % річного обсягу видатків та повернуто до державного бюджету 258 233,2 тис. гривень.

2. Матеріально-технічна база

Національне агентство як юридична особа було зареєстровано 30 березня 2016 року.

Для реалізації своїх повноважень Національному агентству відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 квітня 2016 року № 329-р «Про передачу нежитлових приміщень у м. Києві до сфери управління Національного агентства з питань запобігання корупції» до сфери управління Національного агентства передані нежитлові приміщення четвертого-сьомого поверхів та кімната № 5 (літер А) (загальна площа 4425,7 м²) на першому поверсі в будівлі за адресою: м. Київ, бул. Дружби Народів, 28.

12 травня 2016 року Національне агентство зареєстровано як розпорядника та одержувача коштів, що дозволило здійснювати оперативну та фінансово-господарську діяльність.

З метою забезпечення працівників Національного агентства необхідними меблями, засобами зв'язку, побутовою, комп'ютерною технікою та програмним забезпеченням, обладнанням та устаткуванням розпорядженням Уряду від 06 липня 2016 року № 466-р перерозподілено видатки загального фонду державного бюджету передбачені Національному агентству на 2016 рік за бюджетною програмою 6331010 «Керівництво та управління у сфері запобігання корупції».

У свою чергу з метою створення необхідної матеріально-технічної бази постановою Кабінету Міністрів України від 22 липня 2016 року № 485 «Про внесення змін в додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 1 березня 2014 р. № 65» Національному агентству було надано можливість здійснювати придбання меблів, засобів зв'язку, побутової, комп'ютерної техніки, програмного забезпечення, проведення ремонту приміщень та видатків, пов'язаних з побудовою інженерно-технічних комунікацій та здійсненням інших заходів із запровадження комплексної системи захисту інформації.

З 10 серпня 2016 року розпочав роботу офіційний веб-сайт НАЗК, створений за сприяння проекту ПРООН в Україні (UNDP) «Прозорість та доброчесність публічного сектору України».

VI. Основні пріоритетні завдання Національного агентства з питань запобігання корупції на 2017 рік

У грудні минулого року рішенням Національного агентства № 144 схвалені його Пріоритети діяльності на 2017–2020 роки, які також включено до проекту Середньострокового плану пріоритетний дій Уряду до 2020 року.

Не менш важливим, враховуючи, що 2017 рік буде останнім, на який розрахована чинна Антикорупційна стратегія, є підготовка на основі результатів аналізу корупційних ризиків, стану виконання чинної стратегії та проведених досліджень кількісних та якісних показників корупції в Україні проекту нової антикорупційної стратегії, розрахованої на наступні роки.

Пріоритетними для Національного агентства є такі завдання:

1. Забезпечення ефективної роботи превентивних антикорупційних підрозділів з метою формування їх системи в органах державної влади та місцевого самоврядування, на державних та комунальних підприємствах, в установах та організаціях для належної реалізації антикорупційного законодавства на національному рівні та на місцях.

2. Запровадження антикорупційних програм у діяльності органів державної влади, обласних державних адміністраціях і радах, державних цільових фондів з метою планування та контролю локальної антикорупційної політики на основі результатів аналізу корупційних ризиків.

3. Підвищення рівня стандартів доброчесності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та порівняних до них осіб, а також громадськості шляхом запровадження комплексу заходів, спрямованих на викорінення корупції, запобігання умовам, що можуть сприяти її виникненню.

4. Забезпечення функціонування Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, з метою здійснення ефективного контролю за дотриманням вимог законодавства щодо подання е-декларацій та належної перевірки поданих декларацій, виявлення фактів порушення вимог фінансового контролю.

5. Удосконалення системи державного контролю за партійними фінансами задля забезпечення прозорості фінансування політичних партій з обмеженням впливу приватного капіталу на політику та публічності інформації про фінансування діяльності політичних партій.

6. З метою здійснення всебічного контролю поданих декларацій громадян, у тому числі співробітників правоохоронних органів – отримання спеціального дозволу на провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, оформлення допуску та надання доступу до неї відповідним співробітникам Національного агентства

7. Проведення опитування щодо рівня корупції в Україні, відповідно до затвердженої Методики стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні.

8. Розробка нової антикорупційної стратегії на основі аналізу результатів оцінювання рівня корупції в Україні та стану виконання чинної стратегії.

ВИСНОВКИ

З 2014 року спостерігається максимальна активність держави у формуванні антикорупційної політики з часів набуття Україною незалежності.

Що ж до практичного виміру, то, як продемонстровано вище, рівень виконання заходів, передбачених Антикорупційною стратегією на 2014-2017 роки, наближується до 65%, що свідчить про недостатні зусилля, докладені різними суб'єктами антикорупційної політики до її втілення у життя. Невисокий показник виконання пов'язаний, в тому числі, і з тим, що значна частина передбачених заходів мала здійснюватися новоутвореними державними органами, які в силу різних причин розпочали свою роботу лише наприкінці 2015 року.

Тим не менш, можна констатувати, що перший етап антикорупційної реформи є виконаним. Він полягав передусім у створенні відповідної нормативно-правової бази. Внаслідок цього ухвалено низку важливих законодавчих актів, які кардинальним чином змінили зміст антикорупційної політики в країні.

На цьому етапі забезпечено ухвалення законодавчих основ для інституціонального аспекту антикорупційної політики держави. Так, були створені нові антикорупційні органи, що займатимуться як превенцією, так і боротьбою з корупцією (НАЗК, НАБУ, САП, ДБР, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів).

Крім того НАЗК напрацював значну кількість підзаконних нормативно-правових актів та роз'яснень, які є необхідними для повноцінної роботи цього органу.

Крім того, слід сказати, що вперше зміст антикорупційної політики держави деталізовано і структуровано на рівні законодавчого акту Парламенту.

Наразі актуальним залишається повний перехід до другого, найважливішого етапу реформи, а саме – до практичного втілення норм ухвалених антикорупційних законів. Цей етап пов'язаний з: 1) завершенням процедури створення деяких спеціалізованих органів (ДБР, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів); 2) забезпеченням антикорупційних органів належними матеріальними і кадровими ресурсами; 3) забезпеченням ефективності, добросовісності і узгодженості здійснення антикорупційними органами своїх функцій та виконання завдань, передбачених Антикорупційною стратегією; 4) моніторингом і аналізом результативності антикорупційної політики, її оцінка суспільством та бізнес середовищем, міжнародними організаціями.

Глобальний характер наявного державного підходу підтверджується і тим, що антикорупційні засади стають визначальними пріоритетами для багатьох реформ, які нині відбуваються в Україні. Це стосується і судової реформи, і реформи поліції, і реформи державної служби. Так, у центральних законодавчих

актах для будь-якої із зазначених реформ містяться механізми, які спрямовані спеціально на запобігання і подолання корупції.

Аналізуючи специфіку української корупції, можна виділити декілька її специфічних ознак, які формувалися останні 10-15 років. Вітчизняна корупція буквально пронизує суспільство: вона починається із побутового рівня, де значною частиною населення сприймається навіть в якості звичайного явища, та сягає найвищих щаблів державної влади, демонструючи при цьому тісні взаємозв'язки із крупним бізнесом, окремими політиками і цілими політичними партіями. Крім того особливість полягає у високому ступені залученості до корупційних схем тих, хто передусім має з ними боротися – представників правоохоронних органів та суддів.

Відтак перед суспільством і державою стоїть вкрай непросте завдання, зважаючи на це, сучасна антикорупційна державна політика характеризується наступними ознаками, які роблять заходи, визначені Антикорупційною стратегією, ще більш придатними для досягнення відповідних цілей:

- системним характером, намаганням залучити до антикорупційної діяльності максимальну кількість центральних та місцевих органів державної влади, органів місцевого самоврядування;
- широким використанням відкритих конкурсних процедур для заміщення посад в антикорупційних органах;
- включенням до конкурсних комісій з відбору керівного та рядового складу антикорупційних органів представників громадськості, представників міжнародних організацій та закордонних партнерів України, суспільних авторитетів;
- намаганням розширити доступ громадськості до якомога більшого обсягу даних про діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних і комунальних підприємств та установ, а також відкрити максимально можливий доступ до даних державних реєстрів;
- акцентуванням на інструментах прозорості діяльності органів державної влади;
- виконання рекомендацій впливових міжнародних організацій, орієнтування на передовий закордонний досвід боротьби з корупцією,
- переймання практичного досвіду у іноземних колег шляхом проведення навчання, тренінгів тощо;
- надання міжнародними організаціями та урядами інших держав значної технічної та експертної допомоги у становленні нових антикорупційних інституцій;
- стимулювання державою підвищення рівня доброчесності серед бізнес сектора.

Запобігання корупції пов'язано передусім із підвищенням рівня доброчесності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Основну загрозу доброчесності становить потенційний і реальний конфлікт інтересів, а також порушення обмежень, які встановлює Закон України

«Про запобігання корупції» щодо неправомірного використання службового становища та повноважень, щодо сумісництва і суміщення, щодо спільної роботи близьких осіб тощо. Особливе місце займає обмеження щодо отримання неправомірної вигоди або подарунку. Слід сказати, що і нині значна частина державних службовців за старою звичкою не вважає чимось негативним отримувати подарунки від підлеглих або у зв'язку із виконанням своїх службових обов'язків – навіть і від інших громадян. У цьому ракурсі завдання держави має полягати у поширенні інформації про ознаки і небезпечність конфлікту інтересів та про його роль у корупційних діях, а також про факти притягнення до юридичної відповідальності за отримання неправомірного подарунка.

На даний час для запобігання корупції пріоритетними є сфери виборчого процесу, фінансування виборчих кампаній та політичних партій, запобігання конфлікту інтересів. В Україні вперше з часів незалежності запроваджено системний механізм державного антикорупційного контролю та моніторингу за фінансуванням політичних процесів у такому всеохоплюючому масштабі. У даному аспекті з точки зору розробки і вжиття антикорупційних заходів головним уповноваженим превентивним органом є НАЗК, яке на даний час ухвалило всю необхідну підзаконну нормативно-правову базу і розпочало виконувати свої функції у вказаних напрямках.

Слід визнати, що незважаючи на зміни законодавства, наразі для більшості осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, є переважно незвичною проблематика ідентифікації наявності в своїх діях конфлікту інтересів. Потрібен час, щоб державні службовці повністю з'ясувати для себе критерії обрання шляху для розв'язання конфлікту інтересів у своїх діях. Так само поки що відсутні загальновизнані традиції реалізації правил етичної поведінки державного службовця, немає і усталеної практики застосування дисциплінарних та адміністративних стягнень за порушення вказаних правил. Всі вказані тимчасові проблеми у правосвідомості державних службовців в цілому негативно впливають на ефект від зусиль держави з запобігання корупції. В цьому плані є надзвичайно важливою відповідна роз'яснювальна робота, яка ведеться НАЗК, громадськими організаціями та донорськими міжнародними організаціями, а також початок формування з боку НАЗК сталих стандартів своєї правозастосовної діяльності, внаслідок якої фіксуються факти конфлікту інтересів або порушень законодавчих обмежень і вживаються заходи, передбачені законодавством.

Значним кроком вперед у підвищенні стандартів доброчесності державних службовців є антикорупційні механізми, закладені до нового Закону України «Про державну службу», зокрема, прозорі, конкурсні умови доступу до державної служби, законодавчі гарантії від тиску з боку керівництва щодо виконання неправомірних наказів або доручень, а також дисциплінарна відповідальність за порушення правил етичної поведінки державних службовців. У зв'язку з останнім, є вкрай позитивним ухвалення Кабінетом Міністрів України підзаконних актів (мають на увазі, передусім, Правила етичної поведінки державних службовців), якими розкривається зміст основних

принципів етики державної служби. Внаслідок цього абстрактні поняття стають ближчими до повсякденної роботи будь-якого державного службовця, і він має більші можливості для повноцінного втілення їх у свою поведінку.

Надзвичайно важливим інструментом запобігання корупції є декларування, і провідна роль НАЗК у даному процесі є визначальною. Наразі функціонує Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. НАЗК провело у 2016 році потужну інформаційну кампанію щодо роз'яснення порядку декларування, також були затверджені відповідні підзаконні акти, спрямовані на реалізацію норм Закону щодо змісту декларації. Нещодавно затверджено необхідні нормативні акти для проведення перевірки декларацій. Цей етап буде надзвичайно важливим, і суспільство пильно слідкуватиме за реакцією влади за результатами аналізу декларацій.

Слід відмітити і важливу роль затвердженої НАЗК системи оцінки на предмет корупціогенності адміністративних процедур, які здійснюються державними органами. Це дозволить суб'єктам влади здійснювати комплексний і методологічно обґрунтований підхід до запобігання корупції у своїй діяльності.

Поряд з наявністю здобутків, які демонструються у перелічених вище аспектах державної політики щодо запобігання корупції, слабким місцем залишається робота з особами, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції («викривачами»). У Законі України «Про запобігання корупції» є низка норм, які регулюють статус таких осіб та гарантії їх захисту і конфіденційності. Однак практика демонструє, що незважаючи на вжиті центральними органами державної влади (передусім НАЗК) та місцевими органами державної влади заходи щодо розвитку необхідної інфраструктури (спеціальні телефонні лінії, можливість повідомлення через веб-сайти тощо), активність населення продовжує бути вельми незначною. Крім того результати розгляду державними органами отриманих повідомлень є невідомими суспільству і воно не бачить, чи є цей антикорупційний інструмент «робочим», і не має впевненості, що викривачі справді користуються захистом держави.

Під час здійснення повноважень спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції виникає низка проблем практичної реалізації норм антикорупційного законодавства, що потребує вирішення.

Зокрема, на законодавчому рівні вимагають врегулювання питання чіткого визначення повноважень прокурора як спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції; надання права прокурору на апеляційне оскарження постанов суду у справах про вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, оскільки цей правовий недолік призводить до неоднакового застосування апеляційними судами положень Кодексу України про адміністративні правопорушення.

У зв'язку з низкою змін у антикорупційному законодавстві, а також з метою відстеження результатів роботи підрозділів правоохоронних органів щодо виявлення, припинення та розслідування корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень та притягнення до кримінальної або адміністративної відповідальності осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією

правопорушення, а також належного аналізу ефективності реалізації цих напрямів діяльності, потребують перегляду та внесення відповідних змін Інструкції про порядок обліку кримінальних та адміністративних корупційних правопорушень, форма звітності № 1-КОР «Звіт про стан протидії корупції» та Інструкція про порядок її складання, що затверджені вищезазначеним наказом.

Окремо необхідно зазначити, що Нова рекомендація 2.5 Звіту Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) «Антикорупційні реформи в Україні» за результатами 3-го раунду моніторингу в рамках Стамбульського плану дій по боротьбі з корупцією від 24 березня 2015 року передбачає: «необхідність зібрання та аналізу статистичних даних про застосування спеціальної конфіскації (у відповідності до Кримінального кодексу та Кримінального процесуального кодексу)».

З метою реалізації вказаної рекомендації також є необхідним внесення відповідних змін до зазначених нормативно-правових актів.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Для подальшої інтеграції України у міжнародну боротьбу з корупційними проявами та запровадження світових антикорупційних стандартів слід ратифікувати і імплементувати у національне законодавство:

а) Конвенцію «Про доступ до офіційних документів», яка була ухвалена 27 листопада 2008 року Комітетом Міністрів Ради Європи;

б) Конвенцію ОЕСР «Про боротьбу з хабарництвом іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях» від 21 листопада 1997 року.

2. Для активізації протидії корупції у найбільш уразливих секторах державного управління:

1) змінити основний фокус роботи фіскальних та митних органів з каральної функції на аналітичну та превентивну, зокрема, підготувати та схвалити закон про Службу фінансових розслідувань з урахуванням пропозицій міжнародних експертів та громадськості;

2) забезпечити активну та ефективну роботу підрозділів внутрішньої безпеки правоохоронних органів (прокуратура, поліція, Служба безпеки України, НАБУ) щодо попередження фактів корупції і виявлення у своїх лавах корупціонерів.

3. У повному обсязі розпочати втілення на практиці положень Закону України «Про державну службу» та Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів».

4. Завершити реформування прокуратури в аспектах запровадження повноцінного прокурорського самоврядування та позбавлення органів прокуратури функції досудового розслідування шляхом передачі її Державному бюро розслідувань.

5. Для зменшення корупціогенних чинників, мінімізації необґрунтованої дискреції та можливостей для зловживань з боку посадових осіб органів державної влади, необхідно розробити і ухвалити Кодекс адміністративних процедур, який би детально стандартизував всі процеси реалізації державними органами виконавчої влади регулятивних, контрольних, дозвільних та інших повноважень при взаємодії з фізичними та юридичними особами. При цьому особливу увагу приділити максимальному запровадженню електронного документообігу.

6. Для впорядкування відносин між органами державної влади, передусім Парламенту, і бізнес середовищем, з метою вилучення корупційної складової із цієї сфери спілкування влади з підприємцями та їх об'єднаннями, слід розробити і ухвалити закон щодо правових засад лобіювання.

7. Здійснювати підготовку наступної Антикорупційної стратегії після детального вивчення результатів всеохоплюючого соціологічного дослідження оцінки стану корупції, яке має бути проведено за методикою, ухваленою НАЗК.

8. Більш активно співпрацювати з громадськістю, залучати потенціал експертів та активістів громадянського суспільства, не обмежуючись діяльністю у форматі громадських рад при державних органах.

9. НАЗК необхідно у найближчий час добросовісно і неупереджено здійснити процедури повної перевірки декларації осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, згідно затвердженого порядку, а також оперативно і у повному обсязі інформувати громадськість про результати такої перевірки.

10. Для подальшої інтеграції в українське суспільство інституту викривачів, необхідно розробити і ухвалити спеціальний законодавчий акт, спрямований на впровадження додаткових елементів правового захисту викривачів та на встановлення контролю за належною реакцією органів державної влади на повідомлення від викривачів про корупційні діяння.

11. НАЗК має забезпечити проведення масштабної інформаційної кампанії у двох напрямках:

1) щодо зміни негативного ставлення у суспільстві до викривачів та щодо пояснення цінності інституту викривачів для боротьби з корупцією;

2) щодо формування серед державних службовців сумлінного ставлення до всебічного виконання правил етичної поведінки, визначених законодавством.

12. Рахунковій палаті у своїй діяльності згідно новому закону доцільно звернути особливу увагу на здійснення фінансового аудиту та аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, наданих місцевим бюджетам та фондам загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування.

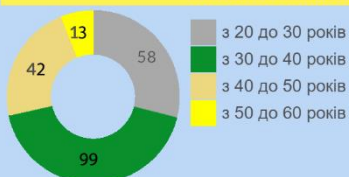
13. Кабінету Міністрів України рекомендувати вжити додаткових зусиль у напрямі стимулювання центральних та місцевих органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств і установ здійснювати подальші заходи щодо оприлюднення інформації та наборів даних у формі відкритих даних про свою діяльність, економічні та фінансові показники, відомості про закупівлі товарів, робіт та послуг.

14. Переглянути та внести зміни до статистичної звітності у сфері запобігання та протидії корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушенням, що має містити актуальні на сьогодні дані про стан роботи правоохоронних органів у сфері запобігання та протидії кримінальним корупційним правопорушенням й адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією.

СТАТИСТИЧНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАЗК за вересень-грудень 2016 року

Інформація про штат НАЗК

Віковий склад апарату НАЗК

Категорії посад
державної служби:
Б - 55 осіб
В - 145 осіб
Інших працівників - 9

Штат НАЗК

213 осіб

200 службовців апарату

4 члени НАЗК

96 Уповноважених НАЗК осіб

Гендерна структура

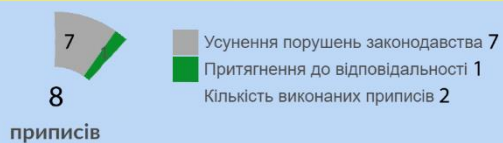

Жінок - 106
Чоловіків - 94

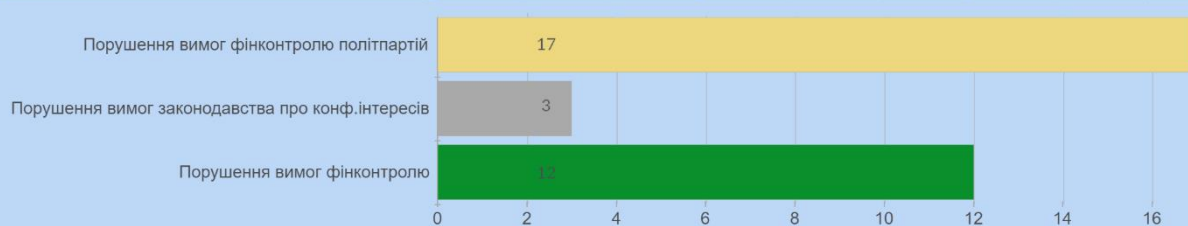
Засідання НАЗК

Приписи внесені НАЗК

Робота з адміністративними правопорушеннями

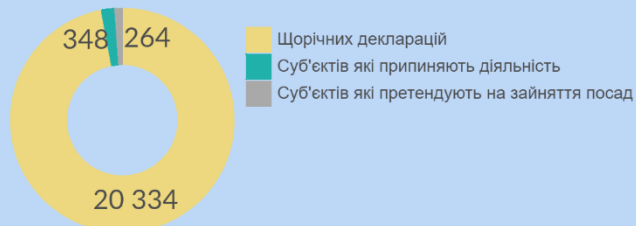
СТАТИСТИЧНІ ВІДОМОСТІ ЗА НАПРЯМКАМИ РОБОТИ НАЗК за вересень-грудень 2016 року

Статистичні показники з е-декларування

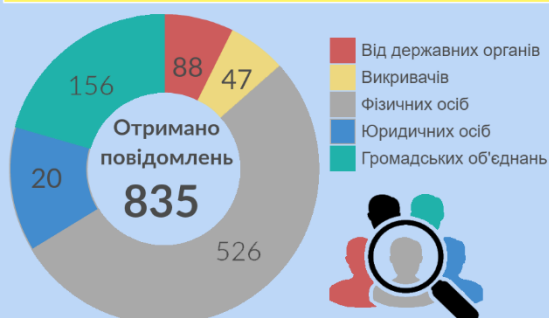
Всього подано 135 949 е-деклараций

Подано 20 946 декларацій виправлених

Повідомлення про пов'язані з корупцією правопорушення

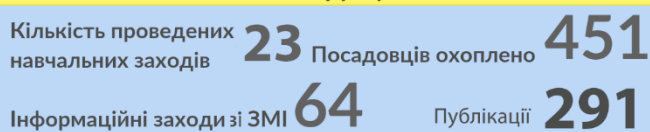
Моніторинг дотримання законодавства про конфлікт інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції

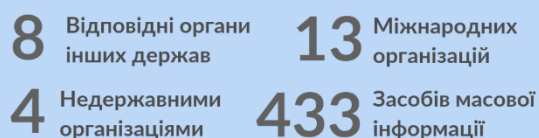
Антикорупційна стратегія

Навчальні заходи з питань, пов'язаних із запобіганням корупції

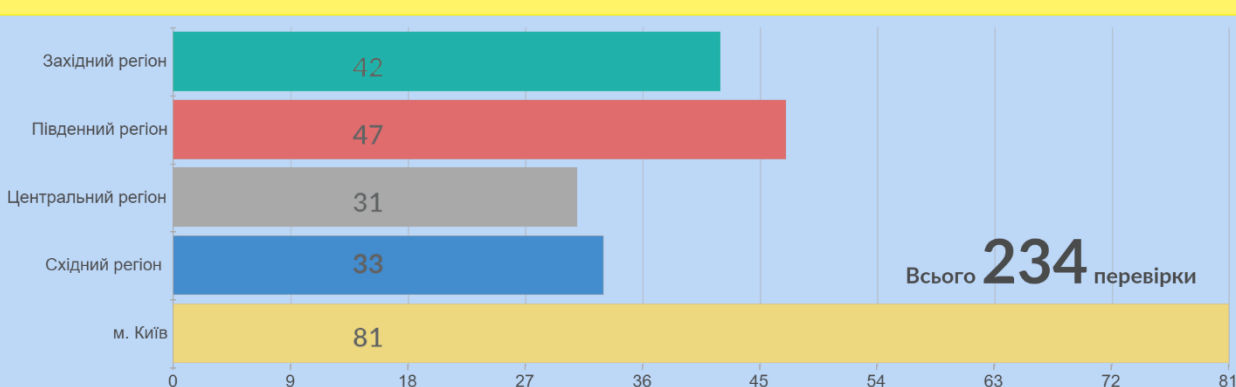
Відомості про співпрацю НАЗК з іншими організаціями

Фінансування політичних партій

Проведення перевірок щодо дотримання законодавства про конфлікт інтересів

Додатки:

№	Вид діяльності	К-ть	Примітка
1.	Надійшло звернень та скарг на дії працівників НАБУ	430	Розглянуто 173, перебувають на розгляді – 23
2.	Проведено службових розслідувань	23	Проведено службових розслідувань – 23. За результатами службових розслідувань до Дисциплінарної комісії НАБУ скеровані матеріали для вирішення питання про притягнення до дисциплінарної відповідальності 12 працівників (1 1 працівника звільнено за порушення присяги; 5 працівникам оголошено догани, 2 працівнику – зауваження, у діях 4 працівників не встановлено ознак дисциплінарних проступків)
3.	Притягнуто до відповідальності працівників НАБУ	8	Дисциплінарною комісією притягнуто до дисциплінарної відповідальності 6 працівників НАБУ (5 – оголошено догани, 1 – зауваження)
4.	Проведено перевірок на доброчесність	4	Негативних результатів немає
5.	Розпочато кримінальних проваджень, досудове розслідування яких здійснюється детективами УВК	16	Закрито – 7; Скеровано за підслідністю – 7; Спрямовано до суду – 1; Проводиться розслідування – 7
6.	Заведено оперативно-розшукових справ	5	

**Кошторисні призначення Національного антикорупційного бюро України
на 2016 рік (тис. грн)**

№	Найменування	Затверджено на початок 2016 року	Затверджено з урахуванням змін (на 31.12.2016)		
		Загальний фонд	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом
1.	Видатки на оплату праці	201 807,30	228 668,00		228 668,00
2.	Нарахування на оплату праці	44 397,60	36 573,60		36 573,60
3.	Придбання товарів і послуг	76 853,80	68 978,10	13 221,45	82 199,55

4.	Соціальне забезпечення	47 180,00	35 052,90		35 052,90
5.	Інші (поточні) видатки	2 237,50	1 731,20		1 731,20
6.	Капітальні видатки	114 180,00	117 562,00	31 307,92	148 869,92
Всього:		486 656,20	488 565,80	44 529,37	533 095,16

Аналіз виконання кошторису Національного бюро за загальним фондом державного бюджету за 2016 рік (тис. грн)

№	Найменування	Затверджено	Касові видатки	% виконання
1.	Видатки на оплату праці	228 668,00	205 236,04	90%
2.	Нарахування на оплату праці	36 573,60	34 886,07	95%
3.	Придбання товарів і послуг	68 978,10	61 554,30	89%
4.	Соціальне забезпечення	35 052,90	24 555,53	70%
5.	Інші (поточні) видатки	1 731,20	1 348,22	78%
6.	Капітальні видатки	117 562,00	104 614,03	89%
	Всього	488 565,80	432 194,19	88%